

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ

28

YASAMA YILI

4

SIRA SAYISI: 288

**2025 Yılı Kamu Denetçiliği Kurumu Raporu
Hakkında Dilekçe Komisyonu ile İnsan Haklarını
İnceleme Komisyonu Üyelerinden Oluşan Karma
Komisyon Raporu (5/9)**

Not: Bu Sıra Sayısına; elektronik ortamda
<https://www.tbmm.gov.tr/yasama/komisyon-raporlari>
internet adresindeki sorgu sayfası üzerinden erişilebilmektedir.

Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı

İÇİNDEKİLER

1. KARMA KOMİSYONUN ÇALIŞMALARI	5
2. KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU 2025 YILLIK RAPORU	6
2.1. GENEL BİLGİ	6
2.2. RAPOR ÖZETİ	8
2.2.1. KURUMSAL BİLGİLER VE 2025 YILINA İLİŞKİN BAŞVURU VE KARAR İSTATİSTİKLERİ	8
2.2.2. BAŞVURU VE KARARLARA İLİŞKİN TEMATİK DEĞERLENDİRME	13
2.2.3. İDARELERİN KARARLAR VE BİLGİ-BELGE TALEPLERİNE YAKLAŞIMI	77
2.2.4. KURUMUN KAMU YÖNETİMİNE KATMA DEĞERİ	83
2.2.5. KURUMUN ULUSAL-ULUSLARARASI DÜZEYDEKİ FAALİYETLERİ	90
2.2.6. HEDEF VE BEKLENTİLER	101
3. KARMA KOMİSYON TOPLANTILARI	105
3.1. 10 ŞUBAT 2026 TARİHLİ KARMA KOMİSYON TOPLANTISI	105
3.2. KARMA ALT KOMİSYON TOPLANTILARI	115
3.2.1. 11 MART 2026 TARİHLİ KARMA ALT KOMİSYON TOPLANTISI	115
3.2.2. 8 NİSAN 2026 TARİHLİ KARMA ALT KOMİSYON TOPLANTISI	116
3.2.3. 13 MAYIS 2026 TARİHLİ KARMA ALT KOMİSYON TOPLANTISI	126
3.2.4. 1 TEMMUZ 2026 TARİHLİ KARMA ALT KOMİSYON TOPLANTISI	140
3.3. 22 TEMMUZ 2026 TARİHLİ KARMA KOMİSYON TOPLANTISI	164
4. KARMA KOMİSYONUN GÖRÜŞ VE ÖNERİLERİ	170
5. MUHALEFET ŞERHİ	173

1. KARMA KOMİSYONUN ÇALIŞMALARI

Kamu Denetçiliği Kurumu, 28.01.2026 tarihinde Dilekçe Komisyonu ile İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Üyelerinden Oluşan Karma Komisyona 2025 Yıllık Raporu'nu sunmuştur. Karma Komisyon, Kamu Denetçiliği Kurumunun 2025 Yıllık Raporu'nu değerlendirmek için 10.02.2026 tarihinde toplanmış, yıllık rapor üzerinde gerekli çalışmaları yapmak üzere Karma Komisyon üyelerinden oluşan bir alt komisyon kurulmasına ve Karma Alt Komisyonun 14 üyeden oluşmasına karar vermiştir.

Karma Alt Komisyon üyelikleri için isimlerin siyasi partiler tarafından 12.02.2026 Perşembe günü saat 17.00'ye kadar bildirilmesi istenmiş; Adalet ve Kalkınma Partisinden Adıyaman Milletvekili Mustafa ALKAYIŞ, Bursa Milletvekili Mustafa YAVUZ, Diyarbakır Milletvekili Mehmet Sait YAZ, İstanbul Milletvekili Behiye EKER, İstanbul Milletvekili Yıldız KONAL SÜSLÜ, İstanbul Milletvekili Adem YILDIRIM, Kilis Milletvekili Ahmet Salih DAL; Cumhuriyet Halk Partisinden Denizli Milletvekili Gülizar BİÇER KARACA, Eskişehir Milletvekili İbrahim ARSLAN, Trabzon Milletvekili Sibel SUİÇMEZ; Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisinden Bingöl Milletvekili Ömer Faruk HÜLAKÜ; Milliyetçi Hareket Partisinden Afyonkarahisar Milletvekili Mehmet TAYTAK; İYİ Partiden Bursa Milletvekili Yüksel Selçuk TÜRKOĞLU; YENİ YOL Partisinden İzmir Milletvekili Mustafa BİLİCİ alt komisyon üyesi olarak bildirilmişlerdir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunun 14.04.2026 tarihli 81'inci Birleşiminde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlık Divanına İdare Amiri olarak seçilmesi nedeniyle Bingöl Milletvekili Ömer Faruk HÜLAKÜ'nün Karma Alt Komisyondaki üyeliği TBMM İçtüzüğü'nün 21'inci maddesi uyarınca kendiliğinden sona ermiştir. Bu nedenle, Karma Alt Komisyonda boşalan ve Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi Grubuna düşen üyelik için Mersin Milletvekili Ali BOZAN, alt komisyon üyesi olarak bildirilmiştir.

Karma Alt Komisyon 11.03.2026 tarihinde başkanlık seçimi ve çalışma takviminin belirlenmesi gündemiyle toplanmış; Alt Komisyon Başkanlığına İstanbul Milletvekili Behiye EKER'in seçilmesine dair önerenin kabul edilmesiyle başkan seçimi tamamlanmış; aksi kararlaştırılmadıkça Karma Alt Komisyon toplantılarının basına açık olarak devam etmesi, Alt Komisyon toplantılarında tam tutanak tutulması, Karma Alt Komisyon üyesi milletvekillerinin de görüşleri dikkate alınarak toplantı gündemi hazırlanması ve davet edecekleri belirleme hususunda Karma Alt Komisyon Başkanı'na yetki verilmesi oylamaya sunularak kabul edilmiştir.

Karma Alt Komisyonun 08.04.2026 tarihindeki ikinci toplantısında Kamu Denetçileri Ertunç Erkan BALTA, Fatma BENLİ YALÇIN, Abdullah Cengiz MAKAS, Özcan YILDIZ ve Şerif YILMAZ Kamu Denetçiliği Kurumu 2025 Yıllık Raporu kapsamında kendi faaliyet alanlarıyla ilgili olarak Komisyona bilgi vermişlerdir.

Karma Alt Komisyonun 13.05.2026 tarihli üçüncü toplantısında, Kamu Denetçiliği Kurumunun tavsiye kararları doğrultusunda işlem tesis etmeyen veya süresi içinde yeterli gerekçe sunmayan idarelerden Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, Millî Savunma Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu Başkanlığı, Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı ve Türk Telekomünikasyon Anonim Şirketi'nin üst düzey temsilcileri toplantıya davet edilerek dinlenmiştir.

Karma Alt Komisyonun 01.07.2026 tarihli dördüncü toplantısında, Kamu Denetçiliği Kurumunun tavsiye kararları doğrultusunda Kurumun istediği bilgi ve belgeleri süresi içinde verme konusunda hassasiyet gösterenler ile Kurumun önerileri doğrultusunda işlem yapmak suretiyle diğer kurumların ortalamasından daha fazla uyum göstererek duyarlılık sergileyen kamu kurum ve kuruluşlarından Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü, İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı, Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı ve Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliğinin üst düzey temsilcilerine plaket takdim edilerek bu kurumlar takdir edilmiş; Kurumun önerilerine olumlu cevap veren bazı kamu kurum ve kuruluşlarının söz konusu kararlara ilişkin çalışmaları hakkında idarelerin üst düzey temsilcilerinden bilgi alınmış; Başkan tarafından, redaksiyon yetkisiyle birlikte Karma Alt Komisyonun çalışmalarının bir raporla Karma Komisyona sunulması oylamaya sunulurak kabul edilmiştir.

Karma Alt Komisyon çalışmalarını tamamlayıp 17.07.2026 tarihinde raporunu Karma Komisyon Başkanlığına sunmasından sonra Karma Komisyon 22.07.2026 tarihinde toplanmıştır. Bu toplantıda Kamu Denetçiliği Kurumunun 2025 Yıllık Raporu hakkında Karma Alt Komisyon tarafından hazırlanan Rapor gündeme alınmıştır.

Karma Alt Komisyon Raporunun benimsenmesinin ardından görüşmelere devam edilmiş; Kamu Denetçiliği Kurumu 2025 Yıllık Raporu üzerindeki görüşmelerin tamamlanması, Komisyon Raporunda kavram ve dil birliğinin sağlanması amacıyla Komisyon Başkanlığına redaksiyon yetkisi verilmesi ve Karma Komisyon Raporunun TBMM Genel Kurulunda görüşülmek üzere TBMM Başkanlığına sunulması oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

2. KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU 2025 YILLIK RAPORU

2.1.GENEL BİLGİ

Kamu Denetçiliği Kurumu kamu hizmetlerinin işleyişinde bağımsız ve etkin bir şikâyet mekanizması olarak, idarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını; insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden incelemek, araştırmak ve önerilerde bulunmak amacıyla kurulmuştur. Bu noktada, idarenin eylem ve işlemlerinin yanında, tutum ve davranışlarının da denetime tabi tutulması, Kurumun yargı erkinden farklı olarak üstlendiği fonksiyondur.

6328 sayılı Kanun'un 22'nci maddesi hükmü uyarınca Kamu Denetçiliği Kurumu, her takvim yılı sonunda, yürüttüğü faaliyetleri ve önerilerini kapsayan bir rapor hazırlayarak Dilekçe Komisyonu ile İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu üyelerinden oluşan Karma Komisyona sunmaktadır.

Karma Komisyon, Kurumun Yıllık Raporunu ara verme ve tatil dönemleri hariç olmak üzere iki ay içinde görüşüp kendi kanaat ve görüşlerini de içerecek şekilde özetleyerek bir rapor hazırlar, hazırladığı bu raporu TBMM Genel Kuruluna sunulmak üzere TBMM Başkanlığına gönderir. Komisyon Raporunun Genel Kurulda ivedilikle görüşülmesi gerekmektedir. Ayrıca, Yıllık Rapor Resmî Gazete'de yayımlanmak suretiyle kamuoyuna duyurulmaktadır.

Kamu Denetçiliği Kurumunun 2025 Yıllık Raporu 8 bölümden oluşmaktadır. Bu bölümlerin başlıkları şunlardır:

1. Sunuş
2. Yıllık Rapor Özeti
3. Kurumsal Bilgiler ve 2025 Yılına İlişkin Başvuru ve Karar İstatistikleri
4. Başvuru ve Kararlara İlişkin Tematik Değerlendirme
5. İdarelerin Kararlar ve Bilgi-Belge Taleplerine Yaklaşımı
6. Kurumun Kamu Yönetimine Katma Değeri
7. Kurumun Ulusal-Uluslararası Düzeydeki Faaliyetleri
8. Hedef ve Beklentiler

2.2.RAPOR ÖZETİ

2.2.1. KURUMSAL BİLGİLER VE 2025 YILINA İLİŞKİN BAŞVURU VE KARAR İSTATİSTİKLERİ

6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu uyarınca Kurum, idarenin işleyişi ile ilgili şikâyet üzerine, idarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını; insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden incelemek, araştırmak ve idareye önerilerde bulunmakla görevlidir.

Ancak;

- Yasama yetkisinin kullanılmasına ilişkin işlemler,
- Yargı yetkisinin kullanılmasına ilişkin kararlar,
- Türk Silahlı Kuvvetlerinin sırf askerî nitelikteki faaliyetleri,

Kurumun görev alanı dışındadır. Ayrıca 6328 sayılı Kanun uyarınca, yargı organlarında görülmekte olan veya yargı organlarıncaya karara bağlanmış uyuşmazlıklar, sebepleri, konusu ve tarafları aynı olan ve daha önce sonuçlandırılan başvurular incelenmemektedir. Belirli bir konuyu içermeyen, süre şartı veya menfaat ihlali şartını taşımayan başvurular da Kurumca incelemeye konu edilememektedir.

2.2.1.1.Teşkilât Yapısı

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bağlı, şikâyet üzerine idareyi denetleyen bağımsız bir niteliğe sahip Kurum, Başdenetçilik ve Genel Sekreterlikten oluşmaktadır. Kurum, Başdenetçi tarafından yönetilmekte ve temsil edilmektedir.

Başdenetçilik

Başdenetçilik, Başdenetçi ve 5 Denetçiden oluşmaktadır.

Genel Sekreterlik

Genel Sekreterlik, Kurumun idari ve mali işleriyle sekretarya hizmetlerini yerine getirmektedir. 6328 sayılı Kanun'da Kurumun ana hizmetlerini yerine getirmede yardımcı ve danışma faaliyetlerini sunacak diğer birimler ayrıntılı olarak tanımlanmamıştır. Bu bağlamda kuruluş amacının gerçekleştirilmesinde kurumsallaşmanın sağlanarak daha etkin ve verimli bir hizmet sunumu için yürürlüğe konulan Kamu Denetçiliği Kurumu Teşkilat Yapısının Oluşturulmasına ve Personelin Çalışma Usul ve Esaslarına İlişkin Yönergesi ile Başdenetçiliğe ve Genel Sekreterliğe bağlı hizmet birimleri oluşturulmuştur.

2.2.1.2.İnsan Kaynakları

Kurumda 179 kadrolu personel, 76 sürekli işçi, 3 sözleşmeli, 30 geçici görevli personel ve 3 geçici görevli sürekli işçi (şoför) olmak üzere toplam 291 personel görev yapmaktadır.

Kurumda görev yapan personelin ünvanlara göre dağılımı incelendiğinde; 1 Kamu Başdenetçisi, 5 Kamu Denetçisi, 1 Genel Sekreter, 1 Hukuk Müşaviri 1 Müşavir (Ş), 106 Kamu Denetçiliği Uzmanı, 3 Kamu Denetçiliği Uzman Yardımcısı, 2 Mali Hizmetler Uzmanı, 60 idari personel, 30 geçici görevli personel (7 Hâkim, 13 Uzman, 2 Öğretim Görevlisi, 1 Avukat, 1 Başmüfettiş, 1 Mühendis, 1 İl Müdür Yardımcısı, 1 Şef, 1 VHKİ, 1 Polis Memuru ve 1 Şoför), 76 sürekli işçi, 3 geçici görevli sürekli işçi ve 3 sözleşmeli bilişim personeli istihdam edildiği görülmektedir.

2025 yılı Kurum personeli dağılımını gösterir tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 1: Personel Sayıları

Kamu Denetçiliği Kurumu	Kadrolu Personel	Sürekli İşçi	Sözleşmeli Personel	Geçici Görevli Personel	Geçici Görevli Sürekli İşçi	Toplam
	179	76	3	30	3	291

2.2.1.3. Kurum Bütçesi

2.2.1.3.1. 2025 Yılı Bütçesi

Kurumun 2025 yılı toplam ödeneği 383.476.000,00 TL’dir. 2025 yılı ödenekleri, ağırlıklı olarak personel giderleri (%72) ile mal ve hizmet alımlarında (%12) yoğunlaşmaktadır. Bu ödenekler, faaliyetleri kurum çatısı altında devam ettirmek ve işleyişte sürekliliği sağlamak amacıyla yıl içerisinde kullanılmıştır.

2.2.1.3.2. 2026 Yılı Bütçesi

Çok titiz bir çalışmayla hazırlanan 2026 yılı bütçesiyle Kurumun hizmet kalitesinin daha yüksek standartlarda gerçekleştirilmesi hedeflenmiştir. Kuruma, 2026 yılı için 470.508.000,00 TL ödenek tahsis edilmiştir. Tahsis edilen ödeneklerde; personel giderlerinin ağırlığı %73 iken, mal ve hizmet alım giderleri %11, sosyal güvenlik prim giderleri %10, sermaye giderleri %4 ve cari transferlerinin %2 ağırlığa sahip olduğu görülmektedir.

2.2.1.4. Genel İstatistikler

Kuruma 2025 yılında ulaşan 21.034 başvuruyla birlikte 2013 yılından bugüne kadar toplam 262.516 başvuru yapılmıştır.

Diğer yandan Kuruma 2025 yılında yapılan başvurularda, 2024 yılına göre %42,49’luk bir artış yaşanmıştır. 2025 yılında Kuruma gelen şikâyet başvurularının %96,51’i gerçek kişi, %3,49’u ise tüzel kişiler tarafından yapılmıştır.

2025 yılında yapılan şikâyet başvuruları konu bazlı değerlendirildiğinde en fazla başvuru %30,40 ile kamu personel rejimi alanında yapılmış, bunu %16,81 ile adalet, milli savunma ve güvenlik, %9,12 ile eğitim-öğretim, gençlik ve spor, %7,05 ile çalışma ve sosyal güvenlik, %6,61 ile mahalli idarelerce yürütülen hizmetler ve %5,86 ile de ekonomi, maliye ve vergi alanları takip etmiştir.

Tablo 2: 2025 Yılı Şikâyet Başvurularının Konulara Göre Dağılımı

Konu/Alan	Sayı	Yüzde%
Kamu personel rejimi	6.395	30,40%
Adalet, milli savunma ve güvenlik	3.535	16,81%
Eğitim-öğretim, gençlik ve spor	1.919	9,12%

Çalışma ve sosyal güvenlik	1.482	7,05%
Mahallî idarelerce yürütülen hizmetler	1.391	6,61%
Ekonomi, maliye ve vergi	1.233	5,86%
Orman, su, çevre ve şehircilik	621	2,95%
Ulaştırma, basın ve iletişim	603	2,87%
Kamu personel rejimi-1 (İdarede işçi statüsünde çalışanların İş Kanunu'ndan ve iş akdinden kaynaklanan haklarına ilişkin alt konular)	579	2,75%
Enerji, sanayi, gümrük ve ticaret	558	2,65%
Sağlık	523	2,49%
Engelli hakları	411	1,95%
İnsan hakları	370	1,76%
Çocuk hakları	368	1,75%
Mülkiyet hakkı	293	1,39%
Nüfus, vatandaşlık, mülteci ve sığınmacı hakları	258	1,23%
Gıda, tarım ve hayvancılık	176	0,84%
Sosyal hizmetler	148	0,70%
Diğer konu ve alanlar	57	0,27%
Bilim, sanat, kültür ve turizm	48	0,23%
Ailenin korunması	44	0,21%
Kadın hakları	22	0,10%
Toplam	21.034	

Kuruma 2025 yılında yapılan başvurular idare bazında değerlendirildiğinde, en fazla başvuru %13,04'lük oranla Adalet Bakanlığına yönelik gerçekleşirken, bunu %12,07 ile Sağlık Bakanlığı, %9,20 ile mahallî idarelere, %7,35 ile üniversite ve fakültelere, %7,22 ile Millî Eğitim Bakanlığına, %4,22 ile valilik-kaymakamlıklara ve %3,89 ile de Sosyal Güvenlik Kurumuna yönelik başvurular takip etmiştir.

2025 yılında başvuruların en fazla yapıldığı il önceki yıllarda da olduğu gibi %16,80 ile İstanbul olup bunu %11,40 ile Ankara, %5,98 ile İzmir, %3,68 ile Antalya ve %2,76 ile de Diyarbakır takip etmiştir.

2.2.1.4.1. 2025 Yılı Başvuru Bilgileri

2025 yılında, yıl içerisinde alınan 21.034 başvuru ve 2024 yılından devreden 803 başvuru olmak üzere toplam 21.837 adet şikâyet başvurusu değerlendirilmek üzere işleme alınmıştır.

Değerlendirmeye alınan toplam 21.837 adet şikâyet başvurusunun 20.473 tanesi (%93,75'i) sonuçlandırılmış olup 1.364 adet şikâyet başvurusunun incelenmesine devam

edilmektedir. Diğer yandan, yapılan ön değerlendirme sonucunda 2.535 adet kendi içerisinde konu ve sebep bakımından aynı olan başvuru hakkında birleştirme kararı verilerek tek başvuru üzerinden incelemeye devam edilmiştir.

31 Aralık 2025 tarihi itibarıyla Kurum tarafından sonuçlandırılan 20.473 adet başvuruya ilişkin olarak; %46,71 oranında “Gönderme Kararı”, %31,76 oranında “İncelenemezlik Kararı”, %0,25 oranında “Başvurunun Geçersiz Sayılması”, %2,06 oranında “Karar Verilmesine Yer Olmadığına Dair Karar”, %6,05 oranında “Dostane Çözüm Kararı”, %5,02 oranında “Tavsiye Kararı”, %5,21 oranında “Ret Kararı”, %1,74 oranında “Kısmen Tavsiye Kısmen Ret Kararı” verilmiştir.

Kurum tarafından verilen kararların türleri itibarı ile sayısı ve yüzdelik dağılımı aşağıda sunulmaktadır.

Tablo 3: 2025 Yılı Karar Türlerine Göre Dağılım

Karar Türü	2025	Yüzde%
Gönderme Kararı	8.378	46,71%
İncelenemezlik Kararı	5.698	31,76%
Başvurunun Geçersiz Sayılması	45	0,25%
Birleştirme Kararı	192	1,07%
Ayırma Kararı	20	0,11%
Dostane Çözüm Kararı	1.086	6,05%
Karar Verilmesine Yer Olmadığına Dair Karar	370	2,06%
Tavsiye Kararı	901	5,02%
Ret Kararı	935	5,21%
Kısmen Tavsiye Kısmen Ret Kararı	313	1,74%
Karar Toplamı	17.938	
Birleştirme Kararı ile Sonuçlanan Başvuru Sayısı (+)	2.535	
Sonuçlanan Toplam Başvuru Sayısı	20.473	

2.2.1.4.2. Dostane Çözüme İlişkin İstatistikler

Başvurunun daha etkin ve hızlı bir şekilde çözüme kavuşturulmasını sağlayan uzlaştırma yoluyla uyuşmazlıkların çözümü usulü Kurumca en sık başvurulanan yöntemlerdendir. Bu doğrultuda, 2013 yılında 184, 2014 yılında 123, 2015 yılında 161, 2016 yılında 80 adet dosya uzlaşma yöntemiyle çözüme kavuşturulmuştur.

Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’te yapılan değişiklikle “Dostane Çözüm Kararı” mevzuata eklenmiş ve uzlaşma faaliyetinin çerçevesi belirginleşmiştir. Bu kapsamda çözüme kavuşturulan dosya sayısı, 2017 yılında 1.887, 2018 yılında 2.498, 2019 yılında 2.707, 2020 yılında 2.867, 2021 yılında 3.160, 2022 yılında 2.194, 2023 yılında 2.364, 2024 yılında 2.498 olmuştur. 2025 yılına

bakıldığında ise, toplam “Çözüme Kavuşturulan Başvuru Sayısı” 2.042 olup bunların 1.086 adedi dostane çözüm kararı ile 956 adedi ise gönderme kararıyla gerçekleştirilmiştir. Diğer yandan Kurum, başvuru almaya başladığı 2013 yılından bu yana toplam 22.765 adet başvuruyu uzlaşma/dostane çözüm yoluyla sonuçlandırmıştır.

Tablo 4: Yıllar İtibariyle Dostane Çözüm Yoluyla Çözüme Kavuşturulan Başvuru Dağılımı

Karar Türü	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Toplam
Dostane Çözümle	184	123	161	80	1.575	1.916	1.607	1.808	1.928	1.419	1.386	1.129	1.086	14.402
Gönderme Kararıyla					312	582	1.100	1.059	1.232	775	978	1.369	956	8.363
Toplam	184	123	161	80	1.887	2.498	2.707	2.867	3.160	2.194	2.364	2.498	2.042	22.765

2.2.1.4.3. Tavsiye Kararı ve Kısmen Tavsiye Kısmen Ret Kararına İlişkin İstatistikler

Kuruma 2017 yılından itibaren yapılan başvuru sayısının artmasıyla birlikte nitelikli veya kabul edilebilir başvurularda da yükselme görülmüş ve idarelere verilen tavsiye kararlarında ciddi bir artış yaşanmıştır.

Kurum tarafından verilen tavsiye ve kısmen tavsiye kısmen ret kararlarının dağılımı aşağıda sunulmaktadır.

Tablo 5: Yıllar İtibariyle Tavsiye, Kısmen Tavsiye Kısmen Ret Karar Dağılımları

Karar Türü	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Toplam
Tavsiye Kararı	64	93	56	62	245	677	860	68.128	1.201	1.097	1.384	913	901	75.681
Kısmen Tavsiye Kısmen Ret Kararı	11	26	26	32	177	269	410	704	403	625	588	525	313	4.109
Toplam	75	119	82	94	422	946	1.270	68.832	1.604	1.722	1.972	1.438	1.214	79.790

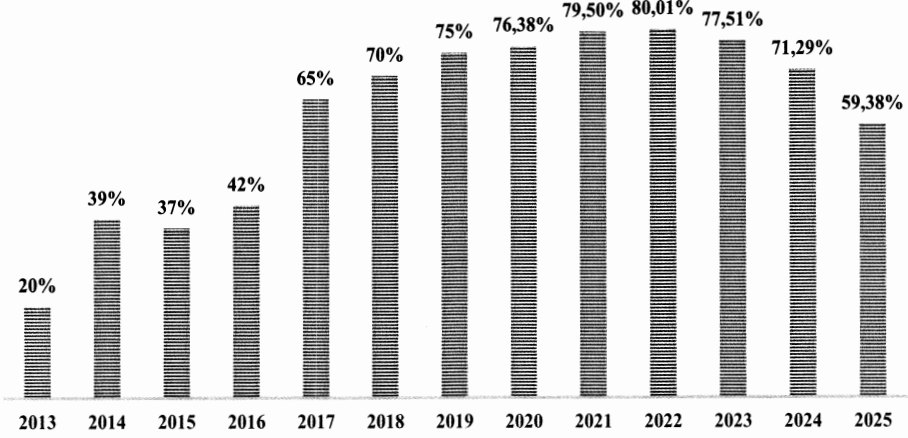
2025 yılında tavsiye yönünde verilen 1.214 adet kararın, 1.039 adedi hakkında uyulup uyulmayacağı yönünde bilgi verilmişken, 41 adedi hakkında kararın değerlendirme aşamasında olduğu iletilmiştir. 34 adet karara ilişkin olarak ise henüz bir cevap verilmemiş olup idarelerin yasal yanıt verme süreleri devam etmektedir.

Kararlara cevap veren 1.039 idarenin cevapları değerlendirildiğinde ise; 617 adet karara ilgili idarelerce uyulacağı, 422 adet karara da uyulmayacağı gerekçeleri ile bildirilmiştir.

Tüm bu hususlar değerlendirildiğinde Kurumun verdiği tavsiye kararlarına uyum oranı 2025 yılı sonu itibariyle %59,38 olarak gerçekleşmiştir. Söz konusu uyum oranının tespitinde geçmiş yıllardan farklı olarak kararlarda yer alan önerilere ilişkin idarelerin tutumu daha sarıh

surette ele alınmış ve uyum oranı buradan çıkan sonuçlar bağlamında şekillendirilmiştir. Özellikle bazı kararlardaki önerilere yönelik ilgili idarelerin genel nitelikte, somut uyum iradesi taşımayan cevaplarının, uyum bağlamında olumlu olarak değerlendirilmesi yaklaşımı, Kurumun etki düzeyinin daha gerçekçi şekilde belirlenmesi adına benimsenmemiştir.

Şekil 1: Yıllar İtibariyle Tavsiye Kararına Uyma Oranı

2.2.1.4.4. Kurumumuzun Sorun Çözme Yeteneğine İlişkin Başarısının Değerlendirilmesi

Ombudsmanlık kurumlarının sorun çözme yetenekleri ve başarıları değerlendirilirken kabul edilebilir başvurular temel kriter olarak ele alınmakta ve bu başvurular üzerinden yapılan değerlendirme sonuçları kabul görmektedir.

Bu kapsamda Kuruma 2025 yılında yapılan başvuruların kabul edilebilirlik oranı, %20,47'ye tekabül etmektedir. Dostane çözüm, tavsiye ve kısmen tavsiye kısmen ret kararları toplamının kabul edilebilir başvurular hakkında verilen kararlara oranı %77,69'a tekabül etmektedir. %22,31 orandaki başvurular için ret kararı verilmiştir. Bu hususlar değerlendirildiğinde Kurumun sorunların çözümüne yönelik yeteneğini gösteren başarısı 2025 yılında %77,69 olarak gerçekleşmiştir.

2.2.2. BAŞVURU VE KARARLARA İLİŞKİN TEMATİK DEĞERLENDİRME

2.2.2.1. Adalet, Milli Savunma ve Güvenlik

Kuruma “Adalet, Milli Savunma ve Güvenlik” başlığı altında ulaşan başvurular konu itibarıyla adalet hizmetlerinin yürütülmesine ilişkin faaliyetler, ceza infaz kurumlarının faaliyetleri, milli savunma hizmetleri ve askerlerle ilgili uygulamalar ile Türk Silahlı Kuvvetlerinin kamu personel rejimine ilişkin konular, kolluk kuvvetleri faaliyetleri ve bilgi edinme hakkı ve dilekçe hakkının kullanımı olarak gruplandırılabilir.

Bunlardan “Adalet hizmetlerinin yürütülmesine ilişkin faaliyetler” başlığı altında adli yardım talebi, trafik idari para cezaları, mahkeme ilamına konu olacak ve fer’ilerinin ödenmesi talepleri, kesinleşen ilamsız icra takip dosyasına ödeme yapılması istemi, bilirkişilik başvuruları, icra işlemleri, adli sicil ve arşiv kaydının silinmesi, zorunlu müdafilik ücretinin ödenmesi konularında Kuruma başvurular ulaşmıştır.

“Milli savunma hizmetleri ve askerlerle ilgili uygulamalar ile Türk Silahlı Kuvvetlerinin kamu personel rejimine ilişkin konular” başlığı altında yapılan incelemeler ise kişilerin kendi özlük haklarına ilişkin disiplin cezasının silinmesi, rütbe terfii, maaş, yolluk, tazminat alacakları gibi konular ile hizmet içi mobbing iddiaları gibi konularda yoğunlaşmaktadır.

“Kolluk kuvvetleri faaliyetleri” genel kolluk (Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı) ve özel kolluk (belediye zabıtası, orman muhafaza memurları vb.) olmak üzere iki ana kategori altında incelenmektedir. 2025 yılında Kuruma ulaşan kolluk personeline yönelik şikâyetlerin; trafik güvenliğine, denetimine ve düzenlemelerine yönelik talepler üzerine olduğu, bunların yanında silah ruhsatı işlemleri ile silahların emanete alınması ve teslimine yönelik işlemler hakkında şikâyetler ve özel güvenlik belgesi alımı gibi konular olduğu tespit edilmiştir.

“Bilgi edinme hakkı ve dilekçe hakkının kullanımının engellenmesi” alt başlığında da kişilerin hak arama özgürlüğü kapsamında yaptığı bilgi edinme başvurularının geç, eksik veya ilgisiz bir şekilde yanıtlanmasından ya da hiç yanıtlanmamasından kaynaklanan başvuruların çoğunlukta olduğu görülmektedir. Ön inceleme koşullarını taşıyan başvurularda bilgiye erişim talepleri, bilgi edinme hakkının yanı sıra hak arama özgürlüğü ve ifade özgürlüğü bağlamında incelenmiştir.

2025 yılında adalet, milli savunma ve güvenlik alanında 3.535 başvuru alınmış olup başvurular ceza ve infaz kurumlarının faaliyetleri hakkında yoğunlaşmıştır. Bu başlık altında, geçtiğimiz yıllarda da olduğu üzere, kapasitenin üzerinde tutuklu/hükümlü barındırılması ve buna bağlı olarak ortaya çıkan ve genellikle haklara erişimde yaşanan sıkıntılara yönelik şikâyet ve taleplerin çoğunlukta olduğu görülmüştür.

2.2.2.1.1. Ceza İnfaz Kurumlarının Faaliyetleri

Kuruma adalet, milli savunma ve güvenlik alanında yapılan başvurular incelendiğinde, başvuruların önemli bir kısmının (%37,91) ceza infaz kurumlarının faaliyetlerine yönelik şikâyet ve taleplere ilişkin olduğu görülmektedir.

29.03.2013 tarihinden itibaren ceza infaz kurumlarının eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarına ilişkin başvuruları inceleyen Kamu Denetçiliği Kurumu, 2025 yılı sonuna kadar ceza infaz kurumu faaliyetlerine ilişkin 1.339 başvuru almıştır. Yapılan bu başvurular ağırlıklı olarak nakil talepleri, barındırılma koşullarına ilişkin talepler, telefon görüşmelerine yönelik talepler, beslenmeye yönelik talepler, televizyon yayınları ve internet olanaklarından yararlanma hakkına yönelik talepler, görüş ve ziyaretlere yönelik talepler, kantin fiyatlarının piyasa fiyatı üzerinde olduğu ve ürün çeşitliliğinin az olduğu yönündeki şikâyetler, dilekçe ve bilgi edinme hakkına yönelik şikâyetler, tehlikeli tutuklu/hükümlü statüsünden çıkarılmaya yönelik talepler, sosyal, kültürel, sportif ve eğitsel faaliyetlere ilişkin şikâyetler, infaz koruma memurları ve kurum idarecilerinin olumsuz tutum ve davranışlarına yönelik şikâyetler, ceza infaz kurumu idare ve gözlem kurulu kararlarına yönelik şikâyetler ile sağlığa erişim hakkına yönelik şikâyetlerden oluşmaktadır.

2.2.2.1.1.1.Ceza İnfaz Kurumlarındaki Aşırı Kalabalıklaşma Sorunu

Türkiye’de ceza infaz kurumlarındaki aşırı kalabalıklaşma sorunu, ulusal ve uluslararası metinlerde de tespit edildiği üzere yapısal bir sorun olarak öne çıkmaktadır. Adalet Bakanlığı verilerine göre 2024 yılı sonu itibarıyla cezaevlerinin toplam kapasitesi 301.397 iken mevcut nüfus 383.663 kişi olarak belirtilmiş olup Kuruma ulaşan başvurular kapsamında idareden temin edilen bilgilerden, bu sayının 2025 yılında daha da arttığı anlaşılmaktadır. Bu durum özellikle büyük şehirlerdeki ceza infaz kurumlarında kişi başına düşen yaşam alanının azalmasına, hijyen ve sağlık koşullarının bozulmasına, iyileştirme süreçlerinin zorlaşmasına sebep olmaktadır.

2025 yılı içerisinde aşırı kalabalıklaşma şikâyetiyle Kuruma yapılan başvurularda; oda/koğuşlarda kişi başına yeterli alan olmadığı, yatak verilemediği, yeterli hijyen koşullarının sağlanamadığı, sosyal, kültürel, eğitsel ve sportif faaliyetlerin yetersiz kaldığı, temiz havaya erişim haklarının kısıtlandığı, odaların güneş almaması ve pencerelerine fens teli çekilmesinin doğal havaya ve ışığa erişimlerini engellediği, müstakil bir havalandırmaları olmadığı için yıkadıkları elbiselerini kurutamadıkları, bu sebeple odada nem ve rutubet oluştuğu, özetle aşırı kalabalık sebebiyle insani olmayan şartlarda cezalarının infaz edildiği yönünde şikâyetler alınmıştır.

Aşırı kalabalıklaşma önemli sonuçlarından biri de mahkûmların ailelerine yakın ceza infaz kurumlarına nakil taleplerinin karşılanamamasıdır. Kurum kararlarında, aileden ayrı kalmanın cezanın doğal sonucu olduğu belirtilmekle birlikte, idarenin aile hayatına saygı hakkı kapsamında mahkûmların mümkün olan en yakın kuruma yerleştirilmeleri yönünde tavsiyede bulunmaktadır.

Ceza infaz kurumlarındaki kapasite üstü doluluğun önemli bir diğer sonucunun sosyal, kültürel, eğitsel ve sportif faaliyetlerin sınırlı kalması olduğu görülmektedir. Bu alanlarda yapılan başvurularda, tutuklu ve hükümlüler için sağlanacak infaz koşullarının insan onuruna saygıyı esas alması gerektiği vurgulanmakta; tutulma koşullarına ilişkin iddiaların, cezaevindeki yaşamın tüm yönleri birlikte değerlendirilerek ele alınacağı belirtilmektedir. 5275 sayılı Kanun’un ilgili maddelerinde iyileştirme kapsamında, olanaklar elverdiğince, kültürün ve sanatın çeşitli dallarını temsil eden programlar hazırlanacağı ayrıca tutuklu ve hükümlülerin fizik ve ruhsal sağlık durumlarının elverdiği ölçüde spor, beden eğitimi ve eğlendirici etkinliklere katılmasına müsaade olunacağı ve idarece tertiplenen kurslara katılabileceklerinin hüküm altına alındığı ifade edilmiştir.

Yapılan bir başvurunun incelemesinde, infazın yöntemi ve infaz sürecindeki davranışların mahpusları özgürlükten mahrum kalmanın doğal sonucu olan kaçınılmaz elem seviyesinden daha fazla sıkıntılı veya eziyetli bir duruma sokmaması gerektiği, başvurana ait bilgi ve belgelerin incelenmesinden şikayete konu ceza infaz kurumunda bulunduğu 2 yılı aşkın sürede eğitsel, sosyal, kültürel faaliyetlere katılımına ilişkin hiçbir kayıt bulunmadığı, bunun infazın temel amacına ve mevzuata uygun olmadığı, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK) tarafından da etkinlikler bakımından Kurumda eksiklik olduğunun tespit edildiği, öte yandan bu tür faaliyetlerin hükümlülerin iyi halinin belirlenmesinde esas alındığı belirtilerek, Kurumda yeterince etkinlik düzenlenmesi ve söz konusu etkinliklere katılımın teşvik edilmesi yönünde idareye tavsiyede bulunulmuştur.

Ceza infaz kurumlarındaki aşırı kalabalık nüfus, ceza infaz kurumunun düzeninin sağlanması ve güvenlik tedbirleri kapsamında yapılan oda ve kat yerleşim planlamalarını da

güçleştirmektedir. Kuruma yapılan başvurularda, hükümlülerin ceza infaz kurumuna yerleştirilmelerinin 5275 sayılı Kanun'un 24'üncü maddesinde belirtilen gruplandırmalara uygun olarak yapılması gerektiği, gruplandırmaya ilişkin hususların ayrıca Gözlem ve Sınıflandırma Merkezleri ile Hükümlülerin Değerlendirilmesine Dair Yönetmelik'te ayrıntılı olarak düzenlendiği, bu bağlamda idarenin mevzuatla çizilen çerçevede takdir yetkisinin bulunduğu belirtilmekte, somut olayda takdir yetkisinin belirtilen çerçeveye uygun kullanılıp kullanılmadığı incelenmektedir.

Bu bağlamda, alınan bir başvuruda idareden temin edilen bilgilerden, farklı suç grubundan mahkûmlar arasında aynı tarafa bakan farklı katlardaki pencerelerden yapılan "sözlü atışmalar" sebebiyle disiplin cezası verilmesiyle sonuçlanan olayların vuku bulunduğu anlaşılmıştır. Ancak başvuranın tek kişilik odada kaldığı, bulunduğu katta kendi suç grubundan hükümlülerle birlikte barındırıldığı, hükümlü ve tutukluların kurum içi havalandırmaya, faaliyetlere, revire, görüşlere götürülürken tüm güvenlik önlemleri alınarak aynı türden suç grubundaki hükümlü ve tutuklular birlikte olacak şekilde hareket ettirildiği anlaşıldığından, başvurunun reddine karar verilmiştir.

Kuruma yapılan başvurularda aşırı kalabalıklaşma sorunundan kaynaklı şikâyetlerin sağlık hizmetlerinde erişimde gecikmelere sebebiyet verebildiği gözlenmektedir. Hastane sevkı bekleyen hasta sayısının çok olması, ceza infaz kurumunun bağlı olduğu il veya ilçedeki hastanenin yetersiz kalması, MHRS'den randevu alınamaması veya yeterli araç olmaması gibi sebeplerle hastane sevklerinin sağlanmasında gecikmeler yaşandığı anlaşılmaktadır. Bu tür başvurular, ivedilikle Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne ve somut dosya bazında gerekirse Sağlık Bakanlığına gönderilmekte, konunun hızlı bir şekilde incelenmesi ve çözümüne çalışılmaktadır.

2.2.2.1.1.1. Akıllı Teknolojilerin Ceza İnfaz Kurumlarına Entegrasyonu Projesi (ACEP) Kapsamında Yaptırılan Görüşmelere İlişkin Olarak Ceza İnfaz Kurumlarından Alınan Başvurular

ACEP üzerinden görüş talepli başvuruların incelenmesinde, başvuranların suç grubunun ve suç türünün önemli olduğu vurgulanmalıdır. Kuruma "terör ve çıkar amaçlı suç örgütü üyeliği" suçlarından hükümlü olan mahkûmlar tarafından yapılan başvurularda, ACEP sistemini kullanan adli mahkûmlara tanınan "görüntülü" görüşme imkânının kendilerine de sağlanması, görüşme süresi olarak 30 dakika; ayrıca ziyaretçisi gelemediği zaman ve bayramlarda da ilave 30 dakika "sesli ve/veya görüntülü" görüşme hakkı tanınması talep edilmektedir.

5275 sayılı Kanun'un 66'ncı ve 116'ncı maddeleri ve Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in 74'üncü maddesinde telefonla haberleşme hakkı düzenlenmiştir. Söz konusu düzenlemelere göre ceza infaz kurumunda bulunan terör ve çıkar amaçlı suç örgütü üyelerinin bu haklardan yararlanabilmesi için öncelikle infaz kurumunda görüntülü görüşme sistemine ilişkin gerekli yazılım ve donanım altyapısının tamamlanarak sistem kabulünün yapılması ve idare ve gözlem kurulunca hükümlü/tutuklu hakkında olumlu bir karar alınması gerekmektedir. Konu hakkında idare tarafından; ACEP sisteminin yaygınlaştırma çalışmaları kapsamında ülke genelindeki kurumlarda kısmi olarak kurulumların yapıldığı, donanım ve yazılım geliştirme işlemlerinin devam ettiği ve teknik altyapının tam olarak tamamlanmaması nedeniyle Bakanlıkça kabul

işlemlerinin henüz yapılamadığı, belirtilen nedenlerle terör ve çıkar amaçlı suç örgütü üyelerinin bahse konu sistemden mevcut durum itibarıyla görüntülü olarak faydalanmasının mümkün olmadığı, kurulum tamamlandığında kabul işlemleri sonrasında kurum idare ve gözlem kurulunun başvuruları hakkında olumlu karar alması durumunda, ACEP sisteminin UYAP Bilişim Sistemi entegrasyonu ile ek görüşme sürelerinin otomatik olarak tanımlanacağı bildirilmiştir.

İlgili mevzuat ve idareden yapılan açıklamalardan, sistemin gerekli yazılım ve donanım çalışmalarının tamamlanmadığı ve bakanlıkça sistem kabulünün yapılmadığı anlaşıldığından, başvuruların ACEP üzerinden haftalık 30 dakika görüntülü telefon görüşmesi yapması ve ziyaretçileri gelmediğinde ilave 30 dakika tanımlanmasının mümkün olmadığı anlaşılmış, bu aşamada Kamu Denetçiliği Kurumu tarafından talebin reddine karar verilmiştir. Öte yandan, hükümlü ve tutukluların, dış dünyayla temaslarının güçlendirilmesi çerçevesinde, Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in 74'üncü maddesi ile getirilen haklardan yararlandırılmalarına imkân sağlayacak ACEP sisteminin teknik altyapı çalışmalarının mümkün olan en kısa sürede tamamlanarak sistem kabulünün yapılması ve böylece anılan mevzuat maddesinin tüm mahpuslar için işler hale getirilmesi yönünde idareye tavsiyede bulunulmuştur.

ACEP kapsamında olmamakla birlikte, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına hükümlü olan başka bir başvuran 5275 sayılı Kanun'un 25'inci maddesi uyarınca 15 günde bir kere Kanunda sayılan yakınlarıyla 10 dakika telefon görüşmesi yapma hakkının ikincil mevzuatta yapılan düzenlemeyle "tek bir telefon numarasıyla kesintisiz görüşme olarak" kullanılarak farklı şehirlerde, farklı evlerde yaşayan aile üyeleriyle en iyi ihtimalle 6 haftada bir görüşmesine sebep olduğu belirtilmiştir. Başvuran, ilgili mevzuatın "telefon görüşmesi hakkının bölerek kullanılmasını sağlayacak şekilde" yeniden düzenleme yapılmasını talep etmiştir. Kurum tarafından yapılan inceleme sonucunda, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasının sıkı güvenlik rejimine göre çektilen bir ceza türü olduğu belirtilerek, idarenin işleminde hukuka ve hakkaniyete aykırılık bulunmadığı sonuç ve kanaatine varılmıştır.

2.2.2.1.1.1.2. 5275 Sayılı Kanun'un 9'uncu Maddesinin Üçüncü Fıkrası Hükümünün Kaldırılmasına (Tehlikeli Tutuklu/Hükümlü Statüsünden Çıkarılmaya) Yönelik Talepler

2025 yılında Kuruma yapılan başvuruların önemli bir kısmının, 5275 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin üçüncü fıkrası kapsamında "tehlikeli hükümlü/tutuklu" statüsünden çıkarılmaya yönelik olduğu görülmüştür. 29.03.2020 tarihli ve 31083 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmış olan Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in "Hapis cezalarının infaz edileceği kurumlar" başlıklı 5'inci maddesinin dördüncü fıkrası ve "Tehlikeli hükümlü" başlıklı 64'üncü maddesi düzenlemelerinden; tutuklu veya hükümlünün tehlikeli olduğuna ve 5275 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin üçüncü fıkrası kapsamına alınmasına karar verilmesinin, idare ve gözlem kurulunun kararı ve bakanlık onayı ile gerçekleştiği görülmektedir. Mevzuat uyarınca bu kapsama alınma ve kapsamdan çıkarılma kararları, idare ve gözlem kurulu ile Adalet Bakanlığının takdir yetkisi dâhilinde olup, kapsamdan çıkarılabilmek için kalan cezanın en az üçte birinin iyi hâlli olarak infaz edilmesi şarttır.

Bu çerçevede Kuruma yapılan başvuruların önemli bir kısmında idari başvuru yollarının tüketilmediği tespit edilerek tehlikeli halden çıkarılmaya yönelik talepler gönderme kararları ile Adalet Bakanlığına gönderilmiş; incelenen somut başvurularda ise başvuranların disiplin durumları, kendilerine veya başkalarına zarar verme davranışları ile güvenlik riskleri dikkate alınarak, tehlikeli hükümlü statüsünün devamına ve bu statüye bağlı nakil taleplerinin reddine ilişkin idari işlemlerde hukuka ve hakkaniyete aykırılık bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

2.2.2.1.2. Adalet Hizmetlerinin Yürütülmesine İlişkin Faaliyetler

Adalet, millî savunma ve güvenlik başlığı altında yer alan adalet hizmetlerine ilişkin faaliyetler; başta mahkeme kararlarının uygulanmaması olmak üzere, vatandaşların Adalet Bakanlığı ile kamu hizmeti yürüten baroların taraf olduğu işlemlere ilişkin başvurularının incelendiği bir alanı oluşturmaktadır. Kuruma adalet, milli savunma ve güvenlik alanında yapılan şikâyet başvurularının %23,47'sini oluşturmaktadır. Bu alanda; tazminat, vekâlet ücreti ve yargılama giderlerinin tahsili, bilirkişilik, uzlaştırmacı ve arabuluculuk uygulamaları, UYAP ve noter işlemleri, adli sicil kayıtları, soruşturma ve kovuşturma süreçleri, yeniden yargılanma talepleri, yargılamanın uzunluğu ile icra müdürlüklerinin işlemlerine ilişkin şikâyetler başvuruya konu edilmektedir.

2.2.2.1.2.1.Mahkeme Kararlarının İdare Tarafından Uygulanmaması

Kuruma mahkemelerce hükmedilen tazminat bedellerinin ve mahkeme ilamına dayalı vekalet ücretlerinin ilgili idareler tarafından yeterli ödenek bulunmaması nedeniyle tahsil edilememesi hususlarında çokça başvuru yapılmaktadır.

Mahkeme kararının uygulanması talebiyle yapılan başvurularda, Kurum tarafından öncelikle başvuru konusunun çözüme kavuşturulması amacıyla ön değerlendirme yapılarak arabuluculuk ve uzlaştırmacı rolü ile idarelerden mahkeme ilamında hükmedilen bedellerin ödenmesi hususunda işlem tesis edilmesi istenilmektedir. Böylelikle, başvuruların önemli bir kısmı dostane çözüm yolu ile sonuca ulaştırılmaktadır. Mahkeme ilamında hükmedilen bedellerin ödenmesi hususunda dostane çözüme kavuşturulamayan başvurulara ilişkin olarak da çoğunlukla tavsiye kararları verilmektedir.

Tavsiye kararlarında, mahkeme kararlarına uymayan veya bu kararların uygulanmasını geciktiren idarenin hizmet kusuru kapsamında sorumlu tutulabileceği; bu durumun ise bireyin Anayasa'da güvence altına alınan hak arama özgürlüğü ile adil yargılanma hakkının ihlali anlamına geleceği belirtilmektedir.

2.2.2.1.2.2.Barolar Tarafından Alınan Staj Kaydiyeleri

Baro başkanlıkları nezdindeki adli yardım, staj kaydiye ücreti ve giriş keseneği alınması, zorunlu müdafî görevlendirmelerinde ücret ödemelerine ilişkin başvurular, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ve 1136 sayılı Avukatlık Kanunu kapsamında incelenmektedir. Yargının üç sacayağından biri olan, 1136 sayılı Kanun gereğince kamu hizmeti niteliği bulunan ve savunma hakkının temsilcisi konumundaki avukatlık mesleğine kabul için, 1136 sayılı Kanun'un 3'üncü maddesinde yer alan şartları sağlamak gerekmektedir. Avukatlık stajını tamamlayarak staj bitim belgesi almış bulunmak da bu şartlar arasında yer almaktadır. Bu bağlamda, avukatlık stajının yasal mevzuatı, 1136 sayılı Kanun'un 15'inci ve 27'nci maddeleri arasında ve Türkiye Barolar Birliği Avukatlık Staj Yönetmeliği'nde düzenlenmiştir. Avukatlık

stajına başlanılabilmesi için baro başkanlıkları tarafından alınan staj kaydiye ücreti ödemesine ilişkin Kuruma başvurular yapıldığı görülmüştür.

Kuruma ulaşan uyuşmazlığın incelenmesi neticesinde, baro başkanlıkları tarafından alınan staj kaydiye ücretinin yasal mevzuatta yer almadığı, oysa bir diğer gelir kalemi olduğu ifade edilen baro keseneğinin (aidat) 1136 sayılı Kanun'un 65'inci maddesinde düzenlendiği, bu yönüyle Kanun koyucu tarafından benzer bir düzenlemenin staj kaydiyesi için getirilmediği bilakis 1136 sayılı Kanun'da stajyerlere barolarca yardım yapılmasına ilişkin hükümlere yer verildiği tespit edilmiştir.

Barolar tarafından staj giriş ücreti alınmasının; staj başvuruları, staj sürecinde ve staj bitiminde yürütülen işlemler için personel istihdamı, dersliklerin eğitime uygun şekilde hazır bulundurulması, temizlik ve kira giderleri gibi çeşitli mali yükümlülüklerden kaynaklandığı ileri sürülmektedir. Ancak ilgili Kanun ve Yönetmelik birlikte değerlendirildiğinde, staj eğitiminin amacı ve temel ilkeleri ile Kanun koyucunun bu yönde açık bir irade ortaya koymamış olması karşısında, stajyerlerden alınan staj kaydiyesinin yasal bir dayanağının bulunmadığı sonucuna varılmaktadır. Bu nedenle, yasal dayanaktan yoksun olan staj kaydiye ücreti alınmasında hukuka uyarlık bulunmadığı değerlendirilerek iade edilmesi hususunda ilgili baro başkanlığına tavsiyede bulunulmuştur.

Öte yandan, Avukatlık Kanunu'nun 109'uncu maddesi ve 110'uncu maddesi ifadelerinden Türkiye Barolar Birliğinin barolar üzerinde eşgüdüm ve uygulamada birlik sağlamaya yönelik yetkileri olduğu anlaşılmaktadır. Ülkemizde mevcut barolar arasında stajyer avukat adaylarından staj kaydiye bedeli talep edilmesi hususunda bir uygulama birliği olmadığı, staj kaydiye bedeli adı altında Kanun'da açık bir düzenlenme de olmadığı tespiti yapılarak, Türkiye Barolar Birliğinin bu konuda barolar arasında bir uygulama birliği sağlanması adına ortak bir çalışma yürütmesi gerektiği değerlendirilerek Türkiye Barolar Birliğine tavsiyede bulunulmuştur.

2.2.2.1.2.3.Beraat Eden Sanık Lehine Hükmedilen Vekâlet Ücreti Ödemeleri

Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'nin "*Ceza davalarında ücret*" başlıklı 14'üncü maddesinin dördüncü fıkrası, "*(4) Beraat eden ve vekil veya müdafii ile temsil edilen sanık yararına Hazine aleyhine maktu avukatlık ücretine hükmedilir*" iken 21.09.2023 tarihli ve 32316 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren değişiklik ile önceki yıllardan farklı olarak zorunlu müdafiler ile ilgili düzenlemede bulunulmuş, "*Bu hüküm, sanığın 4.12.2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu gereğince görevlendirilen müdafii bulunması durumunda kovuşturma için Hazineden alınan ücretin mahsubu suretiyle uygulanır*" şeklinde düzenleme yapılmıştır. Bu maddede açıkça belirtilmesine rağmen, yerel mahkemeler tarafından Kanun uyarınca görevlendirilen avukatlara dava sonucunda vekâlet ücretine hükmedilmediği, baro temsilcileri tarafından sıklıkla kamuoyu ile paylaşılmaktadır.

Kuruma ulaşan somut uyuşmazlıkta, kesinleşmiş beraat kararının ardından 5271 sayılı Kanun uyarınca görevlendirilen sanık müdafii tarafından, beraat eden sanık lehine hükmedilen vekâlet ücretinin ödenmesi talebiyle Cumhuriyet Başsavcılığına başvuruda bulunulduğu; ancak idari işler müdürlüğünce, Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'nin 14'üncü maddesinin dördüncü fıkrası gerekçe gösterilerek sanık tarafından verilmiş bir vekâletnamenin sunulmamış olması nedeniyle ödeme yapılamayacağını bildirildiği ileri sürülmüştür. Yargıtay Ceza Genel Kurulunun konu hakkındaki kararı esas alınarak, beraat eden sanık lehine hükmedilen vekalet

ücreti ödemelerinde, avukatın özel vekaletname ile görevlendirilme yerine Ceza Muhakemesi Kanunu gereğince görevlendirilen zorunlu müdafî olması durumuna ilişkin olarak, başvurana ödeme yapılabilmesi için müdafinin ahzu kabz yetkisini içeren sanığın vekaletnamesini bulundurması gerektiği gerekçesinin hukuka ve hakkaniyete aykırı olduğu değerlendirilmiştir.

Öte yandan, beraat eden sanık lehine hükmedilen vekâlet ücretlerine ilişkin Kuruma yapılan başvurularda, Cumhuriyet başsavcılıkları tarafından ödenek yetersizliğinden ziyade hükmedilen vekalet ücretinin istinaf aşamasında incelendiği ve kararın kesinleşmediği gerekçeleriyle de beraat vekalet ücretinin ödemesinin sağlanamadığı görülmektedir. Ancak Beraat kararı da dâhil olmak üzere hüküm olarak sayılan diğer kararların yerine getirilmesi konusunda ilamin kesinleşmesi gerektiği yönünde mevzuatta herhangi bir düzenleme getirilmemiştir.

Mevzuat hükümlerinin yorumlanması ve ilgili Yargıtay kararı doğrultusunda, beraat kararında hükmedilen vekâlet ücretinin karar kesinleşmediğinden bahisle ödenmemesinin hukuka ve hakkaniyete aykırı olduğu sonucuna varılmıştır. Böylelikle, Kurum kararları neticesinde ilgili Cumhuriyet başsavcılıklarınca beraat eden sanık lehine hükmedilen vekalet ücreti ödemeleri gerçekleştirilerek başvurular sonuçlandırılmıştır.

2.2.2.1.3. Bilgi Edinme Hakkı ve Dilekçe Hakkının Kullanımının Engellenmesi

2.2.2.1.3.1. Bilgi Edinme Hakkı

Bilgi edinme hakkı, Türk hukukunda 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu ile düzenlenmiş, 2010 yılında Anayasa'nın 74'üncü maddesine eklenen hükümlerle anayasal güvence altına alınmıştır. Anayasa'nın 26'ncı maddesinde yer alan ifade özgürlüğüne ilişkin düzenleme ise, resmî makamların müdahalesi olmaksızın bilgi alma ve verme serbestliğini kapsamak suretiyle bilgi edinme hakkının ifade özgürlüğüyle olan yakın ilişkisini ortaya koymaktadır.

Uluslararası düzeyde bu hak, İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'nin 19'uncu ve AİHS'nin 10'uncu maddelerinde güvence altına alınmıştır. Bununla birlikte Bakanlar Komitesinin Resmî Belgelere Erişme Konusunda Üye Devletlere Tavsiye Kararı Rec (2002) 2'de ise kamu yönetiminde şeffaflık ve resmî belgelere erişimin, demokratik meşruiyetin güçlendirilmesi, kamu otoritesine duyulan güvenin artırılması, halkın bilinçli katılımının sağlanması ve yönetimde etkinlik ile verimliliğin geliştirilmesi bakımından taşıdığı önem vurgulanmıştır.

Bilgi edinme başvurularının cevaplandırılmaması veya bilgi edinme başvurusunun olumlu sonuçlandırılmaması şikâyetleriyle Kuruma da başvurular yapılmaktadır. Kuruma yapılan bilgi edinme hakkının ihlaline ilişkin başvuruların büyük kısmının, idarelerin 4982 sayılı Kanun'un 7'nci maddesini genel bir ret gerekçesi olarak kullanarak bilgi edinme taleplerini reddetmesinden kaynaklandığı anlaşılmaktadır. Ancak 4982 sayılı Kanun uyarınca bilgi verme yükümlülüğü esas, bilgi vermeme ise istisnadır. Bu kapsamda, 7'nci maddenin uygulanmasında, idarenin katlanacağı külfet ile bilginin açıklanmasıyla sağlanacak kamu yararı arasında makul bir denge gözetilmelidir.

Öte yandan erişime açık olan hemen her bilgi ve belge için ilgili kurum veya kuruluşların kayıtlarında bir çalışma veya araştırma yapılacağı, bilgi ve belgelerin bulundukları yerlerden bu suretle çıkartılarak başvuru sahiplerinin erişimine sunulacağı açık olup bu nitelikteki taleplerin salt bu gerekçeyle reddedilmemesi gerektiği değerlendirilmektedir.

Kuruma ulaşan bilgi edinme hakkının ihlali iddiaları ikinci olarak, disiplin soruşturması kapsamında ilgililerin bilgi edinmeye yönelik taleplerinin idare tarafından, Kanun'un 19'uncu

maddesinde ifade edilen “idari soruşturmaya ilişkin bilgi veya belgeler”in istisna hüküm kapsamında olması nedeniyle reddi üzerine yoğunlaşmaktadır.

4982 sayılı Kanun’un 19’uncu maddesi, idari soruşturmalarla ilgili olup açıklanması hâlinde özel hayatın ihlali, kişi ve görevlilerin güvenliğinin tehlikeye girmesi, soruşturmanın selameti veya gizli bilgi kaynaklarının açığa çıkması gibi sonuçlar doğurabilecek bilgi ve belgeleri Kanun kapsamı dışında bırakmaktadır. Özel hayatın gizliliğine ilişkin istisna ise Kanun’un 21’inci maddesinde ayrıca düzenlenmiştir. Bu çerçevede, bilgi edinme taleplerinin somut olayın özellikleri dikkate alınarak değerlendirilmesi, ilgili kişilerin menfaatleri ile kamu yararı arasında adil bir denge kurulması ve Kanun’da öngörülen istisnaların bilgi edinme hakkının özüne zarar vermeyecek şekilde Kanun’da yer alan istisnaların dar yorumlanması gerektiği Kurumca değerlendirilmektedir.

2.2.2.1.4. Milli Savunma Hizmetleri ve Askerlerle İlgili Uygulamalar ve Türk Silahlı Kuvvetlerinin Kamu Personel Rejimine İlişkin Konular

Kuruma askerlerle ilgili uygulamalar hakkında gelen başvuruların disiplin ve hiyerarşi bağlamında yoğunlaştığı; kamu personel rejimi hakkında gelen başvuruların ise TSK bünyesinde görev yapan personelin statüsü, özlük hakları, atama-yer değiştirme süreçleri hakkında olduğu görülmektedir. Mobbing iddiası, mazeret ve diğer sebeplerle atama/tayin, askeri personele verilen yan ödeme tazminatı (teminde güçlük zammı), personel servis güzergâhlarının uygulanması, mahkeme kararının uygulanmasında yaşanan zorluk, göreve iade sonrası rütbe terfisinin emsalleri ile eşitlenmesi, Türk Silahlı Kuvvetleri Sağlık Yönetmeliği’nde değişiklik yapılması gibi konularda başvuruların Kuruma ulaştığı görülmektedir.

2.2.2.1.4.1. Mahkeme Kararı Olmadan İşlem Yapılamayacağı

Bu konuyla ilgili tespit edilen sorunlardan ilki, idarelerin başvuru konusu hakkındaki güncel mevzuata uygun işlem yaptıkları ve herhangi bir mahkeme kararı bulunmadan aksi yönde işlem gerçekleştiremeyeceklerine ilişkin açıklamalardır. Örneğin, çeşitli nedenlerle görevden uzaklaştırılan personelin göreve iadesi sonrasında yapılan kesinti kendilerine ödenmekle birlikte bu kesintiye ilişkin herhangi bir faiz tutarı ödenmemesi nedeniyle Kuruma başvuruda bulunulmuştur.

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’nda görevden uzaklaştırma tedbiri kaldırılan personele kesilen aylıkların ödeneceği düzenlenmiş olmakla birlikte, faiz ödenmesine ilişkin açık bir hükme yer verilmemiştir. Ancak Anayasa’nın 125’inci maddesi uyarınca idarenin, kendi işlem ve eylemlerinden doğan zararı giderme yükümlülüğü bulunmaktadır. Bu çerçevede, görevden uzaklaştırma sonrasında göreve iade edilen personelin, kesilen aylık tutarına geç kavuşması nedeniyle uğradığı zararın ve paranın kullanılamamasından kaynaklanan değer kaybının giderilmesi gerekmektedir. Nitekim alacağın enflasyon karşısında değer kaybına uğraması, başvuran açısından şahsi bir külfet doğurduğundan, hukuk devleti ilkesi gereği bu kaybın telafisi amacıyla kesilen tutara faiz ödenmesine Kurumca karar verilmiştir.

İdare tarafından anılan karara istinaden gönderilen cevabi yazıda personele geriye dönük ödemelerin yasal faizi ile yapılmasına ilişkin herhangi bir mahkeme kararı ve bir kanun hükmünün bulunmadığından, Jandarma Genel Komutanlığı bünyesindeki uygulamaları bozmamak adına yasal faiz ödemesi yapılamayacağı ifade edilmiştir. Buna karşılık, Kurumun

yerleşik kararları ve Danıştay'ın istikrar kazanmış içtihatları, hukuka aykırı işlemler nedeniyle doğan maddi zararın yasal faiz dâhil giderilmesini zorunlu görmekte olup, idarelerin geriye dönük maaş ödemelerinde kendi yorumları yerine yargı içtihadı ve Kurum kararlarını dikkate almaları gerekmektedir.

İdarenin diğer uygulamalarında da yerleşik yargı kararlarında belirtilen ilkeleri gözeterek işlem yapmasının, birey ve idare arasında uyumsuzluk çıkmasını engellemesi bakımından önemli olduğu değerlendirilmektedir.

Kuruma ulaşan bir başvuruda, tarafına mobbing yapıldığı ve haksız yere hakkında disiplin soruşturmasının başlatıldığını ileri süren başvuran, kendisine verilen disiplin cezasının iptali ile içi atama talebinde cezaevi taburu talebi olmadan ve olay yeri inceleme branşı dışına yapılan atamasının iptali talebinde bulunmuştur. Kurumca yapılan incelemede, atamaya ilişkin talepler reddedilmiş, ancak 7068 sayılı Kanun ve Danıştay içtihatları uyarınca disiplin cezası belirlenirken başvuranın geçmiş hizmetleri ve sicil durumuna göre alt ceza uygulanıp uygulanamayacağı hususunda somut bir değerlendirme yapılmadığı tespit edilmiştir. Bu nedenle, aylıktan kesme cezasının hukuka aykırı olduğu sonucuna varılarak idareye tavsiyede bulunulmuş; idare ise cezanın kesinleştiğini ve kaldırma yetkisinin bulunmadığını bildirmiştir. Bununla birlikte, disiplin hukukunun amaçları gereği ceza tayininde fiilin ağırlığı, personelin geçmiş durumu ve yargı içtihatlarının dikkate alınmasının zorunlu olduğu, idarelerin yalnızca yerleşik uygulamalarına değil, yargı kararları ile Kamu Denetçiliği Kurumu kararlarının da göz önünde bulundurmaları hâlinde uyumsuzlukların azalacağı değerlendirilmektedir.

2.2.2.1.4.2.Yerleşik Uygulamadan Dönülemeyeceği

Uyumsuzluk konusunun mevzuattan kaynaklı olduğunun tespitiyle mevzuat değişikliğine yönelik Kurumca verilen tavsiye kararlarına yönelik olarak idarelerin bünyesinde süregelen uygulamaların bütünlüğünün bozulacağı ve aksi yönde bir düzenleme yapılması hâlinde öngörülemez mağduriyetlerin yaşanabileceği gibi hususların ifade edildiği anlaşılmaktadır.

Kuruma 2025 yılı içinde, aynı rahatsızlıktan muzdarip olursa da sınıf değiştirme konusunda rütbe göre farklı uygulamaların bulunduğu ve bunun sonucunda da özellikle sınıf değiştirme ve malulen emeklilik hakkı yönünden hakkaniyete aykırı sonuçların doğduğu iddiaları ulaştırmıştır.

Kurumca yapılan incelemede, Türk Silahlı Kuvvetleri, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı Sağlık Yeteneği Yönetmeliği kapsamındaki uygulamanın mevzuata uygun olmakla birlikte, hakkaniyete aykırı sonuçlar doğurduğu değerlendirilmiş ve ortaya çıkan mağduriyetin giderilmesi amacıyla Yönetmelik hükümlerinde değişiklik yapılması yönünde idareye tavsiye kararı yönünde öneride bulunulmuştur. Ancak rütbe göre farklı uygulama yapılmasının mevcut mevzuata uygun olduğu ve aksi yönde bir düzenlemenin öngörülemez mağduriyetlere yol açabileceği nedeniyle tavsiye karara uyulamayacağı idare tarafından ifade edilmiştir. Bu çerçevede benzer sorunların çözümünde idarelerin yalnızca kurumsal görüş ve yorumlarla yetinmeyip, uygulamada hakkaniyete aykırı sonuçlar doğuran hususları, yüksek yargı içtihatlarını ve Kurum kararlarını da dikkate almalarının gerekli olduğu değerlendirilmektedir.

2.2.2.2.Ailenin Korunması

Türkiye’deki aile yapısının değişiminde etkili olan faktörler arasında nüfusun büyüklüğü, demografik yapısı, yerleşim yerlerine göre dağılımı, doğurganlık oranı, toplumsal roller, yaşam süresi, evlilik normları, kadının toplumsal konumu vb. unsurlar yer almaktadır. Ayrıca toplumun düşünce yapısındaki değişiklikler de aile yapısındaki dönüşümün önemli tetikleyicilerinden biri olmuştur. Toplumda meydana gelen zihniyet değişiklikleri, bireylerin aile içindeki rollerini, değerlerini ve beklentilerini değiştirmiş, bu da ailenin temel dinamiklerini etkilemiştir.

Bununla birlikte, ailenin, toplumun devamlılığını sağlamak ve gelişmesini desteklemek açısından en temel yapı taşı olduğu görüşü geçerliliğini korumuştur. Zira aile kurumunun sağlıklı bir şekilde işleyebilmesi, sadece bireylerin değil, aynı zamanda toplumun da refahı için büyük bir öneme sahiptir. Bu nedenle, ailenin fiziksel, psikolojik, ekonomik, hukuki ve sosyal açıdan korunması ve güçlendirilmesi gerekmektedir. Anayasa’nın 41’inci maddesi de “aile” kurumunu Türk toplumunun temeli olarak tanımlamakta ve eşler arasındaki eşitlik ilkesine vurgu yapmaktadır. Bu madde, devletin aile huzuru ve refahını sağlamak, aynı zamanda ana ve çocukların korunması için gerekli tedbirleri alması gerektiğini belirtir. Ailenin korunmasıyla ilgili devletin yükümlülükleri, sadece evlilik ilişkilerinin düzenlenmesiyle sınırlı olmayıp aynı zamanda aile içi şiddet, çocuk hakları, eşitlik ve sosyal güvenlik hakları gibi konuları da kapsamaktadır.

6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Kanunu ise kadına yönelik şiddetle mücadele ve aile içi şiddet mağdurlarının korunmasına yönelik çok kapsamlı bir düzenlemeye sahiptir. Kanun, şiddet mağduru kadın ve çocuklara yönelik olarak geçici koruma tedbirleri, uzaklaştırma kararları ve sosyal hizmetler gibi destekleyici önlemler içermektedir. Hatta devletin, şiddet mağdurlarını korumak ve onlara hukuki, psikolojik destek sağlama yükümlülüğü bulunduğu belirtilmektedir.

2025 yılında ailenin korunması alanında 44 başvuru alınmıştır. Yapılan bu başvurular incelendiğinde, vatandaşların ağırlıklı olarak aile kurumunun korunması ve çocukların haklarına yönelik taleplerde bulunduğu görülmekte olup bu başvurular arasında, koruyucu aile olma talepleri, ceza infaz kurumunda bulunan ebeveynlerin çocuklarıyla kişisel ilişki tesis etme talepleri ve kişisel ilişki tesisi işlemlerinin kolaylaştırılması talepleri öne çıkmaktadır.

2.2.2.2.1. “Evlenecek Gençlerin Desteklenmesi Projesi” Kapsamında Aile Müessesesinin Desteklenmesi

Aile müessesesinin desteklenmesi, güçlendirilmesi, gençlerin sosyal risklere karşı korunması ve gelişimleri ile girişimlerine destek sağlanmasına yönelik kaynağın oluşturulması, yönetilmesi ve ilgili kamu kurum ve kuruluşlarına aktarılması amacıyla 7474 sayılı Aile ve Gençlik Fonu Kurulması Hakkında Kanun’la Aile ve Gençlik Fonu kurulmuştur. Söz konusu Kanun bağlamında yürütülen projelerden biri de “Evlenecek Gençlerin Desteklenmesi Projesi”dir. Bu projeye evlenecek gençlerin ekonomik, psikolojik ve sosyal açıdan sunulan desteklerle evliliklerinin daha sağlam temeller üzerine inşa edilmesi ve gençlerin evliliğe teşvik edilmesi amaçlanmaktadır. Söz konusu proje, 13.01.2025 tarihinden itibaren tüm Türkiye’de uygulanmaya başlanmıştır.

Ancak yasal altyapı sonrasında projenin hayata geçmesi üzerine idare ile proje faydalanıcıları veya potansiyel faydalanıcılar arasında çeşitli ihtilaflar da yaşanabilmektedir.

Belli şartlar dahilinde söz konusu projeden yararlanılabilmesi başta olmak üzere pek çok gerekçeyle projeye müracaat edenlerin talepleri reddedilebilmekte veya proje kapsamındaki imkânların sunumu uyumsuzluk çıkarabilmektedir. Bu bağlamda, Kuruma da idarenin iş ve işlemleri şikâyet edilebilmektedir. Nitekim proje kapsamında yapılan başvurunun, eş adayı ile birlikte gelir şartının sağlanmaması sebebiyle reddedildiği iddiası ve “evlenme kredisi” verilmesi talebini içeren başvuru hakkında Kurumca tavsiye kararı verilmiştir.

Söz konusu kararda, idarenin başvuranın eş adayına ait staj kaynaklı kısa vadeli sigorta primi kayıtlarını fiilî gelir olarak değerlendirerek gelir şartının sağlanmadığı sonucuna varmasının başvuru koşullarının dar yorumlandığını gösterdiği vurgulanmıştır. Bununla birlikte Kurum, 5510 sayılı Kanun uyarınca stajyer öğrencilerin yalnızca iş kazası ve meslek hastalığı sigortası kapsamında bulunduğunu, bu durumun gelir elde edildiği anlamına gelmediğini ve prim kayıtlarının fiilî kazanç değil, eğitim sürecine bağlı zorunlu bir bildirim niteliği taşıdığını; ayrıca proje şartlarında “brüt kazanç” ilişkin açık bir düzenleme bulunmaması nedeniyle ret gerekçesinin belirlilik ve şeffaflık ilkelerine aykırı olduğunu değerlendirmiştir. Bu çerçevede, fiilen gelir elde etmeyen öğrencilerin bu şekilde değerlendirilmesinin projenin amacı ile sosyal devlet ve hakkaniyet ilkeleriyle bağdaşmadığı belirtilerek, başvuranın “Evlenecek Gençlerin Desteklenmesi Projesi” kapsamındaki başvurusunun kabul edilmesi ve öğrenci statüsündeki kişilerin kısa vadeli sigorta primi kayıtlarının fiilî gelir olarak kabul edilmemesine yönelik gerekli düzenlemelerin yapılması hususunda Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına öneride bulunulmuştur.

2.2.2.2.2. Çocuğun Üstün Yararı İlkesi ve Aile

Koruyucu aile olma talepleri bakımından, Kuruma iletilen talepler, çocuğun fiziksel ve ruhsal gelişiminin korunması, aile bağlarının güçlendirilmesi ile çocukların sosyal ve eğitim ihtiyaçlarının kesintisiz şekilde karşılanması açısından titizlikle incelenmektedir. Bu kapsamda, koruyucu aile olma talebine ilişkin yapılan bir başvuru hakkında, evin fiziksel koşullarının çocukların mahremiyetini ve sağlıklı gelişimlerini olumsuz etkileyebilecek nitelikte olduğu; diğer taraftan hâlihazırda çocukların yanında bulunduğu koruyucu aile ile güçlü bir duygusal bağ kurduğu; ihtiyaçlarının karşılandığı ve psikososyal gelişimlerinin desteklendiğinin inceleme raporlarıyla anlaşıldığı tespitiyle koruyucu aile olma talebinin reddine ilişkin işlemde hukuka ve hakkaniyete aykırı bir husus tespit edilmediğinden ret kararı verilmiştir.

Öte yandan, ceza infaz kurumunda bulunan ebeveynlerin çocuklarıyla kişisel ilişki tesis etme talepleri ve kişisel ilişki tesisi işlemlerinin kolaylaştırılması talepleri bakımından da Kurumun yaklaşımının aynı doğrultuda olduğu belirtilmelidir.

Kurum çocukların ebeveynleriyle olan bağlarının kopmaması ve çocukların duygusal, sosyal ve psikolojik gelişimlerinin desteklenmesi hususlarını öncelemekte, bu bağlamdaki başvuruları çocuğun yüksek yararı açısından değerlendirmekte, yasal düzenlemelerde yer aldığı şekilde çocuğun yüksek yararına uygunsa gerekli idari önlemlerin alınmasını ve şartları uygun ise kişisel ilişkinin kesintisiz biçimde tesis edilmesini önermektedir. Bu bağlamda, ceza infaz kurumunda bulunan babanın çocuğu ile görüşme talebini içeren başvuru hakkında verilen bir kararda, ebeveynle kişisel ilişki kurma temel bir hak olmakla birlikte yasa ve uluslararası sözleşmede bu hakkın çocuğun yüksek yararına aykırı olmadığı durumda kullanılacağı belirtilmiştir.

Yine benzer şekilde, çocuk ile ebeveyn arasındaki kişisel ilişkinin tesis edilmesi sürecinde idari ve prosedürel zorlukların giderilmesine yönelik başvurular hakkında da çocuğun üstün yararından yola çıkılmaktadır. Başvuranların, görüşme süreçlerinin daha hızlı, etkin ve kolay bir şekilde yürütülmesi talepleri, özellikle aile bağlarının korunması, hakların güvence altına alınması ve idari süreçlerin vatandaş odaklı yürütülmesi bağlamında değerlendirilmektedir. Nitekim bu hususa ilişkin bir başvuruda, Kurumun dostane çözüm çabaları sonucunda, ilgili merci tarafından, çocuğun yüksek yararı ve ebeveyni ile kişisel ilişkinin sürekli gerçekleştirilmesi için gerekli çalışmaların yapılacağı; başvuranın çocuğu teslim almaya geleceğine ilişkin bilgilendirmeyi resmi e-posta adresine iletmesi ve diğer hususlar hakkında gerekli açıklamanın yapıldığı Kuruma bildirilmiştir. Bu kapsamda, dostane çözüm kararı verilerek başvuru sonuçlandırılmıştır.

2.2.2.3.Bilim, Sanat, Kültür ve Turizm

Yoğun olmamakla birlikte bilim, sanat, kültür ve turizm alanında birey ile idare arasında yaşanan sorunların Kuruma başvuru konusu edildiği görülmektedir. 2025 yılında söz konusu alana dair 48 başvuru alınmış olup bu başvuruların, müzecilik faaliyetleri, turizm sertifikasyon işlemleri ile Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) proje başvurularının değerlendirilme işlemleri gibi genel idari süreçlerden farklı özellikler barındıran idari iş ve işlemlere ilişkin olduğu gözlemlenmiştir.

2.2.2.3.1. Müze Kapatılması İşleminin Geri Alınmasına İlişkin Başvuru

Kuruma Antalya Arkeoloji Müzesinin kapatılmasına ve taşınmasına ilişkin işlemlerin geri alınması, tekrar ziyarete açılması ve tescil edilerek özel koruma statüsü altına alınması taleplerine ilişkin çok sayıda başvuru alınmıştır. Yapılan başvurularda kapatma kararının şeffaf olmadığı, soyut gerekçelere dayandığı, kent belleğindeki yeri dikkate alınarak son çare ilkesine uygun olmadığı, uluslararası standartlara ve müzecilik kılavuzu hükümlerine uygunluk sağlanmadığı iddia edilmiştir.

Söz konusu başvurular, idari başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle gönderme kararıyla sonuçlandırılmış; bunun üzerine Kültür ve Turizm Bakanlığı, Antalya Arkeoloji Müzesinin çok sayıda tadilat nedeniyle özgünlüğünü kaybettiği ve mevzuatta öngörülen kriterleri bütüncül biçimde taşımadığı gerekçesiyle tesciline gerek görülmediğini, ayrıca yapısal durum ve depreme dayanım incelemeleri sonucunda yeni bir müze yapılmasının zorunlu hâle geldiğini bildirmiştir. Bakanlık ayrıca, çağdaş müzecilik ihtiyaçlarını karşılayacak yeni müzenin, müzenin kent belleğindeki referans niteliğini koruyacağını ifade etmiştir. Bu kapsamda, esas yönünden inceleme yapılmamış olmakla birlikte, gönderme kararı ile idari şeffaflığın sağlanmasına katkı sunulmuştur.

2.2.2.3.2. Güvenli Turizm Sertifikasyon ve Türkiye Sürdürülebilir Turizm Programı Yetkilendirme Faaliyetleri

Güvenli Turizm Sertifikasyon ve Türkiye Sürdürülebilir Turizm Programları kapsamındaki yetkinin sonlandırılmasını konu alan bir başvuruya ilişkin olarak yapılan inceleme neticesinde; başvuran şirketin akreditasyon içi gerekli şartı yerine getirmediği, ayrıca başvuran şirket temsilcisinin taahhünameye aykırı tutum ve davranışlarının şirkete gönderilen

ihdamnamelere rağmen devam ettiği ve süreklilik arz ettiği değerlendirilerek başvuru konusu idari işlemden hukuka ve hakkaniyete aykırılık tespit edilmemiştir.

2.2.2.3.3. Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) Proje Başvurularının Değerlendirilme İşlemleri

“Yapay Zekanın Hukuk Mesleklerine Etkisi” başlıklı proje başvurusunun reddedilmesine ilişkin uyuşmazlıkta; başvurana, her bir proje başvurusu için ayrı ayrı olacak şekilde TÜBİTAK Araştırma Grubu tarafından objektif, bilimsel ve kapsamlı açıklamaların yapıldığı ve sürecin mevzuata uygun tamamlandığı, yine başvuranın, kendisine iletilen bilimsel değerlendirme raporları çerçevesinde gerekli iyileştirme ve düzeltmeleri yaparak yeniden başvuruda bulunma imkânı da göz önüne alınarak idarenin işleminde hukuka ve hakkaniyete aykırılık bulunmadığı sonuç ve kanaatine varılmıştır.

Bir diğer proje başvurusunun reddedilmesini konu alan başvuruya ilişkin olarak yapılan değerlendirmede de başvuranın proje önerisinin değerlendirme ve itiraz süreçlerinin usule uygun yürütüldüğü, objektif değerlendirme yapılmadığının söylenemeyeceği, söz konusu değerlendirmelerin bilimsel gerekçelere dayandırıldığı ve alınan kararların da gerekçelerle ortaya konulduğu anlaşıldığından, idari işlemden hukuka ve hakkaniyete aykırılık tespit edilmemiştir.

2.2.2.4. Çalışma ve Sosyal Güvenlik

2.2.2.4.1. Sosyal Güvenlik Hakkı

Sosyal güvenlik hakkı, Anayasa’nın 60’ıncı maddesiyle güvence altına alınmış olup devletin bu hakkı sağlama yükümlülüğü bulunmaktadır. Sosyal güvenlik sistemi; yaşlılık, hastalık, malullük, iş kazası ve ölüm gibi bireyin iradesi dışında gerçekleşen risklere karşı gelir kaybını telafi etmeyi ve asgari yaşam standardını güvence altına almayı amaçlamaktadır.

Sosyal güvenlik uygulamalarında temel düzenleme 5510 sayılı Kanun olmakla birlikte, sigortalılık başlangıç tarihine göre farklı ve mülga mevzuatın (506, 1479, 5434 sayılı Kanunlar vb.) uygulanmaya devam etmesi mevzuatı karmaşık hâle getirmektedir. Bu durum hem uygulayıcılar hem de sigortalılar açısından hatalı işlem yapılmasına ve hak kayıplarına yol açabilmektedir.

Kuruma sosyal güvenlik hakkı kapsamında yapılan başvurular incelendiğinde; bunların özellikle; emeklilik işlemleri, hizmet tespiti ve kayıt dışılık, borçlanma işlemleri, prim borçları, 5434 sayılı Kanun kapsamındaki emekli ikramiyesi ve makam tazminatına ilişkin talepler, ücretli öğretmenlik ve benzeri istihdam statülerinin sigortalılık hükümleri ile özel sağlık hizmet sunucularınca Sağlık Uygulama Tebliği hükümlerine aykırı şekilde ücret tahsil edildiğine ilişkin şikâyetler etrafında yoğunlaştığı görülmektedir.

Bu konulara ilişkin olarak, Kurumca yürütülen incelemeler sonucunda; mevzuata uygunluk değerlendirilmiş, idari uygulamalardaki eksiklikler tespit edilmiş, dostane çözüm süreçleri işletilmiş ve gerekli hâllerde ilgili idarelere tavsiyelerde bulunulmuştur.

2.2.2.4.1.1. Kayıt Dışılık İddialarına İlişkin Uyuşmazlıklar

Kayıt dışı istihdam, sosyal güvenlik sisteminin etkinliği ve mali sürdürülebilirliği üzerinde olumsuz etki yaratan temel sorun alanlarından biridir. Sigorta tescili ve prim bildirimi yükümlülüklerine uyulmaması, sigortalıların emeklilik, kısa vadeli sigorta kolları ve sağlık

yardımlarından yararlanma haklarını kaybetmelerine yol açabilmektedir. Bu nedenle kayıt dışılıkla mücadele, sosyal güvenlik hakkının korunması ve sosyal adaletin sağlanması bakımından zorunlu bir kamu görevi niteliğindedir.

SGK tarafından kayıt dışı istihdamla mücadele kapsamında denetim, veri paylaşımı ve elektronik bildirim mekanizmaları işletilmekle birlikte, Kuruma yapılan başvurular, özellikle ihbar-şikâyetler, işyeri denetim tutanakları ve trafik idari para cezası tutanaklarına dayalı tescil işlemlerinde uygulama farklılıkları ve hukuki belirlilik sorunları yaşanabildiğini göstermektedir. Bu kapsamda hizmet tespiti talepleri ile işverenlere uygulanan idari para cezalarına yönelik itirazlar, Kurumca sıklıkla incelenen uyuşmazlık konuları arasında yer almaktadır.

Başvuruların bir kısmında, kayıt dışı çalıştırma iddialarına ilişkin denetimlerin gecikmesi şikâyet konusu yapılmış; yapılan incelemelerde denetim süreçlerinin başlatıldığı ve sonuçlandırıldığı anlaşılmıştır. Diğer bir başvuru grubunda ise, trafik idari para cezası tutanaklarının tek başına delil kabul edilerek işçi-işveren ilişkisinin varlığı araştırılmaksızın tescil ve idari para cezası uygulanmasının hukuka aykırı olduğu değerlendirilmiştir. Bu tür durumlarda, hizmet akdinin varlığına ilişkin yeterli inceleme ve araştırma yapılmadan tesis edilen işlemlerin hukuka ve hakkaniyete uygun olmadığı sonucuna varılarak idareye yeniden değerlendirme yönünde tavsiyede bulunulmuş; yapılan inceleme sonucunda idari para cezalarının iptal edildiği görülmüştür.

2.2.2.4.1.2.Yapılandırma Taleplerine İlişkin Uyuşmazlıklar

Kamuoyunda yapılandırma kanunu adıyla bilinen ve bir takım sosyal güvenlik borçları yanında sigortalıların durdurulan sigortalı sürelerini de daha uygun şartlarla ödeyebilecekleri düzenlemelere gidilmiştir.

Bu kapsamda Kuruma yapılan bir başvuruda başvuran, durdurulan BAĞ-KUR sürelerini canlandırmak amacıyla 2021 yılında yürürlüğe giren yapılandırma kanunundan yararlanmak istemiş, ancak idare ile yaşadığı uyuşmazlığın yargıya taşınması sebebiyle ödemesini ancak mahkeme kararı sonrasında, Aralık 2024 tarihinde yapabilmektedir. Başvuran, aslında EYT kapsamında Nisan 2023 tarihinde emekli olabilecektken idarenin işlemi nedeniyle sürecin uzadığını belirterek, emekli aylığının geriye dönük olarak bu tarihten başlatılmasını ve yapılandırma borcuna işletilen gecikme zammının iptal edilmesini talep etmiştir.

Kurumca yapılan inceleme ve hukuki değerlendirmede, başvuranın aylık başlangıç tarihinin Nisan 2023'e çekilmesi yönündeki talebi yerinde bulunmamıştır. Sosyal güvenlik mevzuatının teknik yapısı gereği, prim borcu fiilen ödenmeden aylık bağlanmasının mümkün olmadığı tespit edilmiştir. Konuya ilişkin Yargıtay içtihatlarına da atıfla, idarenin hatalı işlemi yüzünden emekliliğin gecikmesi durumunda ortaya çıkan zararın, idari işlemle aylık tarihini öne çekerek değil, idarenin haksız fiiline dayalı bir "tazminat davası" yoluyla genel mahkemelerde talep edilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır. Bu nedenle, idarenin aylık bağlama işleminin tarih yönünden mevzuata uygun olduğuna karar vererek bu kısma ilişkin şikâyeti reddedilmiştir.

Diğer yandan, yapılandırma borcuna gecikme zammı uygulanması işleminde, aksi yöndeki yerleşik yargı içtihadı dikkate alınarak gözden geçirilmesi ile başvuranın 7326 sayılı Kanun kapsamındaki yapılandırma borç tutarına uygulanan gecikme zammının faiziyle birlikte başvuruna iadesi hususlarında Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığına tavsiyede bulunulmasına

karar verilmiştir. İdare cevabında “...yasa hükümlerine göre hesaplanan ihya borç tutarının, 7326 sayılı yasanın 9 uncu maddesinin altıncı fıkrası gereği geç ödeme zammı ile birlikte tahsil edilmesine ilişkin Kurum uygulamasının, yasa hükümlerine uygun ve yerinde olduğu kanaati ile Tavsiye Kararının Kurumumuz yönünden uygulanabilir olmadığı” gerekçesiyle karara uyulmadığı bildirilmiştir.

2.2.2.4.1.3.İkramiye Tutarına Faiz Uygulanmaması

Kurum istikrar kazanmış kararlarında geç yapılan sosyal güvenlik ödemelerine faiz uygulanması yönünde idareye tavsiyede bulunulmakla birlikte anılan kararlara Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığınca verilen cevaplarda; geç yapılan sosyal güvenlik ödemelerine ayrıca yasal faiz ödenmesine imkân tanıyacak bir hükmün sosyal güvenlik mevzuatında bulunmaması nedeniyle tavsiye kararlarının bu bölümünün uygulanmasına kanunen imkân bulunmadığı, bu konuda yasal düzenleme yapılması gerektiği, aksi hâlde ödeme yapılamayacağı belirtilmektedir.

Ancak konunun hukuki boyutu derinlemesine incelendiğinde, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin (AİHM) yaklaşımı, kamu makamlarının vatandaşlara yapması gereken ödemeleri makul olmayan sürelerle geciktirmesi durumunda, paranın zaman içinde değer kaybettiği gerçeğine dayanmaktadır. AİHM, bu değer kaybının telafi edilmemesinin kişinin mülkiyet hakkının ihlali anlamına geldiğini, enflasyonist ortamlarda devletin borçlu olduğu asıl tutar ile vatandaşın eline geçen tutar arasındaki alım gücü farkının ancak faiz ödemesiyle giderilebileceğini belirtmektedir.

Benzer şekilde Anayasa Mahkemesi de (AYM), kanundan veya mahkeme kararından doğan bir alacağın geç ödenmesi nedeniyle oluşan değer aşınmasının vatandaş üzerinde "orantısız bir külfet" oluşturduğunu, bunun da mülkiyet hakkı bağlamında anayasal bir ihlal olduğunu kararlarında vurgulamaktadır. Mevzuatta bu konuda açık bir hüküm bulunmasa dahi, Danıştay ve Yargıtay'ın yerleşik içtihatları, idarenin süresi içinde yapmadığı ödemelere faiz işletmesi gerektiği yönündedir.

Kurum, özellikle içinden geçilen yüksek enflasyonist dönemde bu mağduriyetlerin daha da derinleştiğine dikkat çekerek, idarenin faiz ödememekte direnmesinin kamu yararına aykırı sonuçlar doğurduğunu tespit etmiştir. Şöyle ki; vatandaşlar hak etikleri faizi alabilmek için idareye karşı dava açmak zorunda kalmakta, emsal kararlar ışığında bu davalar ekseriyetle idare aleyhine sonuçlanmakta ve neticede devlet, asıl borcun ve faizin yanında bir de yargılama gideri ve karşı taraf vekalet ücreti ödemek zorunda kalarak kamu kaynaklarının israfına sebebiyet vermektedir. Bu durum aynı zamanda hukuk güvenliği ilkesini ve vatandaşın devletle olan ilişkisini zedelemektedir. Tüm bu hukuki ve idari tespitler ışığında, başvuranın geç ödenen emekli ikramiyesinin yasal faiziyle birlikte ödenmesi yönünde tavsiyede bulunulmuşsa da İdare, emekli ikramiyesinin hesaplanmasında aylık bağlama tarihindeki katsayıların esas alındığını, ödeme tarihi ile aylık başlangıcı arasındaki süre için faiz veya enflasyon farkı ödeneceğine dair kanuni bir dayanak olmadığını gerekçe göstererek tavsiye kararının uygulanabilir olmadığını bildirmiştir.

2.2.2.4.1.4.Emekli İkramiyesi Talepleri

Kuruma sıklıkla intikal eden emekli ikramiyesi taleplerine ilişkin başvurularda, özellikle farklı sosyal güvenlik kurumlarına tabi hizmetlerin birleştirilmesi sonucu emekli

olanların ikramiye hak edişlerinde yaşanan sorunlar öne çıkmaktadır. Somut uyuşmazlıklarda, 5510 sayılı Kanun sonrası ilk defa memuriyete başlayan ancak öncesinde veya sonrasında farklı statülerde çalışması olan kişilerin, son defa 4/1-c (memur) statüsünde çalışmıyor olmaları gerekçe gösterilerek emekli ikramiyesi taleplerinin reddedildiği görülmektedir. İdare bu ret işlemlerini, 5434 sayılı Kanun'un Ek 82'nci maddesindeki "son defa bu kapsamda çalışıyor olma" şartına dayandırmaktadır.

Ancak Kuruma yapılan detaylı hukuki incelemede, bu şartın tarihsel süreci ve Anayasa Mahkemesi (AYM) kararlarıyla olan çelişkisi tespit edilmiştir. Şöyle ki; geçmişte 2829 sayılı Kanun'un 12'nci maddesi ve sonrasında 5434 sayılı Kanun'un 89'uncu maddesinde yer alan "son defa Emekli Sandığına tabi görevlerden emekliye ayrılma" şartları, AYM'nin 2009 ve 2011 yıllarında verdiği kararlarla iptal edilmiştir. AYM bu iptal kararlarında; kişilerin memuriyet hizmeti bulunmasına rağmen salt emekli olurken bağlı oldukları son kurumun farklı olması nedeniyle ikramiyeden mahrum bırakılmasının, Anayasa'nın eşitlik ve hukuk devleti ilkelerine aykırı olduğunu, bunun adil olmayan sonuçlar doğurduğunu hüküm altına almıştır. Mevcut uyuşmazlığa dayanak teşkil eden Ek 82'nci maddedeki düzenleme henüz AYM tarafından iptal edilmemiş olsa da içerik ve kapsam yönünden daha önce iptal edilen düzenlemelerle aynı niteliktedir. Dolayısıyla, AYM'nin daha önce iki kez hukuka aykırı bularak iptal ettiği bir şartın, farklı bir madde üzerinden uygulanmaya devam edilmesi hukuka uygunlukla bağdaşmamaktadır. Bu gerekçelerle, somut olayda başvurusunun talebinin reddedilmesi yerinde bulunmamış ve söz konusu mağduriyetlerin giderilmesi amacıyla 5434 sayılı Kanun'un Ek 82'nci maddesinin, AYM'nin yerleşik iptal kararlarındaki ilkelerle uyumlu hâle getirilmesi için yeniden düzenlenmesi hususunda Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığına tavsiyede bulunulmasına karar verilmiştir. İdare ise verdiği cevapta, tavsiye edilen düzenlemenin yasal değişiklik gerektirdiğini belirterek konunun ileride yapılacak kanun çalışmalarında değerlendirilmek üzere not edildiğini bildirmiştir.

2.2.2.4.1.5. Ücretli Öğretmen Başvuruları

Ücretli öğretmenlik konusunda Kuruma yapılan başvurular, genellikle "fiili çalışma sürelerinin SGK kayıtlarına tam olarak yansıtılması" ve "prim ödeme gün sayılarının 30 gün üzerinden değerlendirilmesi" talepleri üzerinde yoğunlaşmaktadır. Ücretli öğretmenlik, 657 sayılı Kanun'un 89'uncu maddesine dayanan ve kadrolu öğretmenin ihtiyacının karşılanamadığı durumlarda başvuruyla geçici bir istihdam modeli olmasına rağmen, uygulamada bu kişilerin 5510 sayılı Kanun'un 4/1-(a) bendi kapsamında işçi statüsünde sigortalı sayıldıkları görülmektedir.

Kuruma intikal eden başvurularda, ücretli öğretmenlerin prim ödeme gün sayısının hesaplanmasında, 5510 sayılı Kanun'un 80'inci maddesi gereği "ders saati/7,5" formülünün (kısmi süreli çalışma hesabı) kullanıldığı, bu nedenle tam süreli çalışan bir öğretmenin bile ayda 30 gün prim kazanamadığı tespit edilmiştir. Oysa benzer statüdeki usta öğreticiler için 2008 yılında yapılan yasal değişiklikle bu mağduriyet giderilmiş, ancak ücretli öğretmenler bu düzenlemenin dışında bırakılmıştır. Yaptığımız hukuki incelemede, bir çalışmanın "kısmi süreli" sayılabilmesi için İş Kanunu ve ilgili yönetmeliklere göre emsal tam süreli çalışmanın üçte ikisinden az olması gerektiği ilkesinden hareket edilmiştir. Buna göre; sınıf öğretmenleri için haftalık 18 saat, branş öğretmenleri için 15 saat olan tam ders yükü dikkate alındığında, haftalık 12 saat ve üzeri ders veren sınıf öğretmenleri ile 10 saat ve üzeri ders veren branş

öğretmenlerinin çalışmalarının "kısmi süreli" değil, "tam süreli" çalışma olarak kabul edilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır. Bu tespitler ışığında; idareye, belirtilen ders saati sınırlarını aşan ücretli öğretmenlerin prim gün sayılarının tam süreli çalışma (aylık 30 gün) esasına göre bildirilmesi ve gerekli düzeltmelerin yapılması yönünde tavsiyede bulunulmuştur.

2.2.2.4.1.6. Sağlık Uygulama Tebliği Uygulamalarına İlişkin Uyuşmazlıklar

2.2.2.4.1.6.1. Özel Hastanelerce Sosyal Güvenlik Kurumu Sağlık Uygulama Tebliği'ne (SUT) Aykırı Olarak Ücret Alınmasına İlişkin Başvurular

Kuruma yapılan başvurularda, özel hastanelerin Sağlık Uygulama Tebliği'ne (SUT) aykırı hareket ederek, yasal olarak ücretsiz olması gereken hizmetlerden vatandaşlardan haksız yere ilave ücret talep ettikleri görülmektedir. Mevzuata göre; acil servis hizmetleri, yoğun bakım, kanser tedavisi, organ nakli ve özellikle yenidoğan sağlık hizmetleri gibi durumlarda hastalardan hiçbir surette ilave ücret alınmaması gerekmektedir.

Bu kapsamda incelenen somut bir başvuruda; yenidoğan sarılığı teşhisiyle fototerapi tedavisi gören bir bebek için ailesinden SUT'a aykırı olarak 3.700 TL ücret tahsil edildiği şikâyet edilmiştir. Kurumun konuya müdahil olarak "gönderme karar" vermesi üzerine ilgili özel hastane, söz konusu ücretin personelin bilgi eksikliği nedeniyle sehven alındığını beyan etmiş, tahsil edilen tutarı başvurana iade etmiş ve benzer hataların önlenmesi için personel eğitimi ve iç kontrol süreçlerini artırdığını bildirmiştir. Böylece vatandaşın mağduriyeti giderilmiş olup, benzer nitelikteki diğer başvurular da dostane çözüm yollarıyla çözüme kavuşturulmaktadır.

2.2.2.4.1.6.2. SUT Geri Ödeme Tutarlarına İlişkin Uyuşmazlıklar

Anayasa'nın 2'nci ve 5'inci maddelerinde düzenlenen sosyal hukuk devleti ilkesi, devleti sadece vatandaşlarını yöneten bir mekanizma olarak değil, aynı zamanda onların temel haklarını kullanmalarının önündeki siyasi, ekonomik ve sosyal engelleri kaldıran bir yapı olarak tanımlamaktadır. Özellikle Anayasa'nın 56'ncı ve 60'ıncı maddeleriyle güvence altına alınan sağlıklı yaşama ve sosyal güvenlik hakkı, devletin vatandaşlarının maddi ve manevi varlığını koruması için en temel ödevlerinden biridir. Bu anayasal ödevin yasal düzlemdeki karşılığı olan 5510 sayılı Kanun, genel sağlık sigortası kapsamındaki kişilerin hangi şartlarda sağlık hizmetlerinden yararlanacağını ve bu hizmetlerin finansmanının nasıl sağlanacağını düzenlemiştir. Ancak devletin bu yükümlülüğü yerine getirirken mali kaynakların sınırsız olmadığı gerçeği de Anayasa'nın 65'inci maddesinde belirtilen "mali kaynakların yeterliliği" ölçütüyle dengelenmiştir. Dolayısıyla sosyal güvenlik sisteminin sürdürülebilirliği için kamu kaynaklarının yerinde ve ölçülü kullanılması, bütçe disiplininin sağlanması elzemdir.

Bu dengeyi sağlamak amacıyla Kanun koyucu, 5510 sayılı Kanun'un 72'inci maddesi ile sağlık hizmetlerinin bedellerini belirleme yetkisini Sağlık Hizmetleri Fiyatlandırma Komisyonuna vermiştir. Komisyon, bir sağlık hizmetinin veya tıbbi malzemenin bedelini belirlerken o hizmetin hayati önemini, maliyetini ve genel sağlık sigortası bütçesine getireceği yükü hesaplamakla mükelleftir. İdarenin bu noktada Sağlık Uygulama Tebliği (SUT) aracılığıyla belirlediği fiyatlar, sistemin işleyişi açısından belirleyici olmaktadır. Ancak Kurumun incelemelerinde tespit ettiği temel sorun, İdarenin (Komisyonun) kendisine tanınan bu bedel belirleme ve takdir yetkisini kullanırken piyasa gerçeklerinden kopuk hareket etmesi riskidir.

Şayet İdare tarafından SUT listelerinde belirlenen geri ödeme tutarları, piyasadaki güncel fiyatların ve tıbbi malzeme maliyetlerinin çok altında kalırsa, bu durum vatandaş ile sağlık hizmeti arasında ekonomik bir bariyer örmektedir. Çünkü vatandaş, tedavisi için zorunlu olan ancak SGK tarafından bedeli çok düşük belirlenen bir tıbbi malzemeyi temin edebilmek için aradaki fahiş fiyat farkını kendi cebinden ödemek zorunda kalmaktadır. Bu durum, ekonomik gücü olmayan vatandaşların sağlık hizmetine erişememesi sonucunu doğurur ki, bu da sosyal devlet ilkesinin ihlali anlamına gelir. İdarenin takdir yetkisi, vatandaşın anayasal haklarını kullanılamaz hale getirecek şekilde kullanılamaz. Bu nedenle Komisyonun, geri ödeme listelerine aldığı tıbbi malzemelerin piyasadaki fiyatlarını düzenli olarak irdelemesi, en azından asgari standartları taşıyan ürünlerin piyasa fiyatlarına uygun, vatandaşın üzerinde ağır bir maddi yük bırakmayacak makul bedeller belirlemesi gerekmektedir. Aksi yönde bir yaklaşım kişilerin ilgili malzemeye ulaşımını engelleyici bir rol oynayacak olup sosyal devlet ilkesine ve sağlık hizmetlerine erişim hakkına aykırı sonuçlar doğuracaktır.

2.2.2.4.2. Çalışma Hakkı ve Hayatı

Çalışma hakkı, tarihsel süreçte özellikle Sanayi Devrimi ile birlikte emeğin karşılığı olarak ücret alma biçiminde somutlaşan ve günümüzde insanın salt insan olması sebebiyle sahip olduğu temel bir hak olarak gerek ulusal gerekse uluslararası normlarla güvence altına alınmıştır. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 23'üncü maddesinde herkesin işini özgürce seçme, adil koşullarda çalışma ve sendikalaşma hakkı vurgulanırken; Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme'nin 6'nıncı maddesiyle devletlere, bireylerin hayatlarını kazanmaları için gerekli teknik ve mesleki ortamı hazırlama yükümlülüğü getirilmiştir. İç hukukumuzda ise Anayasa'nın 18'inci maddesiyle angarya ve zorla çalıştırma yasaklanmış, 49'uncu maddesiyle de çalışma hem bir hak hem de bir ödev olarak tanımlanarak devlete; çalışanların hayat seviyesini yükseltme, çalışma barışını sağlama ve işsizliği önleyici ekonomik tedbirleri alma görevi verilmiştir.

Kurumun faaliyete geçtiği günden bu yana en yoğun başvuru aldığı alanlardan biri olan çalışma hayatı; işçilerin eş durumu, sağlık ve eğitim mazeretlerine dayalı nakil talepleri, mali ve sosyal haklar, disiplin cezaları, sendikal faaliyetler ve işe alım süreçleri gibi geniş bir yelpazedeki şikâyetleri kapsamaktadır. Ancak Kuruma yapılan başvuruların incelenmesinde karşılaşılan en temel hususlardan biri, aynı kamu kurumunda görev yapmalarına ve benzer işleri yürütmelerine rağmen çalışanların hukuki statülerindeki farklılıktır. Özellikle 696 sayılı KHK kapsamında taşerondan kadroya geçirilen (4D statüsündeki) işçiler ile İŞKUR ve benzeri yollarla istihdam edilen sürekli işçiler arasındaki mevzuat ve statü farkları, benzer taleplerin değerlendirilmesinde her bir grubun tabi olduğu hukuki rejimin ayrı ayrı ele alınmasını zorunlu kılmaktadır. Bu çerçevede Kurum, çalışma barışının sağlanması ve mağduriyetlerin giderilmesi adına her bir başvuruyu kendi özelindeki hukuki statüye göre titizlikle değerlendirmektedir.

2.2.2.4.2.1. Nakil ve Becayış Durumları

Kamuda alt işveren bünyesinde çalışırken 696 sayılı KHK ile sürekli işçi (4/D) kadrosuna geçirilen yaklaşık 850.000 çalışan bulunmaktadır. Ancak mevcut uygulamada, aynı kurum çatısı altında aynı işi yapmalarına rağmen, KHK ile kadroya geçen işçiler ile İŞKUR gibi kanallarla istihdam edilen diğer sürekli işçiler arasında tabi oldukları mevzuat açısından ciddi farklılıklar ve yasal boşluklar bulunduğu görülmektedir. Bu ikili yapı, çalışanlar arasında

statü ve haklar bakımından eşitsizliğe yol açtığından, aradaki farkların giderilmesi ve çalışma barışının sağlanması adına ivedilikle bir mevzuat çalışması yapılması gerektiğini bir kez daha vurgulamakta fayda bulunmaktadır. Özellikle nakil ve becayiş talepleri konusunda Kuruma başvuran 696 sayılı KHK kapsamındaki işçilerin yaşadığı mağduriyetler dikkate alınarak, bu taleplerin karşılanması ve mağduriyetlerin giderilmesi yönünde idarelere tavsiye kararları verilmektedir.

2.2.2.4.2.2.İşçi Disiplin Cezası

Hukuk sistemimizde işçi disiplin hukuku, genel bir mevzuat düzenlemesi bulunmamasına rağmen 4857 sayılı İş Kanunu, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu ve yargı içtihatları çerçevesinde şekillenen, sıkı şekil şartlarına bağlı bir alandır. Disiplin cezaları, kamu hizmetinin ve iş düzeninin sürekliliğini sağlamak amacıyla uygulansa da bu yaptırımların geçerliliği, hukukun genel ilkeleri çerçevesinde yürütülecek şeffaf bir soruşturma sürecine bağlıdır.

Bu noktada, disiplin soruşturmalarının tarafsız bir şekilde yürütülmesi, suç konusu olayın tüm lehte ve aleyhte delillerle birlikte incelenmesi ve en önemlisi kişinin savunmasının alınması yasal bir zorunluluktur. Danıştay kararlarında da vurgulandığı üzere, disiplin cezaları niteliği gereği diğer idari işlemlerden farklı olarak; yetkili organların oluşumundan karar süresine, itiraz yollarından tebligat usulüne kadar her aşamada sıkı kurallara tabidir. Savunma alınmadan, olaydan haberdar edilmeden veya ceza tebliğ edilmeden tesis edilen işlemler, kişinin hak arama özgürlüğünü kısıtladığı için hukuken sakattır. Şehitkamil Belediyesi nezdinde yaşanan somut örnekte de görüldüğü üzere; usulüne uygun yürütülmeyen, savunma hakkı tanınmayan ve gizli tutulan disiplin cezaları, hukuk denetimi neticesinde idare tarafından iptal edilerek mağduriyetlerin giderilmesi esastır.

2.2.2.5.Çocuk Hakları

İkinci Dünya Savaşı sonrası gelişen insan hakları anlayışı, çocukları pasif birer korunma nesnesi olmaktan çıkarıp bağımsız birer hak öznesi konumuna taşımıştır. Bu dönüşümün temel taşı olan 1989 tarihli Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, yaşama ve gelişme haklarının yanı sıra katılım hakkını da tanıyan en geniş katılımlı evrensel belge olmuştur. Günümüzde çocuk hakları, sadece ihlalleri önlemeyi değil; çocuğu güçlendirmeyi ve potansiyelini gerçekleştirebileceği koşulları aktif olarak yaratmayı hedefleyen hak temelli bir perspektife evrilmiştir.

2.2.2.5.1. Çocuk Hakları İhlallerinde Yaşanan Zorluklar ve Ombudsmanlık

Günümüzde çocuk hakları; savaşlar, iklim krizi, yoksulluk ve zorunlu göç gibi küresel yapısal sorunların baskısı altındadır. UNICEF verileri, milyonlarca çocuğun çatışma bölgelerinde yaşadığını ve eğitimden mahrum kaldığını gösterirken, uluslararası mekanizmaların normatif ilerlemeleri sahada her zaman karşılık bulamamaktadır. Bu noktada, çocuk hakları sisteminin kâğıt üzerindeki metinlerden ziyade, idarelerin hesap verebilirliğini sağlayan ve uygulama düzeyine inen bir denetim anlayışıyla güçlendirilmesi elzemdir.

Bu ihtiyaca binaen Kamu Denetçiliği Kurumu, çocuk haklarından sorumlu denetçisi vasıtasıyla bağımsız bir denetim mekanizması yürütmektedir. Kurum; akran zorbalığından hijyen koşullarına, engelli haklarından çocuk adalet sistemine kadar geniş bir yelpazede yapılan

başvuruları "çocuğun yüksek yararı" ilkesiyle incelemektedir. Sadece bir şikâyet merci olmanın ötesinde, çocuk dostu başvuru kanallarıyla çocukların hak arama bilincini desteklemekte ve bakanlıklar arası eş güdümü sağlayarak hak temelli bir kamu yönetimi anlayışının yerleşmesine aracılık etmektedir.

2.2.2.5.2. Katılım Hakkı

Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin 12'nci maddesinde güvence altına alınan katılım hakkı, çocuğun sadece dinlenmesini değil, görüşlerinin karar alma süreçlerini etkileyecek ağırlıkta değerlendirilmesini esas alır. Bu hak, çocuğun "gelişen kapasitesi" doğrultusunda toplumsal yaşamın aktif bir bireyi olarak tanınmasının temelidir.

Yapılan incelemeler, özellikle okul ortamlarında ve yerel yönetimlerin hizmet planlamalarında çocukların sesinin yeterince duyulmadığını göstermektedir. Disiplin süreçlerinden kentsel alan tasarımlarına kadar çocukların doğrudan etkilendiği konularda katılım imkânlarının sınırlı kaldığı tespit edilmiştir. Oysa çocukların; çevresel düzenlemelerden ulaşım sistemlerine kadar kamusal süreçlere dahil edilmesi, sadece hizmet kalitesini artırmakla kalmaz; aynı zamanda erken yaşta demokratik vatandaşlık bilincini ve hak arama kültürünü pekiştirir.

Bu yaklaşımın somut bir başarısı olarak; bir çocuğun kütüphanedeki su eksikliğine dair yaptığı başvuru neticesinde arıtma sistemi kurulması, çocuk odaklı kamu hizmeti anlayışının ve "dostane çözüm" mekanizmasının etkinliğini kanıtlar niteliktedir.

2.2.2.5.3. Yaşama ve Gelişme Hakkı

Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin 6'ncı maddesiyle güvence altına alınan yaşama ve gelişme hakkı, sadece hayatta kalmayı değil; çocuğun fiziksel ve ruhsal olarak tam bir iyilik hâli içinde büyümesini sağlayacak güvenli çevrelerin oluşturulmasını kapsar. Bu hak, kentsel planlama, trafik düzenlemeleri ve kamusal alanların niteliğiyle doğrudan ilişkilidir.

2025 yılı başvuruları, çocukların günlük yaşamlarında doğrudan hayati tehlikeden ziyade, hareket özgürlüklerini kısıtlayan ve güvenlik algılarını zedeleyen mekânsal sorunlarla karşılaştığını göstermektedir. Konut bölgelerindeki denetimsiz inşaat faaliyetleri, kaldırım işgalleri ve çocuk merkezli tasarlanmayan trafik akışları, çocukları araç trafiğine yönelterek bedensel bütünlük riski oluşturmaktadır.

Kurumun, bir okulun çevresindeki trafik yoğunluğu ve güvenli iniş-biniş alanı eksikliği üzerine verdiği tavsiye kararı, kentsel çevrenin bir "güvenlik" meselesi olarak ele alınması gerektiğini vurgulamaktadır. İlgili idarelere, kent planlamasında çocuğun yüksek yararını esas alarak koruyucu ve önleyici tedbirleri alma yükümlülüğü hatırlatılmıştır. Bu yaklaşım, yaşama ve gelişme hakkının ancak erişilebilir, destekleyici ve çocuk odaklı bir altyapı ile tam olarak hayata geçebileceğini ortaya koymaktadır.

2.2.2.5.4. Eşitlik ve Ayrımcılığa Uğramama Hakkı

Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin 2'nci maddesiyle güvence altına alınan eşitlik ilkesi, çocukların her türlü ayrımcılıktan uzak bir şekilde haklarına erişimini zorunlu kılar. Ayrımcılık yaşağı sadece kasıtlı dışlamayı değil; idari düzenlemelerden veya fiziki koşullardan kaynaklanan fiili eşitsizliklerin giderilmesini de kapsar.

Bu çerçevede Kuruma ulaşan başvurular, özellikle kırsal bölgelerde yaşayan çocukların eğitime erişimde ciddi dezavantajlarla karşılaştığını göstermektedir. Taşınabilir eğitim kapsamının daraltılması veya servis planlamalarındaki eksiklikler, kırsal bölgedeki çocukların (özellikle de kız çocuklarının) örgün eğitimden koparak açık öğretime yönelmesi riskini doğurmaktadır. Bu durum, idari uygulamaların çocukların dezavantajlarını derinleştirilmesi nedeniyle bir fırsat eşitsizliği meselesi olarak değerlendirilmektedir.

İdareye yapılan rehberlikte; taşınabilir eğitim planlamalarında "çocuğun üstün yararı" ilkesinin merkeze alınması, bölgesel eşitsizliklerin azaltılması ve açık öğretime yönlendirmenin ancak istisnai durumlarda pedagojik bir seçenek olarak sunulması gerektiği vurgulanmaktadır. Nihai amaç, çocuğun yaşadığı bölge fark etmeksizin nitelikli eğitime kesintisiz erişimini sağlayacak yapısal önlemlerin hayata geçirilmesidir.

2.2.2.5.5. Aile Ortamı ve Kişisel İlişki Hakkı (Velayet, Görüşme ve Çocukla Kişisel İlişki Düzenlemeleri)

Çocuğun aile ortamında büyümesi ve her iki ebeveyniyle sağlıklı bağlar kurabilmesi, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme uyarınca onun duygusal güvenliği ve gelişimi için temel bir haktır. Boşanma, ayrılık veya benzeri durumlarda dahi bu ilişki, salt bir zaman ve mekân belirlemesi değil; travma duyarlılığını esas alan çok disiplinli bir sosyal hizmet süreci olarak yönetilmelidir.

Türkiye'de çocuk teslimi ve kişisel ilişki süreçleri, geçmişte İcra ve İflas Kanunu kapsamında kolluk kuvvetleri eşliğinde yürütülürken, bu durum çocuklar üzerinde ciddi travmalara yol açmaktaydı. Kurumun hazırladığı özel raporlar ve tavsiye kararları neticesinde bu sistem köklü bir değişikliğe uğramış; süreç icra hukukundan çıkarılarak Çocuk Koruma Kanunu sistematigine dahil edilmiştir. Böylece uzman eşliğinde, pedagoji temelli ve çocuk odaklı bir görüşme modeli benimsenmiştir.

Mevcut başvurular, bu dönüşümün doğru yönde ilerlediğini ancak uygulama standartlarında bölgesel farklılıklar bulunduğunu göstermektedir. Görüşme alanlarının fiziksel şartlarının eşitlenmesi, personelin travma duyarlılığı eğitimi ve ebeveyn çatışmalarının çocuğun görüşünü gölgelemesinin önlenmesi gibi alanlarda geliştirilmeye ihtiyaç duyulmaktadır. Kurum, bu süreci düzenli olarak izleyerek kişisel ilişki tesisinin bir "hak arama" ve "aile bağlarını güçlendirme" ekseninde kalmasını sağlamaktadır.

2.2.2.5.6. Eğitim Hakkı

Eğitim hakkı, çocuğun sadece dersliklere erişimini sağlayan bir hizmet değil; güvenli, hijyenik ve her türlü ayrımcılıktan arındırılmış, destekleyici bir öğrenme ortamında bulunmasını teminat altına alan temel bir haktır. Anayasa ve Çocuk Haklarına Dair Sözleşme ile mühürlenmiş bu hak, eğitim sisteminin her çocuğun fiziksel, bilişsel ve duygusal gelişimini en üst düzeye taşıyacak "fırsat eşitliği" ilkesine dayanmasını zorunlu kılar. Bu bağlamda, okul güvenliğini sağlamak amacıyla tesis edilen turnike ve benzeri fiziksel kontrol mekanizmalarının, öğrencilerin sosyoekonomik durumuna veya bağış yapma gibi ölçütlere göre fiili bir dışlanma ya da farklılaşma yaratmaması elzemdir. Güvenlik önlemleri alınırken idare; özel gereksinimi olan çocukların erişilebilirliğini, sosyoekonomik durumdan kaynaklanan eşitlik ilkesini ve bu uygulamaların çocukların psikososyal gelişimi üzerindeki etkilerini "çocuğun üstün yararı" perspektifinden titizlikle analiz etmelidir.

Eğitim ortamında öğrenci-idare-öğretmen üçgeninde ortaya çıkan olumsuz tutum, ayrımcı yaklaşım veya psikolojik baskı iddiaları, meseleyi sadece bir "memur disiplin suçu" sığınağına indirgemenin ele almayı gerektirir. Kamu denetimi mekanizmaları, bu tür vakaları yalnızca 657 sayılı Kanun ve disiplin yönetmelikleri üzerinden bireysel bir personel hatası olarak cezalandırmakla yetinmemeli; güvenli okul iklimini sistemsel olarak zedeleyen riskleri tespit ederek "önleyici ve rehberlik edici" bir denetim modelini işletmelidir. Denetimlerin temel amacı sadece suçluyu cezalandırmak değil, okullarda çocuk haklarının güvence altına alınması sürecinde gereken her türlü idari ve eğitsel önlemin alınıp alınmadığını sorgulayan hak temelli bir yapı kurmaktır.

Özellikle ilköğretim kademesinde, kadro güncellemeleri veya idari tasarruflar nedeniyle öğretmenlerin dönem ortasında değiştirilmesi, çocuğun eğitim hakkının niteliğini doğrudan etkileyen bir unsurdur. İlkokul çağındaki çocuğun öğretmeniyle kurduğu ilişkinin sadece bilgi aktarımı değil, bir duygusal güven ve aidiyet köprüsü olduğu gerçeğinden hareketle, bu tür idari değişikliklerin pedagojik sonuçları idari kolaylıkların önüne konulmalıdır. Planlamaların mümkün mertebe eğitim yılı başında yapılması, zorunlu hallerde ise çocuk ve ailelerin sürece hazırlanması, idarenin çocuk merkezli kamu yönetimi anlayışının bir gereğidir. Benzer şekilde, okullardaki temizlik ve hijyen standartlarının bütçe disiplini veya personel organizasyonu gibi gerekçelerle ihmal edilmesi, çocuğun sağlık hakkı kadar okula duyduğu aidiyet ve saygınlık duygusunu da zedelemektedir. İdare, binaların hijyen ve sanitasyon planlarını sürdürülebilir kılmak, personel sürekliliğini sağlamak ve her okulun sosyoekonomik kapasitesine uygun bütçelendirme yapmakla yükümlüdür. Sonuç itibarıyla eğitimde çocuk haklarının korunması; sadece yasal normların varlığıyla değil, bu normların idari pratiklerde, mekânsal düzenlemelerde ve denetim süreçlerinde çocuğun yüksek yararını merkeze alan bir vizyonla uygulanmasıyla mümkündür.

2.2.2.5.7. Oyun, Dinlenme, Boş Zaman Değerlendirme ve Kültürel-Sanatsal Yaşama Katılım Hakkı

Çocuğun oyun, dinlenme ve kültürel yaşama katılım hakkı, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin 31'inci maddesiyle güvence altına alınmış olup, sadece bir eğlence aracı değil; çocuğun bilişsel, duygusal ve sosyal gelişimi için vazgeçilmez bir ihtiyaç olarak tanımlanmaktadır. Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Komitesi'nin 17 No'lu Genel Yorumu'nda da vurgulandığı üzere oyun; çocukların uzlaşma, uyuşmazlık çözümü ve karar verme kapasitelerini destekleyen, onları toplumun bir parçası kılan temel bir sosyalleşme aracıdır. Aynı zamanda kültürel ve sanatsal faaliyetlere katılım, çocuğun aidiyet duygusunu güçlendirirken kendi kimlik algısını keşfetmesine ve toplumsal mirası devralarak dönüştürmesine olanak sağlar.

Kuruma iletilen başvurular, çocukların bu hakka dair farkındalıklarının yüksek olduğunu ve mahallelerinde güvenli, erişilebilir ve yaş gruplarına uygun oyun alanları ile spor tesisleri talep ettiklerini somut biçimde ortaya koymaktadır. Gönderme kararlarımız neticesinde birçok idarenin oyun alanlarını yenilemesi ve çocuk güvenliğini sağlaması, çocuk odaklı yerel yönetim uygulamalarının başarısını göstermektedir. Ancak bazı durumlarda bütçe yetersizliği veya imar planlarında alan ayrılması gibi gerekçelerle bu taleplerin reddedildiği görülmektedir. Oysa oyun hakkının güvence altına alınması, sadece geleneksel park alanlarıyla

sınırlı kalmamalıdır; müzeler, hastaneler, okul bahçeleri ve hatta merdivenler gibi kamusal mekânlar çocuk merkezli bir bakış açısıyla oyun aktivitelerine uygun hale getirilebilir.

Çocukların futbol ve voleybol sahaları, yüzme kursları, müzik ve tiyatro atölyeleri gibi sportif ve sanatsal faaliyetlere ücretsiz veya uygun maliyetli erişim talepleri, onların kent politikalarında edilgen birer özne değil, aktif vatandaşlar olduklarının en net göstergesidir. İdarelerin, yerel hizmetleri planlarken bu talepleri yalnızca bir fiziksel mekân sorunu olarak değil, çocuğun katılım ve gelişim hakkının bir gereği olarak görmesi elzemdir. Planlama süreçlerinde uzman görüşlerine başvurulması, katılımcı yöntemlerle çocuk ve ebeveyn görüşlerinin alınması ve her türlü kamusal alanın çocukların yüksek yararı gözetilerek erişilebilir kılınması, hak temelli bir kamu yönetimi anlayışının temel sorumluluğudur.

2.2.2.5.8. Ceza İnfaz Kurumlarında Anneleriyle Birlikte Kalan Çocuklar

Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin (ÇHS) 9'uncu ve 18'inci maddeleri, çocuğun aile ortamında yetişme hakkını ve ebeveynleriyle kişisel ilişki kurmasının korunmasını temel bir ilke olarak düzenler. Bu çerçevede, anneleriyle birlikte ceza infaz kurumlarında kalan çocuklar, herhangi bir suçun öznesi olmaksızın sadece bakım sorumluluğu nedeniyle kurum koşullarına tabi olan, özel güvence gerektiren bir grubu temsil eder. Uluslararası standartlar ve Çocuk Hakları Komitesi, 0-3 yaş döneminde anne ile güvenli bağlanmanın önemini vurgularken, 3 yaş sonrasında kapalı kurum atmosferinin çocuğun sosyal ve bilişsel gelişimi üzerindeki risklerine dikkat çekerek kurum dışı destekli bakım modellerini teşvik etmektedir.

Kuruma ulaşan başvurular; ceza infaz kurumu, savcılık ve ilgili bakanlıklar arasındaki koordinasyon eksikliğinin, çocukların bayram veya özel günlerde sosyal hayata katılımı gibi konularda yetki karmaşasına ve gecikmelere yol açtığını göstermektedir. Bu durum, ÇHS'de tanımlanan çocuğun üstün yararı ilkesinin zamanında hayata geçirilmesini engellemektedir. Özellikle otizm veya epilepsi gibi özel gereksinimi olan çocukların durumu, bu koordinasyonun hayati önemini daha da belirgin kılmaktadır. Bu çocukların duyuşsal hassasiyetleri gözetilerek, kapalı görüş yerine açık görüş veya görüntülü iletişim gibi çocuk dostu ve sakinleştirici yöntemlerin önceliklendirilmesi gerekmektedir. Nitekim Kurumun girişimleri sonucunda, ağır sağlık sorunları olan bir çocuğun annesiyle açık görüş yapabilmesinin sağlanması, bu hak temelli yaklaşımın somut bir kazanımıdır.

Kurum, bu alandaki izleme faaliyetleri kapsamında 2025 yılında kadın kapalı ceza infaz kurumlarına ziyaretler düzenleyerek mevzuat ve uygulamayı ÇHS standartları ışığında denetlemektedir. Temel hedef, infaz sürecinde çocukların ikincil bir mağduriyet yaşamasını önlemek, çocuk dostu mekanların oluşturulmasını sağlamak ve ceza infaz sistemini uluslararası çocuk hakları normları doğrultusunda iyileştirmektir.

2.2.2.5.9. Çocuğa Yönelik Şiddet, İhmal ve İstismarın Önlenmesi

Çocuğa yönelik şiddet, ihmal ve istismar; fiziksel, duyuşsal, cinsel, ekonomik ve dijital boyutlarıyla toplumun genel şiddet kültüründen beslenen, sistematik ve döngüsel bir yapıya sahiptir. Çocuk Haklarına Dair Sözleşme ve ulusal mevzuat uyarınca; başta öğretmenler, okul yönetimleri, sosyal hizmet uzmanları ve sağlık çalışanları olmak üzere tüm kamu görevlileri için şiddet veya istismar şüphesini derhal bildirmek yasal bir yükümlülüktür. Okullar, çocukların devamsızlık ve akademik başarılarındaki düşüşler üzerinden aile içi şiddet, ihmal veya iş gücü sömürüsü gibi ihlallerin tespit edilebildiği stratejik erken uyarı merkezleridir.

Ancak rehber öğretmen başına düşen öğrenci sayısının yüksekliği, risk altındaki çocukların takibini ve vaka yönetimini güçleştirerek müdahale süreçlerinde gecikmelere yol açmaktadır. Okul ortamlarında yaşanan şiddet vakalarında bildirim ve koruma yükümlülüklerinin zamanında yerine getirilmemesi, kamera kayıtlarının muhafaza edilmemesi ve rehberlik görüşmelerindeki özensizlik, idarenin çocuk güvenliğini sağlama noktasında daha bütüncül ve disiplinler arası bir yaklaşım sergilemesini zorunlu kılmaktadır.

Bu sistematik mücadelenin en kritik unsurlarından biri, istismara maruz kalan çocukların adli, tıbbi ve psikososyal süreçlerinin "ikincil örselenme" yaşanmadan yürütüldüğü Çocuk İzlem Merkezleridir (ÇİM). ÇİM uygulamalarının yaygınlaştırılması, fiziksel standartlarının yükseltilmesi, uzman personel istihdamının sürekliliği ve kurumlar arası koordinasyonun mevzuatla güçlendirilmesi, çocuğun adalete erişimini çocuk dostu bir düzleme taşımaktadır. Öte yandan, 18 yaş altındaki her türlü birlikteliğin rıza gözetilmeksizin ağır bir hak ihlali ve cinsiyet temelli şiddet türü olduğu gerçeğinden hareketle, çocuk yaşta ve zorla evliliklerle mücadelede idarenin aldığı koruma tedbiri kararları tavizsiz uygulanmalıdır. Bu kapsamda idarenin, çocuğun yüksek yararı gereği adres gizliliği ve ziyaret yasağı gibi koruyucu tedbirleri işletmesi, çocuğun fiziksel, duygusal ve sosyal gelişimini koruma altına alan hukuki bir zorunluluktur. Okullarda yaygın olarak görülen akran zorbalığı ise yalnızca cezalandırma odaklı disiplin hukukuyla çözülemeyecek kadar karmaşıktır. Bu sorunun aşılması; okul ikliminde güven kültürünü inşa eden, akran dayanışmasını güçlendiren, bilimsel temelli önleyici programların ve kapsayıcı iletişim modellerinin eğitim sistemine entegre edilmesiyle mümkündür. Sonuç olarak çocuğun korunması; bireysel personel sorumluluğunun ötesinde, idarenin her türlü istismar ve ihmâl belirtisini tanıma, raporlama ve rehabilite etme süreçlerini kapsayan hak temelli bir vaka yönetimi anlayışını benimsemesine bağlıdır.

2.2.2.5.10. Engelli Çocuklar

Engelli çocukların toplumsal hayata tam ve etkin katılımı, yalnızca bir rehabilitasyon süreci değil; eğitim, sosyal ve bilişsel gelişimi kapsayan bütüncül bir hak alanıdır. Bu katılımın en temel aracı olan kaynaştırma ve bütünleştirme yoluyla eğitim, engelli çocukların akranlarından ayrıştırılmadan aynı sosyal ve öğrenme ortamında bulunmalarını esas alan, insan onuru ve ayrımcılık yasağına dayalı bir politikadır. Mevzuatımızda bu alana dair ayrıntılı düzenlemeler bulunsa da personel yetersizliği, fiziksel koşulların standartlaşmaması, Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP) hazırlık süreçlerindeki iletişim eksiklikleri ve zihniyet dönüşümünün tamamlanamaması gibi yapısal sorunlar, uygulamada fırsat eşitliğini zedelemektedir.

Bu engellerin aşılmasında kritik bir rol oynayan "kolaylaştırıcı kişi" (gölge öğretmen) uygulaması, Kurumun müdahaleleriyle önemli bir dönüşüm geçirmiştir. Geçmişte sadece otizm spektrum bozukluğu olan çocuklarla sınırlı tutulan bu desteğin, nesnel kriterlerden uzak olması ve diğer engel gruplarını dışlaması nedeniyle bir hak ihlali oluşturduğu tespit edilmiştir. Kurumun tavsiyesi doğrultusunda Millî Eğitim Bakanlığı, 2024 yılı sonu itibarıyla bu uygulamanın kapsamını tüm özel gereksinim gruplarını içine alacak şekilde genişletmiş ve kararı BEP Geliştirme Birimi'nin bireysel değerlendirmesine bağlamıştır. Kolaylaştırıcı kişi, sınıf öğretmeninin yerine geçen bir figür değil; çocuğun sosyal ve iletişimsel katılımını destekleyen, eğitim ortamındaki engelleri minimize eden tamamlayıcı bir unsurdur.

Güncel başvurular, uygulamanın yasal bir çerçeveye kavuşturulması, istihdam ve ücretlendirme süreçlerinin kamu tarafından üstlenilmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır. Mahkeme kararlarıyla hükmedilen eğitim tedbirlerinin uygulanmasında yaşanan hukuki ve fiili boşluklar, çocuğun üstün yararının hayata geçirilmesini zorlaştırmaktadır. Bu nedenle, kolaylaştırıcı kişilerin nitelikleri, istihdam koşulları ve görev tanımlarının objektif ve bilimsel yöntemlerle belirlendiği sürdürülebilir bir modelin inşası için idareye rehberlik edilmektedir. Kurum, engelli çocukların eğitim hakkına eşit erişimini sağlamak amacıyla mahkeme kararlarının uygulanmasını izlemeye ve bu alandaki mevzuat boşluklarının giderilmesi için takipçi olmaya devam etmektedir.

2.2.2.6.Eğitim-Öğretim, Gençlik ve Spor

Eğitim-öğretim alanında yaşanan sorunlar genel olarak merkezi ve yerel düzeyde yürütülen sınav süreçleri, özel ve devlet okullarının işleyişine ilişkin uygulamalar, eğitimde fırsat eşitliği, engelli öğrencilerin eğitim hakkına hakkaniyetli erişimi gibi konuları kapsamaktadır. Bu başvurular, eğitim politikalarının uygulamadaki etkilerinin objektif biçimde değerlendirilmesine imkân tanımaktadır. Bu kapsamda yapılan incelemeler, bireylerin idare karşısındaki hak arama yollarını güçlendirirken, aynı zamanda idareye yönelik iyileştirme önerileri eğitim sisteminde daha adil, şeffaf ve hesap verebilir bir yapının gelişmesine katkı sunmaktadır.

2025 yılında “Eğitim-Öğretim, Gençlik ve Spor” alanında 1.919 başvuru alınmıştır. “Eğitim-Öğretim” başlığı altında ulaşan başvuruların, ağırlıklı olarak sınav uygulamaları ve sonuçlarına ilişkin olduğu görülmektedir. “Gençlik ve Spor” başlığı altında ise sporcuların yetiştirilmesi, ilgili bakanlık ile federasyonlar arasında ortaya çıkan uyuşmazlıkların giderilmesi ve futbol disiplin talimatlarına ilişkin hususların öne çıktığı anlaşılmaktadır.

Bu başvurular arasından inceleme ve araştırma aşamasına geçilenler hakkında detaylı değerlendirmeler yapılmış olup bazı sorun alanları tespit edilmiştir. Bu tespitler ve bunlara yönelik çözüm önerileri, hem idarenin işlem ve eylemlerinde hukuka uygunluğun sağlanması hem de kamu yönetiminin özellikle yerel düzeyde daha etkin işlemesi bakımından önem taşımaktadır.

2.2.2.6.1. Sınav Uygulamalarında Yaşanan Sorunlar

Sınav planlamasına ilişkin yapılan çok sayıda başvuruda, ÖSYM tarafından “İngilizce” e-YDS’nin planlanması talebinin yapıldığı anlaşılmaktadır. Yapılan inceleme sonucunda başvuranlar tarafından idari başvuru yollarının tüketilmediğinin anlaşılması ve konunun ivedilikle çözülmesi gerektiği değerlendirilerek başvurular hakkında gönderme kararı verilmiştir. Anılan gönderme kararı sonrasında 29.04.2025 tarihli ve 2025/17.02 sayılı ÖSYM Yönetim Kurulu kararı ile İngilizce alanında Yabancı Dil Bilgisi Seviye Tespit Sınavı (YDS İngilizce) yapılmasına karar verildiği ve söz konusu sınavın 2025 Yılı ÖSYM Sınav Takvimi’ne eklendiği görülmektedir.

Sınav planlamasına ilişkin bir diğer başvuruda başvuranlar; 2025 ÖSYM Sınav Takvimi’nde “İngilizce” e-YDS sınavlarının 3 Mayıs ve 23 Ağustos tarihlerine planlanması nedeniyle iki sınav arasında yaklaşık dört aylık bir boşluk oluştuğunu belirterek bu sürenin sınava hazırlanan ve yaz döneminde görev yeri değişecek kamu personeli için mağduriyet yarattığını ifade etmişlerdir. Bu kapsamda, 28-29 Haziran’daki e-YDS/7 veya e-YDS/8

oturumlarına “İngilizce” alanının eklenmesini ya da temmuz ayında ek bir İngilizce e-YDS sınavı yapılmasını talep etmişlerdir.

Dosyanın inceleme ve araştırması kapsamında Kurum ile ÖSYM Başkanlığı nezdinde iletişim sağlanmış ve Başkanlık başvurularında da ifade edilen haziran ya da temmuz ayında YDS açılması hususunda dostane çözüme davet edilmiştir. ÖSYM Başkanlığı tarafından 02.05.2025 tarihinde ilan edilen duyuruda, 05.07.2025 tarihinde YDS’nin gerçekleştirileceği ilân edilmiş ve husus mezkûr idarenin internet sitesinde yer alan sınav takvimine de eklenmiştir. Kurumun girişimleri ve ÖSYM Başkanının, başvuru konusunun çözümüne yönelik yapıcı yaklaşımı ve gösterdiği hassasiyet sayesinde mağduriyet giderilmiştir.

Yukarıda yer alan örneklerden farklı olarak, Kuruma ulaşan başvurularda sınav sonuçlarının zamanında açıklanmasına yönelik taleplerin de ulaştığı görülmektedir. Sınav sonuçlarının zamanında açıklanması; eğitim hakkının ve hukuki güvenlik, belirlilik ve idarenin özen yükümlülüğü ilkelerinin bir uzantısı niteliğindedir. İdarenin sınav sonucunu süresi içinde açıklaması, adayların eğitim, meslek edinme veya kamu görevine girme konusundaki geleceğini doğrudan etkilediğinden, bu süreçte makul süre ilkesinin gözetilmesi hukuken zorunludur.

Bu bağlamda sınavların süresinde açıklanmasına ilişkin uyumsuzluğu konu alan bir başvuruda; 20 Nisan 2025 tarihinde gerçekleştirilen Dış Hekimliğinde Uzmanlık Sınavı’nın sonuçlarının ivedilikle açıklanması talebinde bulunulmuştur. Söz konusu başvurular sonrasında idarece gerçekleştirilecek işlemlerde makul süre ilkesinin ihlal edilmemesi amacıyla Kurumca ÖSYM Başkanlığı nezdinde yazılı ve sözlü girişimler gerçekleştirilmiştir. Yapılan girişimler sonucunda; ÖSYM Başkanlığı tarafından 2025-Dış Hekimliğinde Uzmanlık Eğitimi Giriş Sınavı (2025-DUS 1. Dönem) sonuçları, adayların ve kamuoyunun bilgisine sunulmuş ve dostane çözüm kararları verilmiştir.

2.2.2.6.2. Eğitim Ücretinde Yaşanan Artış Sorunu

Eğitim hizmetlerinde özel öğretim kurumlarındaki ücret artışları; Anayasa’nın 42’nci maddesi, 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu ve Millî Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliği hükümleri doğrultusunda değerlendirilmekte olup bu çerçevede ücret belirleme süreçlerinin kamu yararı ve fırsat eşitliği ilkesiyle uyumlu yürütülmesi gerekmektedir. Özel okulların eğitim ücretlerinde ve eğitim dışı kalemlerde yaptığı yüksek oranlı artışlar, velilerin eğitime erişim imkânlarını doğrudan etkileyerek fırsat eşitliğini zayıflatabilmektedir. Bu artışların, maliyet gerekçeleriyle uyumlu ve öngörülebilir şekilde yapılması; ayrıca şeffaflık ilkesine uygun olarak velilere açıkça gerekçelendirilmesi önem taşımaktadır. Aksi hâlde, eğitim hizmetinin ticari bir unsura indirgenmesi ve kamu denetimi ihtiyacının artması kaçınılmaz olmaktadır.

Özel eğitim kurumlarında yapılan ücret artışlarına ilişkin yapılan bir başvuruda; özel öğretim kurumlarının kamu hizmeti niteliğini sürdürmesi, fahiş artışların önlenmesi ve eğitim hakkına erişimin ekonomik sebeplerle engellenmemesi adına idari denetimin güçlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Pansiyon ücretlerine ilişkin gerçekleştirilen bir başvuruda ise; Galatasaray Lisesi pansiyon ücretinin 2025 yılı için geçerli olan Millî Eğitim Bakanlığına bağlı eğitim kurumlarının pansiyon ücretleriyle aynı olması talebinin reddine; Galatasaray Üniversitesine bağlı Galatasaray Lisesi, Galatasaray Ortaokulu ve Galatasaray İlkokulu Yönetmeliği

çerçevesinde pansiyon ücretinin belirlenmesinde Üniversite Yönetim Kurulunun sahip olduğu takdir yetkisini, göz ardı edilemeyecek ölçüde eğitim hakkına müdahale oluşturacak şekilde kullandığı gerekçesiyle hukuka ve hakkaniyete aykırı olduğu tespit edilerek pansiyon ücreti belirlenirken tüketici fiyat endeksindeki on iki aylık ortalama değişimin de dikkate alınarak gerekli işlemlerin tesis edilmesi yönünde Milli Eğitim Bakanlığına ve Galatasaray Üniversitesi Rektörlüğüne tavsiyede bulunulmuştur.

Tavsiye kararı doğrultusunda, Galatasaray Üniversitesi Yönetim Kurulunun 24.07.2025 tarihli ve 25/28 sayılı kararının 14’üncü maddesi ile “Pansiyon ücreti belirlenirken tüketici fiyat endeksindeki on iki aylık ortalama değişimin de dikkate alınarak gerekli işlemlerin tesis edilmesi” hususundaki tavsiyeye uyulması yönünde karar verilmiştir.

Vakıf yükseköğretim kurumlarında yapılan fahiş ücret artışları da yükseköğrenime erişimde sosyo-ekonomik eşitsizlikleri derinleştirerek öğrencilerin eğitim hakkını zedeleyebilmektedir. Bu artışların öngörülebilir olması ayrıca şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkeleri doğrultusunda kamuoyuna açıklanması büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda, vakıf üniversitelerinin eğitim ücret artışları da öne çıkan konulardan olmuştur.

Vakıf üniversitesinde öğrenimine devam eden bir başvuranın eğitim ücretinin yüksek olduğu iddiası ile yaptığı başvurusunda; eğitim ücretine yapılan artışın enflasyon oranına nazaran çok fazla olduğu, erken kayıt avantajından kısa mesajla bilgilendirme yapılmaması nedeniyle yararlanamadığı ifadeleriyle erken kayıt avantajından yararlandırılmasını talep etmiştir. Verilen tavsiye kararı üzerine eğitim ücreti yeniden belirlenmiş ve başvurana iade işlemi yapılmıştır.

2.2.2.6.3. Engelli Öğrencilerin Sorunları

Engelli öğrencilerin sınav süreçlerine eşit ve adil koşullarda katılımı hem ulusal mevzuatın hem de Türkiye’nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerin bir gereğidir. Anayasa’nın 10’uncu maddesi fırsat eşitliğini güvence altına alırken, 42’nci maddesi eğitim hakkını tüm bireyler için ayırım yapılmaksızın tanımlamaktadır. Ayrıca, 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun ile Millî Eğitim Bakanlığının ilgili yönetmelikleri; sınavlarda uygun düzenlemelerin yapılması, ek süre, erişilebilir materyaller, fiziki ortam düzenlemeleri ve teknolojik desteklerin sağlanması gibi yükümlülükleri açıkça ortaya koymaktadır.

Uluslararası düzeyde ise Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi, engelli bireylerin eğitim hakkına tam ve etkili biçimde erişimi için bütün gerekli uyarlamaların yapılmasını taraf devletlere zorunlu kılmakta; Sözleşmenin 24’üncü maddesi, değerlendirme ve sınav süreçlerinde “makul düzenleme” ilkesinin uygulanmasını özellikle vurgulamaktadır. Aynı şekilde UNESCO’nun kapsayıcı eğitim politikaları, Avrupa Konseyi belgeleri ve OECD rehberlikleri, sınav sistemlerinin engelli öğrencilerin ihtiyaçlarını merkeze alan kapsayıcı bir yapıya kavuşturulmasını teşvik etmektedir.

Eğitim hakkı bazen de korunması gereken başka bazı haklarla kesişerek karşımıza çıkmaktadır. Engelli bireylerin eğitim haklarının sınav uygulamalarıyla ihlal edildiği yönünde Kuruma yaptıkları başvurular bunun en bâriz örnekleri olarak gösterilebilir. Örneğin, Kuruma yapılan bir başvuruda; başvuran, 2025 Yükseköğretim Kurumları Sınavı (YKS) sınavında disleksi rahatsızlığı nedeniyle ek süre tanınması talebinde bulunmuştur. Yapılan başvuru sonucunda; ÖSYM Başkanlığının kurul kararı kapsamında başvuranın 2025 YKS’de ek süre

yardımlı alacağı Kuruma iletilmiş olup söz konusu başvuru dostane çözüm yoluna gidilerek çözülmüştür.

Sınava giriş sırasında yaşanan sorunlar nedeniyle çıkan uyuşmazlığa ilişkin yapılan başvuruda; sınav binalarında engelli adayların engelli aday giriş-çıkış kapısına yönlendirilmesi ve kaldırım yükseltisine yönelik hava durumu şartlarına uygun bilgilendirme ve uyarı işaretleri kullanılması hususunda ÖSYM Başkanlığına tavsiye kararı verilmiştir. 15 Söz konusu karar üzerine başvuruya konu alanın andazit yer kaplaması ile kaplandığı ve aynı malzemeden yapılmış yüzeylerin fark edilebilmesi için 10 cm yükseklikteki basamağın alın kısmı fosforlu boya ile renklendirildiği, engelli adayların kullanımına yönelik gerekli tedbirlerin alındığı bildirilmiştir.

2.2.2.6.4. Öğrenci Disiplin Mevzuatından Kaynaklı Sorun

Kurum yalnızca bireysel başvuruları değerlendirmekle sınırlı olmayıp idarenin hukuka, hakkaniyete ve iyi yönetim ilkelerine uygun hareket etmesini sağlamak amacıyla daha geniş kapsamlı tavsiyelerde bulunabilme yetkisine de sahiptir. Bu bağlamda inceleme alanının bir yönünü de mevzuatın iyileştirilmesine yönelik değişiklik önerileri oluşturmaktadır.

Bu çerçevede disiplin cezasının iptal edilmesi talepli bir başvuruda; ortaöğretim öğrencisi olan oğluna verilen disiplin cezasının haksız olduğu ve usule uyulmadığı gerekçesiyle geri alınması talep edilmiştir. Kurum tarafından yapılan değerlendirmede, öğrencinin eğitim hakkına yapılan müdahalenin Anayasa'nın 13'üncü maddesindeki şartları taşımadığı takdirde Anayasa'nın 42'nci maddesinde düzenlenen eğitim hakkının ihlaline sebebiyet vereceği ifade edildikten sonra Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği'nin disiplin hükümlerinin herhangi bir kanuni dayanağının bulunmadığı, bu kapsamda verilen disiplin cezasının eğitim hakkına müdahale niteliği taşıdığı değerlendirilerek ortaöğretim öğrencilerinin disiplin işlemlerine yönelik mevzuat çalışması yapılması hususunda Millî Eğitim Bakanlığına tavsiyede bulunulmasına, başvuranın oğlu hakkında tesis edilen disiplin cezasının kanuni dayanağının bulunmaması sebebiyle geri alınması yönünde Kartepe İlçe Millî Eğitim Müdürlüğüne tavsiyede bulunulmasına karar verilmiştir.

2.2.2.6.5. Denklik İşlemleri

YÖK Başkanlığı, Anayasa'nın 13'üncü ve 131'inci maddesi kapsamında belirlenen yükseköğretim sisteminin temel esaslarına göre oluşturulan Anayasal bir kuruluştur. Hali hazırda; 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu hükümleri ve Anayasa'nın 130 ve 131'inci maddeleriyle kendisine verilen görev ve yetkileri çerçevesinde özerkliğe ve kamu tüzel kişiliğine sahip olup tüm yükseköğretimden sorumlu tek kuruluş olarak faaliyet göstermektedir. 2547 sayılı Kanun'un 7'nci maddesinin (p) bendi; “Yurt dışındaki yükseköğretim kurumlarından alınmış ön lisans, lisans ve lisansüstü diplomaların denkliğini tespit etmek” düzenlemesi kapsamında yurt dışında öğrenimi tamamlamış kişilerin diploma denklik başvuruları üzerine YÖK Başkanlığı tarafından veya yurt dışında alınan doktora ve üstü derecelere ilişkin denklik incelemesi yapmakla görevli Üniversitelerarası Kurul Başkanlığı tarafından verilen kararlara ilişkin de Kuruma başvurular yapılmaktadır. Bu başvurularda çoğunlukla; denklik başvurularının sonuçlandırılması talepleri ile diploma denklik başvuruları neticesinde verilen Seviye Tespit Sınavı ve lisans tamamlama kararlarına itirazlar ile

diplomaların eşdeğerliği ve buna bağlı olarak diploma sahiplerine verilen unvanlar konu edilmektedir.

Örnek olarak; Bulgaristan New Bulgarian Üniversitesi “Dil ve Konuşma Terapisi” yüksek lisans programı mezunu başvuranın, Bulgaristan’da bulunma süresinin eksik olduğu gerekçesiyle diploma denklik belgesi başvurusunun reddedilmesine itirazı hakkındaki başvuru verilebilir. Başvuru kapsamında yapılan incelemeler neticesinde; başvuranın gerek New Bulgarian Üniversitesi “Dil ve Konuşma Terapisi” yüksek lisans programına kayıt olduğu tarihte, gerek denklik başvurusunda bulunduğu tarihte yürürlükte olan Yönetmelik hükümleri uyarınca, objektif bir kriter olarak yurtdışında kaldığı sürenin inceleneceği hususunun açık olduğu, bir eğitim-öğretim dönemi için eğitim-öğretim süresinin %70’inden az olan sürelerin eksik sayılacağı ve eksiklik tespit edilenlerin başvurularının reddedileceği düzenlemesinin belirli ve öngörülebilir olduğu hususunda ihtilaf bulunmadığı değerlendirilmiştir. Dosyadaki somut veriler çerçevesinde “Dil ve Konuşma Terapisi” programının kazanımlarının sağlanamayacağı yönündeki Sağlık Bilim Alanları Danışma Komisyonunun görüşü ve ilgili mevzuat uyarınca YÖK tarafından verilen ret kararının aksine bir olgu tespit edilemediğinden, başvuranın diploma denklik belgesi başvurusunun reddinde hukuka ve hakkaniyete aykırılık olmadığı sonuç ve kanaatine varılarak ret kararı verilmiştir.

Başvuranın, Ukraine International Humanitarian University üzerinden almış olduğu lisans diplomasının denklik talebi ile ilgili olarak; YÖK Tanıma ve Denklik Hizmetleri Daire Başkanlığının 16.04.2025 tarihli ve 24419 sayılı yazısı ile başvuranın Krok-2 sınavında başarılı olmadan eğitimini tamamladığı gerekçesiyle denklik talebinin reddine karar verildiği, Kurum tarafından yapılan değerlendirme neticesinde; denklik hususunun YÖK Başkanlığının takdir yetkisinde olduğu, ancak bu yetkinin mutlak ve sınırsız olmayıp, hukuka, eşitlik ilkesine, kamu yararı ve hizmet gereklerine uygun kullanılması gerektiği, Ukrayna Sağlık Bakanlığının 14.08.1998 tarihli ve 251 No’lu Emri ile “Tıp” ve “Eczacılık” alanlarında yüksek eğitim alan öğrenciler için entegre “KROK 1” ve “KROK 2” sınavlarının, 28 Mart 2018 tarihinden sonra Sağlık Bakanlığı yönetmeliklerine uygun olarak, tıp ve eczacılık alanında eğitim veren devlet ve özel yükseköğretim kurumları için zorunlu tutulduğuna yönelik gerek Ukrayna yetkili makamlarınca idareye gönderilen yazılar gerekse de; Ukrayna mahkemelerince verilen kararlar bulunduğu dikkate alındığında; söz konusu yargı kararlarının hukuki sonuçlarının ve kesinleşip kesinleşmediğinin araştırılması ve incelenmesi, kesinleşmiş ise hukuki sonuçlarının dikkate alınarak ve hususta gerekirse yeniden Ukrayna’da bulunan yetkili makamlar ile yazışmalar yapılarak konu ile ilgili tereddütler kaldırılarak yeni bir işlem tesis edilmesi gerektiği değerlendirmesiyle “başvuranın denklik talebinin yeniden değerlendirilmesi” yönünde tavsiye kararı verilmiştir.

2.2.2.6.6. Sporcuların Transfer ve Lisans İşlemlerinde Yaşanan Sorunlar

Sporcuların transfer ve lisans işlemlerinin gerçekleştirilmesine ilişkin uyumsuzluğu konu alan bir başvuruda; başvuruya konu Sporcu Lisans, Vize ve Transfer Yönetmeliği’nin “İtirazlar” başlıklı 14’üncü maddesinin taşra teşkilatı açısından kapsamının anlaşılması ve altyapı liglerinde transfer işlemlerine ilişkin etkin bir başvuru mekanizmasının oluşturulabilmesi amacıyla bir iç düzenleyici işlemin hazırlanması yönünde Gençlik ve Spor Bakanlığına; başvuruya konu Sporcu Lisans, Vize ve Transfer Yönetmeliği ile buna bağlı olarak çıkarılan Türkiye Voleybol Federasyonu Sporcu Lisans, Vize ve Transfer Talimatı’nda,

hukuki öngörülebilirlik ve belirlilik ilkeleri çerçevesinde, altyapı liglerinde transfer işlemlerine ilişkin etkin bir başvuru mekanizmasının sağlanabilmesi için yukarıda açıklanan öneriler göz önünde bulundurularak gerekli düzenlemelerin yapılması yönünde Gençlik ve Spor Bakanlığı ile Türkiye Voleybol Federasyonu Başkanlığına; başvuranın kızının bulunduğu spor kulübüne yapmış olduğu muvafakat talebinin yerinde olduğu ve kararda verilen tespitler ışığında muvafakat belgesinin düzenlenmesi yönünde tavsiyede bulunulmasına karar verilmiştir.

Tavsiye kararı neticesinde, voleybol lisansı bulunan başvuranın kızının transfer işlemi için gerekli olan muvafakat belgesi kulüp tarafından verilmiş olup transfer işlemi gerçekleştirilmiştir. Diğer yandan, Türkiye Voleybol Federasyonu Başkanlığının 14.05.2025 tarihli cevabi yazısında; 14.12.2019 tarihli ve 30978 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Sporcu Lisans Vize ve Transfer Yönetmeliği ve 2024/12255 başvuru numaralı tavsiye kararında yer verilen ilgili kısımlar nazara alınarak Türkiye Voleybol Federasyonu Sporcu Lisans Vize ve Transfer Talimatı’nda değişiklik çalışması yapılması kapsamında; mezkûr Talimat’ın bir bütün halinde uygulandığı, icrasında yeknasaklık sağlamak adına Gençlik ve Spor Bakanlığı ilgili birimleri ile görüşmeler yapılmakta olduğu ve sonuç itibarıyla yapılan çalışmanın bilahare bildirileceği ifade edilmiştir.

Federasyonun 19.09.2025 tarihli cevabi yazısında ise; söz konusu tavsiye kararı gereğince Federasyon tarafından Türkiye Voleybol Federasyonu Voleybol Spor Dalı Sporcu Lisans Vize ve Transfer Talimatı’nda değişiklik yapıldığı ve 7405 sayılı Spor Kulüpleri ve Spor Federasyonları Kanunu’nun, 14.12.2019 tarihli ve 30978 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Sporcu Lisans Vize ve Transfer Yönetmeliği ile 25.07.2024 tarihli ve 32612 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Spor Federasyonları Yönetmeliği’nin ilgili hükümleri uyarınca adı geçen Talimat’ta yapılan değişikliklerin Gençlik ve Spor Bakanlığının onayına istinaden Bakanlığın internet sitesinde yayımlanarak yürürlüğe girmek üzere 15.09.2025 tarihinde Gençlik ve Spor Bakanlığına sunulduğu bildirilmiştir.

2.2.2.6.7. Spor Federasyonları Tahkim Kurullarının Yapısal Sorunları

Kurum, yargı dışı denetim yaparak, özellikle spor federasyonlarının kamu gücünü kullandığı işlemlerini, insan hakları, hukuk ve hakkaniyet temelli yaklaşımla incelemek ve tavsiyelerde bulunmaktadır. Bu anlamda Kurum, spor hukukunun giderek özerkleşen yapısında hak temelli ve uzlaştırıcı bir denge mekanizması olarak önemli bir işlev üstlenmektedir. Kuruma başvuru, spor hukukundaki kapalı ve hiyerarşik karar yapısını yumuşatarak, spor federasyonlarının işlemlerine karşı erişilebilir, hızlı, usul ekonomisine uygun ve anayasal güvenceli bir hak arama yolu niteliği taşımaktadır.

Türkiye Voleybol Federasyonu, Gençlik ve Spor Bakanlığının 15.01.2025 tarihli fesih ve tahliye kararının iptali ya da değiştirilmesi talebiyle Kurumumuza başvuruda bulunmuştur. Kurumca yapılan değerlendirme neticesinde; mahkeme kararının yerine getirilmesine yönelik makul sürede işlem tesisi için Gençlik ve Spor Bakanlığına tavsiyede bulunulmasına karar verilmiştir. İdare söz konusu ilk derece mahkeme kararı gereğince tahliye işleminin durdurulmasına karar vermiştir. TFF Yönetim Kurulunun Futbol Disiplin Talimatı’nda yaptığı değişik sonucu ortaya çıkan uyumsuzluğa ilişkin başvuruda; Futbol Disiplin Talimatı’nın “Futbolun İtibarını Zedelemeye Yönelik Açıklamalar” başlıklı 38’inci maddesinin geniş, belirsiz ve ağır cezalandırıcı yapısı nedeniyle ifade özgürlüğünü orantısız biçimde kısıtlayabileceği, kamusal eleştiri alanını daraltabileceği, bu nedenlerle hukuki güvenlik ve

belirlilik ilkelerine aykırılık teşkil ettiği, madde hükümlerinin, yasakların ve ihlallerin açık ve somut ölçütlere dayandırılacak ve cezalar orantılı olacak şekilde genel hukuk ilkelerine uygun olarak yeniden düzenlenmesi gerektiği hususunda Türkiye Futbol Federasyonu Başkanlığına tavsiye kararı verilmiştir.

2.2.2.7.Ekonomi, Maliye ve Vergi

Bu başlık altında 2025 yılında Kuruma ulaşan başvurular; sağlık ve tarım sigortaları, zorunlu deprem sigortası tazminat ve iptalleri ile zorunlu trafik sigortasında hasarsızlık indirimi ihtilaflarında yoğunlaşmıştır.

2.2.2.7.1. Sigortacılık İşlemleri

Kurumun yasal mevzuatı uyarınca, 6328 sayılı Kanun'da tanımlanan idare dışındaki kişi ve kurumların eylem ve işlemlerini inceleme imkânı mevcut değilse de, sigortacılık faaliyetinin kamusal bir düzenleme alanı olduğu dikkate alındığında, 5684 sayılı Kanun uyarınca sigorta şirketlerinin faaliyet gösterdiği sigorta branşları kapsamında bulunan zorunlu sigortalar (zorunlu trafik sigortası, zorunlu deprem sigortası vb.) gibi bu alana giren devlet destekli sigortacılık işlemleri (örneğin tarım sigortası) Kuruma incelemeye tabi tutulmaktadır.

2025 yılı içerisinde Kuruma ulaşan sigorta işlemleriyle ilgili başvurular, sağlık sigortalarına ilişkin ihtilaflar, tarımsal sigortalar kapsamında zararların karşılanması, zorunlu deprem sigortası tazmini ile zorunlu deprem sigortası iptalleri ve kalan poliçe tutarlarının iadesi, zorunlu trafik sigortalarındaki hasarsızlık indirimi basamaklarına ilişkin ihtilaflar gibi çeşitli alanlarda yoğunluk kazanmış olup, Zorunlu Deprem Sigortası Genel Şartları'nın zamanaşımını düzenleyen C.7. maddesinde, sigorta sözleşmesinden doğan bütün taleplerin, sözleşmenin sona ermesinden itibaren iki yılda zaman aşımına uğrayacağı belirtilmesi nedeniyle özellikle 6 Şubat 2023 tarihinde gerçekleşen büyük deprem felaketine ilişkin Doğal Afet Sigortaları Kurumu (DASK) nezdinde yaşanan ihtilaflar ile ilgili yoğun başvurular yapılmıştır. Bu alanlardaki dikkat çeken kararlara aşağıda yer verilmiştir.

2.2.2.7.1.1.Maliki Olduğu Konutun Satışı Sonrasında Mükerrer Olan Zorunlu Deprem Sigortası Poliçesinin İptal Edilerek Kalan Tutarın İadesi Talebi

Maliki olduğu konutun satışı sonrasında mükerrer olan zorunlu deprem sigortası poliçesinin iptal edilerek kalan tutarın iadesi talebi ile ilgili başvuruda; başvuran tarafından maliki olduğu konutunun satılması üzerine, alıcı tarafından da zorunlu deprem sigortası yaptırıldığı gerekçesiyle mükerrer olan zorunlu deprem sigortalarından artık malik sıfatını taşımayan başvuran adına tanzim edilen zorunlu deprem sigortası poliçesinin iptal edilerek kalan prim tutarının başvurana iadesi talebiyle DASK'ya yapılan başvurunun ilgili sigorta şirketi ile görüşülmesinin gerektiği yönünde tatminkâr bir cevap verilmemesi ve bununla birlikte başvuran tarafında SEDDK Başkanlığına şikâyetle bulunulmuşsa da, kendisine detaylı bir cevap verilmemesi üzerine, söz konusu ihtilafların çözümünde ilgili İdareler tarafından kapsamlı bir inceleme yapılmadığı belirtilerek Kuruma başvuruda bulunulmuştur.

13 Mayıs 2011 tarihli ve 27933 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan “Zorunlu Deprem Sigortası Genel Şartları”nın, 8.1. “C.2- Sigorta Ettirenin Beyan Yükümlülüğü ve İptaller” başlıklı kısmında, “...Aynı yer için birden fazla Zorunlu Deprem Sigortası yaptırılmış olduğunun ya da A.2 maddesi uyarınca sigorta kapsamı dışında kalan bir yere yanlışlıkla

Zorunlu Deprem Sigortası poliçesi düzenlendiğinin sigorta ettiren tarafından belgelendirilmesi durumunda, Zorunlu Deprem Sigortası sözleşmesi, başlangıcından itibaren iptal edilir ve primin tamamı sigorta ettirene iade edilir” açıklamaları yer almaktadır. Bu bağlamda; başvuranın iddiaları, İdarelerin cevabı ve mer’i mevzuat hükümleri birlikte değerlendirildiğinde, DASK’nın poliçe düzenleme yetkisini sigorta şirketlerine devretmiş olmasıyla sigortalılar karşısındaki asli sorumluluğunu ortadan kaldırmayacağı, kamu tüzel kişisi sıfatıyla DASK’nın, sigorta ettirenin haklarının korunmasını sağlamakla yükümlü olduğu, sigorta ettiren ile sigorta şirketi arasında uyumsuzluk çıkması hâlinde bu uyumsuzluğun yalnızca özel hukuk ilişkisi kapsamında değerlendirilemeyeceği, DASK’nın aracılık sözleşmesi gereğince devredilen yetkilerin sigorta şirketleri tarafından kullanılmasında kamu tüzel kişisi sıfatıyla gözetim ve denetim yükümlülüğü de bulunduğu, bu nedenle; DASK’nın sigorta ettirenin mağduriyetini gidermek amacıyla sorumluluğu devam ettiği, ayrıca; SEDDK’nın misyonu gereği sigortalılar ve katılımcılar ile sektörde yer alan diğer kişi ve kuruluşların hak ve menfaatlerini koruyarak kişi ve kuruluşların faaliyetlerini güvenli ve etkin şekilde yürütmelerini sağlayacak piyasa düzenini tesis etmek olduğu, söz konusu idarelerce ihtilaf konusuna ilişkin getirilen çözüm önerilerinin, poliçesinin iptal edilmesini talep eden sigorta ettirenlerin menfaatlerini ve haklarını korumaları açısından zorluk yaşamalarına neden olduğu, ilgili idarelerin soruna ilişkin çözüm önerilerinin günümüz teknoloji şartlarına uygun olmaması durumu da mağduriyetlere yol açtığı, yine bu durum sigorta ettiren ile sigorta şirketi arasında uyumsuzluklara yol açmaktaysa da bu uyumsuzluklara ilişkin iade edilecek tutarın “Sigorta Tahkim Komisyonu”na yapılacak başvuru ücretinden daha düşük bir tutar olması nedeniyle de tahkime başvuru yolu ile çözümlenememekte ve sigortalıların iade haklarından vazgeçmelerine neden olduğu, gerekçeleri çerçevesinde; konut satışı sonrası eski malik tarafından yapılan zorunlu deprem sigortası poliçesinin iptali ile kalan tutarın iadesine ilişkin işlemlerin yeniden gözden geçirilerek çağın hızlı ve değişken yapısına uyumlu ve günümüz teknoloji şartlarına uygun tedbirler alınması ve yapılan şikâyet başvurularının daha kapsamlı incelenerek sonuçlandırılması hususunda Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumu ile Doğal Afet Sigortaları Kurumuna tavsiyede bulunulmasına karar verilmiş ve başvuranın yaptığı başvuru haklı görülerek tavsiye kararı ile sonuçlandırılmıştır.

2.2.2.7.1.2.Zorunlu Deprem Sigortası Kapsamında İdare Tarafından Fazla Yapılan Zarar Tazmininin Geri Ödemesi Talebi

Zorunlu deprem sigortası kapsamında idare tarafından fazla yapılan zarar tazmininin geri ödemesi ile ilgili başvuruda; başvuranın Kahramanmaraş ilindeki konut niteliğindeki taşınmazının 06.02.2023 tarihinde meydana gelen deprem felaketi nedeniyle ilk belirlemelere göre ağır hasarlı tespiti üzerinden zorunlu deprem sigortası kapsamında 251.232,80.-TL zarar tazmini ödemesi yapıldığı, ancak daha sonra söz konusu taşınmazın hasar derecesinin orta hasarlı olarak belirlenmesi neticesinde DASK tarafından yapılan zarar tazmini ödemesinin 123.052,80.-TL tutarlık kısmının başvurudan geri talep edilmesi üzerine, başvuran tarafından; zarar tazminini hesaplmasına esas teşkil eden “Sigorta Bedeli Hesabına Esas Metrekare Bedeli (TL)”nin 1508.-TL olarak hesaplandığı, ancak 25.11.2022 tarihli ve 32024 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan “Zorunlu Deprem Sigortası Tarife ve Talimat Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Tebliğ” ile “Sigorta Bedeli Hesabına Esas Metrekare Bedeli (TL)”nin yeniden belirlenerek bu tutarın 3016.-TL’ye yükseltildiği, mevzuatta yapılan değişiklik üzerine

tanım edilmesi gereken primli zeyilname için gereken prim farkı ödemesi hakkında kendisine herhangi bir bilgi verilmemesi nedeniyle sorumluluğun kendisine ait olmadığı belirtilerek iadesi istenen tutarın iptalinin talep edilmesi üzerine, Kurumca dosyanın esastan incelemesine geçilmiştir.

Söz konusu başvuru dosyası, “Sigorta Bedeli Hesabına Esas Metrekare Bedeli (TL)”nin yeni tarife üzerinden hesaplanarak kendisine ödenmesi talebi reddedilerek zorunlu deprem sigortası kapsamında fazla ödenen sigorta tazminatının geri alınması yönünden Kurumca idarenin işleminin hukuka uygun olduğu kanaatine varılmışken; sigortalılara yapılacak bilgilendirmelerin poliçede yer alan bilgiler dikkate alınmak suretiyle yapılması hususunda Doğal Afet Sigortaları Kurumunca özenli davranılması yönünden idarenin işleminin hukuka uygun olmadığı kanaatine varılmış ve söz konusu başvuru dosyası hakkında Kurumca kısmen tavsiye kısmen ret kararı verilmiştir.

2.2.2.7.2. Bankacılık İşlemleri

Bankacılık işlemleri konusunda Kuruma yapılan bir başvuruda; başvuran özetle, Akbank tarafından Axess kredi kartı borcu için hesabında bakiye olmasına rağmen borcunun tahsil edilmeyip yasal takip süreci başlatıldığını, ilgili bankanın bankacılık mevzuatına aykırı işlem yaptığı gerekçesiyle BDDK’ya başvuru yaptığını ancak BDDK’nın başvurusuna istinaden bankanın verdiği cevabı yeterli bulup “elimizdeki bilgi ve belgelere göre işlemler mevzuata uygun” yapılmış diyerek dosyayı kapattığını iddia ve ifade ederek BDDK’nın ilgili banka hakkında yeterli inceleme ve soruşturma yaparak mağduriyetinin giderilmesini talep etmektedir.

Kurumca yapılan değerlendirme neticesinde, başvuran ile banka arasında imzalanan sözleşme kapsamında artı para hesabının aktif kullanıldığı, bankanın sözleşmede yer alan 7’nci maddeye dayanarak söz konusu tutarı artı para borcuna tahsil ettiği, söz konusu hesap eksi bakiyede olup hesabın artı bakiyede olmadığı, bankanın başvuruna yasal takip başlatılmadan evvel 09.08.2024 ve 27.08.2024, tarihlerinde “borç tutarının ödeme gününün geçtiği” hususunda, 29.08.2024 tarihinde ise; “yasal takip tarihinin 02.09.2024” olduğu hususunda bilgilendirme mesajları gönderdiği, 18.07.2024 tarihinde ise 59.596,07TL borç için ödeme yapılması hususunda ihtarname gönderdiği ve başvuranın hesap hareketlerinin incelenmesi neticesinde ise; 15.06.2024- 06.09.2024 tarihleri arasında eksi bakiyede bulunduğu tespit edilerek 2024/16328 numaralı başvuru hakkında verilen 23.05.2025 tarihli Ret Kararı tesis edilmiştir.

2.2.2.7.3. Kamu Alacakları ve Borçları

2.2.2.7.3.1. Açık Arttırma Usulü ile Satın Alınan Araçların Satış Tarihinden Önceki Dönemlere Ait Araç Muayene Gecikme Bedellerinin Tahsilinin İhale Alıcısından Tahsil Edilmesinin Hakkaniyete Aykırı Olduğu Gerekçesiyle Ödenen Araç Muayene Gecikme Bedelinin İadesi Hakkında

Başvuran, aracın muayenesinin yapılmaması veya geciktirilmiş olması nedeniyle mevzuat düzenlemeleri gereğince % 5 oranında alınacak fazla miktarın ihale bedelinden veya ihale alıcısı tarafından ödeneceğine ilişkin bir düzenlemenin bulunmadığı, araç muayenesi gecikme bedelinin kimden alınacağını belirleyen açık bir hüküm bulunmamasına rağmen, eski malikten alınmayan araç muayenesi gecikme bedelinin, bireyin zayıflığından faydalanarak yeni

malikten tahsiline gidilmesi hakkaniyet temelli adalet anlayışına uymadığı, icra takibinden önceki döneme isabet ettiği anlaşılan muayene ücretinin satış bedelinden öncelikli olarak ödenmesini gerektiren düzenleme bulunmadığı gibi muhafaza tarihinden önce tahakkuk eden muayene ücretinin ihale alıcısından talep edilmesinin yasal dayanağının da bulunmadığı hususları dikkate alındığında ihale katılımcıları tarafından görülen ve satışa ilişkin şartları belirleyen şartnamede bu yönde veya muayene ücretinin tamamının ihale alıcısı tarafından ödenmesine ilişkin bir belirtme yapılmamasının gerektiği, son maliklerin illiyet bağı bulunmayan bir fiilden sorumlu tutularak gecikme bedeli alınmasının hukuka ve hakkaniyete açıkça aykırı olduğu sonuç ve kanaatine varılarak, Hazine ve Maliye Bakanlığı ile Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığına tavsiyede bulunulmasına karar verilmiştir.

2.2.2.8.Enerji, Sanayi, Gümrük ve Ticaret

2025 yılında enerji, sanayi, gümrük ve ticaret alanında elektrik/doğal gaz uyuşmazlıkları, faturalandırma-fiyatlandırma şikâyetleri, iç-dış ticaret denetimleri, tüketici sözleşmeleri, ürün güvenliği, gümrük işlemleri ve geçici ithalat kaynaklı mağduriyetler gibi sektörel sorunlara ilişkin 558 başvuru alınmış; bu başvurulardan hareketle hizmet sunumunun daha şeffaf, adil ve etkin hâle getirilmesine yönelik tavsiyeler geliştirilmektedir.

2.2.2.8.1. Tüketicinin Korunması ve Adil Rekabetin Sağlanmasında Yaşanan Sorunlar

Serbest piyasa düzeninin sağlıklı işlemesi, rekabetin korunmasına bağlıdır. Rekabet; fiyatların serbestçe oluşmasını, tüketicilerin daha kaliteli mal ve hizmetlere erişimini ve üreticilerin belirli kurallar içinde faaliyet göstermesini sağlar. Bununla birlikte, çeşitli uygulamalar bu işleyişi bozabildiğinden, kamu otoritelerinin düzenleme ve denetim yetkileri devreye girmektedir. Ticaret Bakanlığı 6502 sayılı Kanun, 6585 sayılı Kanun ve 7223 sayılı Kanun kapsamında; Rekabet Kurumu ise 4054 sayılı Kanun çerçevesinde denetim ve uygulama görevini yürütmektedir. Görev alanlarının zaman zaman kesişmesi, koordinasyon ve iş birliği ihtiyacını artırmakta; Bakanlığın idari denetim yetkisi ile Rekabet Kurumunun rekabet hukuku uygulama yetkisi birbirini tamamlayıcı nitelik taşımaktadır. Bu kapsamda fiyat etiketleri, perakende satış koşulları, tüketici sözleşmeleri, stokçuluk, haksız fiyat artışı ve ürün güvenliği/uygunluk denetimleri gibi başlıklarda yapılan başvurular incelenmekte; Ticaret Bakanlığının görev alanına giren hususlarda Bakanlık veya Haksız Fiyat Değerlendirme Kurulu nezdinde değerlendirme istenmekte, bazı hallerde “idari inceleme yapılması” yönünde tavsiyede bulunulabilmektedir. Rekabetin kısıtlanması ve hâkim durumun kötüye kullanılması iddiaları ise inceleme yapılmak üzere Rekabet Kurumuna iletilmektedir.

Yemek siparişi platformlarının yüksek ve orantısız komisyon uygulamalarına ilişkin başvurular üzerinden, 6563 sayılı Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun’un elektronik pazaryerlerinde adil, şeffaf ve hukuka uygun ilişkilerin tesisi; tüketicinin korunması; KOBİ’lerin pazara erişiminin güvence altına alınması ve rekabetin bozulmasının önlenmesi hedefleri hatırlatılmaktadır. Kanun’un 11’inci maddesi Ticaret Bakanlığına kanunun uygulanması ve elektronik ticaretin gelişimi için gerekli tedbirleri alma ve denetim yapma yetkisi tanımakta olup, platform uygulamalarının piyasa düzeni ve haksız ticari uygulama yasağı bakımından denetlenmesine hukuki zemin oluşturmaktadır. Yüksek komisyon oranlarının; sözleşme adaleti ve haksız şartlar, rekabet hukuku bakımından piyasa yapısının bozulması riski ile tüketici/üretici korunması ve şeffaflık yükümlülükleri yönlerinden sorun

doğurabileceği; somut verilerle ortaya konulması halinde idari düzenleme, yaptırım veya sektörel müdahalenin meşru ve ölçülü araçlar olacağı değerlendirilmektedir. Bu çerçevede, komisyon oranlarına üst sınır getirilmesi, platform-işletme sözleşmelerinde şeffaflık ile eşit pazarlık imkânının güçlendirilmesi ve ilgili meslek kuruluşlarının üyelerinin hak ve menfaatlerini etkili biçimde gündeme getirmesine yönelik somut tedbirler önerilmiştir.

Çevrenin korunmasına ilişkin politikaların hukuki dayanağı, Anayasa'nın 56'ncı maddesinde düzenlenen sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkıdır. Devletin çevreyi geliştirme, çevre sağlığını koruma ve çevre kirlenmesini önleme yönündeki pozitif yükümlülükleri doğrultusunda, plastik atıkların azaltılması amacıyla 2872 sayılı Çevre Kanunu'nda yapılan değişikliklerle 1 Ocak 2019 itibarıyla plastik poşetlerin ücretlendirilmesi uygulaması başlatılmış; ikincil düzenlemelerle asgari ücret tarifi, bildirim yükümlülükleri ve denetim mekanizmaları belirlenmiştir. Uygulamanın kamu yararına yönelik olmakla birlikte, tüketicinin ekonomik yükünün ölçülü olması ve belirlilik, erişilebilirlik ve öngörülebilirlik gibi hukuki güvenlik ilkelerine uyumun sağlanması gerektiği vurgulanmaktadır. Poşet ücretinin vergi niteliği taşımamakla birlikte kamu gücüyle belirlenen zorunlu bir ekonomik yük olması nedeniyle, eşitlik ilkesine uygun yürütülmesi ve tüketici haklarını zedeleyebilecek yöntemlerden kaçınılması önem taşımaktadır. Uygulamada bazı zincir marketlerin yeniden kullanılabilir alternatifleri teşvik ettiği; ancak bu alternatiflerin fiyatlandırılmasının rekabet ve tüketici hukuku açısından farklı etkiler doğurabildiği belirtilmektedir.

Marketlerde plastik poşet bulundurulmasına ilişkin somut bir başvuruda; mevzuatın plastik poşetlerin ücret karşılığı verilmesini ve zincir marketlerin alternatif ekipman sunmasını öngördüğü, plastik poşet satışının tamamen kaldırılmasının mevzuata aykırılık teşkil ettiği; File Marketlerin plastik poşet bulundurmaması nedeniyle tüketiciye seçim hakkı tanımadığı ve Bakanlık yazılarındaki çelişkilerin uygulama birliğini zedelediği değerlendirilerek Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığına gerekli işlemlerin yapılması yönünde tavsiyede bulunulmuştur. İdarece verilen cevapta, gerekli işlemlerin ilgili firmalarca yerine getirilmesinin sağlanacağı bildirilmiştir. Genel olarak tüketicinin korunması ve adil rekabetin temini; piyasa işleyişinin sürdürülebilirliği ve kamu yararı bakımından zorunlu görülmekte; etkin denetim, şeffaflık ve hesap verebilirliğin güçlendirilmesi ile rekabeti bozabilecek uygulamalara karşı önleyici tedbirlerin alınmasının önemine işaret edilmektedir.

2.2.2.8.2. Gümrük Kıymetinin Belirlenmesine İlişkin Sorunlar

Gümrük işlemlerine ilişkin başvurular, yurt dışından sipariş edilen veya yolcu beraberinde getirilen eşyaya ilişkin tesis edilen işlemlerden kaynaklanan sorunlara odaklanmakta; başvurular incelendiğinde gümrük kıymetinin belirlenmesi temel sorun alanı olarak öne çıkmaktadır. Türkiye Gümrük Bölgesine giren/çıkan eşya ve taşıtlar bakımından uygulanacak kuralları 4458 sayılı Gümrük Kanunu ile, uygulamaya yön veren hususlar ise 07.10.2009 tarihli Gümrük Yönetmeliği ile düzenlenmiştir. Ayrıca 22.04.2022 tarihli Posta ve Hızlı Kargo Yoluyla Taşınan Eşyanın Gümrük İşlemlerine İlişkin Tebliğ (Seri No:1) ile posta idaresi ve hızlı kargo şirketlerine dolaylı temsil yetkisi tanınmış; bu kapsamdaki tüm gümrük işlemlerinin dolaylı temsil yoluyla takip edilip sonuçlandırılmasına ilişkin usul ve esaslar hüküm altına alınmıştır.

Gümrük kıymeti, 4458 sayılı Kanun'un 23'üncü ve devamı maddeleri çerçevesinde belirlenen kıymeti ifade eder; ithal eşyada temel yöntem satış bedeli (transaction value) olup,

bu yöntemle tespit mümkün değilse Kanun'un 25'inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan yöntemlerin sırasıyla uygulanması gerekir. Kıymet bir yöntemle göre belirlenebildiği sürece sonraki yöntemlere geçilmez. Bu çerçevede bir başvuruda; idarenin kıymeti hangi yöntemle belirlendiğini açıklamadığı, emsal alınan eşyanın başvuru konusu eşya ile aynı/benzer olup olmadığının (fiziksel özellik, kalite, tanınmış nitelikler ve üretildiği ülke yönlerinden) gerekçelendirilmediği tespit edilerek, kıymet belirleme işlemlerinin mevzuata uygun yürütülmediği sonucuna varılmıştır. Buna karşılık, garanti kapsamında yurt dışından gönderilen eşyaya ilişkin bir başka başvuruda; Tebliğ uyarınca posta/hızlı kargo işlemlerinde eşya kıymetinin, yetki limitleri bakımından kargo ücreti dikkate alınmadan değerlendirildiği; kıymetin ibraz edilen fatura/satış fişi/ödeme belgesi üzerinden belirlendiği; belge ibraz edilememesi veya belgede kayıtlı kıymetin düşük bulunması hâlinde kıymetin gümrük müdürlüğünce belirleneceğinin açık olduğu belirtilerek, kıymet belirlemede hukuka ve hakkaniyete aykırılık olmadığı kanaatine ulaşılmıştır. Bir diğer başvuruda ise ithal eşyaya ilişkin eşya özelliklerinin idarece incelenip tespit edilmesi sonucunda eşyanın başka bir gümrük kodu ile beyan edilmesi gerektiği; buna bağlı olarak tahakkuk ettirilen ek vergi ve ceza işlemlerinde de hukuka ve hakkaniyete aykırılık bulunmadığı değerlendirilmiştir. Ayrıca, ilgili tavsiye doğrultusunda gümrük kıymetinin 4458 sayılı Kanun'daki yöntemlere göre yeniden belirlendiği belirtilmekte; gümrük kıymetinin mevzuata uygun yöntem ve kurallarla tespiti, bu alandaki sorunların tekrarını önleyici bir unsur olarak vurgulanmaktadır.

2.2.2.8.3. Sınır Kapılarında Bulunan Tır Parklarının Sorunları

Karayolu ile transit eşya taşıyan taşıtların gümrük işlemlerinin sağlıklı ve sorunsuz işleyebilmesi için yol, kontrol noktası ve konaklama yerlerinin oluşturulması büyük önem taşımaktadır. Özellikle yoğun ticari faaliyetin olduğu dönemlerde sınır kapılarında bulunan tır parklarında konaklayan şoförlerin temel ihtiyaçları başta olmak üzere çeşitli sorunlar yaşanabilmektedir. Nitekim Artvin ili, Hopa ilçesinde bulunan tır parklarında yaşanan sorunlar da Kuruma başvuru yolu ile ulaşmıştır. Bu noktada tır parkları ile sınır kapısından yapılacak tır ve kamyon geçişlerine ilişkin sorunların çözümünün birden fazla idareyi ilgilendirdiği görülmektedir. Bu bağlamda yaşanan sorunun çözümünün Ticaret Bakanlığı, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Artvin Belediyesi, Artvin Valiliği ve ilgili il müdürlükleri ile Sanayi ve Ticaret Odaları Birliği de dâhil olmak üzere çok paydaşlı bir iş birliğini gerektirdiği, bununla birlikte koordinasyonun sağlanması görevinin Artvin Valiliğinde olduğu değerlendirilmiştir. Başvuruya ilişkin yapılan inceleme neticesinde; ticaret hacminin yüksek olduğu ve bu nedenle tır sayısının fazla olduğu zamanların belirlenerek gerekli önlemlerin alınmasına yönelik çalışmanın Artvin Valiliği öncülüğünde ilgili idareler ile başlatılması gerektiği sonuç ve kanaatine varılmıştır.

Söz konusu karar üzerine idare tarafından mevcut önlemlere ek olarak yeni tır parkı oluşturulması çalışmalarının devam ettiği, bu kapsamda yer tespitinin yapıldığı, randevu sisteminin olumsuz netice vereceği değerlendirilmekle birlikte bu konuda da çalışmaların devam ettiği bildirilmiştir. Bu noktada belirtmek gerekir ki, her ne kadar tek bir başvuruya ilişkin olsa da yapılan inceleme söz konusu güzergâhta eşya taşıyan tüm ilgilileri doğrudan ilgilendirmektedir. Bu bağlamda idarenin bu alanda yaşanacak sorunlara ilişkin harekete geçirilmesi, planlı çalışmaların belirlenmesi mevcut ve yaşanacak uyumsuzlukların ortadan kaldırılması bakımından önem taşımaktadır.

2.2.2.8.4. Elektrik ve Doğalgaz Dağıtım Şirketlerinin Uygulamalarından Kaynaklanan Sorunlar

Enerji piyasasının düzenlenmesi ve denetlenmesi kamu hizmeti niteliğinde görülmekte; iletim faaliyetleri idarece doğrudan, dağıtım faaliyetleri ise lisanslı şirketler eliyle yürütülmektedir. Bu nedenle elektrik ve doğalgaz dağıtım şirketleri; tarifeler, sayaç işlemleri, kesinti bildirimleri ve hizmet kalitesi standartları bakımından EPDK mevzuatına uygun hareket etmekle yükümlüdür. Uygulamadaki aksaklıklar tüketicinin korunmasını ve kamu hizmetinin sürekliliği/kaliteli sunumunu etkilediğinden, idari denetim ve yaptırım mekanizmalarının etkin işletilmesinin hukuken önemli olduğu vurgulanmaktadır.

Bu başlık altında örnek kararlar özetle şöyledir: (i) EPDK'nın yeni elektrik fiyatlandırma düzenlemesinde, doğal gaz olmayan/kömür yakmanın yasak olduğu ilçeler için yıllık kWh kotası ve aşımında yüksek tüketim grubuna geçiş ya da aylık kota uygulanması talepli başvuruda; desteklerin amaçla uyumu, kaynakların etkin kullanımı ve maliyet esaslı son kaynak tedarik tarifesinin mevcut haliyle sürdürülmesinin uygun olduğu, ısıtma-soğutma amaçlı elektrik kullanan hanelere istisna tanınmamasının yerinde bulunduğu; aylık kota önerisinin her ay ayrı limit kontrolü gerektireceği ve yıllık tüketimin esas alınmasının serbest piyasaya geçişi teşvik eden ikili anlaşma piyasası bakımından daha elverişli olduğu değerlendirilmiştir. (ii) Elektrikli araç şarj ünitesi kurulumu için otopark tesisatının değiştirilmesi gerektiği, aynı hattı kullanan diğer kat maliklerinin de etkileneceği gerekçesiyle mevcut haliyle kurulumun mümkün olmadığı; 634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanunu uyarınca kat maliklerinin çoğunluk kararı ve teknik mevzuat şartları gerektiği, dağıtım şirketinin işlemi mevzuata uygun bulunduğundan talebin reddinde hukuka ve hakkaniyete aykırılık olmadığı sonucuna varılmıştır. (iii) İş yeri önündeki elektrik panosu ve aydınlatma direğinin kaldırılması talebinde; pano/direğin yaya trafiğine engel olmayacak şekilde kaldırım köşesinde bulunduğu tespit edilerek, kaldırma/taşıma talebinin reddinde hukuka ve hakkaniyete aykırılık görülmemiştir. (iv) Doğalgaz bağlantısı talebinde ise inceleme sürerken belediyece yerinde tespit yapıldığı ve sorunun çözüleceğinin kayda geçtiği; sonrasında talebin yerine getirildiği bildirildiğinden dostane çözüm kararı verilmiştir.

Sonuç itibarıyla dağıtım şirketlerinin kamu hizmeti niteliği gereği yüksek özen, güvenilirlik ve kesintisizlik yükümlülüğü altında hareket etmesi; aksaklık, gecikme ve hizmet kalitesi düşüşlerinin hukuki sorumluluk doğurabileceği; can ve mal güvenliğini etkileyebilecek ihmallerin önlenmesi için düzenleyici denetimin güçlendirilmesi, hizmet standartlarının iyileştirilmesi ve tüketici haklarını koruyan mekanizmaların etkinleştirilmesi gerektiği belirtilmektedir.

2.2.2.9.Engelli Hakları ve Sosyal Hizmetler

Toplumsal tüm bireyleri hak ve özgürlükler bakımından eşit kabul edilmekle birlikte engelli, yaşlı ve muhtaç bireyler; fiziksel çevre yetersizliklerinin ötesinde eğitim, istihdam, sağlık hizmetlerine erişim, ekonomik koşullar ve sosyal yaşama katılım gibi birçok alanda engellerle karşılaşmaktadır. Toplumsal farkındalık eksikliği, önyargılar ve yetersiz politika uygulamaları bu engelleri derinleştirerek sosyal dışlanma ve eşitsizliği artırmakta; bu nedenle konu, bireysel değil toplumsal, ekonomik, kültürel ve hukuksal boyutlarıyla ele alınması gereken çok yönlü bir sosyal sorun olarak değerlendirilmektedir. Ulusal ve uluslararası belgeler de devletlere sosyal koruma sistemlerine etkin erişimi sağlama; yoksullukla mücadele, barınma,

emeklilik ve bakım hizmetleri gibi alanlarda özel önlemler alma yükümlülüğü yüklemektedir. Anayasa'daki sosyal devlet ilkesi uyarınca devlet; yalnızca hukuki düzeni sağlamakla değil, toplumsal refahı artırmak ve bireylerin onurlu bir yaşam sürmesini temin etmekle; gelir desteği yanında eğitim, istihdam, sağlık, barınma, ulaşım, sosyal güvenlik ve kültürel yaşama eşit katılımı mümkün kılacak yapısal düzenlemeleri yapmakla yükümlüdür. Amaç; bu bireylerin ayrımcılığa uğramadan, dışlanmadan, potansiyellerini kullanarak üretken biçimde toplumda yer almalarını sağlayacak kapsayıcı ve sürdürülebilir sosyal politikaları hayata geçirmektir.

Bu çerçevede Kurum, engelliler, yaşlılar ve diğer dezavantajlı gruplar bakımından kamu hizmetlerinin daha erişilebilir, adil ve etkin yürütülmesi için çalışmakta ve başvuruları incelemektedir. 2025 yılında engelli hakları ve sosyal hizmetler alanında 559 başvuru alınmış; başvuruların önemli kısmı 2022 sayılı Kanun ile 3294 sayılı Kanun kapsamında bağlanan aylıklara ilişkin şikâyetlerden oluşmuştur. Ayrıca 2828 sayılı Kanun kapsamındaki evde bakım aylıkları, afetzede destek ödemeleri, sağlık kurulu raporları ve engellilik oranı tespitleri, engellilere yönelik ayrımcı tutumlar ve kamu görevlilerinin olumsuz davranışları, kamu hizmetlerine erişim, ücretsiz seyahat ve refakatçi hakkı, GSS tespitleri ve prim ödemeleri gibi konular da başvuru konusu olmuştur. Başvurular; sosyal yardımlara erişim, kamu hizmetlerinden yararlanma, ayrımcılıkla mücadele, sağlık raporu süreçleri ve sosyal koruma mekanizmalarında çok boyutlu sorunların sürdüğünü; bilgi eksikliği, fiziksel/dijital erişilebilirlik yetersizlikleri, bürokratik engeller ve uygulama farklılıkları gibi yapısal problemlerin kamu hizmetlerine erişimi güçleştirdiğini göstermektedir. Bu nedenle idari uygulamaların insan hakları temelli yaklaşımla gözden geçirilmesi; kurumlar arası koordinasyonun artırılması, süreçlerin sadeleştirilmesi ve başvuru mekanizmalarının herkes için erişilebilir hale getirilmesi, sosyal devlet ilkesinin etkin uygulanması açısından kritik görülmektedir.

2.2.2.9.1. Engelli Hakları

Engellilik, yalnızca bireyin bedensel veya zihinsel farklılıklarından ibaret olmayıp; toplumda, çevrede ve kurumsal yapılarda karşılaşılan engellerle birlikte ortaya çıkan çok boyutlu bir durum olarak ele alınmaktadır. Ulusal ve uluslararası hukuk metinlerinde engellilik; bedensel, zihinsel, ruhsal, duygusal veya sosyal yeteneklerdeki bozulma ya da kayıp şeklinde tanımlanmakta; bu çerçevede engelli bireylerin haklarının korunması ve toplumsal yaşama tam katılımlarının sağlanması temel hedef olarak öne çıkmaktadır.

Türkiye'de 5378 sayılı Kanun, engelli bireylerin haklarını yasal güvence altına alarak insan hakları temelli ve ayrımcılıkla mücadele odaklı bir yaklaşımı benimsemiş; fırsat eşitliği, erişilebilirlik ve bağımsız yaşam ilkelerini esas almıştır. Engellilik politikalarının geliştirilmesi kapsamında 2030 Engelsiz Vizyon Belgesi 3 Aralık 2021'de ilan edilmiş; engelli bireylerin “desteklenen” bir grup olarak değil, toplumun eşit ve aktif üyeleri olarak görülmesi, kapsayıcı/erişilebilir/adil bir toplumun inşası ve tüm kamu politika ve hizmetlerinde engellilik konusunun ayrımcılıktan uzak, eşitlikçi ve bütüncül biçimde ele alınması hedeflenmiştir. Buna rağmen engelli bireyler medikal malzeme, kişisel bakım, ulaşım ve bakım hizmetleri gibi alanlarda ekonomik ve sosyal güçlükler yaşayabildiğinden; sosyal koruma, yoksullukla mücadele, konut, emeklilik ve destek mekanizmalarının güçlendirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Bu çerçevede Kurum, engelli bireylerin ve yakınlarının başvurularını titizlikle inceleyerek ilgili idarelerle koordinasyon içinde çözüm üretmeyi; kamu hizmetlerine

eşit erişimi güvence altına almayı ve idarenin hukuk, hakkaniyet ve insan haklarına uygun hareket etmesini sağlamayı amaçlamaktadır.

2.2.2.9.1.1.Kamusal Hizmetlerinin Etkin Sunumu ve Engelli Hakları

Engelli bireylerin özel korunması Anayasa ve 5378 sayılı Kanun ile güvence altındadır; devletin temel yükümlülüğü, engellilerin bağımsız yaşamını ve toplumsal yaşama eşit katılımını sağlayacak koşulları oluşturmak ve kamu hizmetlerine erişilebilirliği temin etmektir. BM Engelli Hakları Sözleşmesi ve 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi de erişilebilirlik ve makul uyumlaştırma yükümlülüklerini vurgulamaktadır.

Bununla birlikte kamu hizmetlerine erişim hakkı mutlak değildir; kamu yararı, güvenlik, sağlık ve teknik altyapı gibi meşru nedenlerle hukuka uygun ve ölçülü sınırlamalar getirilebilir. Kurum kararlarında bu denge esas alınmış; örneğin Antalya tramvaylarında “engelli scooter”ların alınmaması, kamu güvenliği ve teknik standart gerekçeleriyle meşru görülmüş; ancak yeni nesil mobilite araçlarının tanımı, sınıflandırılması ve güvenlik/erişilebilirlik standartlarının belirlenmesi yönünde idarelere öneriler sunulmuştur. Bir başka kararda, kişiye özel engelli park yeri tahsis uygun bulunmamış; engelli park alanlarının şahsa tahsis edilmeden, belgelendiren tüm engellilerin ortak kullanımına açık olması ve denetimlerin artırılması gerektiği vurgulanmıştır.

2.2.2.9.1.2.Sürücü Belgesi Alımında Sağlık Raporu Gerekliliği ve Engellilik

01.01.2016’dan itibaren yeni tip sürücü belgesi uygulamasına geçilmiş; 2016 öncesi belgelerin yenilenmesi için son tarih 31 Ekim 2025 olarak belirlenmiştir. Yeni tip belgeler uluslararası nitelik, güvenlik unsurları, süreli geçerlilik ve sınıf sayısının 17’ye çıkarılmasıyla ayrılmakta; C1–CE/D1–DE sınıfları 5 yıl, M–G arası sınıflar 10 yıl geçerli olup süre sonunda belge geçersiz sayılmaktadır. Sürücü belgesi için sağlık şartları ilgili Yönetmelikle düzenlenmiş; sağlık raporu için aile hekimi/pratisyen hekime başvuru, gerekli hâlde uzmana sevk, rapora itirazın il sağlık müdürlüğüne yapılması, üç uzmanlı hastane kurulunca değerlendirme ve ikinci itiraz hâlinde Bakanlıkça belirlenecek kurulun kesin kararı öngörülmüştür. Bu çerçevede 2025’te, özel tertibatlı araç alımı için engelli sağlık kurulu raporları ile sürücü belgesi yenileme sürecindeki sürücü sağlık kurulu raporları ve “sürücü olamaz” kararlarının yeniden değerlendirilmesine ilişkin Kuruma çok sayıda başvuru yapılmıştır.

Anayasa’nın 61’inci maddesi ve BM Engelli Hakları Sözleşmesi’nin 19’uncu maddesi kapsamında engellilerin topluma uyumu, tam katılımı ve bağımsız yaşamı desteklenmekle birlikte, bu hakların sınırı toplum sağlığı ve trafik güvenliğini riske atmayacak şekilde çizilmelidir. Araç kullanma yeterliliğinin bilimsel kriterlerle ve uzman değerlendirmesiyle tespiti, erişim/bağımsız yaşam hakkına müdahale sayılmamaktadır. Kurum, bu tür başvuruları dosya özelinde inceleyip bilirkişi görevlendirerek bilimsel mütalaa üzerinden karar vermektedir; örnek tavsiye kararında idare “sürücü olamaz” raporu düzenlemiş olsa da bilirkişilerin “özel tertibatlı araç kullanabilir” yönündeki kanaati dikkate alınarak başvurunun kabulü gerektiği sonucuna varılmış, idareye de bilirkişi raporu doğrultusunda işlem tesis etmesi hatırlatılmıştır. Bir başka örnekte Sağlık Bakanlığı, bilirkişi raporu sonrası şehir hastanesince tertibat kodları belirlenerek sürücü olabileceği değerlendirmesine dayanarak yeniden rapor sürecine izin verildiğini bildirmiştir. Ayrıca sosyal yardımların amacı; ihtiyaç sahiplerinin

temel gereksinimlerini karşılamaya destek olmak, refahın adil paylaşımını ve fırsat eşitliğini güçlendirmektedir; yardımlar SYDV'ler, belediyeler, Türk Kızılay ve çeşitli STK'lar üzerinden ulaştırılmakta, yerel yönetimler ve bazı işletmeler engellilere indirim/kolaylık sağlayabilmektedir. Bununla birlikte devlet, sosyal ve ekonomik görevlerini mali kaynakların yeterliliği ölçüsünde yürütür; bu nedenle sosyal yardımlarda öncelik engelli, yaşlı, çocuk, öğrenci, afetzede, gazi, şehit yakını ve sürekli hastalığı olanlar gibi korunmaya muhtaç gruplardır. Kurum, sosyal yardım başvurularını değerlendirirken mevzuatın yanında insan onuru, adil hizmete erişim, fırsat eşitliği ve kırılgan grupların korunması ilkelerini gözetmekte; idarenin takdir yetkisini de sosyal devlet ilkesi ve kamu kaynaklarının verimli kullanımıyla birlikte değerlendirmektedir.

2.2.2.9.2. Sosyal Hizmetler

Kurum, sosyal yardımlara ilişkin yapılan başvurularda vatandaşların hak arama özgürlüğünü etkin bir biçimde kullanabilmelerine önemli katkılar sağlamaktadır. Kurum, başvuruların değerlendirilmesinde yalnızca mevzuat hükümlerine bağlı kalmayıp aynı zamanda insan onuruna yakışır yaşam hakkı, adil hizmete erişim, fırsat eşitliği, kırılgan grupların korunması ve toplumsal eşitlik gibi temel ilkeleri de gözetmektedir. Bu çerçevede, özellikle ekonomik yoksunluk, engellilik, yaşlılık, sağlık sorunları veya afet gibi durumlar nedeniyle sosyal yardıma ihtiyaç duyan bireylerin başvuruları, öncelikli ve hassasiyet gerektiren şekilde ele alınmaktadır.

2.2.2.9.2.1. Sosyal Yardımlar ve Mali Kaynaklarla Sınırlılık

Anayasa, devletin refahı artırma, temel hak ve özgürlükleri sosyal hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmayacak biçimde sınırlayan ekonomik ve sosyal engelleri kaldırma ve bireyin maddi-manevi gelişimi için gerekli şartları hazırlama görevini düzenlemekte; bu çerçevede yaşlılar, çocuklar ve engellilerin korunmasına özel önem atfedilmektedir. TÜİK'in 19.12.2024 tarihli 2023 Sosyal Koruma İstatistiklerine göre sosyal koruma kapsamında emekli/yaşlı, dul/yetim ve engelli/malul maaşı alan kişi sayısı 2022'de 14.851.000 iken 2023'te %13,8 artışla 16.893.000'e yükselmiş; sosyal koruma kapsamında yapılan maaş yardımı sayısı 2022'de 15.630.000 iken 2023'te 17.719.000 olmuştur. 2023'te sosyal koruma harcamaları bir önceki yıla göre %108,6 artmış; harcamaların GSYH içindeki payı %10,1 olarak gerçekleşmiştir. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının 2024 Yılı Faaliyet Raporuna göre ise 2024'te tüm kamu kurumlarınca yapılan toplam sosyal yardım harcaması 491,7 milyar TL; sosyal yardımların GSYH içindeki oranı %1,11; sosyal yardımlardan faydalanan hane sayısı 4.574.684'tür.

Bununla birlikte sosyal devlet ilkesi, kırılgan grupların desteklenmesini zorunlu kılmakla beraber; engelli, yaşlı, çocuk, öğrenci, afetzede, gazi, şehit yakını ve sürekli hasta gibi öncelikli gruplar dışında kalan genç ve çalışabilir bireylere yalnızca gelir yokluğu gerekçesiyle sürekli sosyal yardım verilmesini zorunlu kılmamaktadır. Anayasa'nın 65'inci maddesi uyarınca devlet, sosyal ve ekonomik ödevlerini "amaçlarına uygun öncelikleri gözeterek malî kaynaklarının yeterliliği ölçüsünde" yerine getirir. Bu nedenle sosyal yardım uygulamalarında, yardım talep edenler arasında objektif kıstaslara dayalı önceliklendirme yapılması; özellikle hassas grupların yardım ihtiyacının düzeyinin dikkate alınması, kamu kaynaklarının etkin ve amaca uygun kullanımının sağlanması bakımından önem taşımaktadır. Kriterlerin belirlenmemesi veya kriterlere uyulmaksızın taleplerin kabulü, kaynak yetersizliği nedeniyle

daha fazla ihtiyaç sahibinin mağduriyetine yol açabilecektir. Kurum, başvuruları somut olay bazında incelemekte; yardım ölçütlerine uygun şekilde tesis edilen işlemlerde idarenin yaklaşımını genel olarak hukuka ve hakkaniyete uygun bulmaktadır. Nitekim 17.09.2025 tarihli Ret Kararı’nda, başvuranın öğrenci iken desteklerden yararlandığı; ancak 2025’te üniversite mezunu, genç ve çalışabilir durumda olması nedeniyle yeni yardım talebinin uygun görülmediği, bu tür taleplerin kabulünün öncelikli gruplara yeterli düzeyde yardım yapılmasını zedeleyebileceği değerlendirilmiştir. Benzer şekilde, 33 yaşında, çalışabilir durumda ve sağlık engeli bulunmayan bir başvurunun yardım talebinin reddinde de hukuka ve hakkaniyete aykırılık bulunmadığı kanaatine varılmıştır. Öte yandan, sosyal yardım kriterlerinin eşit uygulanması, keyfi ve öngörülemez bir yaklaşım sergilenmemesi; sosyal yardımın hedef kitlesinin dezavantajlı kesimler olduğu ve bu kesimlerin hak arama imkânlarının sınırlılığı dikkate alındığında, hatalı işlemlerin telafisi güç sonuçlar doğurabileceği hususları vurgulanmakta; hassas grupların korunması gerekliliği ile kamu kaynaklarının sınırlılığı arasında makul dengenin gözetilmesi gerektiği değerlendirilmektedir.

2.2.2.9.2.2. Deprem Felaketi ve Sosyal Yardım Uygulamaları

6 Şubat 2023 depremleri sonrasında afet bölgesinde acil ve temel ihtiyaçların karşılanması için sosyal yardımların hızlı, etkili ve erişilebilir biçimde sunulması önem kazanmış; bu süreçte kamu kurumları ile sivil toplum kuruluşları koordinasyon içinde afetzedelere destek sağlamıştır.

Kurum, deprem nedeniyle mağduriyet yaşayan vatandaşların sosyal yardım başvurularını öncelikli ele almış; başvuruların hızlı sonuçlandırılması amacıyla ilgili birimlerle doğrudan iletişim ve koordinasyon kurarak valilikler, kaymakamlıklar, AFAD il müdürlükleri ve sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıflarıyla temas sağlamış; kurumların görev alanları netleştirilerek başvuruların süratle işleme alınması temin edilmiştir. Yapılan görüşmeler ve detaylı incelemeler neticesinde depremzedelerin sosyal yardım taleplerinin ivedilikle karşılanması mümkün olmuştur. 2024’te olduğu gibi 2025’te de depremle bağlantılı başvurular gelmeye devam etmiş; Kurum, sosyal yardımlara erişimde önleyici ve yönlendirici bir yaklaşımla vatandaş ile idare arasında köprü görevi görerek kriz dönemlerinde sosyal devletin işleyişine katkı sağlamayı, bunu da teknik ve bürokratik engelleri azaltıp kaldırarak gerçekleştirmeyi amaçlamıştır. Deprem gibi olağanüstü hallerde kamu hizmetinin vatandaş lehine yorumlanması, mağduriyeti önleyici şekilde uygulanması ve idareler arası koordinasyon eksikliklerinin vatandaş aleyhine sonuç doğurmaması gerektiği vurgulanmıştır.

Tahliye destek ödemesi talebine ilişkin bir başvuruda; afet sonrası kamu hizmetlerinin yürütülmesinde vatandaşların güvenli bölgelere hızla tahliyesi ve buna ilişkin desteklerin gecikmeksizin sağlanmasının sosyal devlet anlayışı bakımından önem taşıdığı belirtilmiş; idarenin yalnızca sistemsel süreçleri gerekçe göstererek fiilen gerçekleştirilen tahliyeyi ve ibraz edilen belgeleri dikkate almamasının insan odaklı kamu hizmeti ilkesine aykırı olduğu, başvurunun süreci iyi niyetle ve mevzuat çerçevesinde tamamlamaya çalıştığı, idareler arası iletişim/koordinasyon eksikliğinden doğan mağduriyetin başvuruca yüklenemeyeceği, afet anında ve sonrasında idarelerin kamu hizmetini kolaylaştırıcı, telafi edici ve insan odaklı şekilde sunması gerektiği değerlendirilmiştir. Bu yaklaşım kapsamında “insan odaklı”, “telafi edici” ve “kamu hizmetini kolaylaştırıcı” ilkeleri öne çıkarılmış; afet sonrası idari uygulamanın mağduru merkeze alan, zararı artırmadan gideren ve muhatabı zorlamayan yöntemlerle

yürütülmesinin gerekliliği belirtilmiştir. Sonuç olarak ilgili kararda, il müdürlükleri arasında koordinasyon sağlanarak başvuranın tahliye destek ödemesinden yararlandırılmasına yönelik prosedürün kolaylaştırılması için AFAD’a tavsiyede bulunulmuştur.

2.2.2.10. Gıda, Tarım ve Hayvancılık

Gıda, tarım ve hayvancılık konusu üretimden tüketime, ticari işletmelerden kırsal bölgelerdeki çiftçilere, teşviklerden gıda güvenliğine oldukça geniş alanı içerisine almaktadır. 2025 yılında gıda, tarım ve hayvancılık alanında 176 başvuru alınmıştır.

2.2.2.10.1. Tarımsal Kredi Kullanılması İşlemleri

5570 sayılı Kamu Sermayeli Bankalar Tarafından Yürütülen Faiz Destekli Kredi ve Kâr Payı Destekli Fon Kullanılmasına Dair Kanun kapsamında tarımsal üretimin, esnaf ve sanatkârların desteklenmesi amacıyla, kamu sermayeli bankalar tarafından yürütülen faiz destekli kredi ve kâr payı destekli fon kullanılması uygulaması yapılabilmektedir. Bu uygulamaların süresini, usul ve esaslarını, denetimini ve uygulamayı yönetecek olan bankayı ve/veya bankaları belirlemeye ise Cumhurbaşkanı yetkilidir.

Şap hastalığı sebebiyle hayvancılık faaliyetlerinde yaşanan kısıtlamalar nedeniyle kredi ödemelerinin ertelenmesi talebi ile çok sayıda başvuru alınmıştır. Söz konusu başvurularda ilişkin olarak idare tarafından; ilgili mevzuat kapsamında sadece doğal afetler nedeniyle borç ertelenmesi yapılabildiği, hayvanları şap hastalığından zarar gören yetiştiricilerin kredi/finansman borçlarının ertelenmesine yönelik taleplerin mevzuat çerçevesinde değerlendirmeye alınamadığı ancak yetiştiricilerin, borçlarının bulunduğu T.C. Ziraat Bankası A.Ş. ve Ziraat Katılım Bankası A.Ş. şubeleri ile Tarım Kredi Kooperatiflerine başvurarak, bu kurumların kendi usul, esas ve mevzuatları çerçevesinde değerlendirme yapılmasını talep edebilecekleri bildirilmiştir.

2.2.2.10.2. Tarım Ürünleri Lisanslı Depo İşleticisi Tarafından Yapılan Kesintiler Sorunu

Tarım ürünleri lisanslı depoculuk sisteminin kuruluş, işleyiş ve denetimine ilişkin usul ve esaslar 5300 sayılı Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Kanunu’nda düzenlenmiştir. Bu konu Toprak Mahsulleri Ofisinin (TMO) anlaşmalı olduğu lisanslı depo işleticisinin depo ücreti, tazmin fonu ve tescil ücreti olarak yaptığı kesintiler uyumsuzluk bağlamında başvuru konusu edilmiştir.

Söz konusu kesintilerin hakkaniyetli olup olmadığı noktasında yapılan değerlendirmede de lisanslı depoculuk sisteminin üreticiler üzerindeki tarımsal girdi maliyet yükünün azaltılmasına katkıda bulunduğu, giderek daha fazla sayıda üreticinin sisteme dahil olduğu anlaşıldığından söz konusu kesintilerin hakkaniyeti zedelediği değerlendirilmiştir.

2.2.2.11. İnsan Hakları

2022 yılı sonrası yapılan anayasal ve yasal iyileştirmelerin “idari” ve “yargısal” alanlarındaki işleyişe de yansıtılması, bu konuda özel gayret gösterilmesini gerektirmektedir. Bu amaçla Kurum, hukukun üstünlüğüne ilişkin bilincin yerleşmesine ve kamu idaresinin iyi yönetim ilkeleri çerçevesinde kamu hizmeti üretme kapasitesinin geliştirilmesine yönelik çalışmalarını sürdürmektedir. 2025 yılında insan hakları alanına ilişkin 370 başvuru alınmıştır.

2.2.2.11.1. Kolluk Uygulamaları

Zor kullanma tekelinin tezahürü konumundaki kolluk uygulamalarının, hukuk devleti ilkesinin gereği olarak azami ölçüde denetlenmesi önem arz etmektedir.

Bu kapsamda, kolluk özelinde yürütülecek idari soruşturmaların ciddi bir özen, sürat ve tarafsızlık içinde ele alınması gerekmektedir. Özellikle soruşturmanın süratle yürütülmesi sayesinde, soruşturmadan netice alınabilmesi, faillerin tespit edilip mevzuat uyarınca gereğinin tesisi ve delillerin kaybolmadan ve işlevini yitirmeden kullanılabilmesi sağlanabilecektir. Ayrıca 6713 sayılı Kolluk Gözetim Komisyonu Kurulması Hakkında Kanun ile teşkil olunan Kolluk Gözetim Komisyonunun bu bağlamda çok önemli bir görev ifa etmekte olduğu da kaydedilmedir. Hak ihlali iddiası taşıyan olayların soruşturulması ve hiçbir iddianın denetim dışı kalmaması için etkili bir denetim mekanizması olarak görev yapması açısından Komisyonun çalışmaları oldukça kıymetlidir.

2.2.2.11.2. Ceza İnfaz Uygulamasından Kaynaklı Hak İhlali İddiaları

Ülkemiz son dönemde, ceza adalet sisteminin işleyişinin, insan onurunu gözeterek şekilde teşkiline yönelik önemli adımlar atmıştır. Modern infaz sistemlerinin temel amacı, "tutulu kişiler" in bir yandan cezalarının infazı diğer yandan da bu kişilerin ıslahı ve topluma yeniden katılımlarının kolaylaştırılması anlayışına dayanmaktadır.

Bu kapsamda, Kuruma yapılan başvurular arasında sağlık hizmetinden yeterince yararlanamama, spor etkinliklerine katılamama vb. diğer şikâyetler, detaylı arama iddiaları, disiplin cezalarının keyfi şekilde verildiği, mevzuatın hukuka aykırı biçimde yorumlandığı, işkence, darp ve kötü muamele yapıldığına yönelik iddialar ile intihar vakalarının kamu idaresinin sorumluluğu üzerinden incelenmesi talepleri yer almaktadır. Ceza infaz kurumlarında darp ve kötü muamele iddialarını içeren başvurularda, Kurumca özel bir hassasiyet gözetilmekte, kamera kayıtlarının incelenmesi için zaman ve tarih bildiren somut olay örgüsü bulunan başvurularda idareye başvuru şartı aranmaksızın ortalama 15 günden kısa sürede resmi yazışma yapılmakta, olaya dair hazırlanan doktor raporları, kamera görüntüleri, ilgili ceza infaz kurumu izleme kuruluna ait raporlar, mevcutsa TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu ve TİHEK tarafından hazırlanan raporlar ve varsa ilgili Cumhuriyet başsavcılıkları ve infaz hâkimlikleri tarafından verilen kararlar incelenip iddiaların doğruluğu noktasında konu aydınlığa kavuşturulmaya çalışılmaktadır.

2.2.2.11.2.1. İnfaz Kurumlarında Arama

Ceza infaz kurumları, hükümlülerin/tutukluların kendisine ve birbirine zarar vermemesi için dışarıdan materyal, uyuşturucu madde vb. girişinin kesin olarak engellenmesi gereken müesseselerdir. Teknolojinin ilerlemesiyle X-Ray cihazları yetersiz kalmakta, bu nedenle infaz kurumuna girişte yakalanan materyaller bakımından farklı tedbirler alınabilmektedir. Bu bağlamda alınan önlemlere ilişkin Kuruma yapılan bazı başvurularda, kurumlara ilk giriş, nakil ve hastane sevk sonrası girişlerde tutulu kişilerin keyfi şekilde çıplak/detaylı aramaya maruz kaldıkları ve karşı çıktıklarında darp iddiaları, 2025 yılında da dikkati çekmektedir.

2025/3598 numaralı başvuru hakkında verilen 15.08.2025 tarihli Kısmen Tavsiye Kısmen Ret Kararda aksi yönde bilgiler olduğu anlaşıldığından başvuranın detaylı arama iddiasının doğruluğu tespit edilememiş ve bu yönde ret kararı tesis edilmiştir. Bununla birlikte, "... arama işleminin, bir taraftan cezan infaz kurumları ve burada görev yapanlar ile tutulan

mahpusların güvenliği açısından ifade ettiği önem, diğer taraftan da mahremiyet duygusunu kaçınılmaz bir şekilde rencide edilebilecek, oldukça hassas bir konu olduğundan hareketle, arama işlemlerinde ve kıyafetlerin X Ray cihazlarından geçirilmesi aşamasında, utanma duygusuna ve özbenliğin sarsılmasına yol açmadan, mahremiyet ilkesine daha fazla özen gösterilmesi hususunun hatırlatılmasına yönelik Adalet Bakanlığına Tavsiyede Bulunulmasına” şeklinde karar verilmiştir.

Netice olarak Adalet Bakanlığı tarafından yapılan çalışmalarda Kurumun da tavsiyeleri uyarınca, Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik’in 34’üncü maddesinde düzenlenen ve “çıplak arama” şeklinde zikredilen arama “detaylı arama” şeklinde değiştirilmiş, şartları açıklanmış, ayrıca değişiklik ile detaylı aramalarda mahremiyetin ihlal edilmemesi ve hijyen şartlarının sağlanması konusunda tutulu kişilerin lehine diğer tedbirler de alınmıştır.

2.2.2.11.2.2. İnfaz Kurumunda Barındırılma ve Güvenlik Önlemleri

5275 sayılı Kanun’un 23’üncü maddesi zımında hükümlülerin gözlem ve sınıflandırılması için hükümlülerin kişisel özellikleri, bedensel, aklî ve sağlık durumları, suç işlemekten önceki yaşamları, sosyal çevre ve ilişkileri, sanat ve meslek faaliyetleri, ahlâkî eğilimleri, suça bakış açıları, hükümlülük süreleri ve suç türleri belirlenerek durumlarına uygun infaz kurumlarına ayrılımları ve bunlara göre tespit edilecek infaz ve iyileştirme rejimine dağıtımları sağlanır.

Genelde yüksek güvenlikli kapalı ceza infaz kurumlarına muhatap olarak ve topluca iletilen söz konusu başvurularda, oda pencerelerinde demir parmaklıklar ve bazen demir tellerin bulunduğu, keza havalandırma alanlarının üzerlerinin de demir teller ile çevrelendiği iddia ve şikâyet edilmektedir. Bu minvalde Kurumca görüşmeler gerçekleştirilerek ayrı ayrı gönderme kararları verilmiş; Adalet Bakanlığınca, camlara tel takılma uygulamasının, kurum güvenliğinin sağlanması kadar mahpusların temel haklarının sağlanması noktasında denge gözetilerek düzenlenmesinin yerinde olacağı değerlendirilmiştir.

2.2.2.11.3. Ceza İnfaz Kurumlarında Tutulu Bulunan Çocuklar

Günümüz modern çocuk adalet sisteminin en temel amacı, hakkında ceza kanunu hükümlerini ihlal ettiği iddiası ileri sürülen, bununla itham edilen ya da ihlal ettiği kabul olunan çocuk bakımından, kovuşturma olmaksızın uygulanabilir gerekli tedbirleri almaktır. Çocuğun sağlık, eğitim, sosyal-psikolojik hizmetlere erişiminin ve özellikle yeniden suç işlemeyi engelleyici tedbirlerin, daha gayriresmi usul ve işlemler ile çözüme kavuşturulması, çocuk adalet sistemlerinin ana hedefidir. Bu konuda uluslararası temel belge olan ÇHS ve bu Sözleşme’nin uygulayıcı organı Çocuk Hakları Komitesine göre, çocuk suçlulara yaklaşımda ceza hukukunun hapis ve ceza gibi geleneksel yöntemlerinin yerine, ıslah edici ve onarıcı adalet sisteminin esas alınması gerekmektedir.

Bu kapsamda aşağıdaki adımların atılmasının yerinde olacağı değerlendirilmektedir;

- Kısa vadede, çocuğun korunması ve yüksek yararının gözetilmesi ilkesi, suçla sürüklenen çocuklar hakkında ıslah edici tedbirlerin öne çıkarılması ilkesi ve muhtemel çocuk suçluluğu ve hak ihlalinin önlemesi adına suça karışan çocukların ebeveynleri, vasileri veya diğer sorumlu hukuk kişilerinin, bu suçtan dolayı hukuken sorumluluklarının tanınmasına yönelik ceza mevzuatının incelenerek

değerlendirilmesi,

- Uzun vadede, Türk Ceza Kanunu hükümlerini ihlal etmiş/ihlal ettiği iddia edilen çocuklar için bütünü ile özel yasa, usul ve kurumların oluşturulmasını öngören modern çocuk adalet sisteminin güçlendirilmesine yönelik, Anayasa'nın 41'inci maddesi ile 5395 sayılı Kanun'un genel hükümleri ve ÇHS hükümlerine, ayrıca Birleşmiş Milletler ve Avrupa Konseyi organlarıncı kabul edilen diğer kurallara uygun gerekli adımların atılması gerektiği değerlendirilmektedir.

2.2.2.11.4. Geçmiş Sağlık Verilerinin Silinmesi Talepleri Bağlamında Kişisel Verilerin Korunması

Sağlık verileri, bir taraftan bireylerin en mahrem bilgileri arasında yer alırken, diğer taraftan, kamu hizmeti başta olmak üzere çalışma hayatına dahil olabilmek, sahip olunan mesleğe devam edebilmek veya bir aracın kullanımında öngörülen yeterliliği sağlayabilmek için gerekebilmektedir. Bu yönüyle, sağlık verilerinin kayıt altında tutulması ve işlenmesi faaliyeti hem bireysel hem de kamusal önem taşımaktadır.

Kuruma geçmiş sağlık verilerinin silinmesi talepli başvurular yapılmaktadır. 2025 yılında bu hususta verilen kararlarla konuya dair kurumsal bakış açısı ortaya konulmuştur. Bu kararlardan biri olan 2024/10788 numaralı başvuru hakkında verilen 02.05.2025 tarihli Ret Kararı'nda ilgili verilerin silinmesi durumunda idarenin yükümlülüklerini yerine getirmemesine neden olunacağı ile söz konusu kayıtların ilgililerin haklarının korunmasında ve idarece yerine getirilen hizmetlerin/ işlemlerin denetiminin sağlanmasında da önemli olduğu hususları vurgulanmıştır. Ancak ilgili sağlık verileri yasal düzenlemeler bağlamında ortadan kaldırılamıyor olsa da idarelerin söz konusu verilerin doğru şekilde kayıt altında tutulması, işlenmesi ve güvenliğinin sağlanması başta olmak üzere 6698 sayılı Kanun'dan kaynaklı yükümlülükleri devam etmektedir.

2.2.2.12. Kadın Hakları

İnsan hakları, her bireyin yalnızca insan olması dolayısıyla sahip olduğu temel hakları ifade etmektedir. Kadının insan hakları ise, kadınların insan oldukları için sahip oldukları ancak kadın oldukları için daha fazla ihlale açık olan, ihlal riski daha fazla olan hakları kapsamaktadır.

Kurum, her başvuru özelinde kadınların durumunu değerlendirerek hakları ve faydalanabilecekleri kamu hizmetleri hakkında başvuranlara bilgilendirme yaparak danışmanlık sunmakta, kamu hizmetlerine hızlıca erişimleri için ilgili idari birimlerle iletişime geçerek yardım etmektedir. Ancak kadına yönelik şiddet, töre ve namus cinayetleri, taciz ve istismar konulu başvurular genellikle yargı organlarına intikal etmiş olduğundan bu tür başvurular, Kurumun görev ve yetki kapsamı dışında kalmaktadır. Bununla birlikte, bu başvurulara ilişkin olarak kadınların ihtiyaç ve talepleri doğrultusunda bilgilendirme yapılmaktadır. Kadınların psikolojik ve hukuki destek gibi talepleri hakkında, ilgili kurumlarla iş birliği yapılarak başvuranlar ilgili idarelere yönlendirilmektedir.

2.2.2.12.1. Kadın-Erkek Eşitliği Karşısında Ayrımcılık İddiaları

Ulusal ve uluslararası mevzuat düzeyinde cinsiyet ayrımcılığını engelleyen hükümler yer almakla birlikte, Kuruma yapılan başvurularda, özellikle personel alımlarında cinsiyet ayrımcılığına dair şikâyetler öne çıkmaktadır. Bu doğrultuda, büro personeli kadrosu için

aranan şartlarda yalnızca erkek adayların başvuru yapabileceğini belirten şartın, cinsiyet ayrımcılığı içerdiği ifade edilerek ilanın iptal edilmesi ve cinsiyet ayrımı yapılmadan ilanın tekrarlanması talebini içeren bir başvuru hakkında, Kurumca; kamu hizmetine girişte belirlenen koşulların ancak görevin gerektirdiği niteliklerle uyumlu olması hâlinde kabul edilebileceği, aksi halde getirilen koşulların Anayasa’ya aykırılık teşkil edeceği ifade edilerek ilgili idareye söz konusu ilanın iptal edilmesi ve bundan sonra yapılacak alımlarda görevin gerektirdiği niteliklere uygun objektif, genel ve gayrişahsi nitelikte koşulların belirlenerek ilan edilmesi önerisinde bulunulmuştur.

Cinsiyet ayrımcılığıyla yakından ilgili bir diğer konu, kadın-erkek eşitliğini sağlamaya yönelik “pozitif ayrımcılık” meselesidir. Nesnel ve makul bir şekilde haklılaştırılmayan, meşru bir amaca dayanmayan farklı muameleler, ayrımcı nitelikli olarak kabul edilmektedir. Ayrıca bizzat Anayasa tarafından, kadınlara yönelik pozitif ayrımcılık içeren geçici özel önlem alınmasının, ayrımcılık yasağının ihlali olmayacağı güvence altına alınmaktadır. Kuruma gelen bir başvuruda, yeni yurt binasının, yalnızca kız öğrencilere tahsis edilmesinin erkek öğrencilere yönelik ayrımcılık oluşturduğu ve eşitlik ilkesine aykırılık teşkil ettiği iddiası ileri sürülmüştür. Bu kapsamda verilen 07.10.2025 tarihli Ret Kararı’nda “... kız öğrencilere yönelik yurt tahsisi, yalnızca eşitliği sağlama amacına yönelik geçici bir düzenleme olup, erkek öğrencilerin barınma ve eğitim haklarını engellememektedir. Bu uygulama, sosyal devlet anlayışı ve kamu yararı ilkeleriyle uyumlu olup, özellikle güvenlik ve ulaşım gibi somut ihtiyaçlar çerçevesinde değerlendirilmelidir. ...” yönündeki değerlendirmelerle anılan başvurudaki iddiaların yersiz olduğu ve ilgili işlemlerin pozitif ayrımcı niteliğe sahip ve hukuki olduğu vurgulanmıştır.

2.2.2.13. Kamu Personel Rejimi

Kamu personel rejimi; devletin üstlendiği kamu hizmetlerini sunan kamu personelinin bağlı olduğu temel kuralları bütünüdür. Kamu hizmeti ile bu hizmetten faydalanan vatandaş arasındaki bağ kamu personeline sağlanır. Bu nedenle kamu personel rejimi kamu yönetimi içinde önemli bir yer tutmaktadır.

Memuriyet esasen kamu personeli rejiminin temelidir. Memurlar, statü hukukuna tabi çalışırlar. Memurun yaptığı işin “sürekli bir hizmet” olması nedeniyle, görevinde kalıcı olması gereklidir. Bu durum kamu hizmetlerinin sürekliliği bakımından zorunluluk arz etmektedir. Statü hukukunun bu özgün yapısı vatandaşı hem hizmet alan hem de hizmet veren olma noktasında konumlandırmaktadır.

Kurum, kamu personeli hem bir hizmet sağlayıcısı olarak vatandaşla kurulan ilişki bağlamında hem de idare ile içinde bulunduğu istihdam ilişkisi çerçevesinde ortaya çıkan uyuşmazlıklar bağlamında alternatif çözüm yolu olarak ortaya çıkmaktadır. Bu doğrultuda, 2025 yılı sonuna kadar kamu personel rejimine ilişkin 6.395 başvuru alınmıştır. Kamu personel rejimi alanındaki (TSK personeli ve işçiler hariç olmak üzere) şikâyet başvuruları; kamuya personel alımı ve sınavlar, kamu personelinin ilerleme ve yükselmesi, görev yerinin değiştirilmesi talepleri, kadro ve pozisyonlar, mali haklar, sosyal haklar ve yardımlar ile genel haklar ve disiplin cezaları başlıklar altında toplanmaktadır.

2.2.2.13.1. Kamuya Personel Alımı ve Sınavlar

Kuruma kamu personel rejimine ilişkin olarak yapılan başvuruların önemli bir bölümü, kamu personeli istihdamı sürecine ilişkindir. Bu taleplere ilişkin bir sınıflandırma yapmak

gerekirse öncelikle “kamuya personel olarak atanma”, “kamu personeli olarak istihdam edilme” taleplerinin sıkça şikâyet başvurularına konu edildiği görülmektedir.

Kurum kamu personeli istihdamı konusunda başvuru almakta ve bu başvuruları liyakat, hukuka uygunluk, eşitlik, tarafsızlık, şeffaflık ve hesap verebilirlik yönlerinden incelemektedir. Kamu hizmetlerinin ehil ve yetişmiş kamu görevlileri eliyle yürütülmesi için yapılan sözlü sınavların, kariyer ve liyakat ilkelerine uygun, objektif ve aynı zamanda yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönünden denetime imkân tanıyacak şekilde yapılması, hukuk devleti ilkesinin bir gereği olduğundan bu ilkeler kapsamında değerlendirilmektedir.

Kurumlarca yapılan giriş sınavlarının hukuka aykırı değerlendirildiği iddiaları Kuruma iletilmekte, bu iddiaların incelenmesi teknik bilgi gerektirmesi hâlinde Kurumca bilirkişi incelemesi talep edilmektedir. Kurumca değerlendirilen diğer hususlara ek olarak bilirkişinin kanaati ile eğer hukuka aykırılık tespiti yapılırsa sınavın iptali, yenilenmesi, tekrar değerlendirilmesi yönlerinden ilgili idarelere tavsiyede bulunmaktadır.

Örneğin; Kahramanmaraş İstiklal Üniversitesi Airbus-Tusaş Havacılık Meslek Yüksekokulu Makine ve Metal Teknolojileri Bölümü metalurji programı öğretim görevlisi alımı sınavına ilişkin uyuşmazlık incelenmiş, bilirkişi tarafından sınav sonuçlarının hatalı değerlendirildiği tespit edilmiş ve Üniversite tarafından oluşturulacak yeni bir komisyon tarafından objektif şekilde yeniden değerlendirilmesi ve sınavla ilişkin nihai sıralamanın tekrar yapılması için gerekli işlemlerin tesis edilmesi yönünde tavsiyede bulunulmuştur. İlgili idarece yeni bir jüri komisyonu oluşturulmuş ve inceleme alınmıştır.

Kamu personeli istihdamı sürecinde yapılan sözlü sınavlara ilişkin uyuşmazlıklar sıklıkla şikâyet başvurusuna konu edilmektedir. Sözlü sınav uygulamalarından kaynaklanan sorunların çözümünde genel olarak şu ilkeler göz önünde bulundurulmaktadır:

- Sınav komisyonun hukuka uygun oluşumu
- Sınav sorularının ve cevap anahtarının önceden hazırlanması
- Sınav sorularının kura yöntemi, şeffaf fanustan çekme gibi yöntemlerle rastgele belirlenmesi
- Adayın sorulara verdiği cevapların tutanak altına alınması
- Komisyon üyelerinin verdiği puanların tutanak altına alınması ve verilen puanlara ilişkin gerekçelere tutanakta yer verilmesi
- Sözlü sınavın sesli ve görüntülü kayıt altına alınması

Bu ilkeler açısından ve hukuk ile hakkaniyete uygunluk açısından yapılan değerlendirmeler sonucunda Kurum kararlarının niteliği belirlenmektedir. Söz konusu ilkeler sözlü sınav uygulamasının nasıl yapılması gerektiğine dair ilgili idareler açısından aydınlatıcı olmakta, daha öncesinde bu ilkelere dikkat etmeden yürütülen sınavlara ilişkin uygulamaların tavsiye kararları sonrasında düzeldiği görülmektedir.

Sözleşmeli öğretmenlik sözlü sınavlarına ilişkin başvurularda, Sözleşmeli Öğretmen İstihdamına İlişkin Yönetmelik hükümleri ile Milli Eğitim Bakanlığı Mayıs 2024 Sözleşmeli Öğretmen Alımı “Sözlü Sınav” Uygulama Esasları doğrultusunda gerçekleştirildiği, buna göre sözlü sınav sorularının elektronik kura ile belirlendiği, başvuranın sözlü sınav süresince verdikleri tüm cevapların kamera kaydına alındığı, ayrıca cevaplarını soru cevap kâğıdına el yazıları ile yazmasının istendiği, değerlendirmenin elektronik kura ile belirlenen sorulara sözlü olarak verilen cevaplar üzerinden yapıldığı anlaşıldığından başvuruya konu idari işlemde hukuka ve hakkaniyete aykırılık tespit edilemediğinden ret kararları verilmektedir.

2.2.2.13.2. Kamu Personelinin İlerleme ve Yükselmesi

Devlet Memurları Kanunu'nda memurların ilerleme ve yükselmelerinde dikey olarak alt derecelerden birinci dereceye doğru ilerlenen, toplamda on beş dereceli, gerekli koşulların sağlanması kaydıyla prensip olarak her yıl yatay olarak bir kademe ilerlemesi ve her üç yılda bir de dikey derece yükselmesi yapılması esasına dayanan bir sistem öngörülmektedir.

Kuruma devlet memurlarının kademe ilerlemesi ve derece yükselmesi işlemlerine ilişkin olarak yapılan şikâyet başvurularının arasında 657 sayılı Kanun'un 64'üncü maddesinin dördüncü fıkrası gereğince son sekiz yıl içinde herhangi bir disiplin cezası almamaları kaydıyla ilave kademe verilmesi taleplerinin yer aldığı görülmektedir.

Söz konusu başvurular, disiplin cezası almadan geçirilen sekiz yıllık sürenin hesabında farklı kanunlara bağlı çalışan sürelerin dahil edilmesine ilişkin taleplerde yoğunlaşmaktadır.

Örneğin, 2914 sayılı Kanun ile 4924 sayılı Eleman Temininde Güçlük Çekilen Yerlerde Sözleşmeli Sağlık Personeli Çalıştırılması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmündeki Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun kapsamındaki çalışma sürelerinin 657 sayılı Kanun'un 64'üncü maddesinde öngörülen sekiz yıllık sürenin hesabında değerlendirilerek kademe ilerlemesinin yapılması talebine ilişkin olan başvuruda tavsiye kararı verilmiştir.

Kamu personel rejiminde ilerleme yükselme konusunda sıklıkla karşılaşılan sorun alanlarından biri de görevde yükselme ve unvan değişikliği konusudur. Kamu kurum ve kuruluşlarında en az ortaöğretim düzeyinde meslekî veya teknik eğitim sonucu ihraz edilen unvanlara ilişkin görevlere atama usulünü düzenleyen "Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Esaslarına Dair Genel Yönetmelik" 15.03.1999 tarihli ve 99/12647 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'yla yürürlüğe konulmuştur.

Unvan değişikliği sınavı yapılması konusunda Şehit Yakınları, Gazi ve Gazi Yakınları Sağlık ve Sosyal Hizmet Çalışanları Birlik Sendikasının Kuruma yapmış olduğu başvuruda; Sağlık Bakanlığı tarafından veteriner hekim ve teknik hizmetler sınıfına ilişkin unvan değişikliği sınavı yapılması talep edilmiş olup Kurumun dostane çözüm girişimi önerisi çerçevesinde uyuşmazlığın çözülüp çözilemeyeceğinin açıklanması talep edilmiş olup, ilgili idarece gerekli sınav sürecinin başlatıldığı ve hizmet alımı için unvan değişikliği sınav hakkı tanınması yönünde işlem tesis edilmek suretiyle uyuşmazlığın çözüldüğü görüldüğü başvuru hakkında dostane çözüm kararı verilmiştir.

2.2.2.13.3. Görev Yerinin Değiştirilmesi Talepleri

Kamu personelinin yer değişikliği yapılabilmesi belirli durumlarda mümkün olabilmektedir. Hizmet gereği olarak yer değişikliği yapılması ve memurun isteği üzerine; sağlık mazereti nedeniyle, aile birliği mazereti nedeniyle, can güvenliği mazereti nedeniyle durumlarıdır.

Kuruma yer değiştirme taleplerine ilişkin olarak yapılan başvurular, hem kamu hizmetinin sunumunda ülke düzeyinde dengeli bir personel dağılımının sağlanması ilkesi hem de kamu hizmetinin gerekleri, özellikleri ile ülkemizin ekonomik, sosyal, kültürel ve ulaşım şartları yönünden incelenmesi suretiyle sonuçlandırılmaktadır.

Yer değiştirme suretiyle atanarak aile birliğinin sağlanması taleplerini içeren başvurular sıklıkla Kuruma iletilmektedir.

Örnek olarak Kuruma ulaşan bir başvuruda başvuran, Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde İstanbul ilinde öğretmen olarak görev yaparken aile birliği mazereti ile Aydın ili, Köşk ilçesine yer değişikliğinin yapıldığını; ancak Aydın ili Efeler ilçesine atamasının yapılmasını talep ettiğini belirtmiştir. Kurumca yapılan incelemede; MEBBİS'ten alınan norm bilgilerinde Efeler ilçesinde başvuruda bulunan öğretmenin branşında boş norm bulunmaması nedeniyle talebinin reddedildiği, dolayısıyla ilgili idarenin kadro imkânları çerçevesinde yaptığı değerlendirme sonucunda kullandığı takdir yetkisinin kamu yararı ve hizmet gereklerine uygun kullanıldığı anlaşılmakla birlikte başvuranın hâlihazırda görev yaptığı ilçedeki çalışma süresi ve hizmet puanı göz önünde bulundurularak yarıyıl ve yaz tatili dönemlerinde kadro imkânları çerçevesinde talebinin yeniden değerlendirilmesinin hakkaniyet gereği yerinde olacağı sonuç ve kanaatine varılarak başvuranın Efeler ilçesine yer değişikliğinin yapılması talebinin çalışma süresi ve hizmet puanı göz önünde bulundurularak yarıyıl ve yaz tatili dönemlerinde kadro imkânları çerçevesinde yeniden değerlendirilmesi hususunda Aydın Valiliğine tavsiyede bulunulmuştur.

2.2.2.13.4. Kadro ve Pozisyonlar

657 sayılı Kanun'un 33'üncü maddesinde memurun kadrosuz çalıştırılmayacağı hüküm altına alınmıştır. Kamu yönetimi teşkilatlanmasının en küçük yapı taşı olarak nitelendirilen kadro, geniş anlamıyla belli hak, yetki ve sorumluluklarla donatılmış görev yeri olarak tanımlanmaktadır. Kamu kurumlarının kadroları Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile düzenlenmektedir. Cumhurbaşkanlığı kararnamesine ekli cetvellerde yer almayan kadro ve pozisyon unvanları kullanılamaz.

Kuruma; 657 sayılı Kanuna tabi olarak farklı hizmet sınıflarında çalışan (GİH/Yardımcı Hizmetler) personellerin, “Teknik Hizmetler” sınıfına geçirilme yönünde veya aynı hizmet sınıfında üst öğrenime ilişkin haklardan yararlanma yönünde talepleri olduğu gibi özellikle de 2828 ve/veya 3713 sayılı Kanun kapsamında (GİH/Yardımcı Hizmetler) sınıfına ataması yapılan başvuranların, öğrenim durumları itibarıyla ihraz ettikleri unvanlara atanma yönünde talepleri bulunmaktadır.

Kuruma kadro unvanına uygun işlerde çalıştırılma yönünde şikâyet başvuruları ulaşmakta olup; örneğin Niğde Ömer Halis Demir Eğitim ve Araştırma Hastanesinin Ortopedi Polikliniği biriminde ortopedi teknisyeni kadro unvanı ile görev yapan başvuranın, kendisine kadro unvanına ve görev tanımına uygun işlerin verilmesi talebine ilişkin olarak kısmen tavsiye kısmen ret kararı verilmiştir.

2.2.2.13.5. Mali Haklar

Anayasa'nın 128'inci maddesine göre devlet memurlarının mali ve sosyal hakları kanunla veya toplu sözleşme ile düzenlenmektedir. Devlet memurlarına mali haklar ve sosyal yardımlar kapsamında yapılan ödemeler ve sağlanan yardımlar; aylık, zamlar, tazminatlar, sosyal hak ve yardımlar şeklinde belirlenmiştir.

2025 yılında Kuruma üniversite hastanelerinde asistan kadrosunda görev yapan hekimler ile “Sağlık Bakanlığı Adına (SBA)” görev yapan hekimler arasında teşvik ek ödemelerindeki farklılıklara ilişkin çok sayıda başvuru gelmiş olup, Kurumca benzer nitelikteki başvurulara emsal nitelikte tavsiye kararları verilmiştir. Kuruma yapılan bu başvurulara istinaden; üniversitelerde teşvik ek ödemeleri hakkında farklı uygulamalar bulunduğu

anlaşıldığından, uygulama birliğinin sağlanabilmesi bakımından konuyla ilgili mevzuat düzenlemesi yapılması ihtiyacının bulunduğu değerlendirilmektedir.

2.2.2.13.6. Sosyal Haklar ve Yardımlar ile Genel Haklar

Kamu personeli için sosyal hak ve yardımlar; aile yardımı, doğum yardımı, ölüm yardımı, giyecek yardımı, yiyecek yardımı olarak belirlenmektedir. Aile yardımı ödeneği; çalışmayan eş için ve çocuklar için aile yardımı ödeneğidir. Bu ödeneye hak kazanılması eş için evlenme, çocuk için doğumu izleyen aybaşından itibaren mümkün olmaktadır.

Bu çerçevede Kuruma aile yardımı hak kazanılması sürecine ilişkin ve geçmişe dönük olarak aile yardımı ödenmesine ilişkin başvuruların sıklıkla geldiği görülmektedir. Geçmişe dönük olarak ödemelerin gerçekleştirilmesi talep edilen bir başvuruda Kurumun girişimleri sonucu başvurusunun olumlu şekilde sonuçlandığı ifade edildiğinden dostane çözüm kararı verilmiştir.

2.2.2.13.7. Disiplin Cezaları

Kamu personel rejiminin temel unsurlarından biri disiplindir. Disiplin, kamu görevlilerinin belirlenmiş kurallara uymasını ve kamu hizmetinin yürütülmesinde düzenin sağlanmasını amaçlamaktadır. Devlet Memurları Kanunu'nun disiplin hükümleri ile kamu hizmetlerini yürütebilmek amacıyla fiillerin ağırlık derecesine göre belirlenmek suretiyle ilgiliye ceza verilebileceği düzenlenmiş olup Kanun koyucunun, disiplin hükümlerini düzenlemesindeki amacının ilgiliyi cezalandırmak değil kamu hizmetlerinin gereği gibi yürütülebilmesinin sağlanması olduğu anlaşılmaktadır.

Kurumun disiplin cezalarının iptali yönünde verdiği kararların, ilgili idarelerce, *“idarenin kesin olan işlemlerinin ancak yasama tasarrufu veya yargı kararı ile kaldırılabilceği”* gerekçeleriyle yerine getirilmemesi, anayasal bir hak olan kamu denetçisine başvurma hakkının etkin bir şekilde kullanımı, Kurumun görev alanında bulunan konularda verdiği kararların etkinliği ve Kurumun kuruluş amacına uygun olarak faaliyet gösterebilmesi açısından önemli bir engel olarak karşımıza çıkmaktadır.

Dolayısıyla ilgili idareler, her ne kadar Danıştay'ın, *“verilen disiplin cezalarının kesinleşmesinden sonra sadece belli hallerde kaldırılabilceğine”* ilişkin kararına dayanarak Kurum kararlarına uymama yönünde irade ortaya koysa da bahsi geçen Danıştay kararlarının Kamu Denetçiliği Kurumunun kurulmasından önce verildiği göz önünde bulundurulduğunda, Kurumun inceleme ve araştırmaları sonucunda hukuka ve hakkaniyete aykırı bulduğu idarenin kesin olan işlemlerinin iptali yönünde tavsiye kararı vermesi ve idarelerin de buna uygun işlem tesis etmesinin önünde bir engel bulunmamaktadır.

2025 yılında, aile sağlık merkezinde sağlık çalışanı (doktor, hemşire, ebe, sağlık memuru ve acil tıp teknisyeni) olarak görev yapan personelin, iş bırakma eylemine katılmalarından dolayı hak ediş ödemelerinden kesintilere ilişkin Kuruma çok sayıda başvuru yapılmış olup bahse konu toplu başvurular kapsamında Kurumca ret kararları verilmiştir.

2.2.2.14. Mahalli İdarelerce Yürütülen Hizmetler

Anayasa'nın 127'nci maddesinde, mahalli idarelere ilişkin genel esaslar düzenlenmiştir. Bu bağlamda, mahalli idareler, il, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılama amacını taşımaktadır. Bir başka deyişle, yerel düzeyde ortaya çıkan gereksinimler,

yine yereldeki organizasyonlar marifetiyle karşılanmak istenmektedir. Bununla birlikte, mahalli idarelerin, diğer kamu kurum ve kuruluşlarından belirgin şekilde ayrıştığı görülmektedir. Görev-yetki sahasıyla olan hukuki ve fiili yakınlıkları, mahalli idarelerin, kamu hizmetinden yararlananlarla olan ilişkilerini yoğunlaştırmakta ve vatandaşların sürekli surette ilgili yerel yönetimle ilişkide bulunmalarına sebep olmaktadır. Ayrıca mahalli idare yönetimlerinin seçmen iradesiyle teşkil oluşu da bireylerin yerel yönetime demokratik usullerle katılımını sağlamaktadır. Dolayısıyla mahalli idareler, vatandaşların hem hizmet talep ettiği hem de yönetiminde rol aldığı müesseseler olarak kendini göstermektedir.

2025 yılında mahalli idarelerin yürütmekte olduğu hizmetlere ilişkin 1.391 başvuru alınmıştır. Yapılan bu başvuruların yoğunlaştığı konulara aşağıda yer verilmiştir:

- İmar planlarının değiştirilmesi, parselasyon yapılması, düzenleme ortaklık payı ile ifraz ve tevhid işlemleri, imar planında altyapı ya da kamu tesis alanı gibi kullanım alanlarında kalan taşınmazların kamulaştırılması, doğalgaz, elektrik, internet gibi altyapı çalışmalarının yapılabilmesi için belediyelerin sorumluluk alanındaki imar çalışmalarının yapılması, yapı yaklaşma sınırının (çekme mesafesi) ihlaline yönelik olarak imar işlemleri ve uygulamaları,
- Kaçak yapıların yıkılmasına yönelik encümen kararlarının yerine getirilmesi, yapı kullanma izni (iskân) belgesi ile iş yeri açma ve çalışma ruhsatı işlemleri ile ruhsatsız faaliyet gösterdiği iddia edilen iş yerlerinin kapatılmasına yönelik olarak ruhsat iş ve işlemleri,
- Asfalt yapılması, park yapılması, mevcut parkların fiziki durumları, kaldırım ve yolların bakım ve tamiri, yol, cadde ve sokakların ışıklandırılması ve trafik uyarı levhaları konulması, katı atıkların bertaraf edilmesi, çalışma sırasında verilen zararın tazmin edilmesi, istinat duvarının yıkılmasının önlenmesi veya tamir edilmesi ve kanalizasyon hatlarından kaynaklanan sorunlara yönelik olarak altyapı çalışmaları ve çevre düzenlemeleri,
- Su aboneliklerinde özellikle sayaç değişikliklerinin zorunlu tutulması, arızalı su sayacının değiştirilmemesi, zorunlu tutulan sayaç değişikliklerinde talep edilen su sayaç bedeli ile sökme-takma bedeli gibi adlar altında alınan tutarlar, tüketilmeyen su bedelinin tahakkuk edilmesi, su faturasının hesaplanma şekli, imar barışı kapsamında yapı kayıt belgesi alınmış binalara su aboneliği verilmesi içerikli olarak su hizmetleri,
- Toplu taşıma araçlarının güzergâhlarının değiştirilmesi, sefer sayılarının artırılması, ilave durak konulması, mevcut durağın farklı yere taşınması, toplu taşımada 28 ya da 30 yaş üstü bireylerin öğrenci kabul edilmemesi, toplu taşıma ücretlerine ilişkin uygulamalara yönelik olarak toplu taşıma hizmetleri,
- Emlak vergisi ile belediyelerce mevzuat gereği tahsil edilen diğer vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülükler ile mahalli idarelerce (imarla ilgili olanlar dahil) kesilen idari para cezalarına itiraz içerikli olarak mali hizmetler,
- Sahipsiz ve başıboş sokak hayvanları ile ilgili uygulamadan kaynaklanan sorunlar ve bu hayvanların toplatılması ya da toplanmaması, toplanıklarında aynı yere bırakılması, mama verilmesi, kısırlaştırılması talepleri, belediyeler tarafından işletilen otoparklar, cenaze ve defin hizmetleri, belediyelerce mahkeme kararlarının

yerine getirilmemesi, semt pazarlarına ilişkin uygulamalar, cadde/sokak/mezdan isminin değiştirilmesi talepli olarak mahalli idarelerce yürütölen hizmetlere ilişkin diğer konular.

2.2.2.14.1. İmar Düzenlemelerine Aykırı Yapılar

Kuruma mahalli idarelerce yürütölen hizmetler alanında yapılan şikâyetlerin önemli bir bölümü, imar düzenlemelerine aykırı olarak hiç ruhsat alınmadan veya ruhsat ve eklerine uyulmadan inşa edilen kaçak yapılarla ilgilidir. Bu kapsamdaki başvurularda, idarenin kaçak yapıyla ilgili harekete geçmemesi, yaptırım prosedürünün tamamlanmaması ve yıkım işleminin gerçekleştirilmemesi ya da hukuka aykırı yıkım kararı alınarak mağdur edildiği iddiası şikâyet konusu edilmektedir.

İmar düzenlemelerine aykırı yapılarla ilgili henüz yapılaşmanın başında, engelleme maliyeti çok daha azken ön alıcı, daha etkili bir yaklaşım benimsenmesi önem taşımaktadır. Zira kaçak yapılaşmaya inşaat aşamasında müdahale edilmemesi, daha sonra yıkım aşamasında daha büyük sorun alanı olarak kendisini göstermektedir. Bu bağlamda, idarelerin caydırıcılığı öne alan “ruhsatsız yapı inşa etmeme” anlayışının yerleşmesi için iş birliği içerisinde çaba göstermesi gerekmektedir.

2.2.2.14.2. Mahalli İdarelerce Yürütölen Su Hizmetleri

Mahalli idarelerce yürütölen su hizmetleri, mahalli müşterek ihtiyaçlar bağlamında bireylerin en temel gereksinimlerinin başında gelmektedir. Hem içme suyu temini hem de atık suların yaşam alanlarından uzaklaştırılması ve arıtımının sağlanması, bireylerin sağlıklı bir çevrede yaşayabilmeleri bakımından olmazsa olmazdır.

Bu bağlamda, mahalli idareler tarafından, su temini, tüketicilere bunun en iyi şekilde ulaştırılması ve atık suyun doğaya zarar vermeden bertaraf edilmesi önem arz etmektedir.

Kuruma ulaşan su altyapısının kurulması veya altyapıda yaşanan sorunların giderilmesine yönelik taleplerin ivedilikle çözüme kavuşturulması hususunda hassasiyet gösterilmektedir. Nitekim suyun sıklıkla kesildiğine yönelik çok sayıda başvuru alınmakta olup özellikle köylerde bahçe sulamasından kaynaklı yazın suların yetersiz olduğuna ilişkin başvurular dikkati çekmektedir. Bu noktada, ilgili idareye su kaynaklarının artırılması ve herkese eşit olarak dağıtılması, gerekli altyapı çalışmalarının gerçekleştirilmesi ve su kesintilerinin tüketicilere önceden bildirilmesine yönelik kararlar verilmektedir.

2.2.2.14.3. Sahipsiz Sokak Hayvanlarına Yönelik Yürütölen Hizmetler

Sahipsiz sokak hayvanları meselesi, toplum, çevre, sağlık ve güvenlik boyutu bulunan, özellikle kentsel alanlarda gittikçe büyüyen bir sorun olarak kendini göstermektedir. Bu kapsamda, birçok belediye ve sivil toplum kuruluşu sahipsiz hayvanların kısırlaştırılması, aşılması ve barınaklara yerleştirilmesi için çalışmalar yürütmektedir. Bu suretle, sokak hayvanlarının kontrolsüz çoğalması engellenerek hem insanlara hem de hayvanlara daha güvenli bir ortam sağlanmaktadır. Ayrıca sahipsiz hayvanların sahiplenilmesi de teşvik edilmektedir.

Ancak geline nokta, sokak hayvanı popölasyonunun yüksekliği karşısında bu çalışmaların yeterli olmadığı anlaşılmaktadır. Özellikle büyükşehirlerdeki sahipsiz sokak hayvan yoğunluğu dikkate alındığında, ilgili idarelerin toplama, kısırlaştırma ve kayıt altına

alma görevlerini etkin bir şekilde yerine getirme noktasında zorlandığı görülmektedir. Hatta yerel yönetimlerin 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanunu'ndan kaynaklanan zorunlu görevlerini yerine getirmede, denetim ve uygulama zafiyeti olduğu değerlendirilmektedir.

Sürdürülebilir bir çözüm için idari yükümlülükler yerine getirilirken eş zamanlı olarak iki temel alana odaklanılması gerektiği değerlendirilmektedir:

1. Kısırlaştırma Çalışmaları: Kontrolsüz popülasyon artışını engellemek amacıyla kısırlaştırma ve aşılama kampanyalarının yaygınlaştırılması ve bu operasyonların kapasitesinin artırılması.
2. Sahiplenme Bilinci: Sahipsiz hayvanların barınak yerine sıcak bir yuvaya kavuşmasını sağlamak amacıyla, toplumda sorumlu sahiplenme bilincinin artırılmasına yönelik teşvik ve eğitim faaliyetlerinin yoğunlaştırılması.

Bu öncelikli eylemlerin bütüncül olarak ele alınması, hem halk sağlığı ve güvenliğini koruyacak hem de hayvan refahı standartlarını yükseltecek kalıcı bir çözüm için önem arz etmektedir.

2.2.2.14.4. İndirimli Seyahat Kartlarında Yaş Sınırı Düzenlemesi

2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun 97'nci maddesi uyarınca belediyeler, Kanun'da harç ve katılma payı konusu yapılmayan hizmetler için belediye meclislerince düzenlenecek tarifelere göre ücret almaya yetkili kılınmıştır. 4736 sayılı Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Ürettikleri Mal ve Hizmet Tarifeleri ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un 1'inci maddesinde ise, belediyelerin toplu taşıma hizmetlerinde öğrenci kartı sahiplerine indirim uygulamaya yetkili olduğu düzenlenmekle birlikte mevzuatta açık bir öğrenci tanımına yer verilmemiştir. Hatta ilgili idarelerin kart yönetmelikleri uyarınca iller bazında farklı uygulamaların geçerli olduğu da bilinmektedir.

Bu kapsamda Kuruma yapılan başvurularda, toplu ulaşımında indirimli öğrenci kartı temin etmeye yönelik taleplerin yaş sınırını aşmaları nedeniyle ilgili belediyelerce reddedilmesi veya yaş sınırını aşan öğrencilere daha düşük oranda indirim uygulanması şikâyetine konu edilmiş olup gerçekleştirilen inceleme-araştırma neticesinde; belediyelerce yaş sınırlaması getirilirken lise ve takiben üniversiteye giden bir öğrencinin sene kaybetmez ise 22-24 yaşlarında eğitimini tamamladığı, lisans eğitiminin üzerinde olan eğitimlerin genel olarak takdiri olduğunun nazara alındığı, bu çerçevede olası sene kayıpları da gözetilerek toplu taşımada 26 ila 30 yaşlarının öğrenciliğin bittiği ve çalışma hayatının başladığı yaşlar olarak kabul edildiği anlaşılmıştır.

Bu çerçevede konuya ilişkin olarak Kurumca İstanbul, İzmir ve Adana illerine yönelik verilen kısmen tavsiye kısmen ret kararları ile tüm öğrencilerin yaş sınırına takılmadan indirimli ulaşım kartlarından aynı şekilde yararlanmasına yönelik talep reddedilirken lisansüstü eğitim kurumlarının ülkenin beşeri sermayesini artırmada ve geliştirmede üstlendiği rol göz önüne alınarak lisansüstü öğrencilerin (yüksek lisans ve doktora) toplu taşıma hizmetlerindeki yaş sınırlamasından muaf tutulması hususunda ilgili belediyelere tavsiyede bulunulmuştur.

Bu noktada, lisansüstü eğitimin teşvik edilmesinin bir parçası olarak lisansüstü (yüksek lisans ve doktora) öğrencilerinin toplu taşıma hizmetlerindeki yaş sınırlamasından muaf tutulmasına yönelik Kurumun tavsiyesinin belediyelerce dikkate alınmasının önem arz ettiği değerlendirilmektedir.

2.2.2.15. Mülkiyet Hakkı

Mülkiyet hakkına ilişkin uyuşmazlıklar Kuruma yapılan şikâyet başvurularının yaklaşık %1,39'una tekabül etmektedir. 2025 yılı içinde Kurumca karara bağlanan başvurular incelediğinde başvuruların konusunu ağırlıklı olarak; kamulaştırma ve ecimisil talepleri, kamulaştırma bedelinin ödenmesi, kamulaştırmaz/hukuki el atma, kadaströ yenileme çalışmaları, imar planları, tapu sicilinin düzeltilmesi, hazine taşınmazlarının kiralınması/satın alınması, hazine adına orman sınırları dışına çıkarılan 2B taşınmazlarını satın alma talepleri, önalım hakkına yönelik talepler, mera parselinin köy yerleşim yeri olarak tahsis edilmesine yönelik talepler, sit alanı olarak tescil edilen taşınmazlara yönelik talepler ve mahkeme ilamına dayalı alacağa ulaşmada yaşanan belirsizlikten kaynaklı uyuşmazlıkların oluşturduğu görülmektedir.

2.2.2.15.1. Kamulaştırma Talep ve İşlemlerine Yönelik Uyuşmazlıklar

Kuruma, Anayasa'nın 46'ncı maddesine ve 2942 sayılı Kanun hükümlerine uyulmadan yapılan kamulaştırma süreçlerine ilişkin yapılan başvurular, Anayasa'nın 35'inci maddesinde belirtildiği üzere mülkiyet hakkının ihlali bağlamında değerlendirilmektedir.

Örnek olarak Kuruma ulaşan bir başvuruda başvuran, müvekkilinin maliki olduğu taşınmaz üzerine kamulaştırma şerhi belirtmesi eklenmesi sebebiyle kamulaştırma bedelinin ödenmesini, bu mümkün değil ise kamulaştırma şerhinin terkin edilerek mağduriyetinin giderilmesini talep etmiştir.

Somut başvuru kapsamında yapılan inceleme neticesinde; maliki olunan taşınmaz üzerinde bulunan kamulaştırma şerh belirtmesine göre kamulaştırma bedelinin ödenmesi mümkün değilse kamulaştırma şerhinin terkin edilmesi yönündeki talebin idarece, anılan taşınmazla ilgili 2942 sayılı Kanun'un 10'uncu maddesine göre işlem yapılmasına karar verildiği; ancak 2021/14 sayılı Genelge gereğince kamulaştırma işlemleri askıya alındığından kamulaştırma işlemlerine 2026 yılında devam edileceği belirtildiğinden şikâyete esas konuda uyuşmazlık yaşandığı anlaşılmaktadır. Bu kapsamda; başvuruya konu taşınmaza Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Rektörlüğü lehine kamulaştırılarak parselin tapu kaydı üzerine 04.04.2019 tarihinde 2942 sayılı Kanun'un 7'nci maddesine göre kamulaştırma şerhi konulmasının üzerinden yaklaşık altı yıl, başvuranın uzlaşma görüşmelerine davet edilmesinin üzerinden dört yıl geçmiş olmasına karşın, tasarruf tedbirlerince kamulaştırma işlemlerinin yapılamadığından 2026 yılında gerekli bütçe tertip edildiğinde 2026 yılında kamulaştırma işlemlerine devam edileceğinden bahisle kamulaştırma bedelinin tespiti ve kamulaştırılan taşınmazın davacı idare adına tescilinin mahkemesinden talep edilmemesinin kamulaştırmayı sürüncemede bırakarak malikin mülkiyet hakkını ihlal ettiği değerlendirilerek 4650 sayılı Kanun ile 2942 sayılı Kanun'un 7'nci ve 10'uncu maddelerinde yapılan değişiklikler gereği İdareye tavsiyede bulunulması gerektiği kanaati ve sonucuna varılmıştır.

2.2.2.15.2. İmar Planı Kullanım Kararı ile Mülkiyet Hakkının Kullanımına Getirilen Kısıtlamalar Kapsamında Yapılan Başvurular

Bilindiği üzere, 3194 sayılı Kanun'la, yerleşim yerleri ile bu yerlerdeki yapılaşmaların; plan, fen, sağlık ve çevre şartlarına uygun teşekkülünü sağlamak amacıyla aynı Kanun'un 7'nci ve 8'inci maddesiyle belirli nüfusu aşan belediyelere imar planlarını hazırlama ve yürürlüğe

koyma yükümlülüğü getirilmiştir. İmar planları onaylanarak bağlayıcılık kazandıktan sonra hem bireyler hem de idareler açısından bazı hukuki sonuçlar doğurmaktadır.

Bu kapsamda Kanun’un 10’uncu maddesi ile belediyelere, imar planlarını uygulamak üzere belirtilen süre içinde imar programı hazırlama; ilgili yatırımcı kamu kuruluşlarına ise imar programlarında kendi görev alanlarındaki kamu hizmetine tahsis edilmiş özel mülkiyete konu taşınmazları kamulaştırma yükümlülüğü getirilmiştir. Özel hukuk gerçek ve tüzel kişileri ise imar sınırları içindeki her türlü imar ve yapı faaliyeti için imar plan ve programına uygun davranmak, idarenin iznini almak ve belirlediği kıstas ve sınırlara uygun olarak yapı inşa etmekle mükelleftirler.

Taşınmazın imar planında kamu hizmetine ayrılması henüz bir kamulaştırma yapılmayıp fiilen de taşınmaza el atılmadığı için mülkiyet hakkını ortadan kaldırmamakla birlikte, malikin mülkiyet hakkından doğan yetkilerini önemli ölçüde kısıtlamaktadır. Bu kapsamda kamu hizmet alanı olarak ayrılmasından dolayı taşınmaz üzerinde inşai faaliyette bulunulabilmesi mümkün olamadığı gibi bu durumun satış, bağış, ipotek ve diğer irtifak haklarının tesisi yönünden yapılacak işlemler ve taşınmazın rayiç değeri bakımından da olumsuz etkileri bulunmaktadır.

Dolayısıyla imar uygulamalarının ve bu bağlamda taşınmazların imar durumunun kamu hizmet alanı olarak belirlenmesinin mülkiyet hakkına müdahale teşkil ettiği kuşkusuzdur.

Benzer konuda, hissedarı olduğu taşınmazın 24 yıldır kamu hizmeti kullanımına ayrılmasına karşın 3194 sayılı Kanun’un 10’uncu maddesindeki sürelerle aykırı olarak imar programına alınmayarak kamulaştırılmamasını şikâyet eden başvuran, Kurumumuza yaptığı başvuru ile mağduriyetinin giderilmesini talep etmiştir.

Başvuruya esas 3194 sayılı Kanun’un 5, 13 ve Ek 8’inci maddelerinde 05.12.2024 tarihli ve 7534 sayılı Köy Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile çeşitli düzenlemeler yapılmıştır. 7534 sayılı Kanun ile 3194 sayılı Kanun’un ilgili maddelerinde yapılan değişikliklere bakıldığında Kanun koyucunun, 3194 sayılı Kanunu’nda, “parsel bazında fonksiyon değişikliği, plan değişikliği yapılarak ayrıca imar hakkı aktarımına ve düzenleme ortaklık payına ilişkin yeni düzenlemeler” getirerek mülkiyet hakkı kısıtlılığının önüne geçilmesini amaçladığı görülmektedir. 3194 sayılı Kanun’un 13’üncü maddesinin birinci fıkrasında yapılan değişiklikler ile Ek 8’inci maddesine eklenen sekizinci fıkra ile ilgili idarelere, kamulaştırma öncesi maliklerin de kabul etmeleri halinde taşınmazları üzerindeki kısıtlılığı daha kısa sürede ve karşılıklı anlaşma yoluyla sona erdirecek alternatif çözüm önerilerini sunma gerekliliği getirildiği görülmekle, bir yandan da söz konusu düzenlemeler ile kanun koyucunun umumi ve kamu hizmet alanlarının kamuya mali külfet getirmeden, bedelsiz karşılanarak kamu mülkiyetine geçirilmesini amaçladığı anlaşılmaktadır.

Somut başvuru kapsamında Kurumca yapılan inceleme neticesinde, başvuranın murisi yönünden taşınmaz üzerinde imar planından kaynaklı kısıtlamanın 1992 yılından bu yana devam etmekte olduğu, başvuran yönünden dahi kısıtlamanın 16 yıldan bu yana sürdüğü; Anayasa’nın ilgili maddelerine aykırı biçimde 2942 sayılı Kanun’da öngörülen usul izlenmeden başvuranın mülkiyetinde bulunan taşınmazın idarenin eline geçtiği ve kamulaştırmaz el atma olgusunun gerçekleştiği tespit edilmiştir. 7534 sayılı Kanun ile 3194 sayılı Kanun’da yapılan değişiklikler ile getirilen alternatif çözüm önerilerin öncelikle gözetilerek, 2942 sayılı Kanun hükümleri gereğince, başvuranın taşınmazı üzerindeki mülkiyet hakkına getirilen kısıtlamanın kaldırılması yönünde ilgili idarelere tavsiyede bulunulmasına karar verilmiştir.

Tavsiye kararına ilişkin ilgili büyükşehir belediyesinin cevabi yazısı incelendiğinde, söz konusu yasa değişikliği ile getirilen alternatif çözüm önerilerine ilişkin değerlendirmenin yapılmadığı, talebin karşılanamayacağını bildirdiği görülmüştür. İlgili ilçe belediyesinin cevabi yazısı işbu raporun yazıldığı tarih itibarıyla Kurumumuza ulaşmamakla birlikte, başvurunun inceleme sürecinde belediyece Kuruma iletilen görüş talepli ilgili çevre, şehircilik ve iklim değişikliği il müdürlüğüne hitaplı yazıdan, 3194 sayılı Kanun’da yapılan değişikliklere ilişkin taraflarına yapılan çeşitli başvurularla, imar hakkı transferi veya imar planı değişikliği yapılmasının talep edildiği belirtilerek bu değişikliklerin nasıl yapılacağına ilişkin çok sayıda uygulamaya yönelik sorulara yer verildiği görülmüştür.

7534 sayılı Kanun ile 3194 sayılı Kanun’a getirilen hükümlere istinaden; 3194 sayılı Kanun’un 5’inci, 13’üncü, 18’inci ve Ek 8’inci maddelerinin uygulanmasına dair usul ve esaslara ilişkin düzenlemelere 11.09.2025 tarihli ve 33014 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Arazi ve Arsa Düzenlemeleri Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik’te yer verilmekle birlikte, İmar Planı Değişikliğine Dair Değer Artış Payı Hakkında Yönetmelik’te yapılacak değişiklik işbu raporun hazırlandığı tarih itibarıyla henüz yayımlanmamıştır.

Bu çerçevede, yukarıda bahse konu yönetmeliklerde yayımlanan/yayımlanacak olan değişikliklerin belediyelerin uygulamasına yön vereceği anlaşılmakla, işbu konunun Kanun koyucunun 3194 sayılı Kanun’da yaptığı değişiklik ile amaçladığı umumi ve kamu hizmet alanlarının kamuya mali külfet getirmeden bedelsiz karşılanması ve maliklerin taşınmazları üzerindeki kısıtlılığın daha kısa sürede ve karşılıklı anlaşma yoluyla sona erdirilmesi için uygulayıcı kuruluşlar olan Belediyeler ile yakın işbirliği içinde yürütülmesi gerektiği değerlendirilmektedir.

2.2.2.16. Nüfus, Vatandaşlık, Mülteci ve Sığınmacı Hakları

2025 yılında nüfus, vatandaşlık, mülteci ve sığınmacı hakları alanında 258 başvuru alınmıştır. Yapılan bu başvurular; nüfus kimlik kartı ve sürücü belgesi işlemleri, elektronik ortamda ulusal adres veri tabanının oluşturulması ve güncellenmesi, nüfus kayıtları ile adres bilgilerinin (ikamet adresi) ilişkilendirilmesini sağlamak amacıyla gerçekleştirilen idari faaliyetler, uyrukluk, doğum, ölüm, evlenme, boşanma, din, evlât edinme, tanıma, kayıt düzeltme, soy bağının düzeltilmesi, gaiplik gibi değişikliklerin düzenlenmiş kütüklere işlenmesi ile ilgili uyumsuzluklar nüfus hizmetleri alanında,

Pasaport işlemleri ile pasaport almayı engelleyen şerhlerin kaldırılması talepleri, Türk vatandaşlığının kazanılması ve kaybına ilişkin esaslar, vatandaşlık hizmetlerinin yürütülmesine ilişkin usuller, isim denklik belgesi ile ilgili uyumsuzluklar, yabancıların Türkiye’ye girişleri, kalışları, çıkışları, ikamet izin belgeleri, Türkiye’den kendisi ve ailesi için koruma talep eden yabancılara sağlanacak korumanın kapsamı ve uygulanması, aile birleşimi yapılması, geri gönderme merkezlerinde yaşanan sorunlar ve sınır dışı edilme işlemlerine ilişkin uyumsuzluklar vatandaşlık, mülteci ve sığınmacı hakları alanında ele alınmıştır.

2.2.2.16.1. Nüfus Hizmetleri Bağlamında Gizlilik ve Kişisel Verilere Erişim

Nüfus hizmetleri, 5490 sayılı Kanun’un 9’uncu maddesi gereğince, gizlilik esasına tabidir. Buna göre, nüfus kayıtları ve bu kayıtların tutulmasına dayanak olan belgeler gizli olup mahkemeler, yetkili ve sorumlu memurlar ile teftiş ve denetim yetkisi olanlar dışında kimse

tarafından görülüp incelenemez. Hatta bu bağlamdaki yükümlülük, kamu görevlilerinin görevlerinden ayrılmalarından sonra da devam etmektedir. Özellikle resmi işlemlerde esas alınması nüfus kayıtlarının niteliğinin bu şekilde belirlenmesinde etkili olmuştur. Bununla birlikte, kişilerin kendileri ve yakınlarıyla (alt soy-üst soy) ilgili bazı nüfus bilgilerine ulaşma isteğinde olduğu gözlemlenmektedir. e-Devlet uygulaması üzerinden “Alt-Üst Soy Bilgisi Sorgulama” imkanının sağlandığı 2018 yılından itibaren belli oranda azalsa da kişilerin nüfus kayıtları bağlamındaki bilgi edinme talepleri devam etmektedir.

Bu kapsamda Kuruma gelen başvurular değerlendirildiğinde, ilgili idare konumundaki Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğünün iş ve işlemlerinde mevzuatın öngördüğü gizliliği katı şekilde yorumladığı görülmektedir. Oysaki AYM’nin 2019/39889 numaralı bireysel başvuru hakkında verdiği 17.07.2024 tarihli kararında, “... kişilerin kendileri hakkındaki bilgilerin üçüncü kişilerle paylaşılması hâlinde özel hayatın gizliliği ilkesinin ihlali söz konusu olabilmekte ve anılan ilkenin korunması kapsamında söz konusu bilgilere erişim talepleri sınırlandırılmaktadır. Bununla birlikte somut olayda başvurusunun ... erişim talebi başvurusunun bizzat kendisi hakkındaki kişisel verilere erişimi kapsamındadır ve Anayasa’nın 20. maddesinin üçüncü fıkrasında özel olarak düzenlenmiştir. ... Bu kapsamda kişilerin kendileri hakkındaki kişisel verilere erişimi Anayasa’nın ilgili hükmü ve bu hükme dayanan kanuni düzenlemeler ışığında değerlendirilmelidir” tespitlerine yer verilerek kişileri doğrudan ilgilendiren verilere erişimi hususunda Anayasa’nın 20’nci maddesindeki temel hakkın varlığı işaret edilmiştir. Bir başka anlatımla, Mahkeme, yasal düzenlemelerle kişilerin kendileri ile ilgili bilgilerin üçüncü kişilere verilmesi yönünden sınırlama getirildiği; kişinin bizzat kendisi hakkındaki bilgilere erişim talebinin özel hayatın gizliliğini ihlal niteliğinde olmadığı ve bu yöndeki talebin anayasal bir hak olduğunu hükme bağlamıştır. Söz konusu yorum üzerinden nüfus kayıtları özelindeki durum ele alındığında ise, idarenin gizlilik esasını yorumlama şeklinin “kişisel verilere erişim hakkı”na müdahale niteliğini taşıdığı anlaşılmaktadır. Bu doğrultuda idareden, anayasal hak niteliğindeki kişisel verilere erişim ve bilgi edinme haklarına riayet ederek iş ve işlemlerini gerçekleştirilmesi beklenmektedir.

2.2.2.16.2. Mülteci-Sığınmacı Hakları ve Göç Yönetimi

Türkiye’de yabancıların ülkeye giriş ve çıkışları, Türkiye’de kalışları ile uluslararası koruma talep eden kişilere sağlanacak hukuki ve idari çerçeve, 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ile düzenlenmiştir.

Kanun kapsamında, Türkiye’nin 1951 Cenevre Sözleşmesi’ne coğrafi kısıtlama ile taraf olması nedeniyle uluslararası koruma statüleri mülteci, şartlı mülteci ve ikincil koruma olarak belirlenmiştir. Yine Kanun, uluslararası koruma başvurularının koşullarını ve prosedürlerini ayrıntılı biçimde düzenleyerek başvuru sahiplerine sağlanan barınma, idarî gözetim, mülakat, inceleme, karar ve itiraz süreçlerini açık kurallar çerçevesinde ortaya koymaktadır. Bu sayede, başvuru sahipleri, haklarını ve takip edebilecekleri hukuki yolları her aşamada öğrenebilmekte ve başvuru sürecinde mağduriyet yaşamamaları için gerekli güvence sağlanmaktadır.

2025 yılında bu kapsamda, genel olarak yabancıların Türkiye’ye girişleri, çıkışları, vize işlemleri, tahdit kodları, ikamet izin belgeleri, Türkiye’den koruma talep eden yabancılara sağlanacak uluslararası koruma ve geçici koruma kapsamı ve uygulanması, cezaevinde kalan yabancılara uluslararası koruma talepleri, geçici koruma kimlik bilgilerine ilişkin güncelleme yenileme işlemleri, eğitim ve aile birleşimi gibi nedenlerle bulunduğu ilden başka bir ile nakil

işlemleri, ikamet izni/uluslararası koruma/geçici koruma kimlik belgesi verilmesi, kimlik belgesindeki hataların düzeltilmesi, sosyal ve ekonomik yardım talepleri, eğitim ile ilgili talepler, geri gönderme merkezlerinde (GGM) yaşanan barınma, eğitim, sağlık sorunları ve uyumsuzluklar Kuruma başvuru konusu edilmiştir.

Söz konusu başvurular hem ulusal hem de uluslararası hukuk kuralları ve temel insan hakları prensipleri üzerinden inceleme-araştırmaya tabi tutulmaktadır. Bu kapsamda belirtmek gerekir ki ilgili idare olan Göç İdaresi Başkanlığıyla kurulan yakın irtibat sayesinde uyumsuzlukların önemli bir kısmı dostane çözüm yöntemiyle sonuçlandırılmıştır. Özellikle göç mevzuatının devletin egemenlik haklarının doğrudan tezahürü konumunda olduğu dikkate alındığında, Kurumun idareyle gerçekleştirdiği iş birliği kayda değerdir.

Bu durumun en önemli sonucu ise, hiç kuşkusuz vatandaş olmayan ve bu yönüyle dezavantajlı konumda olan başvuranların temel haklarının korunması ve geliştirilmesinde sağlanan olumlu katkıdır. Nitekim 8 yaşındaki yabancı çocuğun mahkeme tarafından verilen eğitim tedbir kararı doğrultusunda okul kaydının yapılması, öğrenci ikamet izninin verilmesi, yatırım yoluyla kısa dönem ikamet izninin verilmesi, insani ikamet izni verilmesi, mahkeme kararının uygulanarak şartlı mülteci statüsünün tekrar aktif edilmesi, geçici koruma kimlik belgesinde “ikamet edilen il”in İstanbul olarak değiştirilmesi, düzensiz göçmen ön kabul ve sevk merkezinde (GÖKSEM) yaşanan mağduriyetin giderilmesi, ceza infaz kurumunda olan başvuranın uluslararası koruma başvuru sürecinin hızlandırılması bağlamında Kurumca verilen dostane çözüm kararlarıyla başvuranların taraf olduğu çeşitli ihtilaflar çözüme kavuşturulmuştur.

Ancak sığınmacı, mülteci hakları alanında gelen başvurular bakımından, önceliğin ulusal ve uluslararası düzenlemeler olduğu da gözden kaçırılmamalıdır. Yani dostane çözüm imkanlarının yoğun surette kullanılıyor olması, hukuki düzenlemelerin olumsuz değerlendirdiği taleplerin de kabul edileceği anlamına gelmemektedir. Özellikle milli güvenlik ve kamu güvenliği bağlamında hassasiyetle yaklaşılması gereken “tahdit kodu uygulaması”na ilişkin Kuruma gelen başvurular hakkında, hukuka uygunluk değerlendirmesi özenle gerçekleştirilmektedir. Bu kapsamda, N-34 tahdit kodunun kaldırılması talepli bir başvuru hakkında yapılan inceleme-araştırma ve idareyle kurulan iletişim üzerine dostane çözüm kararı verilirken bir başka başvuru özelinde talebin reddedilmesi sonucuna ulaşılmıştır. Göç İdaresi Başkanlığı tarafından hakkında V-68 (ikamet izni verilmesi başkanlık iznine tabi) tahdit kodu konulduğu, resmi makamlarda yapılan ve yapılacak resmi işlerde engel teşkil edeceği, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda eğitim gören çocukların yasal kalış hakkını tehlikeye düşüreceği belirtilerek V-68 tahdit kodunun kaldırılması talebi hakkında, ilgili idaresince başvuran hakkında giriş yasağı mahiyetinde olmayan, idari iş ve işlemlere ilişkin takibi sağlamaya ve detaylı incelemeye olanak veren V68 tahdit kodu girişi yapıldığı; idarenin tahdit kaydı koymasının lekelenmeme hakkının ihlali olarak nitelendirilemeyeceği; bu tahdit kodunun yasal kalış hakkını ve yeni yapılacak ikamet izin başvurularına engel teşkil etmediği; başvuranın halihazırda uzun dönem ikamet izninin devam ettiği; bu noktada çocukların ikamette sorun yaşayacaklarını ifade edilme imkanı olmadığı; ilgi kodu görme yetkisine sahip olan yetkililerin ilgi kodun karşılığının da ne olduğunu bilme yetkisine sahip olduğu; bu nedenle sadece kaydın varlığının kamu güvenliği yönünde yanlış bir izlenime yol açma ihtimalinin varlığı yönünden kaydın kaldırılmasının istenemeyeceği; dolayısıyla kamu düzeni ve kamu güvenliğinin korunması ile idari takip bağlamında başvuran hakkında tesis olunduğu

anlaşıldığından idarenin işleminde hukuka aykırılık tespit edilememiş olup ret kararı verilmiştir.

2.2.2.17. Orman, Su, Çevre ve Şehircilik

Bu başlık altında 2025 yılı özelinde 621 başvuru alınmış ve bu başvurular orman alanlarının korunması, su kaynaklarına erişim ve kullanım hakkı, çevresel etki değerlendirmesi süreçleri, imar uygulamaları, yapı ruhsatları, kentsel dönüşüm projelerinden doğan uyumsuzluklar ve çevre kirliliğine yönelik olmuştur.

2.2.2.17.1. Doğal Afet Sonrası Hizmetler

Anayasa'nın sosyal hukuk devleti ilkesine dayanan yaklaşımı uyarınca devlet, kişilerin huzur, refah ve mutluluğunu sağlamak, yaşam hakkı ile sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkını güvence altına almak ve insan onuruna yakışır yaşam koşullarını temin etmekle yükümlüdür; bu yükümlülük, özellikle can ve mal güvenliğini doğrudan tehdit eden doğal afetler bakımından daha da belirgin hâle gelmektedir. Bu çerçevede afetlerle mücadele konusunda kamu kurum ve kuruluşlarının yanı sıra özel ve özerk kuruluşlar, sivil toplum kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilere de görev ve sorumluluklar yüklendiği ve bu suretle devlet ile milletin hep birlikte iş birliği, koordinasyon ve karşılıklı yardımlaşma içerisinde hareket etmesinin amaçlandığı anlaşılmaktadır.

Bilindiği üzere, 6 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş merkezli ve 20 Şubat 2023 tarihinde Hatay merkezli depremler sonucunda 11 ilde ağır yıkım meydana gelmiş, çok sayıda can kaybı ve ciddi maddi zararlar oluşmuş ve bu süreçte hasar tespiti, hak sahipliği, kentsel ve yerinde dönüşüm, kira ve destek ödemeleri ile enkaz kaldırma faaliyetlerinden kaynaklanan zararlar nedeniyle Kuruma çok sayıda başvuru yapılmıştır.

Örneğin, Malatya ilinde deprem sonrasında hak sahipliği isteyen bir vatandaşın, yerinde dönüşüme yönlendirildiğini iddia ederek Kuruma yaptığı başvuruda; Kurumca AFAD Başkanlığı ve Kentsel Dönüşüm Başkanlığı nezdinde gerekli temaslara sağlanmış, bilgi ve belge teatisinde bulunulmuş olup gerçekleştirilen girişimler ve işlemler neticesinde başvuranın Toplu Konut İdaresi hak sahipliğinden doğan konutunun anahtar teslim işlemi gerçekleştirilmiştir.

2.2.2.17.2. Toplu Konut İdaresi (TOKİ) İşlemleri

Konut hakkı, uluslararası insan hakları sınıflandırmalarında sosyal haklar arasında yer alan ve devletlere pozitif yükümlülükler yükleyen bir insan hakkı olup, insan onuruna yaraşır asgari yaşam standartlarının sağlanmasının temel araçlarından biridir. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme başta olmak üzere çeşitli uluslararası belgelerde herkes için elverişli konut hakkı güvence altına alınmış; Avrupa Kentsel Şartı'nda ise bu hakkın güvenli, sağlıklı, erişilebilir ve insanın fiziksel ve sosyal ihtiyaçlarını karşılayan bir konutu kapsadığı vurgulanarak, özellikle ekonomik olanakları kısıtlı grupların konut hakkının piyasa koşullarına terk edilmemesi ve yerel yönetimlerin bu alanda aktif sorumluluk üstlenmesi gerektiği belirtilmiştir.

TOKİ tarafından yürütülen Kilis Merkez 500 Konut Projesi kapsamında, nüfusa kayıtlı olmadığı gerekçesiyle başvurusu geçersiz sayılan ve kurada ismi çıkmasına rağmen kendisine konut tahsis edilmeyen başvuranın, uzun süredir Kilis'te fiilen ikamet ettiği, çalışma ve sosyal

hayatını burada sürdürdüğü dikkate alınarak hak sahipliğinin sağlanması yönünde TOKİ'ye tavsiyede bulunulmuş; bu tavsiye üzerine başvurana konut teslimi yapılmıştır.

2.2.2.17.3. Orman Yangınları ile Mücadele

Ormanlar, biyolojik çeşitliliğin ve ekolojik dengenin korunması bakımından hayati öneme sahip olup, sağlıklı bir çevrede yaşama hakkının temel unsurlarındandır. Bu nedenle ormanların korunması, Anayasa'nın 169'uncu maddesi uyarınca devletin yükümlülüğü altındadır. Bu kapsamda idarenin; orman yangınlarını önleme, yangınlara etkili biçimde müdahale etme ve yanan alanları yeniden ormanlaştırma yönünde pozitif yükümlülükleri bulunmaktadır. Küresel iklim değişikliğinin etkilerinin arttığı günümüzde, orman yangınlarıyla mücadeleye ilişkin kamu politikalarının etkin biçimde yürütülmesi zorunluluk arz etmektedir.

Kuruma yapılan orman yangınları için önleyici tedbirlerin artırılması, yangınlarla etkin mücadele edilmesi ve zararların tazmini konularını içeren bir başvuruda; iklim değişikliğinin etkilerinin gözetilerek ilgili düzenlemelerin yapıpı etkili biçimde uygulanması gerektiği, ormanların korunmasının devletin erteleyemeyeceği pozitif yükümlülüklerinden olduğu, ülkemizin coğrafi konumu ve iklim değişikliği dikkate alındığında hava araçları başta olmak üzere idarenin envanterini güçlendirmesi gerektiği, elektrik kamu hizmetinin iklim değişikliğinin etkilerinin gözetilerek gerek nakil hatları gerekse mevzuat ve diğer yönlerden düzenli şekilde denetlenmesinin önem arz ettiği sonuçlarına varılmıştır.

2.2.2.17.4. Anız Yangını Nedeniyle İdari Para Cezasına Konu Fiilin İspatı Sorunu

2872 sayılı Kanun'un 20'nci maddesi uyarınca anız yakma yasaklanmış ve idari para cezası öngörülmüştür. Başvuru konusu edilen bir uyuşmazlıkta idare, anız yakılan arazinin işleteni olmayı ceza uygulanması için yeterli kabul etmiştir. Ancak yapılan değerlendirme eylemin başvuran tarafından gerçekleştirildiği her türlü şüpheden uzak biçimde tespit edilemediğinden işlemin hukuka ve iyi yönetim ilkelerine aykırı olduğu değerlendirilmiş ve idari para cezasının iptali yönünde tavsiye kararı verilmiştir. İdarenin bu karara uymadığı ve uyuşmazlığın dava aşamasında olduğu anlaşılmıştır.

2.2.2.18. Sağlık

Sağlık hakkı, Anayasa'da ve uluslararası insan hakları metinlerinde güvence altına alınmış olup AİHM, sağlık alanındaki ihlalleri, yaşam hakkı, işkence ve kötü muamele yasağı, özel hayatın korunması hakkı ve ayrımcılık yasağı çerçevesinde incelemektedir. Sağlık hakkı, sadece hasta veya sakat olmama halini değil fiziksel, ruhsal ve sosyal açıdan iyi olma hâlini de kapsamaktadır. Bu noktada sağlık hakkının ihlal edildiğini düşünen bireylerin Kuruma erişimleri ve sorunlarına dostane yolla çözüm bulmaları hak arama kültürünün yaygınlaşması açısından son derece önemlidir.

Kuruma sağlık alanında 2025 yılında 523 başvuru alınmış olup Merkezi Hekim Randevu Sistemi'ne (MHRS) ilişkin başvurular, tedaviye ve ilaca erişim sorunları, sağlık personelinin tutum ve davranışından kaynaklı hasta hakkı ihlali iddiaları, hatalı/yanlış teşhis ve tedavi (tıbbi kötü uygulama-malpraktis) iddiaları, sağlık hizmetlerinin gerektiği gibi yürütülmediği iddiaları, kullandıkları ilaçların/ ürünlerin/tıbbi malzemelerin geri ödeme listesine eklenmesi talepleri, ceza infaz kurumunda barındırılan mahkûmların revire ve hastaneye sevk talepleri, mahkûmların sağlık hizmetlerinden gerektiği gibi

faydalandırılmadıkları iddiaları, sağlık çalışanlarının MHRS'ye ilişkin talepleri, ruhsat talepleri, sertifika talepleri gibi çeşitli konularda başvurular gelmektedir. Bu başvuruların çözümü için başta dostane çözüm yaklaşımıyla hareket edilerek sorunlar çözülmeye çalışılmış, buna ek olarak gerek yazışmalarla gerekse kararlar ile idarelere rehber olma fonksiyonu yerine getirilmiştir.

2.2.2.18.1. İlaça Erişim Sorunu

Sağlık hakkı, insanların sağlıklarının korunması, hastalandıklarında iyileşmeler, tıbbi bakım görebilmeleri ve tedavi edilebilmeleri için devletin sağladığı her türlü imkândan yararlanma hakkını kapsamaktadır. Sağlık hizmetlerinin niteliği gereği ikame edilemez olması, bu alandaki kamu hizmetini diğer hizmetlerden ayırmaktadır. Bununla birlikte, sağlık hizmeti sunma konusunda devletin pozitif yükümlülüğünün ekonomik sınırları belirlenirken, devletin kamu kaynaklarını kullanma konusundaki takdir hakkı ile tedavi ücretlerinin bireylere yüklediği ekonomik külfet arasında makul bir denge kurulması gerekmektedir.

Bu kapsamda, Kuruma gelen bir başvuruda başvuran; kendisine reçete edilen rahim ağzı kanserini önleyen tek tedavi yöntemi olan HPV aşısını üç doz olarak kendi imkânları ile yaptırdığını belirterek, ödemiş olduğu ücretin yasal faizi ile birlikte tarafına ödenmesini talep etmiştir. İstatistiklere göre rahim ağzı kanseri, 2022 yılında 662.301 yeni vaka sayısı ile dünyada en sık görülen 8. kanser türüdür. Dolayısıyla başvuruya, toplumunun önemli bir kesimini ilgilendiren bir konu olarak yaklaşmış ve şikâyet konu idare yanında konunun uzmanı farklı kurumlardan da bilimsel görüşler talep edilmiştir.

SGK tarafından yapılan açıklamada, bir ilacın geri ödeme kapsamına alınabilmesi için ruhsat sahibi firma tarafından geri ödeme başvurusu yapılmasının zorunlu olduğu, HPV aşısı bakımından böyle bir başvurunun bulunmaması nedeniyle Kurumlarınca işlem tesis edilemediği belirtilmiştir. Sağlık Bakanlığı ise rahim ağzı kanseriyle mücadelede tarama programlarının önemine vurgu yapmıştır. Bununla birlikte, Kuruma iletilen uzman görüşlerinde, tarama programlarının yanında HPV aşılmasının da kanserin önlenmesinde etkili ve tamamlayıcı bir yöntem olduğu, özellikle dokuz değerlikli HPV aşısının yüksek koruyuculuk sağladığı ifade edilmiştir. Bu çerçevede, sağlık ve sosyal güvenlik haklarının yaşam hakkı ile doğrudan bağlantısı gözetilerek, uzun vadeli toplum sağlığı risklerinin dikkate alınması gerektiği değerlendirilmiş; HPV aşısının geri ödeme listesine alınması yönünde çalışma yapılması ve başvuranın aşı için yaptığı harcamanın karşılanması hususunda Sosyal Güvenlik Kurumuna tavsiyede bulunulmuştur.

Karara cevaben SGK'dan alınan yazıda, HPV aşısının geri ödeme kapsamına alınabilmesi için ruhsat sahibi firma tarafından geri ödeme başvurusu yapılmasının zorunlu olduğu, böyle bir başvurunun bulunmaması nedeniyle ilacın ilgili komisyonlarda değerlendirilemediği bildirilmiştir. Ayrıca, hayati önem, kanıta dayalı tıp ve maliyet-etkililik kriterlerinin tartışılabilmesi sebebiyle SGK'nın sosyal sigortacılık ilkelerine dayalı yükümlülüklerinin yerine getirilmesinin önüne geçildiği, ayrıca ilgili ilacın "Koruyucu Sağlık Hizmetleri" kapsamında Sağlık Bakanlığının görev alanında değerlendirilmesi gerektiği bildirilmiştir.

2.2.2.18.2. Cezaevinde Barındırılan Tutuklu ve Hükümlülerin Sağlık Hizmetlerine Erişimi

Ceza infaz kurumlarında barındırılan tutuklu ve hükümlülerin revire ve hastaneye sevk talepleri, sağlık hizmetlerinden gerektiği gibi faydalandırılmadıkları iddiaları, ilaca ve tedaviye erişimde sorun yaşadıklarına ilişkin başvurular Kuruma iletilmektedir.

Bilindiği üzere, Anayasa'nın 17'nci, AİHS'nin 2'nci ve Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi'nin 6'ncı maddesi ile koruma altına alınan yaşama hakkı, yaşama yönelik tehlike ve risklere karşı kamusal otoriteler tarafından korunma hakkını da içermektedir. Yaşama hakkının tamamlayıcısı ve ön koşulu ise sağlığa erişim hakkıdır. Anayasa uyarınca devlet herkesin hayatını, beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlamakla yükümlüdür. Ulusal mevzuatta tutuklu ve hükümlülerin yaşam ve sağlık haklarının korunmasına yönelik ilke ve kurallar 5275 sayılı Kanun'da düzenlenmiş olup, hükümlülerin insan onuruna yaraşan maddi ve manevi koşullar altında yaşam sürdürmelerinin sağlanacağı ve beden ve ruh sağlığının korunması için muayene ve tedavi olanaklarından yararlanma hakkına sahip oldukları hüküm altına alınmıştır.

Bu kapsamda, Kuruma mahkûmlar tarafından iletilen başvurularda, tedaviye ve ilaca erişimde sorun yaşandığı iddialarına yönelik herhangi bir ihmalin olup olmadığı derinlemesine incelenerek, gerekli önlemlerin acilen alınması noktasında gerek ceza infaz kurumuyla iletişime geçilerek gerekse de yazışmalarla ve kararlarla idarenin gerekli işlemleri yapması sağlanmaktadır.

2.2.2.18.3. Merkezi Hekim Randevu Sistemine (MHRS) İlişkin Başvurular

Bilindiği üzere MHRS; vatandaşların Sağlık Bakanlığına bağlı hastaneler ile ağız ve diş sağlığı merkezlerinden 182 MHRS Çağrı Merkezi veya web üzerinden randevu alabilecekleri bir uygulama olup, sağlık hizmetlerinin daha etkili ve verimli sunulması ile vatandaş/hasta memnuniyetinin artırılması amaçlanmaktadır.

Kuruma MHRS'ye ilişkin başvurular çoğunlukla istenilen bölüm veya hastaneden randevu alınamamasına yönelik olup, son dönemde "Onaylı Randevu" sisteminden kaynaklı mağduriyetler de şikâyet konusu yapılmaktadır. Kurumumuz dostane çözüm yaklaşımı ve gönderme kararlarıyla mağduriyetlerin giderilmesini sağlamaya çalışmaktadır. Ayrıca hekimlerin MHRS randevu sayıları ve muayene sürelerine yönelik şikâyet ve talepleri de Kuruma iletilmektedir.

Şöyle ki, Kuruma iletilen bir başvuruda diş hekimlerinin muayene ve tedavi süreleri ile günlük muayene sayıları ve çalışma koşulları şikâyet konusu edilmiştir. Başvuru kapsamında, şikâyete konu edilen ağız ve diş sağlığı merkezindeki (ADSM) MHRS uygulaması ile çalışma koşullarına yönelik olmak üzere iki başlıkta inceleme gerçekleştirilmiştir. İnceleme sonucunda, sağlık kuruluşundaki hasta yoğunluğu nedeniyle MHRS randevu sayılarının artırıldığı, idarenin hasta yoğunluğunu azaltmak amacıyla çeşitli yöntemler uyguladığı ve MHRS Optimizasyon Modülü ile randevu dağılımında denge sağlamaya çalıştığı anlaşılarak, randevu sayısı ve sürelerine ilişkin taleplerin reddedilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır. Bununla birlikte, çalışma koşulları yönünden personel eksikliği tespit edilerek yardımcı sağlık personeli sayısının yetersizliğinin hizmetin verimli sunulmasını olumsuz etkileyebileceği değerlendirilmiş ve bu eksikliğin giderilmesi hususunda idareye tavsiyede bulunulmuştur. İdare tarafından, kararın tavsiye kısmıyla ilgili olarak, söz konusu ADSM'de ağız ve diş sağlığı teknikeri bakımından

personel doluluk oranının %100 olduğu ve ilerleyen dönemler için planlama yapılacağı şeklinde yanıt verilmiştir.

2.2.2.19. Ulaştırma, Basın ve İletişim

Kuruma, ulaştırma, basın ve iletişim konularında basın yayın organlarına ilişkin işlemlerden elektronik haberleşme ve telekomünikasyon işlemlerine birçok alana ilişkin başvurular alınmaktadır. Söz konusu başvurulara ilişkin yapılan incelemeler neticesinde tespit edilen sorun alanlarının haberleşme hürriyeti başta olmak üzere temel haklarla ilgili olduğu tespit edilmiştir. Bu tespit ve değerlendirmeler neticesinde tavsiye edilen hususlar, hem idarenin bu hizmetleri yerine getirirken hukuka ve hakkaniyete uygun davranmasını sağlayıcı hem de bu hizmetlerinin sunumunu geliştirici niteliktedir.

2025 yılında ulaştırma, basın ve iletişim alanında 603 başvuru alınmış olup internet erişimi ve internet hizmet altyapısında yaşanan sorunlar gelen başvuruların önemli bir bölümünü oluşturmaktadır.

2.2.2.19.1. İnternete Erişim Sorunları

Elektronik haberleşmeye ilişkin temel norm olarak 5369 sayılı Evrensel Hizmet Kanunu karşımıza çıkmaktadır. Bu Kanun ile haberleşme hizmetlerinin sunumunda ve bu alanda yapılacak düzenlemelerde bazı temel ilkelere bağlı kalınması zorunlu kılınmıştır. Bu ilkeler, hizmetin sadece teknik bir yükümlülük değil, aynı zamanda toplumsal bir sorumluluk olarak ele alınmasını öngörmektedir. Kanun'da açıkça belirtildiği üzere, internet hizmetinden Türkiye sınırları içinde yaşayan tüm bireyler, coğrafi konumlarından bağımsız olarak eşit şekilde yararlanma hakkına sahiptir. Bu yönüyle Kanun, dijital uçurumun azaltılması ve sosyal adaletin güçlendirilmesi açısından kritik önem taşımaktadır. Zira günümüzde internete erişim, bireyin maddi ve manevi varlığını geliştirme hakkı, haberleşme hakkı, eğitim hakkı ve düşüncüyü açıklama ve yayma hürriyeti gibi temel hakları ile iç içe geçmiştir.

Öte yandan elektronik haberleşme alanında düzenleme ve denetim konusunda Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı ile Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu yetkili kılınmıştır. Bu bağlamda başvurularda idarenin düzenleme ve denetim yükümlülüğü yapılan incelemelerin odağını oluşturmaktadır. Nitekim yapılan bir başvuruda Kurumca; herkesin coğrafi konumuna bakılmaksızın internet hizmetlerinden yararlanma hakkının bulunduğunu, bu kapsamda başvuruya konu yerleşim yerinde sabit internet hizmetinin sağlanması için gerekli planlama ve koordinasyonun yapılması yönünde tavsiye kararı verilmiştir.

Başvurular önemli bir çoğunluğu fiber internet altyapısı kurulması talepleri oluşturmaktadır. Bu konuda idareden, sabit internet hizmetinden yararlanılıyor olsa da çağın gereklerine uygun bir şekilde yüksek kalitede internete erişim hizmetinin sağlanması amacıyla fiber altyapı sağlanması taleplerinin karşılanmasına yönelik planlama çalışmalarının yapılması beklenmektedir. Mevcut internet altyapısının yetersiz olmasını konu alan başvurularda fiber internet erişim hizmetinden yararlanamamanın, bilgi toplumu hizmetlerine erişimde önemli bir sorun teşkil ettiği, bu kapsamda, piyasa koşulları uyarınca yatırım yapılmasından imtina edilen veya yatırım çalışması planlaması belirli bir takvime bağlanmamış bölgelerde yaşayan vatandaşların da eşit hizmetlerden yararlanabilmesini sağlamak adına ilgili kurumlar arasında etkin bir işbirliği ve koordinasyon sağlanarak gerekli önlemlerin alınmasının gereklilik olduğu, söz konusu hizmetlerin, yalnızca kâr odaklı yaklaşımla değil, kamu yararı ve hizmete erişimde

eşitlik ilkeleri doğrultusunda tüm vatandaşlara ulaştırılmasının hedeflenmesi gerektiği değerlendirilmiştir. Ancak idare tarafından verilen cevaplarda; ekseriyetle altyapı yatırımı, kapasite artırımı ve fiber şebekeye dönüşüm kararlarının işletmeciler tarafından ticari olarak serbestçe alındığı, İdarece doğrudan altyapı tesisine yönelik müeyyide uygulanmasını, yetki verilmesini veya sorumluluk doğurmasını düzenleyen mevzuat hükmünün bulunmadığı hususu öne çıkmaktadır.

2.2.3. İDARELERİN KARARLAR VE BİLGİ-BELGE TALEPLERİNE YAKLAŞIMI

Başvuru inceleme sürecinde Kurumun idarelerle resmi teması, iki şekilde gerçekleşmektedir. Bunlar, idareye iletilen kararlar ile inceleme-araştırma bağlamında idareye yönelik hazırlanan bilgi-belge talep yazılarıdır. Bu bağlamda, Kurumun idareye muhatap kıldığı kararları, tavsiye kararı, ret kararı, kısmen tavsiye kısmen ret kararı ve gönderme kararıdır. Söz konusu karar türlerinden ret kararı, idarenin işlem, eylem, tutum veya davranışında hukuka ve hakkaniyete bir aykırılık görülmemesi üzerine tesis edilmektedir. Bu nedenle, idarenin karar gereğince bir değerlendirme yaparak yeni bir işlem tesisine vücut vermemektedir. Buna karşılık, bahse konu diğer karar türleri, idarenin cevaplaması beklenen kararlar olarak öne çıkmaktadır.

Öte yandan tavsiye kararı ve kısmen tavsiye kısmen ret kararı bakımından, idare, Kurumun önerileri doğrultusunda tesis ettiği işlemi veya Kurumun önerdiği çözümü uygulanabilir nitelikte görmediği takdirde bunun gerekçesini otuz gün içinde Kuruma bildirmek zorundadır. Söz konusu usul, kararlara yönelik sadece bir cevabi yazı hazırlanması yerine ya kararın gereğinin yapılması ya da gerekçeli bir cevabın bildirilmesini öngörmektedir. Bir başka ifadeyle, Kurumun tavsiye kararlarının idare bakımından kolaylıkla reddedilebilecek konumda olmadığı; aksine kanun koyucunun asıl iradesinin, karar doğrultusunda işlem yapılması olduğu; burada belirtilen “gerekçe bildirme”nin istisnaen öngörüldüğü anlaşılmaktadır.

Gönderme kararı bakımından ise, idare, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu’nda belirtilen idari başvuru yolları ile özel kanunlarda yer alan zorunlu idari başvuru yollarının tüketilmesi kapsamında başvurana süresinde cevap vermekle yükümlüdür. Yani idarenin doğrudan Kuruma cevap vermesi gerekmemektedir. Ancak kurumsal uygulama gereğince gönderme kararlarına yönelik idarelerden cevabi yazıları beklenmektedir. Zira burada salt bir vatandaş dilekçesinin ötesinde Kurumun araya girerek ilgisi adına muhatap idareye müracaatı söz konusu olmakta ve bundan kaynaklı idarenin karara ilişkin yaklaşımının bilinmesi önem taşımaktadır. Ayrıca gönderme kararı sonrasında uyuşmazlığın çözülememesi halinde Kuruma yeniden müracaatın imkân dahilinde olması bahse konu cevabi yazıların gönderilmesini gerekli kılmaktadır.

Kurum tarafından 2025 yılında 901 adet tavsiye kararı ile 313 adet kısmen tavsiye kısmen ret kararı verilmiştir. Bu kararlara yönelik iletilen cevabi yazı sayısı, 1.039 olurken, Kurum tarafından yapılan öneriler doğrultusunda iş ve işlemlerde bulunan karar sayısı 617’dir. 422 adet karar hakkındaysa idareler gerekçe bildirmiştir. Kurum kararlarına uyumun asıl belirleyicisi konumundaki tavsiye ve kısmen tavsiye kısmen ret kararına yönelik iletilen cevaplar üzerinden 2025 yılı kararlara uyum oranının %59,38 olduğu tespit edilmiştir.

2025 yılı başvuru sayılarının %42,49 oranında arttığı bir yıl olarak kayda geçmiştir. Bunun doğal sonucu olarak tavsiye ve kısmen tavsiye kısmen ret kararlarının da artması beklenirken bu yönde bir gelişme yaşanmamıştır. Özellikle gönderme kararlarındaki yüksek

artış bu durumda etkili olmuş ve söz konusu kararlar sonrasında başvuruların Kuruma tekrar müracaat etmemesi inceleme-araştırma aşamasına geçilememesine neden olmuştur. Bununla birlikte, mevcut tavsiye ve kısmen tavsiye kısmen ret kararlarına idarelerin uyum oranının düşüklüğünde farklı sebeplerin etken olduğu değerlendirilmektedir. Bunların başında, bazı kararlardaki önerilere yönelik ilgili idarelerin genel nitelikte, somut uyum iradesi taşımayan cevaplarının, uyum bağlamında olumlu olarak değerlendirilmesi gelmektedir. Geçmiş yıllarda benimsenen bu istatistiksel yaklaşım üzerinden, idarenin açıkça olumsuz yaklaşmadığı kararlar da “uyuldu” şeklinde takdir edilmiştir. 2025 yılındaysa söz konusu yaklaşım yerine kararlarda yer alan önerilere ilişkin idarelerin tutumu daha sarıh surette ele alınmakta ve uyum oranı buradan çıkan sonuçlar bağlamında şekillendirilmektedir.

Kararlara uyumun azalmasında, genel olarak idari mekanizmanın hukuka uygunluk ve iyi yönetim bağlamındaki eksikliğinin de tesiri olduğu dikkate alınmalıdır. Doğrudan yasal düzenleme gerektiren veya mali açıdan karşılanması zaman alan durumların dışında, idarelerin, inisiyatif almayan, yorum imkânlarını vatandaş lehine kullanmayan, sadece yargı kararı doğrultusunda işlem yapan, emsal Kurum kararları veya yargı kararlarını dikkate almayan tutumlarıyla sıklıkla karşılaşmaktadır. Oysaki kamu hizmetlerinin daha etkin ve kaliteli sunumu adına ilgili idarelerin Kurumu iş ortağı kabul ederek iş birliğini güçlendirmesi ve kamu otoritesine olan güveni pekiştirecek nitelikte vatandaş odaklı hareket etmesi gerekmektedir. Bu bakımdan, Kurum kararlarına uyum noktasında idarelerin tüm boyutlarıyla olumlu bir tutum göstermelerine ihtiyaç duyulmaktadır.

Kurumun gönderme kararlarına yönelik idarelerin yaklaşımı ele alınacak olursa, 2025 yılında verilen 8.378 adet gönderme kararına karşılık bunların %75,90 oranına idarelerince cevap verildiği gözlemlenmiştir. 6328 sayılı Kanun bağlamında, gönderme kararları üzerine Kuruma cevap verme yükümlülüğü olmamasına rağmen idareler cevap verme yaklaşımı sergilemektedir. Öte yandan, idarelerin gönderme kararı üzerine başvuru konusunu çözüme kavuşturma oranı da 2025 yılında %15,05 olarak gerçekleşmiştir.

İdarelerin kararlara yaklaşımına yönelik tespit ve değerlendirmeler başlığı altında idari mekanizmanın genel olarak Kuruma yaklaşımını somutlaştıran dostane çözüm kararlarına da değinilmesinde yarar bulunmaktadır. Dostane çözüm kararı, Kurumun arabulucu yönünü öne çıkarmakta ve tam manasıyla bir “ombudsmanlık faaliyeti” olarak tezahür etmektedir. Bu kapsamda, 2025 yılında Kurumca 1.086 adet dostane çözüm kararı verilmiştir. Söz konusu karar bazında, 2024 yılındaki verilere göre bir azalma görülmekle birlikte, temas edilen konular dikkate alındığında oldukça önemli çalışmalar yapıldığı anlaşılmaktadır.

En fazla dostane çözüme ulaşılan konu alanı olan “eğitim-öğretim, gençlik ve spor” bağlamında, Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) ve üniversitelere yönelik bazı kararlar bu durumu daha da somutlaştırmaktadır. Nitekim ÖSYM tarafından haziran ya da temmuz ayında Yabancı Dil Bilgisi Seviye Tespit Sınavı (YDS) yapılması talepli çok sayıda başvurunun inceleme ve araştırması kapsamında ÖSYM’yle iletişim sağlanarak haziran ya da temmuz ayında YDS yapılması hususunda dostane çözüme davet edilmiştir. ÖSYM tarafından 05.07.2025 tarihinde YDS gerçekleştirileceği 02.05.2025 tarihinde ilân edilmiş ve idarenin internet sitesinde yer alan sınav takvimine de eklenerek işlem tesis edilmiştir. Böylece yüz bini aşkın kişiye ek sınavdan faydalanma imkânı sağlanmıştır. Yine eğitim ücretinin fahiş seviyede artışına ilişkin bir başvuruda, başvuruya konu talebin çözülmesi amacıyla dostane çözüm yoluna da davet edilerek 12.06.2025 tarihinde ivedi bir şekilde İstinye Üniversitesinden bilgi

ve belge talep edilmiştir. Akabinde ilgili Üniversitenin yetkili birimince yapılan görüşmeler neticesinden konunun çözüleceği bilgisi iletilmiştir. Bunun üzerine başvuran ile yapılan görüşmede Kurumun girişimleri sonucu sorunun çözüldüğü belirtilmiştir.

Kurum tarafından inceleme-araştırma sürecinde kullanılmak için başvuruya muhatap konumdaki idarelere bilgi-belge talep yazıları iletilmektedir. Bu bağlamda, 2025 yılında toplam 3.913 adet bilgi-belge talep yazısı muhatap idarelere iletilmekle beraber sadece 166 tekit yazısı hazırlanmıştır. 2025 yılında muhatap olunan başvuru sayısı üzerinden sırasıyla ilgili idarelerin kararlara ve bilgi-belge taleplerine yaklaşımı aşağıda değerlendirilmektedir.

Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü

2025 yılında en fazla başvuruya muhatap olan idare Adalet Bakanlığı olmuştur. Bu durumun başlıca sebebi, ceza infaz kurumları özelindeki başvurulardır. Söz konusu başvurular, ceza infaz hizmetlerine ilişkin şikâyetleri ve temel hak-hürriyet ihlali iddialarını içermektedir. Bahse konu Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü muhatap alınarak 2025 yılında 193 adet tavsiye kararı/kısmen tavsiye kısmen ret kararı verildiği; bunların 191 adedinin cevaplandığı; söz konusu cevaplar üzerinden 180 adet karara uyulduğu ve 11 adedine yönelik gerekçe bildirildiği tespit edilmektedir. Bu karar türü bazında idarenin uyum oranı %94,24 olmuştur. Gönderme kararları ele alındığında, söz konusu Genel Müdürlüğüne yönelik 994 adet gönderme kararı verildiği; bunların 525 adedinin cevaplandığı; söz konusu cevaplar üzerinden 139 adedinde uyuşmazlığın giderildiği görülmektedir. Bu karar türü bazında idarenin uyum oranı %26,48 olmuştur. Ayrıca yıl içinde 59 adet dostane çözüm kararı da ilgili idareyle yapılan arabuluculuk faaliyetinin neticesi olarak dikkat çekmektedir.

Öte yandan ilgili idare, tavsiye kararlarına cevap verme yükümlülüğünü yerine getirme konusunda titiz davranmakta ve başvuru konularının hassasiyeti düşünüldüğünde önemli oranda kararlar doğrultusunda işlem tesis etme eğilimindedir. Gönderme kararı bağlamındaki verilere bakılınca, önemli sayıdaki karara yönelik cevabın iletildiği görülmekte ve bunların bir kısmına uyulduğu anlaşılmaktadır. Söz konusu durumun en önemli sonucu, özellikle hükümlü ve tutukluların hak arama mekanizmalarını tanımaları ve bu yolları sonuna kadar kullanma eğilimleri karşısında yeni başvuruların yapılması olmaktadır. Ancak 59 adet dostane çözüm kararıyla uzlaşa sağlandığı düşünüldüğünde bahse konu idarenin iş birliği tutumunun varlığı da gözden kaçırılmamalıdır.

Sağlık Bakanlığı

2025 yılında ikinci en fazla başvuruya muhatap idare Sağlık Bakanlığı olmuştur. Söz konusu başvurular, özellikle aile sağlık merkezinde sağlık çalışanı (doktor, hemşire, ebe, sağlık memuru ve acil tıp teknisyeni) olarak görev yapan personelin, iş bırakma eylemine katılmalarından dolayı hak ediş ödemelerinden kesinti ve grup düşürme işlemi yapılması hususunda yoğunlaşmıştır.

Bakanlığa muhatap 2025 yılında 93 adet tavsiye kararı/kısmen tavsiye kısmen ret kararı verildiği; bunların 75 adedinin cevaplandığı; söz konusu cevaplar üzerinden 28 adet karara uyulduğu ve 47 adedine yönelik gerekçe bildirildiği tespit edilmektedir. Bu karar türü bazında idarenin uyum oranı %37,33 olmuştur. Gönderme kararları ele alındığında, söz konusu Bakanlığa yönelik 577 adet gönderme kararı verildiği; bunların 248 adedinin cevaplandığı; söz konusu cevaplar üzerinden 46 adedinde uyuşmazlığın giderildiği görülmektedir. Bu karar türü bazında idarenin uyum oranı %18,55 olmuştur. Ayrıca yıl içinde 69 adet dostane çözüm kararı da ilgili idareyle yapılan arabuluculuk faaliyetinin neticesi olarak dikkat çekmektedir.

Öte yandan tavsiye kararlarına cevap verme yükümlülüğünü yerine getirme eğiliminde olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, cevap verilen tavsiye kararları/kısmen tavsiye kısmen ret kararları bakımından ilgili öneriler doğrultusunda işlem tesis etmekte Bakanlığın yeterince istekli olmadığı anlaşılmaktadır. Gönderme kararı bağlamındaki verilere bakılınca, belli sayıdaki karara yönelik cevabın iletildiği görülmekte ve bunların da az bir kısmına uyulduğu anlaşılmaktadır. Benzer şekilde 69 adet dostane çözüm kararıyla uzlaşa sağlandığı düşünüldüğünde, Bakanlığın dostane olarak da uyuşmazlıkları sona erdirmeye tutumundaki eksiklik göze çarpmaktadır.

Milli Eğitim Bakanlığı

Milli Eğitim Bakanlığına muhatap 2025 yılında 67 adet tavsiye kararı/kısmen tavsiye kısmen ret kararı verildiği; bunların 50 adedinin cevaplandığı; söz konusu cevaplar üzerinden 15 adet karara uyulduğu ve 35 adedine yönelik gerekçe bildirildiği tespit edilmektedir. Bu karar türü bazında idarenin uyum oranı %30 olmuştur.

Gönderme kararları ele alındığında, söz konusu Bakanlığa yönelik 552 adet gönderme kararı verildiği; bunların 278 adedinin cevaplandığı; söz konusu cevaplar üzerinden 49 adedinde uyuşmazlığın giderildiği görülmektedir. Bu karar türü bazında idarenin uyum oranı %17,63 olmuştur. Ayrıca yıl içinde 72 adet dostane çözüm kararı da ilgili idareyle yapılan arabuluculuk faaliyetinin neticesi olarak dikkat çekmektedir. Bu bağlamda Milli Eğitim Bakanlığının tavsiye kararlarına cevap verme yükümlülüğünü yerine getirme eğiliminde olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, cevap verilen tavsiye kararları/kısmen tavsiye kısmen ret kararları bakımından, ilgili öneriler doğrultusunda işlem tesis etmekte Bakanlığın yeterince istekli olmadığı anlaşılmaktadır. Gönderme kararı bağlamındaki verilere bakılınca, belli sayıdaki karara yönelik cevabın iletildiği görülmekte ve bunların da az bir kısmına uyulduğu anlaşılmaktadır. Benzer şekilde 72 adet dostane çözüm kararıyla uzlaşa sağlandığı düşünüldüğünde, Bakanlığın dostane olarak da uyuşmazlıkları sona erdirmeye tutumundaki eksiklik göze çarpmaktadır.

Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK)

Sosyal Güvenlik Kurumunun, tavsiye kararlarına cevap verme yükümlülüğünü yerine getirme eğiliminde olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, cevap verilen tavsiye kararları/kısmen tavsiye kısmen ret kararları bakımından, ilgili öneriler doğrultusunda işlem tesis etmekte Kurumun istekli olmadığı anlaşılmaktadır. Özellikle kararlara yönelik cevabi yazılarda, yasal düzenleme gerekliliği ile SGK'nın aktüeryal dengesine vurgu yapılarak ilgili öneriler doğrultusunda işlem tesis edilmediği gözlemlenmekte, genellikle Kurumca yapılan önerilerin yasal değişiklik çalışmalarında değerlendirilmek üzere “not edildiği” kaydıyla karşılaşılmaktadır. Bu durum, Sosyal Güvenlik Kurumunun, yasal düzenlemeleri geniş yorumlama eğilimi ile vatandaş merkezli bakış açısını yeterince benimsemediğini açıkça ortaya koymaktadır. Gönderme kararı bağlamındaki verilere bakılınca, belli sayıdaki karara yönelik cevabın iletildiği görülmekte ve bunların da az bir kısmına uyulduğu anlaşılmaktadır.

Benzer şekilde 48 adet dostane çözüm kararıyla uzlaşa sağlandığı düşünüldüğünde, Kurumun dostane olarak da uyuşmazlıkları sona erdirmeye tutumundaki eksiklik göze çarpmaktadır. Ancak ilgili idarenin dostane çözüm özelinde Kurumla iletişim kanallarını açık tuttuğu ve bu surette uzlaşma imkânını aradığı da belirtilmelidir. Bununla birlikte, bilgi-belge talepleri bağlamında, anılan Kurumun cevabi yazılarının oldukça detaylı ve doyurucu şekilde düzenlendiği hususuna da işaret etmek gerekmektedir.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığına muhatap 2025 yılında 21 adet tavsiye kararı/kısmen tavsiye kısmen ret kararı verildiği; bunların 19 adedinin cevaplandığı; söz konusu cevaplar üzerinden 6 adet karara uyulduğu ve 13 adedine yönelik gerekçe bildirildiği tespit edilmektedir. Bu karar türü bazında idarenin uyum oranı %31,58 olmuştur. Tüm bu veriler göstermektedir ki, Bakanlığın, tavsiye kararlarına cevap verme yükümlülüğünü yerine getirme konusunda titiz davrandığı görülmektedir. Bununla birlikte, cevap verilen tavsiye kararları/kısmen tavsiye kısmen ret kararları bakımından, ilgili öneriler doğrultusunda işlem tesis etmekte Bakanlığın yeterince istekli olmadığı anlaşılmaktadır. Gönderme kararı bağlamındaki verilere bakılınca, önemli sayıdaki karara yönelik cevabın iletilmediği görülmekte ve bunların sadece bir kısmına uyulduğu anlaşılmaktadır. Benzer şekilde 19 adet dostane çözüm kararıyla uzlaşa sağlandığı düşünüldüğünde, Bakanlığın dostane olarak da uyuşmazlıkları sona erdirmeye tutumundaki eksiklik göze çarpmaktadır.

Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM)

Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezine (ÖSYM) muhatap 2025 yılında 5 adet tavsiye kararı/kısmen tavsiye kısmen ret kararı verildiği; bunların 5 adedinin cevaplandığı; söz konusu cevaplar üzerinden 5 adet karara uyulduğu tespit edilmektedir. Bu karar türü bazında idarenin uyum oranı %100 olmuştur.

Gönderme kararları ele alındığında, ÖSYM'ye yönelik 81 adet gönderme kararı verildiği; bunların 50 adedinin cevaplandığı; söz konusu cevaplar üzerinden 4 adedinde uyuşmazlığın giderildiği görülmektedir. Bu karar türü bazında idarenin uyum oranı %8 olmuştur. Ayrıca yıl içinde 127 adet dostane çözüm kararı da ilgili idareyle yapılan arabuluculuk faaliyetinin neticesi olarak dikkat çekmektedir.

Tüm bu veriler göstermektedir ki, ilgili idarenin, tavsiye kararlarına cevap verme yükümlülüğünü yerine getirme konusunda titiz davrandığı görülmektedir. Bununla birlikte, cevap verilen tavsiye kararları/kısmen tavsiye kısmen ret kararları bakımından, ilgili öneriler doğrultusunda işlem tesis etme eğiliminin yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Özellikle ÖSYM'nin sınav güvenliği ve istikrarı bağlamındaki kuralcı ve katı yaklaşımı dikkate alındığında, Kuruma dönük bahse konu tutumun ayrıca takdire şayan olduğu belirtilmelidir. Gönderme kararı bağlamındaki verilere bakılınca, belli sayıdaki karara yönelik cevabın Kuruma iletilmediği görülmekte ve bunların da oldukça az bir kısmına uyulduğu anlaşılmaktadır. Ancak 127 adet dostane çözüm kararıyla uzlaşa sağlandığı düşünüldüğünde, Kurumun dostane surette uyuşmazlıkları sona erdirmeye tutumunda belirgin bir eğilim olduğu dikkati çekmektedir.

Millî Savunma Bakanlığı

Millî Savunma Bakanlığına muhatap 2025 yılında 9 adet tavsiye kararı/kısmen tavsiye kısmen ret kararı verildiği; bunların 6 adedinin cevaplandığı; söz konusu cevaplar üzerinden 2 adet karara uyulduğu ve 4 adedine yönelik gerekçe bildirildiği tespit edilmektedir. Bu karar türü bazında idarenin uyum oranı %33,33 olmuştur.

Gönderme kararları ele alındığında, söz konusu Bakanlığa yönelik 63 adet gönderme kararı verildiği; bunların 53 adedinin cevaplandığı; söz konusu cevaplar üzerinden 6 adedinde uyuşmazlığın giderildiği görülmektedir. Bu karar türü bazında idarenin uyum oranı %11,32 olmuştur. Ayrıca yıl içinde 5 adet dostane çözüm kararı da ilgili idareyle yapılan arabuluculuk faaliyetinin neticesi olarak dikkat çekmektedir.

Söz konusu veriler ışığında, Milli Savunma Bakanlığının tavsiye kararlarına cevap verme yükümlülüğünü yerine getirme eğiliminde olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, cevap verilen tavsiye kararları/kısmen tavsiye kısmen ret kararları bakımından, ilgili öneriler doğrultusunda işlem tesis etmekte Bakanlığın yeterince istekli olmadığı anlaşılmaktadır. Özellikle milli savunma hizmetleri, askerlerle ilgili uygulamalar ve Türk Silahlı Kuvvetlerinin kamu personel rejimine ilişkin konular bağlamında, güncel mevzuata uygun işlem yapıldığı ve mahkeme kararı bulunmadan aksi yönde işlem gerçekleştirilemeyeceği ile mevzuat değişikliğine yönelik tavsiye kararları bakımından süregelen uygulamaların bütünlüğünün bozulacağı ve aksi yönde bir düzenleme yapılması halinde öngörülemez mağduriyetlerin yaşanabileceği hususlarının vurgulandığı tespit edilmektedir. Oysaki idare tarafından yalnızca kurumsal görüş, emir ve yorumlara göre değil, başvuru konularına ilişkin emsal yargı içtihatları ve Kurum kararlarının da göz önünde bulundurulması önem taşımaktadır.

Afet ve Acil Durum Yönetimi (AFAD) Başkanlığı

Afet ve Acil Durum Yönetimi (AFAD) Başkanlığına muhatap 2025 yılında 8 adet tavsiye kararı/kısmen tavsiye kısmen ret kararı verildiği; bunların 6 adedinin cevaplandığı; söz konusu cevaplar üzerinden 2 adet karara uyulduğu ve 4 adedine yönelik gerekçe bildirildiği tespit edilmektedir. Bu karar türü bazında idarenin uyum oranı %33,33 olmuştur. Gönderme kararları ele alındığında, AFAD’a yönelik 70 adet gönderme kararı verildiği; bunların 38 adedinin cevaplandığı; söz konusu cevaplar üzerinden 11 adedinde uyuşmazlığın giderildiği görülmektedir. Bu karar türü bazında idarenin uyum oranı %28,95 olmuştur. Ayrıca yıl içinde 16 adet dostane çözüm kararı da ilgili idareyle yapılan arabuluculuk faaliyetinin neticesi olarak dikkat çekmektedir.

Söz konusu veriler ışığında, AFAD’ın, tavsiye kararlarına cevap verme yükümlülüğünü yerine getirme eğiliminde olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, cevap verilen tavsiye kararları/kısmen tavsiye kısmen ret kararları bakımından, ilgili öneriler doğrultusunda işlem tesis etmekte AFAD’ın yeterince istekli olmadığı anlaşılmaktadır. Gönderme kararı bağlamındaki verilere bakılınca, önemli sayıdaki karara yönelik cevabın Kuruma iletildiği görülmekte ve bunların bir kısmına uyulduğu anlaşılmaktadır. Benzer şekilde 16 adet dostane çözüm kararıyla uzlaşa sağlandığı düşünüldüğünde, AFAD’ın dostane olarak da uyuşmazlıkları sona erdirmeye tutumundaki eksiklik göze çarpmaktadır. Dolayısıyla Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının 2025 yılında Kurum kararlarına yaklaşımının genel olarak olumlu seyrettiği söylenemeyecektir.

Göç İdaresi Başkanlığı

Göç İdaresi Başkanlığına muhatap 2025 yılında 4 adet tavsiye kararı/kısmen tavsiye kısmen ret kararı verildiği; bunların 4 adedinin cevaplandığı; söz konusu cevaplar üzerinden 4 adedine yönelik gerekçe bildirildiği tespit edilmektedir. Bu karar türü bazında idarenin uyum oranı %0 olmuştur. Gönderme kararları ele alındığında, söz konusu Başkanlığa yönelik 24 adet gönderme kararı verildiği; bunların 18 adedinin cevaplandığı; söz konusu cevaplar üzerinden 5 adedinde uyuşmazlığın giderildiği görülmektedir. Bu karar türü bazında idarenin uyum oranı %27,78 olmuştur. Ayrıca yıl içinde 24 adet dostane çözüm kararı da ilgili idareyle yapılan arabuluculuk faaliyetinin neticesi olarak dikkat çekmektedir.

Tüm bu veriler göstermektedir ki, Göç İdaresi Başkanlığının, tavsiye kararlarına cevap verme yükümlülüğünü yerine getirme konusunda titiz davrandığı görülmektedir. Bununla birlikte, cevap verilen tavsiye kararı/kısmen tavsiye kısmen ret kararları bakımından, ilgili

öneriler doğrultusunda işlem tesis etmekte Başkanlığın istekli olmadığı anlaşılmaktadır. Gönderme kararı bağlamındaki verilere bakılınca, önemli sayıdaki karara yönelik cevabın iletildiği görülmekte ve bunların bir kısmına uyulduğu anlaşılmaktadır. Ancak 24 adet dostane çözüm kararıyla uzlaşa sağlandığı düşünüldüğünde bahse konu idarenin iş birliği tutumunun varlığı da gözden kaçırılmamalıdır. Özellikle göç ve göçmen bağlamındaki hizmetlerin ana sorumlusu konumundaki Başkanlığın, devletin egemenlik yetkisinin tezahürü konumundaki çalışma alanına yönelik Kurum kararları yerine arabuluculuk girişimleri üzerinden ihtilafları dostane çözmeye çalışması kayda değerdir.

2.2.4. KURUMUN KAMU YÖNETİMİNE KATMA DEĞERİ

Kurum, 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu gereğince, kamu hizmetlerinin işleyişinde bağımsız ve etkin bir şikâyet mekanizması oluşturmak suretiyle, idarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını; insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden incelemek, araştırmak ve önerilerde bulunmak üzere teşkil olunmuştur. Bir başka deyişle, Kurumun asıl görevi, kendisine iletilen şikâyet başvurularını incelemek ve vardığı sonuçları denetlediği idarelerle paylaşmaktır.

6328 sayılı Kanun’un 20’nci maddesinde, inceleme-araştırma sonucunda verilen karar hakkında ilgili merciin Kurumun önerileri doğrultusunda tesis ettiği işlemi veya Kurumun önerdiği çözümü uygulanabilir nitelikte görmediği takdirde bunun gerekçesini otuz gün içinde bildireceği hükmüne bağlanmıştır. Bu yönüyle, tavsiye kararlarının, meri mevzuat bakımından da ilgili idareler nezdinde etkili konumda olduğu belirtilmelidir.

Özellikle idarelerle kurulan yakın iş birliği marifetiyle uyuşmazlıkların dostane usulle çözümü de Kurumun etkinliği bakımından kayda değerdir. Zira bu yöntemle, henüz karar aşamasına gelinmeden idareyle başvuran ortak noktada buluşturularak uyuşmazlığın dostane surette sonlandırılması sağlanmaktadır.

Ancak Kurumun idareye önerilerini içeren tüm tavsiye kararlarının veya ihtilafların arabuluculuk marifetiyle sonlandırıldığı tüm dostane çözüm kararlarının, aynı düzeyde olduğunu söyleyebilmek güçtür. Özellikle bireysel talepleri içeren, tekil başvurular hakkında verilen kararlar ile sistemseller sorunlara ilişkin çözüm önerilerini içeren, geneli ilgilendiren kararlar, birbirinden farklı boyutlarıyla kendilerini göstermektedir. Nitekim mevzuat değişikliği önerilen kararlar başta olmak üzere, yasama süreçlerinde yol gösterici, kamu yönetiminin işleyişine katkı sunan ve yargı mercilerine başvuruları azaltan nitelikteki kararlar, Kurumun genel olarak idari mekanizmaya olan etkisini göstermesi bakımından çarpıcıdır.

Bununla birlikte, Kurum, sadece şikâyet başvuruları üzerinden faaliyet yürüten bir müessese de değildir. Bu bağlamda, 6328 sayılı Kanun’un Kuruma tanımış olduğu özel rapor hazırlama yetkisi önem arz etmektedir. Kurum raporlama faaliyeti sırasında, ilgili konunun her yönünü araştırıp değerlendirerek sorunlu gördüğü kısımlara ilişkin “ombudsman görüşü”nü ortaya koymaktadır. Bu bakımdan, özel raporlar marifetiyle kamu yönetimine sağlanacak katkının önemi yadsınamaz.

Kurumun bir diğer faaliyeti ise, insan hakları alanında ulusal ve uluslararası düzeyde gerçekleştirilen çalışmaları takip etmek ve bunlara kurumsal katkıyı sunmaktır. Başta Avrupa Konseyi ve Birleşmiş Milletler olmak üzere, uluslararası kuruluşlarla yakın iş birliği hâlinde çalışmalar yürütülmektedir.

Bu noktada, Kurumun tüm faaliyetlerinde en önemli destekçisi konumundaki Türkiye Büyük Millet Meclisinin (TBMM) kurumsal katkısının, ayrıca ele alınması gerekmektedir. Her iki müessese arasındaki kurumsal ilişkinin, 6328 sayılı Kanun’da doğrudan öngörüldüğü görülmektedir. Buna göre, salt bir organik bağlılığın ötesinde yasama organının idari mekanizmayı denetim aracının Kurum olduğu kabul edilmektedir. Nitekim söz konusu denetim Kurum aracılığıyla yerine getirilmekte olup bu kapsamda yürütülen çalışmaların sonuçları da TBMM’ye yıllık rapor marifetiyle raporlanmaktadır. Meclis de yıllık raporun takibini uhdesinde yürütmekte ve idarelerin Kurum kararlarına uyumunu teşvik etmektedir.

Tüm bu açıklamalar birlikte değerlendirildiğinde, Kurumun kamu yönetimine olan katma değerinin temel belirleyicilerinin, kararlar, özel raporlar, insan hakları izleme ve araştırma faaliyetleri ile TBMM’yle olan ilişki olduğu tespit edilebilmektedir.

2025 yılının “Aile Yılı” olarak ilan edilmesi sebebiyle Kurumun aileyi güçlendiren ve destekleyen politikaları teşvik etme noktasında önemli bir rol oynadığı belirlenmiştir. Ayrıca Ombudsman Akademik Dergisi’nin “Aile Özel Sayısı” için tüm üniversitelerimize yazı gönderilerek makale kabulleri gerçekleştirilmiş ve yaklaşık 150 akademisyenin katkısıyla Ombudsman Akademik Dergisi Aile Özel Sayısı yayımlanmıştır. Bu özel sayı, günümüzde dinamik ve karmaşık bir değişim sürecinden geçen aile kurumuna çok boyutlu ve bütüncül bir anlayışla yaklaşmaktadır.

2.2.4.1. Kararların Sağladığı Katma Değerler

6328 sayılı Kanun gereğince, Kurum, idarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını, hukuka, hakkaniyete, insan haklarına ve iyi yönetim ilkelerine uygunluk yönlerinden incelemektedir. Söz konusu inceleme-araştırma süreci, en fazla altı ay sürmekte ve başvurular bu süre zarfında sonuçlandırılarak karara bağlanmaktadır. Bu kararların en dikkat çekenleri ise, tavsiye kararı ve kısmen tavsiye kısmen ret kararı ile dostane çözüm kararıdır.

Bununla birlikte, üç karar türünün de uyuşmazlıkları sona erdirmeye yönünün olduğu görülebilmektedir. Dolayısıyla Kurumun asli görevi olan şikâyet başvurularının incelenmesi sonucunda tesis edilen kararlar arasında bahse konu karar türlerinin kurumsal katma değeri ortaya koyduğu tartışmasızdır.

Ancak her tavsiye ve kısmen tavsiye kısmen ret kararı ile dostane çözüm kararını aynı nitelikte kabul etmek yerinde olmayacaktır. Buna karşılık, bazı kararlar, kamuoyunu ilgilendiren veya sistemsal sorunlara ilişkin olabilmekte ve bunlara özgü surette mevzuat değişikliği, uygulamanın yeniden düzenlenmesi veya idari teşkilat ve personel yapısının ele alınması gibi daha geniş etki gösteren öneriler içermektedir.

Bu bağlamda, 2025 yılında da etki düzeyiyle diğer kararlardan farklı değerlendirilebilecek ve yüz binleri ilgilendiren kararlar bulunmaktadır. Nitekim özel öğretim kurumları tarafından kademe başlangıçları öğrenim ücretlerinin belirlenmesinde ve eğitim hizmetindeki fiyat artışlarının Millî Eğitim Bakanlığı tarafından sınırlamaya tabi olacak şekilde yönetmelik düzenlemesi yapılması ve özel öğretim kurumlarının söz konusu ücretleri belirlerken Bakanlık tarafından öngörülen asgari ve azami fiyat aralıklarına uymasının temin edilmesi yönünde Millî Eğitim Bakanlığına tavsiyede bulunulmasına karar verilmiştir.

Bir başka kararda, yurt genelinde faaliyet gösteren bir zincir market tarafından yasal yükümlülüklerle aykırı olarak plastik poşet satışı yapılmaması uygulamasının idari denetim kapsamına alınarak gerekli yaptırımların uygulanması yönünde Çevre, Şehircilik ve İklim

Değişikliği Bakanlığına tavsiyede bulunulmuştur. Bunlara ek olarak, bir diğer mevzuat değişikliği sonucunu doğuran kararda, ilgili idare olan İstanbul Büyükşehir Belediyesine yönelik lisansüstü öğrencilerin toplu taşıma hizmetlerindeki yaş sınırlamasından muaf tutulması önerisinde bulunulmuştur.

Öte yandan, dostane çözüm kararlarıyla da genele tesiri olan veya kamuoyunu ilgilendiren konularda Kurum etkin bir rol üstlenebilmektedir. Bu kapsamda, temmuz ayında ek bir İngilizce e-YDS (Elektronik Yabancı Dil Sınavı) yapılması talebi hakkında verilen 05.05.2025 tarihli Dostane Çözüm Kararı oldukça dikkat çekicidir. Başvurunun inceleme-arastırması kapsamında, Kurum ile Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezine (ÖSYM) Başkanlığı nezdinde iletişim sağlanmış ve Başkanlık başvurularında da ifade edilen haziran ya da temmuz ayında Yabancı Dil Sınavı (YDS) açılması hususunda dostane çözüme davet edilmiştir. ÖSYM Başkanlığı tarafından 02.05.2025 tarihinde ilan edilen duyuruda, 05.07.2025 tarihinde YDS'nin gerçekleştirileceği belirtilmiş ve bu husus sınav takvimine de eklenmiştir.

Kurumun tüm tavsiye ve kısmen tavsiye kısmen ret kararlarına ilgili idarelerce uyulması her zaman mümkün olmamakla birlikte Kurumun rehberlik edici yönü idare nezdinde karşılık bulabilmektedir. Bu yönde verilen kararlar arasında “Akıllı Teknolojilerin Ceza İnfaz Kurumlarına Entegrasyonu Projesi (ACEP)”nin etkili bir surette uygulamaya alınması önerisinin olduğu kararlar dikkat çekmektedir.

Kurum kararları arasında dikkat çeken bir diğer tür ise, uyulup uyulmadığından bağımsız olarak hukuk düzeninin gerektirdiği, Anayasa ve kanunların çok açık şekilde düzenlediği konularda verilen tavsiye kararlarıdır. Kurumca bu kapsamda verilen tavsiye kararları istikrar kazanmış olup hazırlanan kararlarda hukukun temel ilkeleri ve anayasal düzenlemeler doğrultusunda Anayasa Mahkemesi kararlarına atıf yapılmaktadır.

Bunlara ek olarak, kararların başvuranlar bakımından oluşturduğu etkiyi göstermesi açısından Kuruma iletilen teşekkür mesajlarına da değinmek gerekmektedir. Zira Kurum, her bir kararıyla sadece soyut metinler üretmemekte, aksine doğrudan vatandaşa dokunan bir anlayışla sorunları çözmeye çalışmaktadır.

2.2.4.2.Özel Raporların Sağladığı Katma Değerler

6328 sayılı Kanun'un 7'nci maddesinde, Başdenetçinin görevleri belirtilirken yıllık rapor beklenmeksizin gerek görülen konularda özel rapor hazırlanabileceği; 22'nci maddesinde ise, açıklanmasında fayda görülen hususların yıllık rapor beklenmeksizin her zaman kamuoyuna duyurulabileceği hüküm altına alınmıştır. Buna karşılık, söz konusu yetkinin, ombudsmanlık müesseselerinde görülen raporlama faaliyetinin bir tezahürü olduğu da kuşkusuzdur.

Kuruluşundan bugüne kadar Kurum, başvuruları inceleme görevi dışında, ulusal-uluslararası insan hakları ve kamu yönetimi uygulamalarına yönelik özel raporlar hazırlamıştır. Bunlardan bazıısı ulusal düzeyde kamu otoritelerinin işleyişini genel ve/veya özel surette irdelerken, bazıısı uluslararası düzeydeki çeşitli sorun alanlarını hak temelli bir yaklaşımla ele almaktadır. Bu kapsamda,

- Soma Maden Kazasından Hareketle Kömür Madenciliğinde İş Sağlığı ve Güvenliği Özel Raporu,
- Adalet Sistemimizin Sorunları, İyileştirilmesi ve Güvenirliğinin Artırılması Hakkında Özel Rapor,

- Türkiye’deki Suriyeliler Özel Raporu,
- Çocuk Tesliminde Hak İhlallerine ve Yoksulluk Nafakasına İlişkin Özel Rapor
- Türkiye’nin Koronavirüs Hastalığı ile Mücadelesi Özel Raporu
- Azerbaycan-Ermenistan Savaşında Ermenistan Silahlı Kuvvetleri Tarafından Gerçekleştirilen İnsan Hakları İhlallerine İlişkin Rapor
- Ege Denizi’ndeki Geri İtmeler ve Boğulan İnsan Hakları Özel Raporu,
- Karabağ İnsan Hakları İnceleme Raporu,
- Ukraynalı Mültecilere İlişkin Olarak Macaristan’a Gerçekleştirilen Çalışma Ziyareti Raporu,
- Gazze: Dünyanın En Büyük Açık Hava Hapishanesinden Dünyanın En Büyük Çocuk Mezarlığına" adlı Özel Rapor olmak üzere toplamda 10 adet özel rapor hazırlanarak kamuoyuna sunulmuştur.

2025 yılında ise, “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Kurumsal Uyumun Güçlendirilmesi: İç Anadolu Örneği” adlı Özel Rapor hazırlanmıştır. Söz konusu Rapor, 6284 sayılı Kanun kapsamında meydana gelen olay sayıları dikkate alınarak uygulamadan kaynaklanan sorunlara yönelik çözüm önerilerini içermektedir. Diğer özel rapor ise, “Başvuru Tarihine Göre İşçi Emekli Ayıklarındaki Farklar” adlı Özel Rapor’dur. Hazırlanan Rapor; ortaya çıkan aylık farklarının nedenlerini açıklamayı, çözüm önerileri geliştirmeyi ve emeklilik sisteminin adil, sürdürülebilir ve öngörülebilir bir yapıya kavuşmasına katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Anılan özel raporlara ek olarak, Gazze tematik rapor çalışmaları da 2025 yılında sürdürülmüş; “Gazze’de Çocuk Olmak”, “Gazze’de Kadın Olmak”, “Gazze’de Açlık” ve “Gazze’de Sağlık Çalışanı Olmak” gibi raporlar yayımlanmıştır.

2025 yılı itibarıyla Kurum, çocuk hakları alanında yeni stratejik planlama dönemine geçmiş ve 2025-2030 yıllarını kapsayan Kamu Denetçiliği Kurumu Çocuk Hakları Stratejisi uygulamaya alınmıştır. Bu kapsamda “Kamu Denetçiliği Kurumu Çocuk Dostu Karar Yazma Rehberi” güncellenmiştir.

Kurumun asli görevi başvuru incelemek olmakla birlikte, özel rapor hazırlama işleviyle pek çok alanda kurumsal katkı sunulması imkânı doğmaktadır. Çok farklı konularda kaleme alınan özel rapor ve ilişkili çalışmalarla bir taraftan “idarenin denetlenmesi” sağlanabilirken, diğer taraftan ulusal insan hakları kurumu olmanın gerektirdiği faaliyetler yürütülebilmektedir. Böylelikle Kurum, anayasa ve idare hukukundan kamu yönetimine, uluslararası hukuk ve temel haklar anlayışına kadar disiplinler arası çalışmaya devam etmektedir.

2.2.4.3.İnsan Hakları İzleme ve Araştırma Faaliyetinin Sağladığı Katma Değer

Kurum, ombudsmanlık müessesesi olmanın gerektirdiği şekilde insan hakları özelinde çeşitli faaliyetler yürütmektedir. Bu kapsamda ilk olarak, temel hak ve özgürlük ihlali iddiası içeren başvuruların inceleme ve araştırmaya tabi tutulmakta ve idarelere hak temelli öneriler sunulmaktadır. Buna ek olarak, ulusal ve uluslararası düzlemde gündeme gelen temel hak ihlallerine yönelik özel raporlar hazırlanmaktadır. Hem başvuru incelemesi hem de özel rapor çalışması, aslında Kurumun görev-yetkisi dahilinde ve doğrudan kurumsal işlevin tezahürü konumundadır.

Özellikle uluslararası insan hakları kuruluşları, alanda çalışan sivil toplum kuruluşları ve ulusal insan hakları kurumları olmak üzere çeşitli kurum-kuruluşlarla yürütülen ortak çalışmalar, eğitim ve farkındalık yaratma faaliyetleri, talep üzerine hazırlanan kapsamlı görüş ve katkılar, başta Birleşmiş Milletler ve alt komitelerine iletilmek üzere periyodik olarak hazırlanan ülke raporu katkıları ve sualname cevapları ile insan hakları alanında Kurumun etki düzeyi genişlemektedir.

Bu kapsamda 2025 yılında,

- Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi tarafından, Birleşmiş Milletler Yolsuzlukla Mücadele Sözleşmesi (UNCAC) 10. Taraf Devletler Konferansı'nda kabul edilen 10/8 sayılı Karar çerçevesinde “İhbarcıların Korunması” hakkında kullanılmak üzere Kurumdan iyi uygulama örnekleri talep edilmiş olup Kurumca hazırlanmış olan İyi Yönetim İlkeleri Rehberi, Kurum içi etik çalışmalar ile bu konuda yapılan çalışmalara personelin katılımında gerçekleştirilen teşvik, Kurumun gizli başvuru kabulüne ilişkin usul, ihbara ilişkin ülkemizin mer'i mevzuatı ve konuya özel olarak hazırlanan Kurumun bu alanda güçlü yönleri ve fırsat analizi, ilgili Ofis'le paylaşılmıştır.
- Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT) Demokratik Kurumlar ve İnsan Hakları Ofisi (ODIHR) tarafından yıllık periyotlarla hazırlanan Nefret Suçları Raporu'na, 2024 yılı Raporunda kullanılmak üzere Kurum kayıtlarında mevcut istatistiki veri sunulmuş, ek olarak ODIHR tarafından gönderilen sualname detaylı olarak yanıtlanmıştır.
- Birleşmiş Milletler İşkence Özel Raportörü'nün taraf devletlere muhatap sualnamesi Kurumu görev alanı bağlamında kapsamlı olarak yanıtlanmıştır.
- Pakistan'ın İslam İşbirliği Teşkilatı Daimi Temsilciliğine Kurum görev, yetki, çalışmaları ve kararları hakkında bilgi verilmiştir.
- Görevi sona eren Birleşmiş Milletler Gazze Özel Raportörü Richard Falk tarafından oluşturulan ve uluslararası toplumun Birleşmiş Milletler Şartı ve uluslararası hukuku uygulamadaki yetersizliğine dikkat çeken bir sivil toplum örgütlenmesi olan “Gaza Tribunal” çalışmalarına katılım gösterilmiştir.
- Uygulaması 30 Nisan 2023 tarihinde sonlanan İnsan Hakları Eylem Planı'nın gözlemiyle yükümlü olan Kurum, anılan Plan'da kendisinin sorumlu olduğu faaliyetlerin tamamını başarıyla tamamlamış olup hazırlanmakta olan 3. İnsan Hakları Eylem Planı'na insan hakları kurumlarının geliştirilmesi, ceza adaleti, kadın ve çocuk haklarının geliştirilmesi konularında politika ve faaliyet önerilerinde bulunmuştur.
- Kurum, Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı tarafından hazırlanan Türkiye Kamu Diplomasisi Strateji Belgesi'nin (2024-2029) kapsamında, paydaş kuruluş olarak faaliyetlerine devam etmektedir. Bu bağlamda, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı ile iş birliği halinde yürütülen faaliyetlerin, 2026 yılı ve devamında artırılması planlanmaktadır.
- Kurum, ülkedeki diğer insan hakları kurumları ile de doğal işbirliği içinde olup ilgili kurumların çalışmalarına destek vermeyi sürdürmektedir. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu tarafından hazırlanan Ayrımcılıkla Mücadele ve Eşitlik 2024 Yılı

Raporu ile 2024 Yılı İnsan Haklarının Korunması ve Geliştirilmesi Raporu’na Kurumca katkı ve destek verilmiştir.

İnsan hakları izleme ve araştırma faaliyeti kapsamında, özel nitelikli ve güncel dair çalışmalar 2025 yılında da gerçekleştirilmeye devam edilmiştir. Özellikle önem düzeyi son yıllarda gittikçe daha fazla anlaşılan yapay zekâ hakkındaki çalışmalara verilen destek bu bağlamda dikkat çekicidir. Zira yapay zekaya ilişkin birçok konu üzerinde durulmakla birlikte hukuk ve insan haklarına ilişkin yönlerinin yeterince ele alınmadığı görülmektedir. İnsana dair pek çok alanda değişim ve dönüşüm yaratması beklenen yapay zekanın, farklı şekillerde değerlendirmeye tabi tutulurken temel hak ve özgürlükler bakımından konumunun açıklığa kavuşturulmaması kabul edilemeyecektir. Hatta sadece hukuk alanıyla ve gelecekte öngörülmesi gereken normlarla da sınırlı kalmadan doğrudan insan hakları açısından oluşabilecek yeni durumun ele alınması önem taşımaktadır.

Konunun önemi ve yaratabileceği eşitsizlik ve ayrımcılık hususlarında duyulan endişe karşısında Kurum, bu endişelere karşı yürütülen faaliyetlere her platformda destek vermektedir. Uluslararası düzeyde; Avrupa Konseyi Ayrımcılıkla Mücadele, Çeşitlilik ve Kapsayıcılık Yönlendirme Komitesinin (CDADI) ve Avrupa Konseyi Cinsiyet Eşitliği Komisyonunun (GEC) alt grubu olan Yapay Zeka, Eşitlik ve Ayrımcılık Uzmanlar Komitesinin (GEC/ADI-AI) 7-9 Ekim 2025 tarihlerinde Strazburg’da düzenlenen dördüncü toplantısında kabul edilen gözden geçirilmiş taslak “Tavsiye Kararı” ve “Açıklayıcı Memorandum”u hakkında Kurumu resmi görüşleri bildirilmiş ve taslak Tavsiye Kararı’na ekleme yapılması için öneriler iletilmiştir.

Benzer şekilde Avrupa Konseyi İnsan Hakları Yönetim Komitesi (CDDH) bünyesinde hazırlanan “İnsan Hakları ve Yapay Zekâ” konulu el kitapçığı hakkında, 24-27 Kasım 2025 tarihlerinde gerçekleştirilen toplantıda görüşülmek üzere Kurum görüş ve önerileri ulaştırılmıştır. Ayrıca ulusal düzeyde, Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi Başkanlığı ile Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından hazırlanan Ulusal Yapay Zekâ Stratejisi ve Eylem Planı incelenerek Kurumu görüş, katkı ve faaliyet talepleri, ilgili Bakanlığa gönderilmiştir.

Avrupa Konseyi ve Birleşmiş Milletler nezdindeki alt kuruluşların talep ettiği katkılar da Kurum tarafından önemsenmektedir. Bu husustaki çalışmalar, salt kurumsal görüş verme anlayışıyla ele alınmamakta olup ülkemizin uluslararası düzlemdeki insan hakları görünümünü doğru aktarma yaklaşımıyla şekillenmektedir. Özellikle insan hakları alanının ihtisas gerektirdiği dikkate alındığında, Kamu Denetçiliği Kurumu gibi insan hakları müesseselerinin ülkemiz uygulaması hakkında sunacağı veriler oldukça önem taşımaktadır. Ayrıca Kurum, ulus üstü çalışmalara ülkemiz adına resmi katkı sunulması noktasında aktif rol almaktadır. Söz konusu katkılar, devletlerin uygulamakla yükümlü tutulacağı hususlara yönelik olabileceği gibi hukuki veya fiili pratiklerine rehberlik edecek konuları da içerebilmektedir.

Avrupa İrkçılık ve Hoşgörüsüzlüğe Karşı Komisyonu (ECRI), Birleşmiş Milletler İşkenceye Karşı Komite ve Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal Konsey nezdinde sağlanan Kurum katkısı dikkate değerdir. Bu kapsamda, Avrupa Konseyi tarafından kurulan ECRI’nın ülkemiz hakkında hazırladığı 6. Dönem Ülke Gözlem Taslak Raporu’na dercedilmek üzere, Ayrımcılık hususunda yapılan çalışmalar, 6328 sayılı Kanun’da hiçbir sınırlayıcı hükmün bulunmadığından bahisle ayrımcılığın her türünün -şikayete konu edilmesi halinde- Kurumca incelenebileceği hususu, özellikle yaşa dayalı ayrımcılık bağlamında “çocuk haklarından sorumlu kamu denetçisi”nin varlığının 6328 sayılı Kanun’a göre zorunlu olduğu ve çocuklardan

doğrudan başvuru alabilen ilk kamu kurumu olduğu hususları ilgilileriyle paylaşılmış olup anılan Rapor’un nihai hâlinde bu bilgilere yer verilmesi memnuniyetle karşılanmıştır.

Birleşmiş Milletler İşkence ve Diğer Zalimane, Gayrinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Sözleşme’nin uygulanmasıyla ilgili olarak Birleşmiş Milletler İşkenceye Karşı Komite tarafından hazırlanan beşinci dönemsel ülke raporuna katkıda bulunulmuştur. Raporun özellikle 33 numaralı paragrafında yer alan tavsiyeye ilişkin olarak cinsiyet temelli şiddetin önlenmesi ve kovuşturulmasına yönelik çabalar hakkında açıklamalar yapılmıştır. Benzer surette Birleşmiş Milletler organı olan Ekonomik ve Sosyal Konsey tarafından tüm üye devletlere muhatap hazırlanan “Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar ve Sürdürülebilir Kalkınmanın Çevresel Boyutu Hakkında Genel Yorum” da incelenmiş ve Kurumun görüş, değerlendirme ve eklemeleri anılan Konseye iletilmiştir.

Tüm bu faaliyetler göstermektedir ki temel hak ve özgürlükler ile bunlarla yakından ilişkili konular hakkında oldukça aktif olarak çalışmalar yürütmekte, ulusal-uluslararası düzlem ayırımına gitmeden bulunduğu her noktada insan haklarının geliştirilmesinde öncü ve hak temelli yaklaşımın sözcüsü olmaktadır. Bunu yaparken de ombudsmanlık müesseselerinin ortak özelliği doğrultusunda hareket etmekte, yani bir insan hakları müessesesi olarak hakların korunması ve geliştirilmesine yönelik gereken katkıyı sunmaktadır.

2.2.4.4. Türkiye Büyük Millet Meclisiyle Olan İlişkinin Sağladığı Katma Değer

Kamu Denetçiliği Kurumu, TBMM Başkanlığına bağlıdır ve TBMM’nin denetim fonksiyonunun bir parçası olarak faaliyetlerini sürdürmekte ve gücünü Yüce Meclisten almaktadır. Bu kapsamda her iki müesseseyi birbiriyle ilişkili kılan temel belirleyici ise, 6328 sayılı Kanun gereğince hazırlanan yıllık rapordur. Bu rapor, Kurumun her takvim yılı sonunda yürütülen faaliyetleri ve önerilerini kapsamakta ve TBMM Dilekçe ve İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Üyelerinden Oluşan Karma Komisyona sunulmaktadır. Komisyon, bu raporu ara verme ve tatil dönemleri hariç olmak üzere iki ay içinde görüşüp kendi kanaat ve görüşlerini de içerecek şekilde özetleyerek TBMM Başkanlığına göndermektedir. Anılan Komisyon raporu da Meclis Genel Kurulunda ivedilikle görüşülmektedir.

Yasama adına idari mekanizmayı denetleyen Kurumun, başta başvuruların incelenmesi ve idarelere önerilerde bulunulması olmak üzere, tüm faaliyetlerinde TBMM’nin güçlü desteğini gördüğünün altı çizilmelidir. Yıllık raporun takibi bağlamında daha da netleşen bu destek, Kurumdan beklenen katma değeri ortaya koyabilmesi açısından oldukça önem taşımaktadır. Zira Kurumun kararlarıyla kendini gösterdiği dikkate alındığında, idarelerin bunlara uyumunun sağlanmadığı veya eksik sağlandığı durumlarda kurumsal işlevin tam manasıyla karşılanmaması gündeme gelebilecektir. İşte bu noktada, denetim işlevinin asıl sahibi konumundaki TBMM’nin Kuruma verdiği destek, idarelerin Kurum kararlarına yönelik tutumunun olumlu yönde şekillenmesini ve genel olarak Kurumun kurumsal itibarının güçlenmesini sağlamaktadır.

2.2.5. KURUMUN ULUSAL-ULUSLARARASI DÜZEYDEKİ FAALİYETLERİ

Ulusal Faaliyetler

1. Vatandaşla Buluşmalar / İl Toplantıları

- Başdenetçi Mehmet Akarca ve beraberindeki heyet, 20 Şubat 2025 tarihinde “Ombudsman Eskişehirliyle Buluşuyor” programı kapsamında Eskişehir’de vatandaşlarla bir araya gelmiştir.
- Başdenetçi Mehmet Akarca ve beraberindeki heyet; 19 Mayıs 2025 tarihinde “Ombudsman Siirt’te Gençlerle Buluşuyor” programı kapsamında Siirt Üniversitesinde düzenlenen “Türkiye Yüzyılında Ombudsmanlık ve Üniversiteler” konulu konferansta gençlerle bir araya gelmiştir.
- Başdenetçi Mehmet Akarca ve beraberindeki heyet; 20 Mayıs 2025 tarihinde “Ombudsman Bitlisliyle Buluşuyor” programı kapsamında Bitlis’te vatandaşlarla bir araya gelmiştir.
- Başdenetçi Mehmet Akarca ve beraberindeki heyet; 21 Mayıs 2025 tarihinde “Ombudsman Ahlat’ta Gençlerle Buluşuyor” programı kapsamında Ahlat Gençlik Kampı’nda ombudsmanlık öğrenci toplulukları ile bir araya gelmiştir.
- Başdenetçi Mehmet Akarca ve beraberindeki heyet; 21 Mayıs 2025 tarihinde “Ombudsman Muş’ta Gençlerle Buluşuyor” programı kapsamında Muş Alparslan Üniversitesinde düzenlenen “Türkiye Yüzyılında Ombudsmanlık ve Üniversiteler” konulu konferansta gençlerle bir araya gelmiştir.
- Başdenetçi Mehmet Akarca ve beraberindeki heyet, 22 Mayıs 2025 tarihinde “Ombudsman Bingöllüyle Buluşuyor” programı kapsamında Bingöl’de vatandaşlarla bir araya gelmiştir.
- Başdenetçi Mehmet Akarca ve beraberindeki heyet; 22 Temmuz 2025 tarihinde “Ombudsman Rızeliyle Buluşuyor” programı kapsamında Rize’de vatandaşlarla bir araya gelmiştir.
- Başdenetçi Mehmet Akarca ve beraberindeki heyet; 23 Temmuz 2025 tarihinde “Ombudsman Artvinliyle Buluşuyor” programı kapsamında Artvin’de vatandaşlarla bir araya gelmiştir.
- Başdenetçi Mehmet Akarca ve beraberindeki heyet; 26 Ağustos 2025 tarihinde “Ombudsman Karşılıyla Buluşuyor” programı kapsamında Kars’ta vatandaşlarla bir araya gelmiştir.
- Başdenetçi Mehmet Akarca ve beraberindeki heyet; 28 Ağustos 2025’te “Ombudsman Ardahanlıyla Buluşuyor” programı kapsamında Ardahanlı vatandaşlarla bir araya gelmiştir.
- Başdenetçi Mehmet Akarca ve beraberindeki heyet, 29 Ağustos 2025 tarihinde “Ombudsman Iğdırlılarıyla Buluşuyor” programı kapsamında Iğdır’da vatandaşlarla bir araya gelmiştir.

2. Çocuk Hakları Alanında Faaliyetler

- Kurumu 9 Ocak 2025 tarihinde ziyaret eden Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF) Türkiye Ofisi uzmanları ile Denetçi Fatma Benli Yalçın, Kurumda gerçekleştirilen çocuk hakları değerlendirme toplantısında bir araya gelmiştir.
- Başdenetçi Mehmet Akarca, Kurum ve UNICEF iş birliğiyle 17 Ocak 2025 tarihinde düzenlenen “Çocuk Hakları Temelli Karar Alma” konulu eğitim programına katılmıştır. Gerçekleştirilen eğitim programında, çocuk haklarından

sorumlu Denetçi Fatma Benli Yalçın da yer almıştır.

- Ankara Büyükşehir Belediyesi Çocuk Meclisi üyeleri 5 Şubat 2025 tarihinde Kurum ziyaret ederek Başdenetçi Mehmet Akarca ile bir araya gelmiştir. Ziyarete, çocuk haklarından sorumlu Denetçi Fatma Benli Yalçın da yer almıştır.
- “Türkiye Büyük Millet Meclisinin Açılışının 105. yıl dönümü ile 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı” vesilesiyle düzenlenen kutlama etkinlikleri kapsamında 21-25 Nisan tarihleri boyunca devam eden programda Kamu Denetçiliği Kurumu stant kurmuştur. Programda; Başdenetçi Mehmet Akarca, Denetçiler ile Genel Sekreter çocuklarla bir araya gelmiş ve standı ziyaret eden çocuklara, hak arama ve başvuru yolları ile çocuklardan gelen başvuruların titizlikle incelendiği konusunda kapsamlı bilgiler verilmiştir.
- Başdenetçi Mehmet Akarca; Kamu Denetçiliği Kurumu ve Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF TÜRKİYE) iş birliğiyle 10 Aralık 2025 düzenlenen “Kamu Denetçiliği Kurumu Çocuk Hakları Stratejisi Lansmanı-Sivil Toplum ve Gençlerle Kurumsal Diyalog” programına katılmıştır.

3. Kadın Hakları Alanında Faaliyetler

- **Şiddet Önleme Merkezi ve Kadın Ceza İnfaz Kurumu Ziyaretleri:** 2025 yılı boyunca Ankara, Aksaray, Çankırı, Eskişehir, Kayseri, Konya, Kırşehir, Kırıkkale ve İstanbul Bakırköy Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM) ile Kayseri, İzmir, İstanbul Bakırköy ve Ankara’daki ceza infaz kurumları ziyaret edilmiştir.
- **Kadın Kooperatif Başkanlarının Kurumu Ziyareti:** Başdenetçi Mehmet Akarca; 8 Mart Dünya Kadınlar Günü vesilesiyle Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Ankara İl Müdürlüğü koordinasyonunda kadın kooperatif başkanları ile 7 Mart 2025 Kurumda bir araya gelmiştir.

4. Gençler ve Üniversiteler ile İlişkiler

- **60+ Tazelenme Üniversitesi Öğrencilerinin Kurumu Ziyareti:** Başdenetçi Mehmet Akarca 21 Mart 2025 tarihinde, 18-24 Mart Yaşlılara Saygı Haftası kapsamında Kurumu ziyaret eden Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi 60+ Tazelenme Üniversitesi öğrencileri ile Kurum toplantı salonunda bir araya gelmiştir.
- **Ombudsmanlık Öğrenci Toplulukları ile Çevrim İçi Görüşme:** Başdenetçi Mehmet Akarca 21 Mart 2025 tarihinde, ombudsmanlık öğrenci toplulukları ile çevrim içi görüşme gerçekleştirmiştir.
- **Ombudsmanlık Öğrenci Topluluğu Üyelerinin Kurumu Ziyareti:** Başdenetçi Mehmet Akarca 17 Nisan 2025 tarihinde, Kurumu ziyaret eden Türkiye’nin dört bir yanındaki üniversitelerden gelen ombudsmanlık öğrenci topluluğu üyeleri ile konferans salonunda bir araya gelmiştir.
- **Sivas Bilim ve Teknoloji Üniversitesi Ombudsmanlık Öğrenci Topluluğunun Kurumu Ziyareti:** Sivas Bilim ve Teknoloji Üniversitesi Ombudsmanlık Öğrenci Topluluğu, Üniversiteler Ombudsmanlık ile Daha Etkin (ÜNİDES) Projesi kapsamında 12 Mayıs 2025 tarihinde Kurumu ziyaret etmiştir.
- **Muş Alparslan Üniversitesi ile Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi Ombudsmanlık Öğrenci Topluluklarının Kurumu Ziyareti:** Muş

Alparslan Üniversitesi ile Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi Ombudsmanlık Öğrenci Toplulukları, 14 Mayıs 2025 tarihinde Kurumu ziyaret etmiştir.

- **Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Öğrencilerinin Kurumu Ziyareti:** Sivas Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Potestas Topluluğu öğrencileri 28 Mayıs 2025 tarihinde Kurumu ziyaret etmiştir.
- **“21. Yüzyılda Ombudsmanlık Söyleşisi”:** 29 Mayıs 2025 tarihinde Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesinde düzenlenen “21. Yüzyılda Ombudsmanlık” konulu söyleşiyeye Denetçi Ertunç Erkan Balta katılarak öğrencilerle ve akademisyenlerle bir araya gelmiştir.
- **Atılım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğrencilerinin Kurumu Ziyareti:** 30 Mayıs 2025 tarihinde Atılım Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğrencileri, “Ombudsman Dostu Hukuk Kliniği” dersi kapsamında Kurumu ziyaret etmiştir.
- **“Sosyal Arabuluculuk Projesi” Kapsamında Gençlerin Kurumu Ziyareti:** 6 Ağustos 2025 tarihinde Ulusal Ajans tarafından desteklenen ve ODTÜ Mezunları Birliği Vakfı koordinatörlüğünde yürütülen “Sosyal Arabuluculuk Projesi” kapsamında genç katılımcılar, Kurumu ziyaret etmiştir.
- **Kızılay Heybeliada Kampı Programı:** Kamu Denetçiliği Kurumu ile Türk Kızılay arasındaki iş birliği çerçevesinde, ombudsmanlık öğrenci toplulukları ile 8-11 Eylül 2025 tarihleri arasında Kızılay Heybeliada Kampı’nda program gerçekleştirilmiştir.
- **İstanbul Medipol Üniversitesinde Konferans:** 8 Ekim 2025 tarihinde Başdenetçi Mehmet Akarca, İstanbul Medipol Üniversitesi öğrencileriyle bir araya gelmiştir.
- **Sincan Ressam İbrahim Çallı Ortaokulunu Ziyaret:** 30 Ekim 2025 tarihinde Başdenetçi Mehmet Akarca, çocuk haklarından sorumlu Denetçi Fatma Benli Yalçın ve Genel Sekreter Mehmet Doğan, Sincan Ressam İbrahim Çallı Ortaokulunu ziyaret etmiştir.
- **Çankırı Karatekin Üniversitesi Ombudsmanlık Topluluğu Programı:** 3 Aralık 2025 tarihinde Denetçi Abdullah Cengiz Makas, Çankırı Karatekin Üniversitesi Ombudsmanlık Topluluğunun davetlisi olarak düzenlenen programa katılmıştır.
- **Jean Monnet Modül Projesi - EU DEEP Açılış Etkinliği:** 8 Aralık 2025 tarihinde İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi tarafından düzenlenen Jean Monnet Modül Projesi - EU DEEP Açılış Etkinliği’ne Denetçi Özcan Yıldız konuşmacı olarak katılmış ve “AB’nin Eşitlik Perspektifinde Ombudsmanlık Kurumunun, İnsan Hakları ve Eşitlik Bağlamında Ülkemize Katkısı” başlıklı bir sunum gerçekleştirmiştir.
- **Ombudsmanlık Topluluğu Öğrencilerinin Kurumu Ziyareti:** 12 Aralık 2025 tarihinde Ankara Bilim Üniversitesi, Kırıkkale Üniversitesi ve Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Ombudsmanlık Topluluğu Öğrencileri Kurumu ziyaret etmiştir.

5. Özel Rapor Tanıtımları

• Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Kurumsal Uyumun Güçlendirilmesi

Raporu: 26 Kasım 2025 tarihinde Başdenetçi Mehmet Akarca; Kamu Denetçiliği Kurumu tarafından hazırlanan “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Kurumsal Uyumun Güçlendirilmesi: İç Anadolu Örneği” adlı Özel Rapor’un kamuoyuna duyurulması kapsamında düzenlenen tanıtım programına katılmıştır.

- **“Başvuru Tarihine Göre İşçi Emekli Aylıklarındaki Farklar” Özel Raporu:** 16 Aralık 2025 tarihinde Başdenetçi Mehmet Akarca; Kurum tarafından hazırlanan “Başvuru Tarihine Göre İşçi Emekli Aylıklarındaki Farklar” Özel Raporu’nun kamuoyuna duyurulması vesilesiyle konferans salonunda gerçekleştirilen tanıtım programına katılmıştır.

6. Cumhurbaşkanlığı ve TBMM’yle İlişkiler

- **Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan’a Ziyaret:** Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan, 10 Temmuz 2025 tarihinde Başdenetçi Mehmet Akarca ve Denetçiler Ertunç Erkan Balta, Fatma Benli Yalçın, Sadettin Kalkan, Abdullah Cengiz Makas, Özcan Yıldız ve Genel Sekreter Mehmet Doğan’ı Cumhurbaşkanlığı Külliyesinde kabul etmiştir.
- **TBMM Kadına Karşı Şiddet ve Ayrımcılığı Önleme Meclis Araştırma Komisyonu Toplantısı:** 14 Ocak 2025 tarihinde Başdenetçi Mehmet Akarca, TBMM Kadına Karşı Şiddet ve Ayrımcılığı Önleme Meclis Araştırma Komisyonu Toplantısı’na katılmıştır.
- **Kamu Denetçiliği Kurumu 2024 Yıllık Raporu Sunumu:** 11 Şubat 2025 tarihinde Başdenetçi Mehmet Akarca, Kamu Denetçiliği Kurumunun 2024 Yıllık Raporu’nu, TBMM Dilekçe Komisyonu ile İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Üyelerinden Oluşan Karma Komisyon’a sunmuştur.
- **TBMM Karma Alt Komisyon ve Bakan Yardımcıları Ortak Toplantısı:** 29 Nisan 2025 tarihinde TBMM Dilekçe Komisyonu ile İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Üyelerinden Oluşan Karma Alt Komisyonu tarafından her bir bakanlığın bakan yardımcısıyla temsil edildiği bir toplantı düzenlenmiştir.
- **2024 Yıllık Raporu Kapsamında Görev Alanlarına İlişkin Sunum:** 20 Mayıs 2025 tarihinde Denetçiler Fatma Benli Yalçın, Sadettin Kalkan, Abdullah Cengiz Makas ve Özcan Yıldız, TBMM Dilekçe Komisyonu ile İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Üyelerinden Oluşan Karma Alt Komisyona 2024 Yıllık Raporu kapsamında görev alanlarına ilişkin sunum gerçekleştirmiştir.
- **Kamu Denetçiliği Kurumunun Tavsiye Kararlarına Uyum Göstermeyen Kurumların Temsilcilerinin Dinlenmesi ve Uyum Gösteren Kurumlara TBMM’de Plaket Takdimi:** 28 Mayıs 2025 tarihinde TBMM Dilekçe Komisyonu ile İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Üyelerinden Oluşan Karma Alt Komisyon üyeleri, Kurumun tavsiye kararlarına uymayan, talep edilen bilgi ve belgelere olumsuz yaklaşan kurumların temsilcileri ile tavsiye kararlarına uyum oranı yüksek kurum temsilcileri dinlemiştir. Tavsiye kararlarına olumlu yaklaşan kurumların temsilcilerine plaket takdim edilmiştir.
- **Kamu Denetçiliği Kurumunun 2023 ve 2024 Yıllık Raporları’na İlişkin TBMM Karma Komisyonu Görüşmesi:** 26 Haziran 2025 tarihinde Kamu Denetçiliği Kurumu 2024 Yıllık Raporu’na ilişkin Karma Alt Komisyon Raporu ile

2023 Yıllık Raporu hakkındaki Karma Komisyon Raporu, TBMM Dilekçe Komisyonu ile İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Üyelerinden Oluşan Karma Komisyonunda görüşülmüştür.

- **Plan ve Bütçe Komisyonu Toplantısı:** 31 Ekim 2025 tarihinde Başdenetçi Mehmet Akarca ve Genel Sekreter Mehmet Doğan, Kurumun 2026 yılı bütçe teklifi ile 2024 yılı kesin hesabının görüşüldüğü TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu toplantısına katılmıştır.
- **2026 Yılı Bütçesi ve 2024 Yılı Kesin Hesabının TBMM Genel Kurulunda Görüşülmesi:** 10 Aralık 2025 tarihinde Başdenetçi Mehmet Akarca ve Genel Sekreter Mehmet Doğan, 2026 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ile 2024 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin görüşmelerine katılmıştır.
- **TBMM Engellilerin Sorunlarını Araştırma Komisyonu Toplantısı:** 9 Aralık 2025 tarihinde engelli bireylerin karşılaştıkları sorunların tespiti ve kalıcı çözümler üretilmesi amacıyla kurulan Meclis Araştırma Komisyonunda Denetçi Fatma Benli Yalçın sunum yapmıştır.

7. Ulusal Düzeyde Diğer Faaliyetler

- **CİMER Mobil Uygulama Tanıtım Programı Açılışı:** 19 Mart 2025 tarihinde Başdenetçi Mehmet Akarca, Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı tarafından düzenlenen “CİMER Mobil Uygulama Tanıtım Programı”nın açılışına katılmıştır.
- **Filistin’i Destekleyen Parlamentolar Grubu Toplantısı:** 18 Nisan 2025 tarihinde Cumhurbaşkanı Erdoğan ve TBMM Başkanı Kurtulmuş’un ev sahipliğindeki Filistin’i Destekleyen Parlamentolar Grubu Toplantısı’na Başdenetçi Mehmet Akarca ile denetçiler Ertunç Erkan Balta, Fatma Benli Yalçın, Abdullah Cengiz Makas ve Özcan Yıldız da katılmıştır.
- **Ulusal ve Uluslararası Perspektiften İnsan Haklarına Erişim Paneli:** 27 Haziran 2025 tarihinde Başdenetçi Mehmet Akarca; Kurumumuz ve İzmir Valiliği İl İnsan Hakları Kurulu ile Dokuz Eylül Üniversitesi tarafından İzmir İktisat Kongresi Binası Konferans Salonu’nda düzenlenen “Ulusal ve Uluslararası Perspektiften İnsan Haklarına Erişim” konulu panele katılmıştır.
- **İçişleri Bakanlığı 110. Dönem Kaymakam Adayları ile Buluşma:** 3 Eylül 2025 tarihinde Başdenetçi Mehmet Akarca, İçişleri Bakanlığı 110. Dönem Kaymakamlık Kursu kapsamında kaymakam adaylarıyla bir araya gelmiştir.
- **İnönü Üniversitesinde Düzenlenen “Deprem ve Hukuk” Paneli ve Çalıştay:** 25 Eylül 2025 tarihinde Denetçi Özcan Yıldız, İnönü Üniversitesinin ev sahipliğinde düzenlenen “Deprem ve Hukuk” Paneli ve Çalıştay’ına konuşmacı olarak katılmıştır.
- **Ampute Futbol Milli Takımının Kurumu Ziyareti:** 3 Aralık 2025 tarihinde Başdenetçi Mehmet Akarca, Türkiye Bedensel Engelliler Spor Federasyonu Başkanlığı Yönetim Kurulu Üyesi Musa Tahsin Doğan ile Ampute Futbol Milli Takımı’nın futbolcularını makamında kabul etmiştir.
- **İnsan Hakları Kurumları Değerlendirme Toplantısı:** 11 Aralık 2025 tarihinde Başdenetçi Mehmet Akarca, Adalet Bakanı Yılmaz Tunç’un ev sahipliğinde

düzenlenen “İnsan Hakları Kurumları Değerlendirme Toplantısı”na katılmıştır.

8. Uluslararası Faaliyetler

Kamu Denetçiliği Kurumu, insan hakları ve temel özgürlüklerin güçlendirilmesi amacıyla 2025 yılı boyunca uluslararası ombudsmanlık ve insan hakları kurumlarıyla iş birliğini artırarak küresel düzeyde aktif bir rol üstlenmiştir.

Bu amaç doğrultusunda Kurum üyesi bulunduğu 9 uluslararası ombudsmanlık ağıyla ilişkilerini sürdürmüş, çeşitli toplantı, çalıştay ve yönetim kurulu faaliyetlerinde etkin rol oynamıştır. Bu birliklerden İslam İşbirliği Teşkilatı Ombudsmanlar Birliği Yönetim Kurulu Başkanlığını, Asya Ombudsmanlar Birliği Yönetim Kurulu üyeliğini ve Avrupa Ombudsmanlık Enstitüsünün İcra ve Yönetim Kurulu üyeliğini yürüten Kurum, Türk Devletleri Ombudsmanlar ve Ulusal İnsan Hakları Kurumları Birliğinin (TÜRKOMB) ise kurucu üyesidir.

Bu faaliyetler, Kurumun uluslararası iş birliğini güçlendirmesine, Türkiye’nin insan hakları alanındaki kurumsal görünürlüğünü artırmasına ve iyi yönetim ilkelerinin ulusal ve uluslararası düzeyde yaygınlaşmasına önemli katkı sağlamaktadır.

1. Uluslararası Ombudsmanlık Ağları

İslam İşbirliği Teşkilatı Ombudsmanlar Birliği (İİTOB)

- **İran Çalışma Ziyareti (12-15 Mayıs 2025):** Başdenetçi ve İslam İşbirliği Teşkilatı Ombudsmanlar Birliği (İİTOB) Başkanı Mehmet Akarca, Denetçi Ertunç Erkan Balta’nın da yer aldığı Kurum heyeti ile birlikte, İran İslam Cumhuriyeti Genel Denetim Kurumunun ev sahipliğinde İran/Tahran’da düzenlenen İİTOB’nin 4. Genel Kurul ve 12. Yönetim Kurulu toplantılarına katılmıştır.
- **İİTOB’un İslam İşbirliği Teşkilatının (İİT) Bağlı Kuruluşu Statüsü Kazanması (21-22 Haziran):** Başdenetçi Mehmet Akarca’nın yürüttüğü süreç sonucunda, İİTOB’un İslam İşbirliği Teşkilatına bağlı kuruluş olarak kabul edilmesi yönündeki başvuru Dışişleri Bakanlığı ile koordineli şekilde desteklenmiş ve İİT Dışişleri Bakanları Konseyinin 51. oturumunda alınan kararla İİTOB resmen İİT’nin bağlı kuruluşu statüsüne kavuşarak uluslararası alandaki konumunu güçlendiren tarihi bir dönüm noktasına ulaşmıştır.

Asya Ombudsmanlar Birliği

- **Çin’de Düzenlenen Asya Ombudsmanlar Birliği Genel Kurul ve Yönetim Kurulu Toplantıları ile Bu Kapsamda Düzenlenen Uluslararası Çalıştay (9-10 Eylül 2025):** Başdenetçi Mehmet Akarca, Kurum heyetiyle birlikte Çin’in Nanjing kentinde düzenlenen Asya Ombudsmanlar Birliği toplantıları ve uluslararası çalıştaya katılarak çeşitli temaslarda bulunmuş, ayrıca Çin Ulusal Denetim Komisyonu Başkan Yardımcısı Fu Kui ile ikili görüşme gerçekleştirmiştir. Başdenetçi, uluslararası çalıştayda yaptığı konuşmada adalete erişim, temel haklar, iyi yönetim ve hakkaniyetin yaşam kalitesinin temel unsurları olduğunu vurgulayarak, ombudsmanlık kurumlarının vatandaş ile devlet arasında köprü görevi görerek hak arama kültürünü ve hukukun üstünlüğünü güçlendirmeye hizmet ettiğini ifade etmiştir. Başdenetçi Mehmet Akarca ve beraberindeki heyet,

Çin programı kapsamında 11 Eylül 2025’te Rusya Federasyonu İnsan Hakları Yüksek Komiseri Tatiana Moskalkova ile ikili görüşme gerçekleştirmiştir.

Akdeniz Ombudsmanlar Birliği

- **Malta’da Düzenlenen Akdeniz Ombudsmanlar Birliği Genel Kurulu ve Uluslararası Ombudsmanlık Konferansı (15-17 Ekim 2025):** Başdenetçi Mehmet Akarca ve beraberindeki heyet, Malta’da düzenlenen Akdeniz Ombudsmanlar Birliği Genel Kurulu ile “Zor Zamanlarda İyi Yönetimin Sürdürülmesi: Ombudsmanın Rolü” konulu uluslararası konferansa katılmak üzere çalışma ziyareti gerçekleştirmiştir. Akarca, 15 Ekim 2025’te düzenlenen uluslararası ombudsmanlık konferansında yaptığı konuşmada, hızla değişen dünyada kamuya duyulan güvenin önemini vurgulayarak, ombudsmanlık kurumlarının vatandaş ile devlet arasında güveni güçlendiren kritik bir köprü olduğunu ifade etmiştir. Akarca, uluslararası konferans kapsamında Malta Başbakanı Robert Abela ile bir araya gelmiş ve aynı gün Malta, Ukrayna ve Mısır’dan üst düzey ombudsmanlık temsilcileriyle ikili görüşmeler gerçekleştirmiştir. 17 Ekim 2025’te Başdenetçi, Akdeniz Ombudsmanlar Birliği Genel Kuruluna katılmış, Malta Türk Şehitliği’ni ziyaret ederek anı defterini imzalamış ve Kurumca hazırlanan Gazze Özel Raporu ile tematik raporu Türkiye Valetta Büyükelçiliği Maslahatgüzarlığına sunmuştur.

2. Toplantılar ve Çalışma Ziyaretleri

- **Özbekistan Çalışma Ziyareti (26-28 Şubat 2025):** Başdenetçi Mehmet Akarca ve Denetçi Özcan Yıldız’ın yer aldığı Kurum heyeti, Özbekistan Ombudsmanlık Kurumunun 30. yılı kapsamında düzenlenen “Temiz, Sağlıklı ve Sürdürülebilir Çevre-İnsan Haklarının Korunmasının Güvencesi Konulu Uluslararası Konferans”a katılmak üzere Özbekistan Ombudsmanı Feruza Eshmatova’nın davetiyle Özbekistan’a çalışma ziyareti gerçekleştirmiştir.
- **Strazburg Çalışma Ziyareti (27-28 Mart 2025):** Denetçi Abdullah Cengiz Makas, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi Lüksemburg Başkanlığı himayesinde düzenlenen Ombudsmanlık Kurumları ve Ulusal İnsan Hakları Kurumları Üst Düzey Konferansı’na katılmak üzere bir çalışma ziyareti gerçekleştirmiştir.
- **İtalya Çalışma Ziyareti (7-9 Nisan 2025):** Başdenetçi Mehmet Akarca ve beraberindeki Kurum heyeti, Lazio Ombudsmanı Marino Fardelli’nin daveti üzerine, İtalya’da Halkın Savunucusunun 45. kuruluş yılı vesilesiyle düzenlenen Uluslararası Ombudsmanlık Konferansı’na katılmak üzere bir çalışma ziyareti gerçekleştirmiştir.
- **Katar Çalışma Ziyareti (27-28 Mayıs 2025):** Başdenetçi Mehmet Akarca, Genel Sekreter Mehmet Doğan’ın da yer aldığı Kurum heyeti ile beraber, Katar Devleti Ulusal İnsan Hakları Komitesinin ev sahipliğinde düzenlenen “Yapay Zeka ve İnsan Hakları: Daha İyi Bir Gelecek İçin Fırsatlar, Riskler ve Vizyonlar” konulu uluslararası konferansa katılmıştır.
- **Azerbaycan Uluslararası Ombudsmanlık Sempozyumu (18 Haziran 2025):** Başdenetçi Mehmet Akarca, beraberindeki Kurum heyeti ile Azerbaycan’ın Bakü kentinde düzenlenen Ulusal İnsan Hakları Günü ve Anayasa ve Egemenlik Yılı

vesilesiyle gerçekleştirilen “Hukukun Üstünlüğünün Sağlamlaştırılması: Ombudsmanların ve Ulusal İnsan Hakları Kurumlarının Rolü” konulu “Uluslararası Ombudsmanlık Sempozyumu”na konuşmacı olarak katılmıştır.

- **Arnavutluk Ombudsmanlığının Kuruluş Yıl Dönümü Vesilesiyle Düzenlenen Uluslararası Konferans (24-25 Haziran 2025):** Denetçi Abdullah Cengiz Makas, Arnavutluk Ombudsmanlığının 25. kuruluş yıl dönümü kapsamında, Arnavutluk Ombudsmanı Erinda Ballanca’nın davetiyle Tiran’da Cumhurbaşkanlığı Sarayı’nda düzenlenen resepsiyona ve uluslararası konferansa iştirak etmiştir.
- **Gürcistan Ombudsmanı (Hakların Savunucusu) Ziyareti (25 Temmuz 2025):** Başdenetçi Mehmet Akarca, Ombudsman Levan Ioseliani’yi Batum’da ziyaret etmiştir.
- **Rusya İnsan Hakları Yüksek Komiserliğinin Düzenlediği Uluslararası Konferans ve Avrasya Ombudsmanlar Birliği Toplantısı (22-24 Ekim 2025):** Başdenetçi Mehmet Akarca ve Denetçi Fatma Benli Yalçın, Moskova ziyareti sırasında Avrasya Ombudsmanlar Birliğinin 22 Ekim 2025 tarihinde düzenlenen “Ulaşılması Zor, Uzak ve Kırsal Bölgelerde Yaşayanların Haklarının Korunması” konulu 10. toplantısına katılmıştır.
- **Irkçılık ve Hoşgörüsüzlüğe Karşı Avrupa Komisyonu (ECRI) Yıllık Semineri (23-24 Ekim 2025):** Denetçi Özcan Yıldız ve beraberindeki heyet, Irkçılık ve Hoşgörüsüzlüğe karşı Avrupa Komisyonu (ECRI) tarafından, EQUINET ve CERD iş birliğiyle ve Avrupa Konseyi üye ülkelerinin ulusal insan hakları kurumlarının katılımıyla düzenlenen “Demokratik Gerileme Döneminde Eşitliğin Desteklenmesi” konulu seminere katılmıştır.
- **Sırbistan Ombudsmanlık Kurumu Tarafından Düzenlenen Uluslararası Bilimsel Konferans (12-13 Kasım 2025):** Başdenetçi Mehmet Akarca ve beraberindeki Kurumumuz heyeti, Sırbistan Ombudsmanı Zoran Pasalic’in daveti üzerine Belgrad’da düzenlenen “Vatandaşların Koruyucusu-İlk 20 Yıl” konulu uluslararası bilimsel konferansına katılmak üzere Sırbistan’a bir çalışma ziyareti gerçekleştirmiştir.
- **Avrupa Ombudsman Ağının (ENO) Avrupa Parlamentosunda Düzenlenen Konferansı (20-21 Kasım 2025):** Başdenetçi Mehmet Akarca, Avrupa Ombudsmanı Teresa Anjinho’nun daveti üzerine, kurumumuzun üyesi olduğu Avrupa Ombudsman Ağının (ENO) Brüksel’de Avrupa Parlamentosunda düzenlenen konferansına katılmıştır.
- **Kosova Ombudsmanlık Kurumunun Kuruluşunun 25. Yıl Dönümü Konferansı (1-2 Aralık 2025):** Başdenetçi Mehmet Akarca ve beraberindeki heyet, Kosova Ombudsmanlık Kurumunun Kuruluşunun 25. Yıl Dönümü Konferansı dolayısıyla Priştine’de düzenlenen uluslararası konferansa katılmıştır.
- **23. Doha Forumu (6-8 Aralık 2025):** Denetçi Abdullah Cengiz Makas, alınan davet üzerine Katar Emiri himayelerinde Doha’da düzenlenen ve “Adaletin Tesisi: Vaatlerden Somut Gerçekliğe” temalı 23. Doha Forumu’na katılmıştır.

3. Kuruma Yapılan Ziyaretler

- **Katar Ulusal İnsan Hakları Komitesi Başkanının Ziyareti (23 Ocak 2025):**

Katar Ulusal İnsan Hakları Komitesi Başkanı Maryam bint Abdullah Al-Attiyah ve beraberindeki heyet Başkanetçi Mehmet Akarca'yı Kurumda ziyaret etmiştir.

- **Uluslararası Kızılhaç Komitesi Heyetinin Kurumu Ziyareti (28 Ocak 2025):**

Uluslararası Kızılhaç Komitesinden Avrupa Bölgesi Diplomatik Danışmanı Thomas Hallier ve Uluslararası Kızılhaç Komitesi Türkiye Kıdemli Delegesi Omar Odeh, Başkanetçi Mehmet Akarca'yı Kurumda ziyaret etmiştir.

- **Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Çocuklara Karşı Şiddet Özel Temsilcisi'nin Kurumu Ziyareti (17 Nisan 2025):** Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'nin Çocuklara Karşı Şiddet Özel Temsilcisi Dr. Najat Maalla M'jid Başkanetçi Mehmet Akarca'ya bir ziyaret gerçekleştirmiştir.

- **Kazakistan Kamu Yönetimi Akademisi Öğrencilerinin Kurumu Ziyareti (18 Nisan 2025):** Denetçi Sadettin Kalkan ve Genel Sekreter Mehmet Doğan; Kazakistan'daki devlet memurlarına lisansüstü eğitimin verildiği Kazakistan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığına bağlı Kamu Yönetimi Akademisi ile Hacettepe Üniversitesi Rektörlüğü arasında var olan İkili İşbirliği Anlaşması kapsamında Akademi'de eğitim alan 21 Kazak devlet memuru ile bir görüşme gerçekleştirmiştir.

- **Türkmenistan Ombudsmanı'nın Kurumu Ziyareti (5 Mayıs 2025):** Türkmenistan Ombudsmanı Yazdursun Gurbannazarova, Kurumu ziyaret ederek, Başkanetçi Mehmet Akarca ile bir araya gelmiştir.

- **Avrupa Konseyi Ankara Program Ofisi Başkanının Kurumu Ziyareti (9 Mayıs 2025):** Avrupa Konseyi Ankara Program Ofisi Başkanı William Massolin, Başkanetçi Mehmet Akarca'yı Kurumda ziyaret etmiştir.

- **Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi Denetim Komisyonunun Ziyareti (11 Haziran 2025):** Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi Denetim Komisyonu Eş Raportörleri Stefan Schennach ile Lord David Blencathra ve beraberlerindeki heyet tarafından Kuruma bir ziyaret gerçekleştirilmiştir.

- **UN Women Türkiye Ülke Direktörünün Kurumu Ziyareti (24 Temmuz 2025):** UN Women Türkiye Ülke Direktörü Maryse Guimond ve beraberindeki heyet, kadın haklarından sorumlu Denetçi Fatma Benli Yalçın'ı Kurumda ziyaret etmiştir.

- **Güney Kore Yolsuzlukla Mücadele ve Sivil Haklar Komisyonu Heyetinin Ziyareti (3 Eylül 2025):** Güney Kore Yolsuzlukla Mücadele ve Sivil Haklar Komisyonu (Ombudsmanlık) Genel Müdürü Nam-Doo Kim ile Ulusal Vergi Dairesi, Eğitim Bakanlığı, İçişleri ve Güvenlik Bakanlığı, Arazi ve Konut Kurumu Genel Müdürlerinden oluşan Güney Kore heyeti Kurumun İstanbul Bürosuna bir ziyaret gerçekleştirmiştir.

- **Ukraynalı Savaş Esirlerinin Ailelerinden Oluşan Heyetin Kurumu Ziyareti (21 ve 24 Kasım 2025):** Denetçi Sadettin Kalkan 21 Kasım 2025 tarihinde Kurumu ziyaret eden; Rusya'da esir olarak tutulan Ukrayna Vatandaşı ve AGİT çalışanı sivillerin yakını Margaryta Shabanova ile avukatı Levgeniia Kapalina ve Ukrayna'nın Ankara Büyükelçiliği personeline oluşan heyet ile bir araya gelmiştir. 24 Kasım 2025 tarihinde Denetçi Sadettin Kalkan, Ukraynalı savaş esirlerinin ailelerinden oluşan heyeti Kurumda kabul etmiştir.

- **Hollanda İnsan Hakları Büyükelçisi Ziyareti (28 Kasım 2025):** Başdenetçi Mehmet Akarca, Türkiye ziyareti kapsamında Kuruma ziyarette bulunan Hollanda İnsan Hakları Büyükelçisi Wim Geerts, Hollanda Büyükelçisi Joep Wijnands ve beraberindeki heyeti kabul etmiştir.
- **Filistin Devleti Başsavcısının Ziyareti (4 Aralık 2025):** Türkiye Adalet Akademisinin davetlisi olarak Türkiye’de bulunan Filistin Devleti Başsavcısı Akram İsmail Hasan Al-Khatip ve beraberindeki heyet, Başdenetçi Mehmet Akarca’yı ziyaret etmiştir.
- **Parlamentolar Arası Birlik (PAB) Parlamenterlerin İnsan Hakları Komitesi Ziyareti (8 Aralık 2025):** Parlamentolar Arası Birlik (PAB) Parlamenterlerin İnsan Hakları Komitesinin ülkemizi ziyareti kapsamında, Komite Başkan Yardımcısı Nominchimeg Odsuren ve Komite Üyesi Mladen Grujić, Başdenetçi Mehmet Akarca’yı ziyaret etmiştir.

4. Çevrim İçi Toplantılar

- **Türk Devletleri Ombudsmanları ve İnsan Hakları Kurumları Birliği (TÜRKOMB) Çevrim İçi Toplantısı (15 Ocak 2025):** Başdenetçi Mehmet Akarca çevrim içi olarak düzenlenen TÜRKOMB toplantısına katılmıştır.
- **İİTOB Yönetim Kurulu ile Çevrim İçi Toplantı (17 Şubat 2025):** Başdenetçi Mehmet Akarca, başkanlığını yürüttüğü İİTOB’un Yönetim Kurulu üyeleri ile çevrim içi bir toplantı gerçekleştirmiştir.
- **Rusya Federasyonu İnsan Hakları Yüksek Komiseri ile Çevrim İçi Toplantı (6 Mart 2025):** Başdenetçi Mehmet Akarca, Rusya Federasyonu İnsan Hakları Yüksek Komiseri Tatiana Moskalkova ile çevrim içi bir toplantı gerçekleştirmiştir.
- **Ukrayna Parlamentosu İnsan Hakları Komiseri ile Çevrim İçi Toplantı (26 Mart 2025):** Başdenetçi Mehmet Akarca Ukrayna Parlamentosu İnsan Hakları Komiseri Dmytro Lubinets ile çevrim içi bir toplantı gerçekleştirmiştir.
- **"Ombudsmanlık ve Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri: Paylaşılan İlkeler ve Taahhütlerin Bir Çerçevesi" Konulu Çevrim İçi Seminer (14 Temmuz 2025):** Asya Ombudsmanlar Birliği tarafından “Ombudsmanlık ve Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri: Paylaşılan İlkeler ve Taahhütlerin Bir Çerçevesi” konulu webinar düzenlenmiş olup webinara Kurum uzmanları katılım göstermiştir.
- **"Toplumsal Cinsiyet Eşitliğini Gözetten Politikalar: Ombudsmanlık Ofisleri İçin Kılavuz" Konulu Çevrim İçi Seminer (26 Ağustos 2025):** “Güney Afrika Kadınlar Ayı” şerefine, ombudsmanlık kurumlarının çalışma ve yetki alanlarında cinsiyet eşitliğine odaklanan küresel düzeyde bir sanal diyalog için Afrika Ombudsmanlık Araştırma Enstitüsü ve Uluslararası Ombudsmanlık Enstitüsü (IOI) iş birliği ile “Toplumsal Cinsiyet Eşitliğini Gözetten Politikalar: Ombudsmanlık Ofisleri İçin Kılavuz” konulu bir web semineri düzenlenmiştir.
- **Mısır İnsan Hakları Komiserliği Genel Sekreteri ile Çevrim İçi Toplantı (2 Ekim 2025):** Başdenetçi Mehmet Akarca, Mısır İnsan Hakları Komiserliği Genel Sekreteri Dr. Hany İbrahim ile çevrim içi bir görüşme gerçekleştirmiştir.
- **Türkmenistan Ombudsmanlık Kurumunun Kapasitesinin Güçlendirilmesine Yönelik Türkiye Ombudsmanlığının Eğitim Faaliyetinin Açılış Töreni (27**

Ekim 2025): Başdenetçi Mehmet Akarca, UNICEF Türkmenistan Ofisinin desteğiyle Türkmenistan Ombudsmanlığı ev sahipliğinde Aşkabat'ta düzenlenen “Türkmenistan Ombudsmanlık Ofisi'nin Çocuk Haklarının Korunması ve İzlenmesi Konusundaki Kapasitesinin Güçlendirilmesi” programının açılış törenine video mesaj yoluyla, Denetçi Fatma Benli Yalçın ise çevrim içi olarak katılım sağlamışlardır.

5. Diğer Faaliyetler

- **Azerbaycan Anma Programı (24 Şubat 2025):** Başdenetçi Mehmet Akarca, Hocalı Katliamı'nın yıl dönümü dolayısıyla TBMM'nin himayesinde Azerbaycan Büyükelçiliği ile Türkiye Azerbaycan Dostluk İşbirliği ve Dayanışma Vakfının iş birliğinde düzenlenen anma programına katılmıştır.
- **"Çocuk Adalet Sistemini Yeniden Düşünmek: Diversiyon ve Onarıcı Adalet Uygulamalarının Merkeze Alınması" Konferansı (15 Nisan 2025):** Başdenetçi Mehmet Akarca ve Denetçi Fatma Benli Yalçın, Adalet Bakanlığı ve UNICEF iş birliğinde düzenlenen “Çocuk Adalet Sistemini Yeniden Düşünmek: Diversiyon ve Onarıcı Adalet Uygulamalarının Merkeze Alınması” konulu bölgesel konferansa katılmıştır.
- **İsrail'in Katara Yönelik Saldırısı Hakkında Taziye ve Destek Mektubu (18 Eylül 2025):** Katar Ulusal İnsan Hakları Komitesi Başkanı Sayın Maryam bint Abdullah Al-Attiah'a, İsrail'in 9 Eylül 2025 tarihinde Doha'da Hamas Müzakere Heyeti'ne yönelik düzenlediği saldırı nedeniyle taziye ve destek mektubu gönderilmiştir.
- **Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma İşbirliği Çerçevesi 2021-2025 (UNSDCF) Sonuç Grupları Toplantısı (26 Kasım 2025):** Kurum uzmanları tarafından Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığında düzenlenen Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma İşbirliği Çerçevesi 2021-2025 (UNSDCF) kapsamında oluşturulan Sonuç Grupları Toplantısı'na katılım sağlanmıştır.
- **Asya Ombudsmanlar Birliğinin Web Semineri (3 Aralık 2025):** Kurumun üyesi ve yönetim kurulu üyesi olduğu Asya Ombudsmanlar Birliği tarafından, Azerbaycan Ombudsmanlık Kurumu ile iş birliği içinde Engelliler Günü vesilesiyle düzenlenen “Kurumsal Sorumluluk Bağlamında Engelli Haklarının Korunması: Ombudsmanlık Kurumlarının Rolü” konulu web seminerine Kurum uzmanları katılmıştır.
- **"Engelli Bireyler İçin Eşit Fırsatlar: Ulusal Mekanizmaların Güçlendirilmesi" Toplantısı (15 Aralık 2025):** Denetçi Fatma Benli Yalçın, Azerbaycan Cumhuriyeti İnsan Hakları Komiserliği (Ombudsmanlığı) tarafından, Avrupa Birliği Azerbaycan Delegasyonu ve Avrupa Konseyi Bakü Ofisi iş birliğinde çevrim içi düzenlenen “Engelli Bireyler için Eşit Fırsatlar: Ulusal Mekanizmaların Güçlendirilmesi” temalı yuvarlak masa toplantısına katılmıştır.
- **Avustralya'daki Terör Saldırısı Hakkında Taziye Mektubu (15 Aralık 2025):** Avustralya'nın Türkiye Büyükelçisi Sally-Anne Vincent ve Avustralya Ombudsmanı Iain Anderson'a, Sydney şehrindeki Bondi Plajı'nda düzenlenen Hanuka kutlamaları sırasında gerçekleştirilen ve Avustralya'daki Yahudi

toplumunu hedef alan terör saldırısı nedeniyle taziye ve destek mektubu gönderilmiştir.

- **İİTOB Alt Komitesinin Birinci Toplantısı (22 Aralık 2025):** Başkanlığını Başdenetçinin yürüttüğü İİTOB'nin Alt Komitesinin birinci toplantısı, Pakistan'da Kadınların İşyerinde Tacizden Korunması Federal Ombudsmanı (FOSPAH) ev sahipliğinde, İslamabad'da gerçekleştirilmiş olup anılan toplantıya çevrim içi olarak Kurum uzmanı katılmıştır.
- **Ukrayna Parlamentosu İnsan Hakları Komiseri ve Ukraynalı Savaş Esirlerinin Aileleriyle Çevrim İçi Toplantı (30 Aralık 2025):** Başdenetçi Mehmet Akarca, Rusya'da esir düşmüş Ukraynalı askerlerin aileleri ve temsilcileriyle online bir toplantı gerçekleştirmiştir.

6. Proje Toplantıları

- Türkiye'de Göç Bağlamında İnsan Haklarının Korunmasının Güçlendirilmesi Projesi Toplantıları (2025)
- "Roman Karşıtlığını Tanıma ve Roman Karşıtlığıyla Mücadele" Konulu Bölgesel Eğitim (15-16 Nisan 2025)
- "İş Dünyası ve İnsan Hakları: Kamu Kurumları ile Diyalog Toplantısı-II" (18 Nisan 2025)
- "Türkiye'de Kadınların Adalete Erişiminin Desteklenmesi" Projesi Kapanış Etkinliği (30 Eylül 2025)

7. Misyon Temsilcileri Ziyaretleri

- Ukrayna Büyükelçiliği Maslahatgüzarının Ziyareti (22 Nisan 2025)
- Rusya Büyükelçisinin Ziyareti (28 Nisan 2025)
- Ukrayna Büyükelçisi'nin Ziyareti (2 Eylül 2025)
- Polonya Büyükelçisinin Ziyareti (2 Eylül 2025)
- Ukrayna Büyükelçisinin Ziyareti (24 Eylül 2025)
- Endonezya Türkiye Büyükelçisi'nin Ziyareti (4 Aralık 2025)

2.2.6. HEDEF VE BEKLENTİLER

Anayasa'nın 74'üncü maddesi ve 6328 sayılı Kanun gereğince Kurum, 2025 yılı boyunca bağımsız bir denetim mekanizması olarak faaliyetlerini sürdürmüştür. Bir taraftan, başvurular incelenip idarelere öneriler sunulurken, diğer taraftan, ulusal ve uluslararası düzeyde yürütülen pek çok çalışmayla hak arama kültürünün yaygınlaştırılmasına katkı sağlanmıştır. Bu doğrultuda 2026 yılında da Kurumun asli görevi olan şikâyet başvurularının incelenmesi faaliyetlerine hız kesmeden devam edilecektir.

Kuruma iletilen başvuruların çoğunun ön inceleme aşamasından geçemeyerek incelenemezlik ve gönderme kararlarına muhatap olması sebebiyle, mevzuattaki şartları sağlayan ve bu doğrultuda inceleme-araştırma sürecine alınabilecek başvuruların artırılması için çalışma yürütülmesi gerekmektedir. Bu bağlamda, başvuranların doğru bilgilendirilmesi ve yönlendirilmesi hususunda faaliyetler çeşitlendirilecektir.

Ayrıca incelemeye esas başvuruların sağlaması gereken şartların dışında bireysel menfaati aşan, geneli ilgilendirir, kamuoyunun gündeminde olan konularda da başvuru sayısının artırılması Kurumun anayasal konumu bakımından önceliklidir. Nitelikli

başvuruların, yargı mercilerine müracaat öncesinde Kuruma iletilmesini sağlayıcı faaliyetler 2026 yılında önemseneyecektir.

Çocuk başvurularında olduğu gibi, özel inceleme süreçlerinin insan hakları, kadın hakları, engelli hakları, ceza infaz kurumu hizmetleri, kolluk faaliyetleri gibi konu alanlarına yaygınlaştırılmasına önem atfedilmektedir.

Yıllık rapor hazırlığında kurumsal katılımı sağlamak adına Başdenetçilik Makamı Oluru marifetiyle ihdas edilen Yıllık Rapor Komisyonunun hazırladığı Kamu Denetçiliği Kurumu Yıllık Raporunun Hazırlanmasına İlişkin Usul ve Esaslar ile başvuru ve kararlardan yola çıkılarak analiz içerikli değerlendirmelerin öncelendiği; özel raporlar, hak arama kültürünü geliştirme faaliyetleri, insan hakları izleme çalışmaları vb. de dikkate alınarak TBMM'nin idareyi denetim aracı konumundaki Kurumun anayasal işlevini gerçekleştirmesine uygun "yıllık rapor" yaklaşımına geçilmiştir. 2026 yılında, Denetçilik ve Birimlerle iş birliği içinde Komisyonun daha aktif surette rol alacağı yıllık rapor hazırlama usulü uygulanacaktır. Böylece yıllık raporun, kamu yönetiminin işleyişine ışık tutan, idari mekanizmanın ürettiği sorun alanlarını tespit edip çözümler üreten ve uyuşmazlıklar doğmadan kamu hizmetlerinin yürütülmesine katkı sunan bir fonksiyonu yerine getirmesi hedeflenmektedir.

2026 yılında, 2025 yılında hazırlık sürecine başlanan eğitimde fırsat eşitliği ile cezaevinde anne yanında kalan çocuklar bağlamındaki iki ayrı özel raporun ve 2024 yılında yayımlanan Gazze Özel Raporu'nun devamı niteliğindeki tematik rapor çalışmalarının tamamlanması öncelenmektedir. Bunun yanı sıra kamu yönetiminde yaşanan sorunları ve ulusal-uluslararası ölçekteki hak ihlali iddialarını ele alan özel rapor çalışmalarının yapılması değerlendirilmektedir.

Kurumun asli vazifelerinin yürütülmesinde esas rol uzman personele ait olup bunların nitelikli surette yetiştirilerek Kurum çalışmalarına etkin katılımı zorunludur. Ancak kurumsal gelişim adına daha nitelikli ve alanında yetkin, kurumsal aidiyeti yüksek yeni uzman personel istihdamının gerekli olduğu da göz ardı edilmemelidir. Bu kapsamda, 2026 yılında yeni uzman yardımcısı alımı için planlamalar yapılmakta, konuyla ilgili kurum-kuruluşlar nezdinde girişimlerde bulunmaktadır.

2025 yılında Kurum kararlarının idareler nezdindeki takibinin etkinleştirilmesi ve yıllık raporda değerlendirilecek kararların düzenli surette belirlenebilmesi için Şikayet Yönetim Sistemi'nde (SYS) "Karar Takip Modülü" uygulamaya alınmıştır. 2025 yılı boyunca çeşitli geliştirme çalışmaların yapıldığı modülün, 2026 yılında verimli ve etkin surette kullanılması hedeflenmektedir. Yine başvuruların incelenmesi bağlamında çağın gerisinde kalmamak adına yapay zekâ çalışmaları 2025 yılında hazırlık düzeyinde başlamıştır. İstanbul Üniversitesi ile yapılan protokolle ortak çalışma yürütülecek bu alanda 2026 yılı, hem yapay zekâ altyapısı için gerekli teçhizatın temini hem de yapay zekâ uygulamalarının SYS'ye entegrasyonu açısından önemsenmektedir.

Kurumun 2025 yılında gerçekleştirdiği ulusal ve uluslararası faaliyetlerin 2026 yılında da artarak sürdürülmesi planlanmaktadır. Bu kapsamda, iki adet ulusal sempozyum düzenlenmesi, 10 ilde "Ombudsman Halkla Buluşuyor" temalı bölgesel toplantı ve il çalışma ziyareti gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir. Hem 2025 yılında faaliyet gerçekleştirilen illerde hem de diğer illerde üniversitelerle yakın temas sağlanması amacıyla çalıştay, konferans, panel vb. organizasyonun yapılması ve ombudsmanlık öğrenci topluluklarının çalışmalarına aktif destek verilmesi değerlendirilmektedir.

Ayrıca çocuklara, kadınlara, engellilere, hürriyetinden mahrum kalanlara yönelik Kurum farkındalığının sağlanması ve bunların hak arama imkânının genişletilmesine yönelik etkinliklere özel önem verilecektir. Çocuk hakları bilincini yaygınlaştırmak ve çocukların hak temelli denetim süreçlerine doğrudan katılımını güçlendirmek amacıyla 2025 yılı itibarıyla yürütülen okul ziyaretleri programı kapsamında, üç yıl içinde 71 okulun ziyaret edilmesi planlanmıştır. Bu ziyaretlerde çocuklara ombudsmanlık kurumu, başvuru yolları ve karar süreçleri hakkında bilgi verilmekte, çocukların kendi haklarını tanımaları, kullanmaları ve kurumla doğrudan iletişim kurabilmeleri hedeflenmektedir.

Uluslararası bağlamda, insan hakları kurumları ve ombudsmanlık kurumlarıyla ilişkilerin devam ettirilerek bilgi paylaşımına ağırlık verilmesi değerlendirilmektedir. Özellikle 2026 yılında, üye olunan uluslararası örgüt ve ağların çalışmalarına etkin surette katkı sunulacaktır. Buna ek olarak, ulusal bazda olduğu gibi uluslararası katılımcıların da iştirak edeceği iki adet uluslararası sempozyum organize edilmesi de planlanmaktadır.

2026 yılında TBMM'yle olan ilişkilerin, öncelikle 2025 Yıllık Raporu'nun takibi özelinde yoğunlaşacağı değerlendirilmektedir. Bu doğrultuda, TBMM Karma Komisyonu çalışmalarına aktif katkı verilerek Yüce Meclisin idareyi denetleme işlevinin tam olarak yerine getirilmesi sağlanacaktır.

Bununla birlikte, 6328 sayılı Kanun'un bazı hükümlerinin iptalini gündeme getiren Anayasa Mahkemesi (AYM) kararı üzerine TBMM nezdindeki yasama süreçleri 2025 yılında Kurum açısından önem arz etmiştir. Nitekim bu vesileyle, 12 yılı aşan uygulama süresi sonrasında 6328 sayılı Kanun'un hem kamu denetçisine başvurma hakkının etkin kullanımı hem de Kurum ihtiyaçlarının karşılanması adına revize edilmesine yönelik çalışmalar başlatılmıştır. Özellikle 2026 yılında bu bağlamda ortaya çıkacak taslak metinlerle TBMM süreçlerine destek verilmesi öngörülmektedir.

TBMM dışında bakanlıklar başta olmak üzere diğer kamu kurum ve kuruluşlarıyla da 2025 yılında yakın temas halinde olunmuş, "Kamu Denetçiliği Kurumu ile ilgili idare arasında irtibat kişilerinin belirlenmesi" hususunda titiz bir çalışma yürütülmüş, yapılan ziyaretler sırasında ilgili idareye yönelik başvuru ve kararların toplandığı bilgilendirme dosyalarının da paylaşılmasıyla kurum üst yöneticilerinin dikkati çekilmiştir. 2025 yılında yürütülen faaliyetlerin olumlu sonuçları yavaş yavaş alınmaya başlanmış olup bu husustaki beklenen katkının 2026 yılında katlanarak belirginleşeceği değerlendirilmektedir.

Kurumun 2026 yılına yönelik somut hedefleri kadar bu noktada ortaya konması gereken bir diğer husus, Kurumun gelişimine yönelik beklentileridir. Öncelikle Kurumun etkinliğinin artırılması hususunda kurumsal kararlılığın olduğu vurgulanmalıdır. Zira Kurumun yürürlükte olan 2025-2028 Stratejik Planı'nda belirlenen "Kişi Haklarının Korunmasını Sağlamak ve İdarenin İşleyişine Katkı Sunmak" amacına ilişkin öngörülen "Kurumun etkinliğini artırmak amacıyla yeni mekanizmaların kurumsal işleyişe dahil edilmesi" hedefi kapsamındaki stratejilere bakıldığında;

- Kararlar veya raporlar kapsamında kanun değişikliği önerisinde bulunabilmek ve buna ilişkin sürecin TBMM Başkanlığı ile TBMM Karma Komisyonu üzerinden kurumsallaşmasına yönelik yasal altyapının kurulması için çalışmalar yapmak,
- Anayasa Mahkemesine iptal davası açabilme, yargı organlarında görülmekte olan davalar hakkında müdahil olma ve yasal bilirkişi görüşü sunabilme ile re'sen

- inceleme yetkisinin yasal olarak tanınması için öneriler geliştirmek,
- Kurum kararlarını yerine getiren kamu görevlilerinin hukuki ve mali sorumluluk taşımayacakları yönünde düzenleme yapılmasını sağlamak,
- Bütçe hazırlama ve uygulama sürecini Kurumun idareden bağımsız ve tarafsızlığına uygun şekilde esnekliğe kavuşturmak,
- Denetimin etkinliğini artırmak amacıyla ikincil mevzuatın dinamik bir şekilde güncellenmesi için çalışmalar yürütmek hususları Kurumun anayasal niteliğinin gerektirdiği konuma ulaşma istencini ortaya koymaktadır. Yine benzer yöndeki beklentiler, her yıl TBMM Karma Komisyonuna sunulan yıllık raporlar marifetiyle de hem TBMM'ye hem de kamuoyuna aksettirilmektedir.

Bu doğrultuda, Venedik Prensipleri, Paris İlkeleri ve AB İlerleme Raporları'nda belirtildiği üzere davalara katılma, AYM'de dava açma ve re'sen inceleme yetkisinin Kuruma verilmesinin uygun olacağı değerlendirilmektedir. Ayrıca Kurum kararlarına uyum iradesini artırmak adına kararları yerine getiren kamu görevlilerinin hukuki, cezai, idari ve mali yönden sorumlu tutulamayacağı hususunda düzenleme yapılması önem taşımaktadır.

Anayasal düzeyde TBMM'yle ilişkili kılınan Kurum, yasama organının denetim fonksiyonu bağlamında faaliyet yürütmektedir. Ancak yıllık raporun TBMM nezdindeki takibine dair sınırlı düzenleme dışında 6328 sayılı Kanun'da TBMM ile Kurum arasındaki irtibat detaylandırılmamıştır. Bu durum hem başvuru inceleme hem de diğer idari süreçlerde bazı belirsizlikleri doğurmaktadır. Özellikle Kurumun yasama süreçlerine olabilecek katkısı, Dilekçe Komisyonu ve İnsan Haklarını İnceleme Komisyonuna yapılan müracaatların Kuruma intikal ettirilmesi veya doğrudan milletvekillerinin Kuruma başvurmaları hakkında özel hükümlerin yasal düzlemde eksik oluşu, bu bağlamda sunulabilecek kurumsal katkıyı sınırlayabilmektedir. Dolayısıyla Kurumun Yüce Meclisle olan ilişkilerinin, kurumsal bağlılık ve işlevsel birliktelik temelinde somutlaşması beklenmektedir.

Öte yandan, Kurumun bağımsız ve tarafsızlığı açısından önem atfedilen özel bütçeli olma durumuna ek olarak bütçe süreçlerinin herhangi bir kamu kurum-kuruluşu gibi sürdürülmemesi ve benzer işlev icra eden Sayıştay örneğinde olduğu üzere bütçe hazırlık çalışmalarında belli düzey esnekliğin sağlanması da gerekmektedir. Zira başvurular marifetiyle denetlenen kurumların bütçe hazırlıklarında Kurum bakımından belirleyici olmaları kurumsal bağımsızlığı olumsuz yönde etkilemektedir.

Bununla birlikte, Başdenetçi ve Denetçilerin statülerinin yaptıkları görevle uyumlu hale getirilmesi ve mali-sosyal haklar özelinde eş gösterilen idari unvanlardan bağımsızlaştırılması önemsenmektedir. Özellikle idari unvanlarla eşlemenin idareyi denetleyen bir müessese açısından yanlış anlaşılmalara sebep olması ihtimal dahilinde olduğundan, bu hususta denetim anlayışına ve ombudsmanlık kurumlarının niteliğine uygun bir düzenleme yapılması önem arz etmektedir. Benzer şekilde Kurumda görev alan yaptıkları işle unvanlarının uyumlu hale getirilmesi ve statülerinin farklılaştırılması ile tüm personelin mali ve sosyal haklarının geliştirilmesi de kurumsal beklentiler arasındadır.

Tüm bu hususlar dikkate alındığında, yasal olarak sağlanan bağımsız-tarafsız konumun daha da güçlendirilmesi ve kurumsal etkililiğin "ombudsmanlık müessesesi"nin gerektirdiği düzeye ulaşmasının Kurumun öncelikli beklentisi olduğu vurgulanmalıdır.

3. KARMA KOMİSYON TOPLANTILARI

3.1.10 ŞUBAT 2026 TARİHLİ KARMA KOMİSYON TOPLANTISI

6328 sayılı Kanun uyarınca Dilekçe Komisyonu ile İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Üyelerinden Oluşan Karma Komisyon;

-Kamu Denetçiliği Kurumu 2025 Yıllık Raporu Sunumu,

-Alt Komisyon Kurulması

gündemiyle Dilekçe Komisyonu Başkanı Sunay KARAMIK başkanlığında 10 Şubat 2026 tarihinde toplanmıştır.

Toplantıda; Kamu Başdenetçisi Mehmet AKARCA tarafından Kamu Denetçiliği Kurumu 2025 Yıllık Raporu'nun sunumu yapılmış ve yıllık rapor üzerinde gerekli çalışmaları yapmak üzere Karma Komisyon üyelerinden oluşan bir alt komisyon kurulmuştur.

Karma Komisyon Başkanı Adana Milletvekili Sunay KARAMIK tarafından özetle;

6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu uyarınca Karma Komisyonun, Dilekçe ve İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu üyelerinden oluştuğu ve Dilekçe Komisyonu Başkanlık Divanının Karma Komisyonun da Başkanlık Divanı görevini yürüttüğü,

Karma Komisyonun görevlerinden birinin, her yıl Kamu Denetçiliği Kurumu tarafından Komisyona sunulan yıllık faaliyet raporunun görüşülmesi olduğu,

Kamu Denetçisi Saadettin KALKAN'ın dört yıllık görev süresini tamamlaması sebebiyle Karma Komisyonun 11 Aralık 2025 tarihli toplantısında Şerif YILMAZ'ın yeni Kamu Denetçisi olarak seçildiği,

Kamu Denetçiliği Kurumu Yıllık Raporu'nun Karma Komisyonunda ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda nasıl görüşüleceğine ilişkin İchtüzük'te ve 6328 sayılı Kanun'da açık bir hüküm bulunmamasına rağmen geçmiş yıllardaki uygulamalar sayesinde bu konuda bir teamül oluştuğu, yıllık rapor üzerinde gerekli çalışmaları yapmak üzere Karma Komisyon üyelerinden oluşan bir alt komisyon kurulduğu, yıllık raporu ayrıntılı bir şekilde inceleyerek özetleyen, denetçileri dinleyen, Kamu Denetçiliği Kurumu kararlarını ilgili kurum ve kuruluşlarla birlikte değerlendiren ve gerekli diğer işlemleri yapan alt komisyonun, hazırladığı raporu Karma Komisyona sunduğu,

Alt komisyon raporunun benimsenmesi ve görüşmelere alt komisyon raporu üzerinden devam edilmesinin Karma Komisyonunda kabul edilmesinin ardından Karma Komisyonunda yapılan değerlendirmelerle birlikte nihai şeklini alan Karma Komisyon Raporu'nun Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulduğu,

Anayasa'mızın 74'üncü maddesi uyarınca, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bağlı olarak kurulan ve idarenin işleyişiyle ilgili şikâyetleri inceleyen Kamu Denetçiliği Kurumunun her takvim yılı sonunda faaliyetlerini ve önerilerini içeren yıllık raporunu hazırlayarak Karma Komisyona sunduğu,

Kamu Denetçiliği Kurumunun 2025 yılında yürüttüğü faaliyetleri ve önerileri kapsayan 2025 Yıllık Raporu'nun 28 Ocak 2026 tarihinde Karma Komisyona sunulduğu ve söz konusu Rapor'un Kurum tarafından Karma Komisyona sunulan on üçüncü yıllık rapor olma özelliğini taşıdığı,

Son olarak, 2025 Yıllık Raporu’nun süresi içerisinde Karma Komisyona sunulmasındaki katkıları dolayısıyla Kamu Başdenetçisine, Kamu Denetçilerine ve tüm kurum personeline teşekkürlerini sunduğu, ifade edilmiştir.

Kamu Başdenetçisi Mehmet AKARCA tarafından özetle;

Anayasa’nın 74’üncü maddesi gereğince 2012 yılında kurulan Kamu Denetçiliği Kurumunun, geçen süre içerisinde yalnızca bir anayasal kurum olmanın ötesine geçerek birey ile idare arasında güven tesis eden güçlü bir kurum hâline geldiği, geçen on üç yıllık süreçte Kurumun, ilkeleri ve uygulamalarıyla kurumsal kimliğini sağlam temeller üzerine inşa ettiği, ulusal ve uluslararası alanda saygın bir konum kazandığı,

Kamu Denetçiliği Kurumunun, hukukilik denetiminin yanı sıra hakkaniyeti önceleyen, iyi yönetim ilkelerini rehber edinen ve insan onurunu merkeze alan bir denetim anlayışını hayata geçirdiği, bu anlayışın somut bir yansıması olarak hazırlanan 2025 Yıllık Raporu’nun ise yalnızca sayısal verilerin veya karar özetlerinin yer aldığı bir faaliyet raporu olmanın ötesine geçtiği, başvurular ile verilen kararların analiz edildiği ve bu suretle idari işleyişin güçlü yönleri ile geliştirilmesi gereken alanlarının tespit edilmeye çalışıldığı,

Hak arama kültürünü yaygınlaştıran faaliyetler ve hazırlanan özel raporların Kurumun anayasal konumuna uygun bir anlayışla ele alındığı,

2025 yılında Kuruma yapılan başvuru sayısının bir önceki yıla göre %42,49 oranında arttığı, 2024 yılından devreden dosyalarla birlikte incelenen toplam başvuru sayısının 21.837’ye ulaştığı, 2025 yılı içerisinde 20.473 başvurunun sonuçlandırıldığı ve sonuçlandırılan başvuruların %20,47’sinin kabul edilebilir bulunduğu,

2025 yılında yapılan şikâyet başvuruları konu bazlı değerlendirildiğinde, başvuruların en büyük kısmının %30,40 oranıyla kamu personel rejimi alanında gerçekleştiği, bunu sırasıyla %16,81 ile adalet, millî savunma ve güvenlik alanı ile %9,12 ile eğitim, öğretim, gençlik ve spor alanının takip ettiği, başvuruların idare bazında değerlendirmesi sonucunda en fazla başvurunun %13,04’lük oranla Adalet Bakanlığına yönelik olduğu, bunu %12,07’lik oranla Sağlık Bakanlığının takip ettiği,

Kurumun idare ile vatandaş arasında kurduğu yapıcı diyalog sayesinde adalete hızlı ve etkili erişimin mümkün olduğu, bu yaklaşımın somut bir göstergesi olarak 2025 yılında dostane yollarla çözüme kavuşturulan dosya sayısının 2.042’ye ulaştığı,

Kurumun, idarelerin hukuk devleti ilkesi çerçevesinde faaliyet göstermelerine katkı sağlamanın yanında, hakkaniyet, insan hakları ve iyi yönetim ilkeleri doğrultusunda kamu yönetimine rehberlik eden yönlendirici işlevini sürdürdüğü,

2025 yılında idarelere 901 tavsiye kararı ile 313 kısmen tavsiye, kısmen ret kararı gönderildiği, yapılan incelemeler sonucunda 617 karara uyulacağına bildirildiği, bunun Kurumun iktidarı ve kamu yönetimine rehberlik eden yönünü ortaya koyduğu, buna karşılık 422 karara ilişkin uyulmama gerekçelerinin Kuruma iletildiği ve bu suretle idari uygulamaların şeffaf bir şekilde değerlendirilmesine imkân sağlandığı,

Dostane çözüm, tavsiye ve kısmen tavsiye kısmen ret kararlarının toplamının kabul edilebilir bulunan başvuruların %77,69’unu oluşturduğu, bu durumun Kurumun başvuruların önemli bir bölümünde çözüm ürettiğini veya çözüm üretilmesine yönelik güçlü bir irade ortaya koyduğunu gösterdiği,

Kurumun %77,69 olarak ölçülen sorun çözme kapasitesi, etkili ve sonuç üreten bir denetim anlayışını ortaya koyduğu ve adalet arayışında güven kapısı olduğunu bir kez daha gösterdiği,

2025 yılında verilen toplumun geniş kesimlerini ilgilendiren bazı kararlara bakıldığında; mahkeme ilamına rağmen ödenmeyen vekâlet ücretine ilişkin başvuruda hukuka aykırılığın tespit edilerek ödemenin yapılmasının sağlandığı, çocuk hakları kapsamında okul çevresindeki trafik düzenlemelerine ilişkin güvenli erişim alanlarının oluşturulması ve kent planlamasının iyileştirilmesi yönünde tavsiyelerde bulunulduğu,

Kamu personel rejimi alanında, genel tatil günlerinin yıllık izin süresinden düşülmemesine yönelik tüm kamu kurum ve kuruluşlarında uygulama birliğinin sağlanması amacıyla tavsiyede bulunulduğu, sosyal güvenlik alanında ise sigortalılık statüsüne ilişkin sorunların dostane çözümle giderilerek emeklilik işlemlerinin başlatılmasının sağlandığı,

Son olarak direksiyon eğitimi dersi uygulama sınavlarının daha şeffaf ve denetlenebilir hâle getirilmesini temin etmek ve sınav hizmetine ilişkin idari uygulamalarda standartlaşmayı güçlendirmek amacıyla direksiyon uygulama sınavlarının kamerayla izlenebilir ve kayıt altına alınabilir bir şekilde düzenlenmesine yönelik tavsiye kararı verildiği,

Söz konusu örneklerden de anlaşılacağı üzere, Kurumun yalnızca bireysel başvuruların çözümüne katkı sağlamakla kalmayıp, toplumun geniş kesimlerini ilgilendiren sorunlara yönelik çözüm önerileri geliştiren ve kamu yönetimine rehberlik eden nitelikli kararlar ortaya koyduğu; bu yaklaşımın, kamuda iyi yönetim ilkelerinin yerleşmesi ve yaygınlaşması açısından önemli bir katkı olarak değerlendirildiği,

Kamu Denetçiliği Kurumunun, yalnızca kendisine iletilen başvuruları inceleyen bir kurum olmanın ötesinde, ulusal ve uluslararası düzeyde gündeme gelen hak ihlali iddialarını değerlendiren, hazırladığı özel raporlarla sorun alanlarını görünür kılan ve çözüm önerileri geliştiren etkin bir kurum olarak faaliyet gösterdiği; bu kapsamda Kurumun, 2025 yılında Gazze’de yaşanan hak ihlallerine ilişkin tematik raporlarını, “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Kurumsal Uyumun Güçlendirilmesi: İç Anadolu Örneği” başlıklı özel raporunu ve “Başvuru Tarihine Göre İşçi Emekli Ayhıklarındaki Farklar” konulu özel raporunu kamuoyunun bilgisine sunduğu,

Kurumca 2025 yılında ulusal ve uluslararası düzeyde çok sayıda faaliyetin yürütüldüğü, “Ulusal Düzeyde Ombudsman Halkla Buluşuyor” temalı bölgesel toplantılar kapsamında 10 ilde çalışma ziyaretleri gerçekleştirildiği, 9 ilde şiddet önleme merkezleri ile 4 ilde ceza infaz kurumlarının ziyaret edilerek tespitlerde bulunulduğu ve 200’ün üzerinde kadınla görüşmeler yapıldığı,

UNICEF ile iş birliği çerçevesinde 2’nci Çocuk Hakları Strateji Belgesi ile Çocuk Dostu Karar Yazım Rehberi’nin hazırlanarak kamuoyuyla paylaşıldığı, hak arama kültürünün geliştirilmesi amacıyla üniversitelerle iş birliğinin sürdürüldüğü, konferanslar düzenlendiği ve ombudsmanlık öğrenci topluluklarının Kurumda ağırlandığı, ayrıca Ahlat Gençlik Kampı ile Heybeliada Kızılay Kampı’nda eğitim ve kültürel faaliyetler gerçekleştirildiği,

2025 yılının Aile Yılı olması vesilesiyle Ombudsman Akademik Dergisi’nin özel bir aile sayısının hazırlandığı ve 150 akademisyenin katkısıyla 21 makaleden oluşan özel sayının yayımlandığı, uluslararası alanda ise uluslararası kurum ve kuruluşlar ile insan hakları kurumlarının temsilcileri ve büyükelçilerle ilişkilerin sürdürüldüğü,

Kurumun etkinliğinin daha da güçlendirilmesine yönelik kurumsal bir irade ve süreklilik arz eden bir kararlılık sergilediği, bu doğrultuda hak arama mekanizmalarının etkinliğini artıracak şekilde davalara katılma, Anayasa Mahkemesi nezdinde dava açabilme, yüksek mahkemelerde görülen davalara müdahil olabilme ve resen inceleme yetkilerinin Kuruma tanınmasının anayasal işleviyle uyumlu ve tamamlayıcı nitelikte bir adım olacağı,

Kurum kararlarının idareler tarafından uygulanmasına yönelik iradenin güçlendirilmesi amacıyla, Kamu Denetçiliği Kurumu kararlarını yerine getiren kamu görevlilerinin bu nedenle hukuki, cezai, idari ve mali sorumluluk altına alınamayacaklarına ilişkin bir düzenlemenin hayata geçirilmesinin önem arz ettiği,

Ayrıca, bütçe süreçlerinin diğer kamu kurum ve kuruluşlarından farklı bir yaklaşımla ele alınması ve benzer işlevler üstlenen Sayıştay örneğinde olduğu üzere bütçe hazırlık çalışmalarında Kuruma belirli ölçüde esneklik tanınmasının gerekli görüldüğü,

Yine Başdenetçi ve denetçilerin statülerinin yürüttükleri görevin niteliğiyle uyumlu hâle getirilmesinin ve mali-sosyal haklarının emsal gösterilen idari ünvanlardan bağımsız olarak düzenlenmesinin önemsendiği, benzer şekilde Kurumda görev yapan uzmanların statülerinin farklılaştırılması ile tüm personelin mali ve sosyal haklarının geliştirilmesinin de kurumsal beklentiler arasında yer aldığı,

Son olarak, Kurumun kanunla güvence altına alınan bağımsız ve tarafsız konumunun daha da güçlendirilmesi ve Ombudsmanlık müessesesinin gerektirdiği düzeye ulaştırılmasının Kurumun öncelikli beklentileri arasında bulunduğu,

Bu vesileyle, Kuruma verdikleri destek için Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı'na, Karma Komisyon Başkanı'na, Karma Komisyon üyelerine ve katkılarını esirgemeyen kıymetli milletvekillerine teşekkürlerini sunduğu,

ifade edilmiştir.

Şanlıurfa Milletvekili Mahmut TANAL tarafından özetle;

Kamu Denetçiliği Kurumu 2025 Yıllık Raporu'nun hazırlanmasında emeği geçen tüm personele teşekkürlerini sunduğu,

Raporun “Sunuş” bölümünde yer alan “Kurumumuz hakkaniyet denetimi yapan tek kurumdur.” ifadesinin isabetli olmadığı, hakkaniyet ilkesinin mahkemeler, idari yargı mercileri ve Anayasa Mahkemesi tarafından da gözetildiği, bu nedenle söz konusu ifadenin “hakkaniyet temelli denetim yapan anayasal bir kurum” şeklinde düzeltilmesinin daha uygun olacağı,

Raporda tavsiye kararlarına ilişkin açıklanan %59,38’lik uyum oranının hesaplanma yöntemine ilişkin soru işaretleri bulunduğu, toplam tavsiye kararı sayısı ile geri dönüş alınan karar sayısı arasındaki farkın ve bazı kararların akıbetine ilişkin belirsizliklerin raporda yeterince açıklanmadığı, ayrıca uyulacağı bildirilen kararların fiilen uygulanıp uygulanmadığına yönelik bir izleme mekanizmasının bulunmadığı,

Kurumun sosyal medya hesaplarının yorumlara kapatılmasıyla ilgili olarak yaptığı başvurulara ilişkin karar süreçlerine değinerek, kamu kurumlarının resmî sosyal medya hesaplarının ifade özgürlüğü ve katılımcılık ilkeleri doğrultusunda değerlendirilmesi gerektiği, bu konuda Kurumun yol gösterici nitelikte tavsiye kararları almasının önem taşıdığı,

Kurumun hedef ve beklentilerine ilişkin bölümde yer alan önerilerin daha somut, uygulanabilir ve muhatabı belli şekilde ortaya konulması gerektiği, yapısal sorunlara yönelik

çözüm önerileri ile tavsiye kararlarının etkilerine ilişkin analizlere raporda daha fazla yer verilmesinin yararlı olacağı,

Önceki yıllık raporlardan farklı olarak 2025 Yıllık Raporu’nun birinci kuşe kâğıda basılmasının kamu kaynaklarının etkin ve verimli kullanılması ile tasarruf tedbirleri açısından uygun olmadığı, ayrıca raporda yer verilen ve yapay zekâ uygulamalarından yararlanılarak oluşturulan görsel materyallerin yeterli ölçüde özgünleştirilmeden kullanılmasının raporun kurumsal niteliğiyle tam olarak bağdaşmadığı, ifade edilmiştir.

Karma Komisyon Sözcüsü İstanbul Milletvekili Behiye EKER tarafından özetle;

Kamu Denetçiliği Kurumunun, idarenin her türlü eylem, işlem, tutum ve davranışlarını insan haklarına dayalı adalet anlayışı çerçevesinde hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden inceleyen, araştıran ve idareye önerilerde bulunan anayasal bir kurum olduğu; vatandaşlar için etkin bir hak arama yolu sunarak idare ile vatandaş arasında önemli bir köprü görevi üstlendiği,

Kurumun yıllık raporlarını 2013 yılından bu yana süresi içerisinde Karma Komisyona sunduğu, 2025 Yıllık Raporu’nun ise Komisyona sunulan 13’üncü yıllık rapor olduğu; Kuruma yapılan başvuruların yıllar içerisindeki artışının hak arama kültürünün gelişimini ortaya koyduğu,

Kamu Denetçiliği Kurumunun etkinliğinin en önemli göstergelerinden birinin tavsiye kararlarının idareler tarafından uygulanması olduğu; bu kapsamda, tavsiye kararlarına uymayan kamu kurumlarının Komisyon nezdinde dinlenmesi ve kararları yüksek oranda uygulayan kurumların teşvik edilmesine yönelik uygulamaların kararların etkinliğine katkı sağladığı,

Kurumun yalnızca bireysel başvuruların incelenmesiyle sınırlı kalmayıp, toplumu yakından ilgilendiren konularda da önemli kurumsal çalışmalar yürüttüğü,

2025 Yıllık Raporu’nun önceki yıllık raporlardan farklı olarak başvurular ve kararlar üzerinden kamu yönetiminin işleyişini değerlendiren analiz temelli bir anlayışla hazırlandığı; Komisyon görüşmelerinde dile getirilen eleştirilerin dikkate alınarak raporun daha kısa, öz ve sade bir yapıya kavuşturulduğu, önceki yıllardaki metin tekrarlarından kaçınıldığı, karar özetlerine dayalı klasik raporlama anlayışı yerine sorun alanlarını tespit eden ve çözüm önerileri geliştiren analiz ağırlıklı bir yaklaşımın benimsendiği,

Bu kapsamda, kamu yönetiminin işleyişine ilişkin tematik değerlendirmelere, idarelerin Kurum kararlarına ve bilgi-belge taleplerine yaklaşımlarına dair istatistiki verilere, mevzuat değişikliği önerilerine, Kurumun kamu yönetimi ve yasama süreçlerine sunduğu katkılara, yargıya başvuruları azaltıcı etkilerine ve insan hakları izleme faaliyetlerine bütüncül bir bakış açısıyla yer verildiği,

Son olarak, 2025 Yıllık Raporu’nu süresi içerisinde Karma Komisyona sunan Kamu Başdenetçisi nezdinde tüm kamu denetçilerine ve kurum personeline teşekkürlerini sunduğu, ifade edilmiştir.

Trabzon Milletvekili Sibel SUİÇMEZ tarafından özetle;

2025 yılında Kuruma yapılan başvuru sayısında bir önceki yıla göre %42,49 oranında artış yaşandığı, bu durumun Kurumun tanınırlığının artmasının yanı sıra ülkedeki hukuk ve adalet sistemine ilişkin sorunların da bir göstergesi olarak değerlendirilmesi gerektiği,

2025 yılında Kurum tarafından 2024 yılından devreden başvurularla birlikte toplam 21.837 şikâyet başvurusunun işleme alındığı, bu kapsamda Kurumun mevcut personel ve bütçe imkânlarının yeterliliğine ilişkin değerlendirmelerde bulunulmasının ve gelecek dönem bütçe çalışmalarına ışık tutacak bilgilerin paylaşılmasının yararlı olacağı,

Şikâyet başvurularının yönelik olduğu kurumlar arasında Adalet Bakanlığının ilk sırada, Sağlık Bakanlığının ise ikinci sırada yer almasının, hukuk ve temel haklar alanında yaşanan sorunlara işaret ettiği,

Tavsiye kararlarına ilişkin olarak 1.214 kararın 1.039'u hakkında idarelerden uyulup uyulmayacağı yönünde geri dönüş sağlandığı, 617 karara uyulacağının, 422 karara ise uyulmayacağının bildirildiği, özellikle uyulmayan karar sayısının yüksekliğinin dikkat çekici olduğu,

Uyulmayan kararlara ilişkin olarak idareler tarafından ileri sürülen gerekçelerin neler olduğu, bu gerekçelerin Kurum tarafından sonradan haklı bulunup bulunmadığı ve söz konusu kararların uygulanmasını teşvik edecek ilave mekanizmalar ya da yasal düzenleme ihtiyaçlarının bulunup bulunmadığı hususlarında bilgi talep ettiği,

Son olarak, raporun hazırlanmasında emeği geçenlere teşekkürlerini sunduğu, ifade edilmiştir.

Rize Milletvekili Harun MERTOĞLU tarafından özetle;

Kurumun 2025 Yıllık Raporu'nun kapsamlı ve nitelikli bir çalışma olduğunu belirterek raporun hazırlanmasında emeği geçenlere teşekkürlerini sunduğu,

Kurumun ilgili mevzuat uyarınca idarenin eylem ve işlemlerini hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden inceleyen anayasal bir kurum olduğu, Kurum tarafından verilen kararların bağlayıcı değil, tavsiye niteliğinde bulunduğu ve bu nedenle tavsiye kararlarına uyum oranlarının bu çerçevede değerlendirilmesi gerektiği,

Tavsiye kararlarına uyulmaması hâlinde ilgili kurumların gerekçelerinin Komisyon ve alt komisyon çalışmaları kapsamında incelendiği, kararları uygulayan kurumların teşvik edildiği, uygulamayan kurumların ise Komisyon nezdinde değerlendirmeye tabi tutulduğu,

Kuruma yapılan başvuru sayılarındaki artışın yalnızca olumsuz bir gösterge olarak değerlendirilmemesi gerektiği, vatandaşların hak arama bilincinin gelişmesi ve mevcut başvuru mekanizmalarını etkin şekilde kullanmasının bu artışta etkili olduğu,

Son yıllarda insan hakları alanında önemli kurumsal ve hukuki düzenlemelerin hayata geçirildiği; Kamu Denetçiliği Kurumu, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu, Kişisel Verileri Koruma Kurumu ile Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru gibi mekanizmaların bu gelişmeler arasında yer aldığı,

Kamu Denetçiliği Kurumunun görev ve yetkileri çerçevesinde bağımsız ve tarafsız bir şekilde faaliyetlerini sürdürdüğü, önceki dönemlerde olduğu gibi yeni dönemde de Kurumun etkinliğinin artırılarak çalışmalarına devam edeceğine inandığı,

ifade edilmiştir.

Denizli Milletvekili Gülizar BİÇER KARACA tarafından özetle;

2025 Yıllık Raporu'nun hazırlanmasında emeği geçen tüm personele teşekkürlerini sunduğu,

Kurumun başvurulara kısa sürede çözüm üreten etkin bir mekanizma olarak tanımlanmasına rağmen, tavsiye kararlarına uyum oranlarının son yıllarda düzenli olarak gerilediği, 2022 yılında %80,01 olan uyum oranının 2025 yılında %59,38'e düşmesinin Kurumun etkinliği açısından ayrıca değerlendirilmesi gereken bir husus olduğu,

2025 yılında idareler tarafından uyulmayacağı bildirilen 422 kararın hangi konu başlıklarına ilişkin olduğu, hangi kamu kurumları tarafından uygulanmadığı ve söz konusu idarelerin ileri sürdükleri gerekçelerin neler olduğu hususlarında ayrıntılı bilgi talep ettiği; özellikle Adalet Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, Sosyal Güvenlik Kurumu ve yerel yönetimlerin kararları uygulamama gerekçelerinin açıklığa kavuşturulmasının önem taşıdığı,

2025 yılında incelenen 21.837 başvurudan yalnızca 4.191'inin kabul edilebilir bulunmasının nedenlerinin açıklanması gerektiği, kabul edilebilirlik oranının düşük olmasının başvuru usulleri, başvuru konuları veya vatandaşların yeterince bilgilendirilmemesi gibi sebeplerden kaynaklanıp kaynaklanmadığının değerlendirilmesinin yararlı olacağı,

Kadına yönelik şiddet konusunda hazırlanan çalışmalarda İstanbul Sözleşmesi'ne yer verilmemiş olmasının dikkat çekici olduğu,

Çocuk hakları alanında yürütülen çalışmalara ilişkin olarak, MESEM protokolü kapsamında çalışırken hayatını kaybeden çocuklar ve çocuk işçiliği konularında Kuruma yapılmış başvurular veya yürütülen incelemeler bulunup bulunmadığı, ceza infaz kurumlarındaki çocuklara ilişkin hazırlanan raporun mevcut durumu ve tamamlanma takvimi hakkında bilgi talep ettiği,

Ayrıca hazırlanmakta olan Çocuk Hakları Strateji Belgesi'nde çocukların karar alma süreçlerine katılım hakkının gözetilip gözetilmeyeceğine ilişkin değerlendirmelerde bulunarak konuya ilişkin bilgi istediği, ifade edilmiştir.

Afyonkarahisar Milletvekili Mehmet TAYTAK tarafından özetle;

Kamu Denetçiliği Kurumunun vatandaş ile devlet arasında önemli bir köprü görevi üstlendiği, son yıllarda başvuru sayılarında yaşanan artışın vatandaşların Kuruma duyduğu güvenin bir göstergesi olduğu ve bu nedenle Kurumun çalışmalarının desteklenmesi gerektiği,

Kurumun yurt kaydı silinen öğrencilerin yaşadığı mağduriyetlerin giderilmesi ve yemek sipariş platformlarının uyguladığı yüksek komisyon oranlarına ilişkin düzenlemelerin hayata geçirilmesi gibi konularda çözüm üreten çalışmalar yürüttüğü,

Güçlü devlet anlayışının vatandaşın taleplerine kulak veren bir yönetim anlayışıyla mümkün olacağı, adaletin ise hakkaniyet temelinde sağlanabileceği,

Ülkede hayata geçirilen olumlu gelişmelerin de dikkate alınması gerektiği, mevcut eksikliklerin ise yapıcı bir anlayışla değerlendirilmesinin önem taşıdığı belirtilerek Kurumun çalışmalarında emeği geçenlere teşekkürlerini sunduğu,

ifade edilmiştir.

Eskişehir Milletvekili İbrahim ARSLAN tarafından özetle;

Kamu Denetçiliği Kurumu 2025 Yıllık Raporu'nun kapsamlı bir çalışma olduğu, raporun ayrıntılı biçimde incelenmesinin ve değerlendirilmesinin sonraki aşamalarda da devam edeceği,

Kurumun faaliyetlerinin, hukuk devleti, insan hakları ve demokrasi ilkeleri çerçevesinde değerlendirilmesi gerektiği; başvuru sayılarındaki artışın tek başına hak ihlallerinin arttığı veya hak arama kültürünün geliştiği şeklinde yorumlanamayacağı,

Raporda yer verilen başvuru ve karar örneklerinin toplumun geniş kesimlerini ilgilendiren yapısal sorunlara işaret ettiği, ancak bu sorunların tespit edilmesinin yanında çözüm üretmeye yönelik adımların da güçlendirilmesi gerektiği,

Kurumun görev ve yetkilerinin mevcut hâliyle sınırlı olduğu; Anayasa Mahkemesine başvuru, resen inceleme ve yaptırım uygulama gibi yetkilerinin bulunmadığı, bu nedenle Kurumun etkinliğinin artırılabilmesi için gerekli yasal düzenlemelerin değerlendirilmesi gerektiği,

Tavsiye kararlarının uygulanma oranlarına ilişkin tartışmalar önemli olmakla birlikte, asıl meselenin Kurumun tespit ettiği sorunların çözüme kavuşturulabilmesi ve idarenin bu doğrultuda gerekli adımları atması olduğu,

Son olarak, raporun şekli unsurlarından ziyade içeriğinin ve ortaya koyduğu sorun alanlarının değerlendirilmesinin önem taşıdığı belirtilerek raporun hazırlanmasında emeği geçenlere teşekkürlerini sunduğu,

ifade edilmiştir.

Diyarbakır Milletvekili Mustafa Sezgin TANRIKULU tarafından özetle;

Kamu Denetçiliği Kurumu 2025 Yıllık Raporu’nun hazırlanmasında emeği geçenlere teşekkürlerini sunduğu,

Kurumun kararlarının idareler tarafından uygulanma oranlarının ve Kurumun tavsiye kararlarına yönelik yaklaşımın dikkatle değerlendirilmesi gerektiği; Kurumun Türkiye Büyük Millet Meclisine bağlı, anayasal bir denetim mekanizması olmasına rağmen bazı idarelerin tavsiye kararlarına uymamasının ve Kurumun bilgi-belge taleplerine süresi içinde cevap vermemesinin önemli bir yapısal soruna işaret ettiği,

Özellikle tavsiye kararlarına uymayan kurumlar ile bu kararların hangi konu başlıklarına ilişkin olduğunun ayrıntılı şekilde incelenmesi gerektiği; söz konusu durumun insan haklarına saygı, hukukun üstünlüğü ve idarenin hesap verebilirliği ilkeleri bakımından değerlendirilmesinin önem taşıdığı,

Kurumun kararlarına ve taleplerine süresi içerisinde cevap vermeyen idareler konusunda daha etkili tedbirlerin geliştirilmesi gerektiği, bu kapsamda idari sorumluluğu ve kurumsal hesap verebilirliği güçlendirecek mekanizmaların değerlendirilmesinin yararlı olacağı,

Kuruma yapılan başvuruların artmasının yanı sıra reddedilen başvuru sayılarının da dikkat çekici olduğu; reddedilen başvuruların gerekçelerinin ve başvuru konularının ayrıntılı şekilde analiz edilmesinin, vatandaşların hak arama yollarına erişimi bakımından önem taşıdığı,

Alt Komisyon çalışmalarında, tavsiye kararlarına uyulmayan hususların, idarelerin gerekçelerinin ve reddedilen başvuruların nedenlerinin daha ayrıntılı biçimde incelenerek raporlanmasının yararlı olacağı,

ifade edilmiştir.

Ordu Milletvekili Naci ŞANLITÜRK tarafından özetle;

Kamu Denetçiliği Kurumunun 2013 yılından bu yana önemli bir kurumsal birikim oluşturduğu, yıllık raporların giderek daha kapsamlı hâle geldiği ve Kurumun vatandaşların kamu idareleri karşısında hak arama süreçlerinde başvurulacak önemli bir mekanizma olarak bilinirliğinin arttığı,

2025 yılında Kuruma yapılan başvuru sayısının 21 bini aşmış olmasının ve başvuruların önemli bir bölümünün uzlaşma yoluyla sonuçlandırılmasının, Kurumun etkin ve çözüm odaklı çalıştığına göstergesi olduğu,

Raporda yükseköğretim kurumlarına ilişkin başvurulara ve değerlendirmelere yeterince yer verilmediğini gözlemlediği; üniversitelerde akademik kadro ilanları ve personel alım süreçlerine ilişkin Kuruma başvuru yapılıp yapılmadığı konusunda bilgi talep ettiği,

Özellikle bazı üniversitelerde akademik kadro ilanları ve sınav süreçlerinde hakkaniyet ve liyakat ilkeleri bakımından kamuoyuna yansıyan tartışmalar bulunduğu, bu tür uygulamaların önlenmesi amacıyla Kamu Denetçiliği Kurumunun ve ilgili kurumların ne tür tedbirler alabileceğine ilişkin değerlendirmelerde bulunulmasının yararlı olacağı,

Üniversitelerde akademik personel alım süreçlerinin daha şeffaf, adil ve hakkaniyete uygun şekilde yürütülmesini sağlayacak öneri ve tavsiyelerin geliştirilmesinin önem taşıdığı, ifade edilmiştir.

İstanbul Milletvekili Suat PAMUKÇU tarafından özetle;

Kamu Denetçiliği Kurumu 2025 Yıllık Raporu'nda yer verilen uluslararası ombudsmanlık ağları ve kuruluşlarına ilişkin bilgilerin daha kapsamlı hâle getirilmesinin yararlı olacağı,

Raporda yer verilen uluslararası ombudsmanlık kurumlarının başvuru sayıları, sonuçlandırılan başvurular, kabul ve ret oranları gibi temel istatistiklerine yer verilmesinin, Kurumun performansının uluslararası ölçekte değerlendirilmesine katkı sağlayacağı,

Ayrıca, Kurumun geleceğe yönelik beklenti ve önerilerinin benzer uluslararası ombudsmanlık kurumlarının uygulamalarıyla karşılaştırmalı olarak ele alınmasının, kurumsal gelişim alanlarının ve iyi uygulama örneklerinin daha net ortaya konulmasına imkân sağlayacağı,

ifade edilmiştir.

Karma Komisyon Başkanı Adana Milletvekili Sunay KARAMIK tarafından özetle;

Kamu Denetçiliği Kurumunun “hakkaniyet temelli denetim yapan tek kurum” olduğu yönündeki ifadenin yeniden değerlendirilmesinin uygun olacağı, hak arama mekanizmaları arasında benzer işlevler üstlenen farklı kurumların da bulunduğu,

Hak arama kurumlarının etkinliğinin artırılması amacıyla ilgili kamu idarelerinde bu kurumlardan sorumlu bir muhatap belirlenmesinin faydalı olacağı, bu sayede tavsiye kararlarına uyulmaması, dilekçelere geç cevap verilmesi veya başvuruların sonuçlandırılmasında yaşanan sorunların daha etkin şekilde takip edilebileceği,

Komisyon üyeleri tarafından dile getirilen değerlendirme ve önerilerin Kamu Denetçiliği Kurumunun çalışmalarına katkı sağlayacağına inandığı,

Ayrıca, kamu kaynaklarının verimli kullanılması ve çevresel sürdürülebilirlik ilkeleri çerçevesinde yıllık raporların basımında tasarruf odaklı yöntemlerin tercih edilmesinin önem

taşıdığı; raporlara dijital erişimi kolaylaştıracak karekod ve benzeri uygulamaların kullanılmasının faydalı olacağı ifade edilmiştir.

Kamu Başdenetçisi Mehmet AKARCA tarafından özetle;

Raporda tavsiye kararlarına ilişkin uyum oranı hesaplamalarına esas alınan verilerde yer alan bir maddi hatayı düzelterek, henüz cevap verilmediği belirtilen karar sayısının 34 değil 134 olduğu, bu düzeltme dikkate alındığında raporda yer verilen uyum oranı hesaplamasının doğru olduğu,

Tavsiye kararlarına uyum oranındaki düşüşün, değerlendirme yönteminde yapılan değişiklikten kaynaklandığı; önceki dönemlerde olumlu kabul edilen bazı geri bildirimlerin 2025 yılında uyum kapsamında değerlendirilmediği, yalnızca idarelerin açık ve kesin nitelikteki cevaplarının esas alındığı,

Kurumun tanınırlığını artırmak amacıyla özellikle başvuru sayısının düşük olduğu illerde halk buluşmaları ve bilgilendirme faaliyetleri yürüttüğü,

Kabul edilemez bulunan başvuruların önemli bir kısmının görev alanı dışında kalma, menfaat şartını taşımama, yargı mercilerinde görülmekte olma, daha önce sonuçlandırılmış başvuruların tekrarı, şekil eksiklikleri ve süre şartının yerine getirilmemesi gibi nedenlerden kaynaklandığı,

Gönderme kararlarının yalnızca ilgili idareye yönlendirme niteliğinde olmadığı, başvuruların ayrıntılı şekilde değerlendirilerek idarelere yol gösterici açıklamalar yapıldığı ve bu yöntem sayesinde çok sayıda sorunun çözümüne katkı sağlandığı,

Kurumun tavsiye kararlarına uyulmaması hâlinde başvuru sahiplerinin yargı yoluna başvurmaları durumunda yüksek oranda dava kazanabildikleri, bu durumun Kurum kararlarının hukuki isabetini ortaya koyduğu,

Bir başvuru üzerine verilen kararların yalnızca başvuru sahibi bakımından değil, çok sayıda kişiyi etkileyen yapısal sorunların çözümüne de katkı sağladığı; sürücü belgesi işlemleri, emekli aylıkları ve benzeri alanlarda geniş kitleleri ilgilendiren sonuçlar elde edildiği,

Kadına yönelik şiddetle mücadele, eğitimde fırsat eşitliği, ceza infaz kurumlarında anneleriyle kalan çocuklar ve çocuk hakları alanlarında özel raporlar ve rehber çalışmalarının sürdürüldüğü,

Kamu Denetçiliği Kurumunun on üç yıllık bir kurum olduğu, tanınırlık ve kurumsal yerleşikliğinin zaman içinde daha da güçleneceği,

Komisyonca dile getirilen değerlendirme, eleştiri ve öneriler için teşekkürlerini sunduğu; bu katkıların Kurumun daha da güçlenmesine ve hak arama mekanizması olarak etkinliğinin artırılmasına katkı sağlayacağı,

“Hakkaniyet temelli denetim yapan tek kurum” ifadesine yönelik eleştirileri dikkate aldıkları, söz konusu vurgunun Kurumun kanuni görev alanına işaret etmek amacıyla kullanıldığı; bununla birlikte, hakkaniyet ilkesini gözeten başka hak arama mekanizmalarının ve kurumların da bulunduğu,

ifade edilmiştir.

Alt Komisyon Kurulması

Verilen önerge üzerine yapılan oylamada; 6328 sayılı Kanun'un 22'nci maddesinin birinci fıkrası kapsamı uyarınca, Kamu Denetçiliği Kurumu 2025 Yıllık Raporu üzerinde gerekli çalışmaları yapmak üzere bir Karma Alt Komisyon kurulması; Karma Alt Komisyonun siyasi parti gruplarının üye sayısı oranında katılmalarını sağlamak üzere Adalet ve Kalkınma Partisine 7, Cumhuriyet Halk Partisine 3, Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisine 1, Milliyetçi Hareket Partisine 1, İYİ Partiye 1, YENİ YOL Partisine 1 üyelik düşecek şekilde 14 üyeden oluşması kabul edilmiştir.

3.2.KARMA ALT KOMİSYON TOPLANTILARI

3.2.1. 11 MART 2026 TARİHLİ KARMA ALT KOMİSYON TOPLANTISI

10 Şubat 2026 tarihinde kurulan Karma Alt Komisyon; başkanlık seçimi ve çalışma takviminin belirlenmesi gündemiyle en yaşlı üye sıfatıyla Diyarbakır Milletvekili Mehmet Sait YAZ Başkanlığında 11 Mart 2026 tarihinde toplanmıştır.

Toplantıda, Alt Komisyon Başkanlığına İstanbul Milletvekili Behiye EKER'in seçilmesine dair önergenin kabul edilmesiyle başkan seçimi tamamlanmıştır.

Aksi kararlaştırılmadıkça Karma Alt Komisyon toplantılarının basına açık olarak devam etmesi, Alt Komisyon toplantılarında tam tutanak tutulması, Karma Alt Komisyon üyesi milletvekillerinin de görüşleri dikkate alınarak toplantı gündemi hazırlanması ve davet edecekleri belirleme hususunda Alt Komisyon Başkanına yetki verilmesi oylamaya sunularak kabul edilmiştir.

Alt Komisyon Başkanı İstanbul Milletvekili Behiye EKER tarafından özetle;

Karma Komisyonun aldığı karar gereğince kurulan Karma Alt Komisyon olarak Kamu Denetçiliği Kurumunun 2025 Yıllık Raporu'nun değerlendirilmesi üzerine çalışmalar yapılacağı, Kamu Denetçiliği Kurumunun yıllık raporlarının görüşülmesi sırasında uygulanan teamüller uyarınca, yıllık rapor üzerinde gerekli çalışmaları yapmak üzere kurulan Karma Alt Komisyonun yıllık raporu ayrıntılı bir şekilde inceleyeceği, denetçilerin dinleneceği, Kamu Denetçiliği Kurumu kararlarını ilgili kurum ve kuruluşlarla birlikte değerlendirip gerekli diğer işlemleri yaparak hazırladığı raporun Karma Komisyona sunulacağı,

6328 sayılı Kanun uyarınca Kamu Denetçiliği Kurumunun Kamu Başdenetçisi ve beş kamu denetçisinden oluştuğu, kamu denetçilerinin görev alanlarına göre başvuruları incelediği,

Alt Komisyon çalışmalarında, 2025 Yıllık Raporu kapsamında kamu denetçilerinin kendi faaliyet alanlarına ilişkin sunumlarının dinleneceği; ayrıca Kurumun tavsiye kararlarına uymayan idarelerin üst düzey temsilcilerinin kamu denetçilerinin katılımıyla Komisyona davet edilerek dinleneceği, tavsiye kararlarına yüksek oranda uyum gösteren idarelerin üst düzey temsilcilerinin ise iyi uygulama örneklerinin görünür kılınması ve tavsiye kararlarına uyumun teşvik edilmesi amacıyla Komisyona davet edilerek kendilerine teşekkür edileceği,

Alt Komisyon tarafından hazırlanacak raporun Karma Komisyona sunulmasının ardından çalışmaların sürdürüleceği, ifade edilmiştir.

3.2.2. 8 NİSAN 2026 TARİHLİ KARMA ALT KOMİSYON TOPLANTISI

8 Nisan 2026 tarihli toplantıda, Kamu Denetçiliği Kurumu 2025 Yıllık Raporu kapsamında Kamu Denetçileri Ertunç Erkan BALTA, Fatma BENLİ YALÇIN, Abdullah Cengiz MAKAS, Özcan YILDIZ ve Şerif YILMAZ kendi faaliyet alanlarıyla ilgili olarak Komisyona bilgi vermiş ve açıklamalarda bulunmuşlardır.

Kamu Denetçisi Ertunç Erkan BALTA tarafından özetle;

Kamu Denetçiliği Kurumunun iş bölümü yönergesine göre adalet, millî savunma ve güvenlik, mülkiyet hakkı ile sağlık alanlarında vatandaşlardan gelen başvuruları inceleyerek hak temelli ve hakkaniyet odaklı bir denetim faaliyeti yürüttüğü,

2025 yılında adalet, millî savunma ve güvenlik alanlarında toplam 3.535 başvuru alındığı; başvuruların ceza infaz kurumlarının faaliyetleri, adalet hizmetlerinin yürütülmesi, bilgi edinme ve dilekçe hakkı, kolluk faaliyetleri, askerî personelin özlük hakları ve sağlık hizmetleri gibi alanlarda yoğunlaştığı,

Ceza infaz kurumlarında hükümlülerin aileleriyle görüntülü görüşmesine imkân sağlayan Akıllı Teknolojilerin Ceza İnfaz Kurumlarına Entegrasyonu Projesi (ACEP) kapsamında, mevzuatın izin verdiği tüm hükümlülerin uygulamadan yararlandırılması yönünde tavsiye kararları verildiği,

Adalet hizmetlerinin yürütülmesine ilişkin faaliyetler kapsamında mahkeme kararlarının uygulanmaması, tazminat ve vekâlet ücretlerinin ödenmemesi veya geciktirilmesi yönündeki başvuruların yoğunluk gösterdiği; Anayasa'nın 138'inci maddesi gereğince mahkeme kararlarının uygulanmasının zorunlu olduğu değerlendirilerek idarelere tavsiye kararları verildiği,

Bilgi edinme ve dilekçe hakkına ilişkin başvurularda, idarelerin bilgi taleplerine geç, eksik veya hiç cevap vermemesinin önemli bir sorun alanı olarak tespit edildiği; bilgi edinme hakkının esas, bilgi vermemenin ise istisna olduğu anlayışıyla incelemeler yapıldığı,

Millî savunma hizmetleri ve askerî personelin özlük haklarına ilişkin başvurularda, disiplin işlemleri, terfi, maaş, tazminat ve mobbing iddialarının öne çıktığı; idarelerin yalnızca açık mevzuat hükümlerine dayanarak işlem tesis etmelerinin bazı durumlarda hakkaniyete aykırı sonuçlar doğurduğu değerlendirilerek tavsiye kararları verildiği,

Kolluk faaliyetlerine ilişkin başvuruların trafik cezaları, sürücü belgesi işlemleri, kamera kayıtlarına erişim, silah ruhsatı işlemleri ve özel güvenlik uygulamaları gibi konularda yoğunlaştığı; bazı başvuruların dostane çözüm yöntemiyle sonuçlandırıldığı,

Sağlık alanında 2025 yılında 523 başvuru alındığı; başvuruların sağlık hizmetlerine erişim, randevu sistemleri, ilaç ve tedavi süreçleri ile ceza infaz kurumlarındaki sağlık hizmetlerine ilişkin olduğu; HPV aşısının Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından geri ödeme kapsamına alınması yönünde tavsiye kararı verildiği,

Mülkiyet hakkına ilişkin başvurularda kamulaştırma, kamulaştırmasız el atma ve imar planlarından kaynaklanan uzun süreli kısıtlamaların mülkiyet hakkını ihlal ettiği tespit edilerek, ölçülülük ve adil denge ilkeleri çerçevesinde idari işlemlerin kaldırılması yönünde tavsiyelerde bulunulduğu,

Kamu Denetçiliği Kurumunun amacının idareyi zayıflatmak değil, iyi yönetim ilkelerini güçlendirmek, idari süreçleri iyileştirmek ve vatandaş ile idare arasında adalet ve hakkaniyet temelinde sürdürülebilir bir denge kurulmasına katkı sağlamak olduğu,

ifade edilmiştir.

Kamu Denetçisi Fatma BENLİ YALÇIN tarafından özetle;

Kamu Denetçiliği Kurumunun yalnızca başvurular üzerine karar veren bir yapı olmadığı, aynı zamanda yasa, yönetmelik ve genelge değişikliklerine katkı sağlayarak idarenin iyi uygulamalar geliştirmesine ve vatandaş ile idare arasında uzlaşının güçlenmesine hizmet ettiği,

Kurumun, başvurular aracılığıyla kamu hizmetlerinde ortaya çıkan yapısal sorunları tespit ederek ilgili idarelerle yaptığı görüşmeler ve tavsiyeler yoluyla birçok sorunun çözümüne katkı sunduğu; dostane çözüm yöntemleri, tavsiye kararları ve rehberlik faaliyetleriyle vatandaşların hak arama süreçlerini kolaylaştırdığı,

2025 yılında görev alanları kapsamında insan hakları, nüfus ve vatandaşlık işlemleri, göç, mahallî idareler, kadın hakları, çocuk hakları, engelli hakları, sosyal hizmetler ve aile konularında çalışmalar yürütüldüğü; bu alanlarda başvuruların yanı sıra saha araştırmaları, özel raporlar ve farkındalık faaliyetleri gerçekleştirildiği,

Mahallî idarelere ilişkin başvuruların önemli bir yer tuttuğu; imar, ulaşım, altyapı, su hizmetleri ve sosyal belediyeçilik uygulamaları gibi konularda vatandaşların talepleri ile kamu yararı arasında adil bir denge kurulmaya çalışıldığı, verilen kararların benzer durumdaki vatandaşlar açısından da yol gösterici nitelik taşıdığı,

Ceza infaz kurumları, insan hakları ve göç alanlarında yapılan incelemeler sonucunda çok sayıda kişinin yararlandığı uygulama değişikliklerinin sağlandığı; özellikle ceza infaz kurumlarındaki kişilerin haklarına erişimin kolaylaştırılması ve göç alanındaki acil sorunların idarelerle iş birliği içinde çözüme kavuşturulmasının önem taşıdığı,

Engelli bireylerin toplumsal yaşama katılımının ve erişilebilirliğin artırılmasına yönelik çalışmalar yürütüldüğü; kadın hakları alanında ise kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında saha ziyaretleri, kurum görüşmeleri ve özel rapor çalışmaları gerçekleştirildiği, bu kapsamda çeşitli politika ve mevzuat önerileri geliştirildiği,

Çocuk haklarının Kurumun öncelikli çalışma alanlarından biri olduğu; çocuk dostu kararlar, çocuklara yönelik bilgilendirme faaliyetleri ve risk altındaki çocuklara yönelik çalışmalar yürütüldüğü, çocukların hak arama mekanizmalarına erişiminin güçlendirilmesine önem verildiği,

Kamu Denetçiliği Kurumunun faaliyetlerini Türkiye Büyük Millet Meclisinden aldığı yetki ve destekle sürdürdüğü; vatandaşların sorunlarının çözümünde Kurumun etkinliğinin artırılması için idarelerle iş birliğinin ve Kuruma verilen desteğin önem arz ettiği,

ifade edilmiştir.

Kamu Denetçisi Abdullah Cengiz MAKAS tarafından özetle;

Kamu Denetçiliği Kurumu iş bölümü yönergesine göre görev alanının ekonomi, maliye, vergi, sosyal güvenlik, çalışma hayatı, sigortacılık ve bankacılık konularını kapsadığı; 2025 yılı faaliyetleri kapsamında bu alanlarda vatandaşlardan gelen başvuruların incelendiği ve yapısal sorunlara yönelik çözüm önerileri geliştirildiği,

6328 sayılı Kanun'un verdiği yetki doğrultusunda çalışma hayatına ilişkin özel bir rapor hazırlandığı; raporda, emeklilik başvuru tarihine bağlı olarak ortaya çıkan maaş farklılıklarının

önemli bir sorun alanı olarak tespit edildiği ve bu sorunun giderilmesine yönelik önerilerin ilgili kurumlara iletildiği,

Sosyal güvenlik alanında yapılan başvurularda, mevzuatın karmaşıklığı ve idari uygulamalardan kaynaklanan hataların vatandaşlar üzerinde mağduriyet oluşturabildiğinin görüldüğü; özellikle idarenin sonradan yaptığı düzeltmelerin vatandaşların haklı beklentilerini, hukuki güvenlik ve istikrar ilkelerini zedelememesi gerektiğinin vurgulandığı,

İdari hataların düzeltilmesi sırasında ölçülülük, hakkaniyet, hukuki güvenlik ve haklı beklenti ilkelerinin gözetilmesinin önem taşıdığı; vatandaşların idarenin önceki işlemlerine güvenerek hayatlarını planladıkları dikkate alınarak mağduriyetlerin giderilmesi yönünde tavsiye kararları verildiği,

Sosyal Güvenlik Kurumunun uygulamalarını vatandaşların anayasal sosyal güvenlik hakkını koruyacak şekilde gözden geçirmesi gerektiği; bu alandaki sorunların daha hakkaniyetli yöntemlerle çözülmesine yönelik çalışmaların sürdürüldüğü,

696 sayılı Kanun Hükmünde Kararname kapsamında kadroya geçirilen sürekli işçilerin tayin ve nakil haklarına ilişkin önemli sorunlar bulunduğu; özellikle engellilik, aile bütünlüğü ve can güvenliği gibi durumlarda yaşanan mağduriyetlerin giderilmesi amacıyla tavsiye kararları verildiği, bu konuda Anayasa Mahkemesinin de benzer yönde bir iptal kararı verdiği,

Vergi, sigortacılık ve bankacılık alanlarında vatandaşlardan gelen şikâyetlerin hukuka ve hakkaniyete uygun şekilde değerlendirildiği; özellikle icra yoluyla satın alınan araçlara ilişkin önceki maliklerden kaynaklanan muayene gecikme cezalarının yeni maliklerden tahsil edilmesinin hakkaniyete aykırı olduğu ve bu konuda mevzuat değişikliği ihtiyacı bulunduğu,

6 Şubat depremleri sonrasında Zorunlu Deprem Sigortası (DASK) uygulamalarına ilişkin başvuruların arttığı; bu alanda dostane çözüm ve tavsiye kararları yoluyla çalışmalar yürütüldüğü,

Kamu Denetçiliği Kurumunun idarenin işlem ve eylemlerini yalnızca mevzuat hükümleri çerçevesinde değil, insan hakları, hukukun genel ilkeleri, uluslararası hukuk ve hakkaniyet ilkeleri doğrultusunda değerlendirdiği; somut olay adaletini esas alan bir denetim anlayışıyla çalışmalarını sürdürdüğü,

ifade edilmiştir.

Kamu Denetçisi Özcan YILDIZ tarafından özetle;

Kurumun iş bölümü yönergesine göre eğitim, öğretim, gençlik, spor, enerji, sanayi, gümrük, ticaret, ulaştırma, basın, iletişim, orman, su, çevre, şehircilik, gıda, tarım, hayvancılık, bilim, sanat, kültür, turizm ana başlıkları olmak üzere çok geniş bir yelpazede gelen başvuruların kendi biriminde incelendiği, 2025 yılında bu alanlarda toplam 3.975 başvuruyu inceleyerek sonuçlandırdıklarını,

Başvuruların çözümünde etkili iletişim ve dostane çözüm yaklaşımının benimsendiği, başvuranlarla doğrudan temas kurulduğu ve ilgili idarelerin üst düzey yöneticileriyle görüşmeler gerçekleştirilerek sorunların çözümüne katkı sağlandığı; bu kapsamda Kurum genelindeki dostane çözüm kararlarının önemli bir kısmının kendi birimince verildiği,

ÖSYM'nin elektronik yabancı dil sınavlarına ilişkin yoğun başvurular üzerine yapılan girişimler sonucunda aday mağduriyetlerinin giderilmesine yönelik ilave sınav düzenlenmesinin sağlandığı,

2025 yılı içerisinde depremzedelerin hak sahipliği, orman yangınlarıyla mücadele, özel okul ve vakıf üniversitesi ücret artışları, çevrim içi yemek sipariş platformlarının komisyon uygulamaları, zincir marketlerde plastik poşet sunulmayarak çevreyi koruma sorumluluğunun tüketicilere yüklenmesi ve internet erişimi gibi kamuoyunu ilgilendiren konularda tavsiye kararları verildiği,

Özel okul ve vakıf yükseköğretim kurumlarındaki ücret artışlarına ilişkin tavsiye kararlarının ardından ilgili mevzuatta değişiklikler yapılarak ücret artışlarının sınırlandırılmasına yönelik düzenlemeler gerçekleştirildiği,

Çevrim içi yemek sipariş platformlarının komisyon oranları ve sözleşme şartlarının daha şeffaf hâle getirilmesi amacıyla verilen tavsiye kararları doğrultusunda düzenleyici adımlar atıldığı,

Marketlerde plastik poşetlerin tüketicilere sunulmamasına ilişkin uygulamalar hakkında verilen tavsiye kararları sonrasında gerekli denetimlerin yapıldığı ve vatandaşların plastik poşete erişiminin sağlandığı,

Sürücü adaylarının direksiyon sınavlarında şeffaflığın artırılması amacıyla sınavların kamera sistemiyle kayıt altına alınmasına yönelik tavsiye kararları verildiği ve bu konuda mevzuat hazırlıklarının başlatıldığı,

Kurumun tavsiye kararları ve dostane çözüm uygulamaları sayesinde çok sayıda vatandaşın sorununun kısa sürede çözüldüğü, vatandaşlardan gelen geri bildirimlerin Kurumun hak arama ve çözüm üretme kapasitesini ortaya koyduğu,

Kamu Denetçiliği Kurumunun yalnızca bireysel uyuşmazlıkları çözmekle kalmayıp, mevzuat değişikliklerine ve milyonlarca vatandaş etkileyen uygulama iyileştirmelerine katkı sunduğu,

ifade edilmiştir.

Kamu Denetçisi Şerif YILMAZ tarafından özetle;

2025 Yılı Raporu kapsamındaki faaliyetlerin, göreve başlamasından önceki dönemde yürütülen çalışmalar kapsadığı; iş bölümü yönergesine göre kamu personel rejimi alanındaki başvuru ve incelemelerin kendi sorumluluk alanında sürdürüldüğü,

Kamu personel rejiminin devletin yürüttüğü kamu hizmetlerinde görev yapan personelin statü, hak, yükümlülük ve çalışma koşullarını kapsayan geniş bir alan olduğu; 2025 yılında Kuruma yapılan 21.034 başvurunun 6.395'inin bu alana ilişkin olduğu ve toplam başvuruların yaklaşık yüzde 30'unu oluşturduğu,

Başvuruların ağırlıklı olarak kamuya personel alımı ve sınavlar, görevde yükselme ve ilerleme, yer değişikliği talepleri, kadro ve pozisyon işlemleri, mali ve sosyal haklar ile disiplin cezalarına ilişkin konulardan oluştuğu,

2025 yılında kamu personel rejimi alanında dostane çözüm, gönderme, tavsiye, ret ve incelenemezlik kararları dâhil çeşitli kararlar verildiği; özellikle gönderme ve incelenemezlik kararlarının sayısının yüksek olmasının, başvuruların önemli bölümünde zorunlu idari başvuru yollarının tüketilmemesinden veya denetlenebilir bir idari işlem ya da eylemin bulunmamasından kaynaklandığı,

Aile hekimlerinin iş bırakma eylemlerine katılmaları nedeniyle ücretlerinden kesinti yapılmasına ilişkin başvurularda Kurum tarafından ret kararı verildiği ve bu yaklaşımın daha sonra yargı kararlarıyla da doğrulandığı,

Tavsiye kararlarına uyulmayan dosyaların büyük bölümünün mali haklara ilişkin başvurulardan oluştuğu; aile yardımı ödeneği, harcırah, ek ödeme ve aile hekimlerinin gelir kayıplarına yönelik taleplerin bu kapsamda öne çıktığı,

Disiplin cezalarının kaldırılmasına yönelik tavsiye kararlarına uyulmamasının önemli sorun alanlarından biri olduğu; bu konuda mevzuat değişikliği ihtiyacının değerlendirildiği ve çözüm önerileri içeren özel bir rapor hazırlanmasına yönelik çalışma başlatıldığı,

Üniversitelerde öğretim elemanı kadro ilanlarına ilişkin başvuruların titizlikle incelendiği, haklı bulunan durumlarda ilgili üniversitelere tavsiye kararları verildiği,

İncelenemezlik kararlarının önemli bir kısmının, somut bir idari işlem veya eylem bulunmayan, dilek ve temenni niteliğindeki taleplerden, menfaat ilişkisi kurulamayan başvurulardan, ihbar mahiyetindeki müracaatlardan veya yargı mercilerinin görev alanına giren konulardan kaynaklandığı,

Gönderme kararlarının yalnızca usulî bir işlem olmadığı, vatandaşların taleplerinin ilgili kurumlara iletilmesi ve çözüm süreçlerinin takip edilmesi suretiyle sorunların çözümüne katkı sağlandığı,

ifade edilmiştir.

Alt Komisyon Başkanı İstanbul Milletvekili Behiye EKER tarafından özetle;

Kamu Denetçiliği Kurumunun, Anayasa uyarınca idarenin işleyişine ilişkin şikâyetleri incelemekle görevli önemli bir hak arama mekanizması olduğu; insan haklarının korunması ve kamu yönetiminin geliştirilmesine önemli katkılar sunduğu,

Kurulduğu günden bu yana Kurumun bilinirliğinin ve etkinliğinin arttığı, vatandaşların sorunlarına hızlı ve erişilebilir çözümler üreterek idare ile vatandaş arasında köprü görevi gördüğü,

Kurumun etkinliğinin artmasında Karma Komisyon tarafından yürütülen çalışmaların da önemli katkı sağladığı; tavsiye kararlarına uymayan idarelerin Komisyon toplantılarında dinlenmesi ve tavsiye kararlarına uyum gösteren idarelerin takdir edilmesine yönelik uygulamaların Meclisin Kuruma verdiği desteğin göstergesi olduğu,

Kurumun etkinliğinin daha da artırılması, yetkilerinin genişletilmesi, idari ve mali kapasitesinin güçlendirilmesi hususlarının Karma Komisyon tarafından önemsenen başlıca konular arasında yer aldığı,

2025 Yıllık Raporu kapsamında hazırlanacak Alt Komisyon raporunda bu konulara ilişkin değerlendirme ve önerilere de yer verileceği, ifade edilmiştir.

İzmir Milletvekili Mustafa BİLİCİ tarafından özetle;

Kamu Denetçiliği Kurumunun, vatandaş ile idare arasında köprü görevi gören ve vatandaşların hak arama süreçlerinde önemli bir başvuru mekanizması oluşturan değerli bir kurum olduğu,

2025 yılında Kuruma yapılan başvurularda kabul edilebilirlik oranının %20,47 seviyesinde kalmasının, vatandaşların başvuru usulleri ve Kurumun yetki alanı konusunda yeterli bilgiye sahip olmadığını gösterdiği; bu nedenle bilgilendirme ve farkındalık çalışmalarının artırılması gerektiği,

Adalet, millî savunma ve güvenlik alanındaki başvuruların önemli bölümünün ceza infaz kurumlarına ilişkin olduğu; cezaevlerindeki kapasite aşımının hükümlülerin yaşam koşullarını olumsuz etkilediği ve ailelerine yakın kurumlara nakil taleplerinin karşılanmasını güçleştirdiği,

Mahkeme kararlarıyla hükmedilen tazminat ve vekâlet ücretlerinin idareler tarafından zamanında ödenmemesinin hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmadığı; bu durumun hem Kurumun iş yükünü artırdığı hem de vatandaşın devlete olan güvenini zedelediği,

Sosyal güvenlik ödemelerinin gecikmesi hâlinde faiz uygulanmamasına ilişkin uygulamanın hakkaniyet ilkesiyle bağdaşmadığı; Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Anayasa Mahkemesi kararları doğrultusunda vatandaşların mağduriyetini giderecek yasal düzenlemelerin yapılması gerektiği,

Kurumun müdahalesiyle özel bir hastane tarafından mevzuata aykırı tahsil edilen ücretin iade edilmesi ve vakıf üniversitesi öğrencisinin eğitim ücretine ilişkin mağduriyetinin giderilmesi gibi örneklerin, Kurumun vatandaş lehine somut sonuçlar üretebildiğini gösterdiği,

Özellikle vakıf üniversiteleri ve özel okullardaki yüksek oranlı ücret artışlarının aileler üzerinde ciddi yük oluşturduğu; bu konuda yalnızca bireysel başvurularla değil, yasal düzenlemelerle kalıcı çözümler üretilmesi gerektiği,

Elektrik ve doğal gaz dağıtım şirketlerinin uygulamaları ile internet ve fiber altyapı eksikliklerine ilişkin çok sayıda başvuru bulunduğu; internet erişiminin temel bir hizmet olarak değerlendirilmesi ve hizmete erişimde eşitlik ilkesinin gözetilmesi gerektiği,

Kamu personeli alımlarında uygulanan mülakat sistemine ilişkin çok sayıda şikâyet bulunduğu; mülakatların liyakat, şeffaflık ve denetlenebilirlik ilkelerine uygun şekilde yeniden düzenlenmesinin gerekli olduğu,

2025 yılında en fazla başvurunun Adalet Bakanlığına ilişkin olmasının toplumdaki adalet arayışına işaret ettiği; mahkeme ve özellikle Anayasa Mahkemesi kararlarının eksiksiz uygulanmasının hukuk devleti ilkesinin gereği olduğu,

Raporda yer alan sorunların önemli bir kısmının yalnızca Kamu Denetçiliği Kurumunun çalışmalarıyla çözülemeyeceği; yasama organı tarafından gerekli yasal düzenlemelerin yapılarak vatandaş haklarını daha etkin koruyan bir sistem oluşturulması gerektiği, ifade edilmiştir.

Bursa Milletvekili Yüksel Selçuk TÜRKOĞLU tarafından özetle;

Kamu Denetçiliği Kurumunun çalışmalarının ve özellikle emeklilik uygulamalarından kaynaklanan gelir kayıplarına ilişkin tespitlerinin önemli olduğu; bu tür çalışmaların toplumdaki yapısal sorunların görünür kılınmasına katkı sağladığı,

Kurumun yalnızca başvurular üzerine değil, toplumda yoğun şekilde yaşanan sorun alanlarında resen inceleme yapabilmesine yönelik düzenlemelerin değerlendirilmesinin yararlı olacağı,

Özellikle uygulanmayan mahkeme kararlarının önemli bir sorun teşkil ettiği; işten çıkarılan çalışanların kesinleşmiş yargı kararlarına rağmen görevlerine başlatılmadığı örneklerin bulunduğu ve bu konunun Kurumun ilgi alanına girmesi gerektiği,

Başvuruların kabul edilebilirlik oranının düşük görünmesinin nedenlerinin açıklığa kavuşturulması gerektiği; vatandaşların başvuru şartları ve usulleri konusunda yaşadığı güçlükler dikkate alınarak Kurumun daha esnek bir yaklaşım benimsemesinin faydalı olacağı,

Cumhurbaşkanlığı kararlarıyla gerçekleştirilen bazı işlemlerin, özellikle sağlık alanlarının özelleştirilmesi gibi kamu yararını ilgilendiren konularda, Kurumun inceleme ve tavsiye yetkisi kapsamında değerlendirilip değerlendirilemeyeceği hususunda açıklama talep ettiği,

ifade edilmiştir.

Kamu Denetçisi Özcan YILDIZ tarafından özetle;

Kamu Denetçiliği Kurumunun %20,47 olarak açıklanan kabul edilebilirlik oranının, başvuruların önemli bir kısmının incelenmediği anlamına gelmediği; gönderme, dostane çözüm, tavsiye ve ret kararlarının da Kurumun inceleme faaliyetlerinin bir parçası olduğu,

Kabul edilebilirlik oranlarının uluslararası ombudsmanlık kurumlarında da benzer veya daha düşük seviyelerde bulunduğu; bu nedenle söz konusu oranın Kurumun etkinliğinin yetersiz olduğu şeklinde değerlendirilmemesi gerektiği,

ifade edilmiştir.

Kamu Denetçisi Şerif YILMAZ tarafından özetle;

Gönderme kararlarının, başvuru sahiplerinin zorunlu idari başvuru yollarını tüketmeden Kuruma müracaat etmeleri nedeniyle verildiği; bu başvuruların ilgili idarelere yönlendirilerek işlem yapılmasının sağlandığı,

Bu nedenle gönderme kararlarının yüksek sayıda olmasının, başvuruların değerlendirilmediği anlamına gelmediği; vatandaşların taleplerinin ilgili idarelere iletilerek çözüm süreçlerine katkı sağlandığı,

ifade edilmiştir.

Kamu Denetçisi Abdullah Cengiz MAKAS tarafından özetle;

Kabul edilebilirlik oranlarının esasen Kurumun etkinliğinden ziyade başvuru sürecine ilişkin sonuçları yansıttığı,

6328 sayılı Kanun gereğince yasama faaliyetleri, yargı kararları ve Kanun'da belirtilen bazı işlemlerin Kurumun görev alanı dışında kaldığı; ayrıca menfaat ihlali bulunmayan veya dilek ve temenni niteliğindeki başvurular hakkında incelenemezlik kararı verildiği,

Vatandaşların başvuru usulleri konusunda yeterli bilgi sahibi olmamalarının incelenemezlik kararlarının önemli nedenlerinden biri olduğu,

Kurum kararları içinde en yüksek oranın gönderme kararlarından oluştuğu; gönderme kararlarında da idarelere vatandaşın sorunlarının çözülmesi yönünde değerlendirme yapmaları çağrısında bulunulduğu,

ifade edilmiştir.

Kamu Denetçisi Ertunç Erkan BALTA tarafından özetle;

Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'ne geçilmesinden sonra Cumhurbaşkanının yürütme yetkisi kapsamında tesis ettiği işlemlerin idari işlem niteliğinde olduğu ve Kamu Denetçiliği Kurumunun inceleme alanına girebildiği,

Cumhurbaşkanlığı kararlarıyla tesis edilen işlemler hakkında Kuruma başvuru yapılabileceği; buna karşılık Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin kanuna aykırılığı iddialarının Anayasa Mahkemesinin görev alanına girdiği,

Bununla birlikte, Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin içeriklerine ilişkin şikâyetlerin Kurum tarafından değerlendirilebileceği, ifade edilmiştir.

Denizli Milletvekili Gülizar BİÇER KARACA tarafından özetle;

“Kabul edilebilirlik” kavramının neyi ifade ettiğinin açık şekilde ortaya konulması gerektiği; başvuruların hangi nedenlerle kabul edilmediğinin netleştirilmesinin önem taşıdığı,

Cumhurbaşkanlığı kararlarının idari işlem niteliği taşıdığı ve Kamu Denetçiliği Kurumunun denetim alanına girebildiği; Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin ise normatif düzenleme niteliği nedeniyle farklı hukuki değerlendirmeye tabi olduğu, ifade edilmiştir.

İstanbul Milletvekili Adem YILDIRIM tarafından özetle;

Kabul edilebilirlik oranlarına ilişkin verilerin daha sade ve anlaşılır biçimde açıklanması gerektiği; vatandaş açısından sonuçların açık şekilde ortaya konulmasının önem taşıdığı,

Gönderme, ret ve diğer karar türlerinin toplam başvurular içerisindeki ağırlığının net olarak ifade edilmesinin raporların anlaşılabilirliğini artıracacağı, ifade edilmiştir.

Denizli Milletvekili Gülizar BİÇER KARACA tarafından özetle;

Kamu Denetçiliği Kurumunun, idarenin keyfi işlem ve uygulamalarının önlenmesi ile temel hak ve özgürlüklerin korunması bakımından önemli ve vatandaş lehine işleyen bir mekanizma olduğu, ücretsiz ve kolay erişilebilir bir başvuru yolu olarak değer taşıdığı,

Buna karşın, Kurum kararlarına idarenin uyum oranlarının son yıllarda düşüş gösterdiği; 2025 yılında uyum oranının %59,38’e gerilemesinin Kurumun tavsiye kararlarının etkisini azalttığı, bu nedenle Kurumun yaptırım gücü ile idari ve mali kapasitesinin güçlendirilmesi gerektiği,

Kadına yönelik şiddet konusunda Kurum tarafından paylaşılan verilerin bağımsız sivil toplum kuruluşlarının verileriyle tam olarak örtüşmediği; aile içi şiddet ve kadın cinayetlerine ilişkin veriler dikkate alındığında bu konuda kullanılan yöntemlerin gözden geçirilmesinin yararlı olacağı,

Görme engelli bireylerin Kuruma erişimi konusunda özel uygulamalar bulunup bulunmadığı ve başvuru süreçlerinde pozitif ayrımcılık sağlayan mekanizmalar hakkında bilgi talep ettiği,

Roman vatandaşların eğitim, ekonomik yaşam ve kamu hizmetlerine erişim alanlarında ciddi sorunlarla karşı karşıya bulunduğu; bu kesimlere yönelik özel inceleme ve raporlama çalışmaları yapılmasının gerekli olduğu,

Kademeli emeklilik ve emeklilikte yaşa takılanlar benzeri mağduriyetlere ilişkin Kuruma yapılan başvurular ve bu başvurular hakkında alınan kararlar konusunda bilgi istediği,

Kadına ve çocuğa yönelik şiddetin medya içeriklerinde ele alınış biçiminin dikkatle değerlendirilmesi gerektiği; bu konuda Meclis çalışmalarında yaşanan bazı uygulamaların kamuoyundaki beklentilerle çeliştiği,

İlaç bedelleri ile Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından karşılanan tutarlar arasındaki farkların vatandaşlar açısından önemli mağduriyetler doğurduğu; bu konuda Kuruma yapılan başvurular, verilen tavsiye kararları ve uyum oranları hakkında bilgi talep ettiği, ifade edilmiştir.

İstanbul Milletvekili Adem YILDIRIM tarafından özetle;

Kamu Denetçiliği Kurumunun yürüttüğü çalışmaların vatandaş ile idare arasındaki uyumsuzlukların çözümüne önemli katkılar sunduğu, yapılan sunumların Kurumun faaliyetleri hakkında faydalı bilgiler verdiği ancak uygulamada hâlen çeşitli sorunların devam ettiği,

Emeklilik sisteminde özellikle 1999 ve 2008 yılları arasında yapılan mevzuat değişiklikleri nedeniyle benzer çalışma süresi, prim günü ve statüye sahip kişilerin farklı emekli aylıkları aldıklarına ilişkin yoğun şikâyetler bulunduğu; bu durumun milyonlarca emekliyi etkileyen önemli bir adalet sorunu olduğu ve Meclisin bu konuda çözüm üretmesi gerektiği,

Hızlı Geçiş Sistemi (HGS) borçlarına uygulanan katlı ceza sisteminin vatandaşlar açısından ağır sonuçlar doğurduğu; diğer kamu alacaklarında olduğu gibi gecikme zammı esaslı bir uygulamanın daha hakkaniyetli olacağını düşündüğü,

Kamu Denetçiliği Kurumunun tavsiye kararlarına uymayan idarelerin kamuoyuna duyurulmasına yönelik bir mekanizmanın oluşturulmasının, idarelerin kararları uygulama konusundaki hassasiyetini artırabileceği,

Kurum tarafından tespit edilen ve yasal düzenleme gerektiren hususların tavsiyelerle birlikte düzenli olarak milletvekillerine iletilmesinin yasama çalışmalarına katkı sağlayacağı,

Adalet kavramının yalnızca yargı kararlarıyla sınırlı olmadığı; kamu yönetiminin bütün alanlarında adil uygulamaların tesis edilmesinin toplumsal güven açısından büyük önem taşıdığı,

Aile hukukuna ilişkin uyumsuzlukların uzun yıllar sürmesinin ciddi mağduriyetlere yol açtığı; nafaka, çocukla kişisel ilişki kurulması ve mal paylaşımı gibi konuların aile bireyleri üzerinde olumsuz etkiler oluşturduğu,

Boşanma davalarında kusur esaslı yaklaşım yerine tarafların iradesini esas alan ve boşanma sürecini hızlandıran düzenlemelerin değerlendirilmesi gerektiği; boşanma kararının gecikmesinin hem bireysel hem de toplumsal sorunları derinleştirdiği,

ifade edilmiştir.

Eskişehir Milletvekili İbrahim ARSLAN tarafından özetle;

Kamu Denetçiliği Kurumunun 2025 Yılı Faaliyet Raporu'nun yalnızca başvuru sayıları ve sonuçları üzerinden değil, ortaya çıkan sorunların kaynağını oluşturan sistemseller yapılar açısından da değerlendirilmesi gerektiği,

Kurumun temel görevinin vatandaş ile idare arasında aracılık yapmak değil, idarenin hukuka aykırı ve hak ihlaline yol açan işlem ve uygulamalarına karşı vatandaşın haklarının korunmasına katkı sunmak olduğu,

Hukuk devleti ilkesinin ve Anayasa'nın öngördüğü düzenin etkin şekilde işletilmesinin önem taşıdığı, yargı kararlarının uygulanmaması veya hak ihlali kararlarının gereğinin yerine getirilmemesinin sistemseller sorunlara işaret ettiği,

Raporda emeklilere ilişkin bazı sorunların ele alındığı ancak emekli aylıkları, aylık bağlama oranları, staj ve çıraklık süreleri, kademeli emeklilik, dul ve yetim aylıkları ile engelli aylıkları gibi milyonlarca kişiyi ilgilendiren çok sayıda sorunun bulunduğu,

Kuruma yapılan başvuru sayısının sınırlı olmasının toplumdaki sorunların da sınırlı olduğu anlamına gelmediği, raporlarda yer alan tespitlerin çözüm önerilerine dönüştürülmesi gerektiği,

Kurumun tavsiye kararlarının etkisinin artırılması, resen inceleme ve yaptırım imkânlarının güçlendirilmesi yönündeki taleplerin her yıl tekrarlandığı, bu konuda gerekli düzenlemelerin yapılmasının önem taşıdığı,

İzleyen toplantılarda tavsiye kararlarına uyan ve uymayan kurumlarla yapılacak değerlendirmelerin önemli olduğu, insan hakları, hukuk devleti ve demokratik haklar temelinde sistemin bütüncül olarak değerlendirilmesi gerektiği,

ifade edilmiştir.

Karma Komisyon Başkanvekili Kilis Milletvekili Ahmet Salih DAL tarafından özetle;

Kamu Denetçiliği Kurumunun 2025 yılı başvurularını büyük bir titizlikle değerlendirdiği, başvuru sahiplerine hızlı geri dönüş sağlanmasının ve süreç hakkında bilgilendirme yapılmasının önemli olduğu,

Son yıllarda insan hakları alanında önemli iyileştirmeler gerçekleştirildiği, Kamu Denetçiliği Kurumu, CİMER ve Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu gibi mekanizmaların vatandaşların hak arama yollarını güçlendirdiği,

Bu kurumlara yapılan başvuruların fazla olmasının tek başına devletin vatandaş karşısında olumsuz bir tutum sergilediği anlamına gelmeyeceği, aksine bu kurumların varlığının insan haklarına verilen önemin göstergesi olduğu,

Kamu Denetçiliği Kurumunun görev ve yetkilerinin genişletilmesi, bazı konularda resen inceleme yapabilmesi ve etkinliğinin artırılması yönündeki görüşlerin desteklenmesi gerektiği, ifade edilmiştir.

Kamu Denetçisi Abdullah Cengiz MAKAS tarafından özetle;

Komisyon üyesi milletvekilleri tarafından dile getirilen değerlendirme ve eleştirilerin Kurum çalışmaları açısından yol gösterici olduğu,

Kurumun çalışmalarında hem vatandaşın hak ve hukukunun korunması hem de idarenin işleyişinin olumsuz etkilenmemesini gözetin dengeli bir yaklaşım benimsediği,

Emeklilikte Yaşa Takılanlar (EYT), kademeli emeklilik ve benzeri talepler konusunda Kuruma başvurular yapıldığı ancak bu konuların yasa değişikliği gerektirmesi nedeniyle Kurumun görev alanı dışında kaldığı,

Kurumun politika belirleyen değil, idarenin işleyişine ilişkin uyumsuzlukları değerlendiren bir mekanizma olduğu,

ifade edilmiştir.

Kamu Denetçisi Fatma BENLİ YALÇIN tarafından özetle;

Komisyon üyesi milletvekillerinin sorularının Kurumun faaliyetlerini daha ayrıntılı açıklamaya imkânı sunduğu,

Kurumun yıllık yaklaşık 20 bin başvuru almasına rağmen verdiği kararlarla on binlerce kişiyi etkileyebildiği, internet sitesinin yoğun şekilde kullanılmasının da Kurumun bilinirliğini ve etkisini ortaya koyduğu,

Hazırlanan özel raporlarda somut çözüm önerilerine yer verildiği ve bu önerilerin ilgili kurumlarla paylaşılacak suretiyle mevzuat değişikliklerine katkı sağlanmaya çalışıldığı,

Kurumun resen inceleme yetkisi bulunmamakla birlikte özel raporlar aracılığıyla önemli sorunları gündeme taşıdığı,

Adalet Bakanlığına ilişkin başvuruların önemli bölümünün personel rejimi ve ceza infaz kurumlarına ilişkin olduğu, cezaevlerine yönelik başvurularda özellikle insan hakları ihlallerine ilişkin konulara hassasiyetle yaklaşıldığı,

Mahkeme kararlarının uygulanmaması ve mali konulara ilişkin tavsiye kararlarında idarelerin bütçe gerekçeleriyle zaman zaman uyum göstermekte zorlandığı, bunun da tavsiye kararlarına uyum oranlarını etkilediği,

Kamu Denetçiliği Kurumunun kabul edilebilirlik oranlarına ilişkin verilerin yanlış yorumlanmaması gerektiği, gönderme kararları sayesinde birçok başvurunun çözüme kavuşturulduğu,

Kurumun yalnızca idarenin işlem ve eylemlerini denetleme yetkisine sahip olması nedeniyle yasama faaliyetlerinin görev alanı dışında bulunduğu,

Dostane çözüm mekanizmasının idarelerle yapılan görüşmeler yoluyla uyuşmazlıkların hızlı şekilde çözülmesini sağlayan kurumsal bir yöntem olduğu,

Kadına yönelik şiddet, Roman vatandaşlar, engelliler ve diğer kırılgan gruplara ilişkin özel çalışmalar yürütüldüğü; görme engelliler ve diğer dezavantajlı gruplara yönelik çeşitli tavsiye kararları ve mevzuat değişikliklerine katkı sağlandığı,

ifade edilmiştir.

Alt Komisyon Başkanı İstanbul Milletvekili Behiye EKER tarafından özetle;

Bir sonraki toplantıda Kamu Denetçiliği Kurumunun tavsiye kararlarına uymayan kurum ve kuruluş temsilcilerinin kamu denetçilerinin katılımıyla dinleneceği, geçmiş yıllarda olduğu gibi tavsiye kararlarına uyum gösteren kurum ve kuruluş temsilcilerinin de Komisyona davet edilerek iyi uygulama örneklerinin teşvik edileceği ifade edilmiştir.

3.2.3. 13 MAYIS 2026 TARİHLİ KARMA ALT KOMİSYON TOPLANTISI

13 Mayıs 2026 tarihli toplantıda, Kamu Denetçiliği Kurumunun tavsiye kararları doğrultusunda işlem tesis etmeyen veya süresi içinde yeterli gerekçe sunmayan idarelerin üst düzey temsilcileri Komisyona açıklamalarda bulunmuşlardır.

Alt Komisyon Başkanı İstanbul Milletvekili Behiye EKER tarafından özetle;

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlık Divanına idare amiri olarak seçilmesi nedeniyle Bingöl Milletvekili Ömer Faruk HÜLAKÜ'nün Komisyon üyeliğinin sona erdiği, boşalan üyeliğe Mersin Milletvekili Ali BOZAN'ın bildirildiği,

Kamu Denetçiliği Kurumu 2025 Yıllık Raporu'nun incelenmesi amacıyla kurulan Alt Komisyonun 11 Mart 2026 tarihli ilk toplantısında çalışma usul ve esaslarını belirlediği, 8 Nisan 2026 tarihli ikinci toplantısında ise kamu denetçilerinden kendi faaliyet alanlarına ilişkin ayrıntılı bilgi aldığı,

Kamu Denetçiliği Kurumunun, idarenin eylem ve işlemlerini insan haklarına dayalı adalet anlayışı çerçevesinde inceleyen, araştıran ve idareye önerilerde bulunan bağımsız ve etkin bir şikâyet mekanizması olarak önemli bir görev üstlendiği,

Kurumun, yargı yoluna başvurulmasına gerek kalmaksızın vatandaş ile idare arasında bağımsız ve tarafsız bir başvuru mercii olarak hizmet verdiği ve özellikle idarenin olumsuz karşılık verdiği talepler bakımından yol gösterici kararlar aldığı,

Kamu Denetçiliği Kurumunun başarısının en önemli göstergelerinden birinin tavsiye kararlarının idareler tarafından uygulanması olduğu,

Kurumun yıllık raporlarının değerlendirilmesi sürecinde tavsiye kararlarına uyum gösteren ve göstermeyen idarelerin temsilcilerinin Komisyonunda dinlenmesinin artık bir teamül hâline geldiği,

Bu görüşmelerle, tavsiye kararlarına uyan idarelere teşekkür edilmesinin, uymayan idarelerin ise Kamu Denetçiliği Kurumuyla daha etkin iş birliği yapmalarının teşvik edilmesinin ve uyumsuzluğun nedenlerinin değerlendirilerek çözüm önerilerinin geliştirilmesinin amaçlandığı,

Bugünkü toplantının, Kamu Denetçiliği Kurumunun 2025 Yıllık Raporu kapsamında tavsiye kararlarına uyum göstermeyen kurum ve kuruluşların dinlenmesine ayrıldığı,

Toplantıya katılan kurum temsilcilerine ve Kamu Denetçiliği Kurumu yetkililerine teşekkür ederek görüşmelerin olumlu sonuçlar doğurmasını temenni ettiği, ifade edilmiştir.

(2025/173) numaralı başvuruya ilişkin olarak Kamu Denetçisi Abdullah Cengiz MAKAS tarafından özetle;

(2025/173) numaralı başvuru hakkında verilen 16.04.2025 tarihli Tavsiye Kararı'nda; ücretli öğretmenlerin sosyal güvenlik prim gün sayılarının hesaplanmasından kaynaklanan önemli mağduriyetler yaşadığı, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından eğitim hizmetlerinin sürekliliğini sağlamak amacıyla görevlendirilen ücretli öğretmenlerin fiilen kamu hizmeti sunmalarına rağmen sosyal güvenlik bakımından eksik çalışmış gibi değerlendirildiği, prim günlerinin ders saatleri esas alınarak hesaplanması nedeniyle tam zamanlı ve yoğun şekilde çalışan öğretmenlerin SGK kayıtlarında eksik günle çalışmış görüldüğü,

Mevcut uygulamanın fiili çalışma gerçeğiyle bağdaşmadığı, emsal öğretmenler kadar hatta daha fazla ders veren ücretli öğretmenlerin kısmı süreli çalışan statüsünde değerlendirilmesinin hukuki tutarsızlık oluşturduğu, sosyal güvenlik hukukunda şekli statüler yerine fiili çalışma durumunun esas alınması gerektiği ve bu kapsamda primlerin tam ve eksiksiz yatırılmasının sosyal güvenlik hakkının bir gereği olduğu,

Eksik prim günlerinin yalnızca emeklilik ve sosyal güvenlik haklarını değil, hizmet süresi şartına bağlı kariyer ve mesleki ilerleme imkânlarını da olumsuz etkilediği, bu nedenle idarenin konuya teknik ve dar yorumlarla değil, Anayasa'da güvence altına alınan sosyal güvenlik hakkı çerçevesinde yaklaşarak ücretli öğretmenlerin mağduriyetlerini giderecek düzenlemeleri hayata geçirmesi gerektiği, ifade edilmiştir.

Millî Eğitim Bakan Yardımcısı Muhammet Bilal MACİT tarafından özetle;

Ücretli öğretmenlerin prim gün sayılarının hesaplanmasına ilişkin hususun mali nitelikte olduğu, Bakanlığın bu konuda Sosyal Güvenlik Kurumu ile Hazine ve Maliye Bakanlığınca belirlenen mevzuat, genelge ve tedbirler doğrultusunda işlem tesis ettiği, mali konulardaki düzenleme ve belirleme yetkisinin ise ilgili kurumlar olarak Sosyal Güvenlik Kurumu ve Hazine ve Maliye Bakanlığına ait olduğu ifade edilmiştir.

Sosyal Güvenlik Kurumu Başkan Yardımcısı Engin AKYOL tarafından özetle;

Başvurunun, 2007-2016 yılları arasında ücretli öğretmen olarak çalışan bir kişinin eksik bildirilen prim günlerinin tam zamanlı çalışma kapsamında değerlendirilerek emeklilik hakkından yararlanma talebine ilişkin olduğu, Sosyal Güvenlik Kurumunun ücretli öğretmenleri 4/A, sözleşmeli öğretmenleri 4/B ve kamuda çalışan öğretmenleri 4/C statüsünde sigortalı olarak değerlendirdiği, ücretli öğretmenlere ilişkin uygulamanın 5510 sayılı Kanun’un ilgili hükmü ile 2013/11 sayılı Sigortalılık İşlemleri Hakkında Genelge çerçevesinde yürütüldüğü,

Bu kapsamda ücretli öğretmenlerin prim ödeme gün sayılarının, ay içerisinde verilen ders saatlerinin mevzuatta öngörülen yöntemlerle hesaplanması suretiyle belirlendiği, 4857 sayılı İş Kanunu hükümleri uyarınca ücretli öğretmenlerin çalışma biçiminin tam süreli iş sözleşmesi niteliği taşımadığı ve kısmi süreli çalışma kapsamında değerlendirildiği, bu nedenle prim günlerinin de kısmi süreli çalışma esaslarına göre hesaplandığı,

Sosyal Güvenlik Kurumunun kendisine bildirilen çalışma süreleri ve primler üzerinden işlem tesis ettiği, ücretli öğretmenlerin çalışma şeklinin tam zamanlı veya kısmi süreli olarak belirlenmesinin ise Millî Eğitim Bakanlığının görev ve yetki alanında bulunduğu, Kurumun buna göre bildirilen primlerin tahsilatını gerçekleştirdiği, ifade edilmiştir.

Afyonkarahisar Milletvekili Mehmet TAYTAK tarafından özetle;

Öğretmenliğin bir meslek olmanın ötesinde ülkenin geleceğini şekillendiren önemli bir görev olduğu, ücretli öğretmenlerin yaşadığı prim günü mağduriyetinin giderilmesi gerektiği, Kamu Denetçiliği Kurumunun sorunun çözümüne ilişkin değerlendirmelerini ve Sosyal Güvenlik Kurumunun mevcut uygulamaya ilişkin açıklamalarını dinlediklerini, sorumluluğun Millî Eğitim Bakanlığı ile Sosyal Güvenlik Kurumu arasında değerlendirilmekte olduğu,

Ücretli öğretmenlerin fiilen eğitim hizmeti sunduğu, öğretmen açığı bulunan veya öğretmenlerin izinli olduğu dönemlerde önemli bir ihtiyacı karşıladıkları, aynı hatta daha fazla süreyle çalıştıkları hâlde mevcut uygulamadan kaynaklı mağduriyet yaşadıkları, bu nedenle ilgili kurumların hukuki çerçeve içerisinde ortak bir çözüm geliştirmesi gerektiği,

Bürokratik süreçlerden kaynaklanan sorunların öğretmenler üzerinde olumsuz sonuçlar doğurması gerektiği, ücretli öğretmenlerin mağduriyetlerinin giderilmesine yönelik atılacak adımlara destek vermeye hazır oldukları ve gerekli düzenlemelerin hayata geçirilmesi temennisinde bulunduğu,

ifade edilmiştir.

Bursa Milletvekili Yüksel Selçuk TÜRKOĞLU tarafından özetle;

Ücretli öğretmenlerin çalışma koşulları ve sosyal güvenlik hakları bakımından uzun yıllardır ciddi mağduriyet yaşadığı, aynı işi yapan ve aynı hatta daha fazla ders yükü üstlenen ücretli öğretmenlerin eksik prim günü üzerinden değerlendirilmesinin emeklilik hakkını fiilen ortadan kaldırdığı,

Ücretli öğretmenlerin ayın tamamında fiilen görev yapmalarına rağmen eksik gün üzerinden sigortalı sayılmalarının kabul edilemez olduğu, Kamu Denetçiliği Kurumunun konuya ilişkin tespitlerinin önemli ve yerinde olduğu,

Millî Eğitim Bakanlığının konuyu yalnızca mali ve sosyal güvenlik boyutuna indirgemesinin doğru olmadığı, ücretli öğretmenleri görevlendiren ve çalıştıran idarenin Bakanlık olduğu,

Bu nedenle ilgili kurumların sorumluluk üstlenerek sorunu çözmeleri gerektiği, ayrıca geçmiş dönemlerde ücretli öğretmenlerin eksik bildirilen prim günlerinden kaynaklanan hak kayıplarının da geriye dönük olarak telafi edilmesi gerektiği,

ifade edilmiştir.

Bursa Milletvekili Mustafa YAVUZ tarafından özetle;

Ücretli öğretmenlerin sosyal güvenlik prim günlerine ilişkin konunun önemli olmakla birlikte hukuki ve idari boyutlarıyla birlikte değerlendirilmesi gerektiği, mevcut ilişkinin 4857 sayılı İş Kanunu kapsamında klasik bir işçi-işveren ilişkisi niteliği taşımadığı ve bu nedenle kısmi süreli çalışmaya ilişkin değerlendirmelerin farklı hukuki çerçeveler içerisinde ele alınmasının gerektiği,

Ücretli öğretmenlik uygulamasında bağımlılık unsurunun bulunmadığı, bu statüde görev alan kişilerin çalışma koşullarını ve hukuki statülerini bilerek göreve başladıkları, yapılacak olası bir düzenlemenin ücretli öğretmenler ile kadrolu öğretmenler ve tam zamanlı çalışan sigortalılar arasındaki dengeyi ve eşitlik ilkesini nasıl etkileyeceğinin de dikkate alınması gerektiği,

Konunun yalnızca siyasi söylemler veya “hak gasbı”, “anayasal hak ihlali” gibi değerlendirmeler üzerinden tartışılmasının çözüm üretmeyeceği, mevzuat, uygulama, çalışma hayatındaki değişen modeller ve kurumların görüşleri birlikte değerlendirilerek kapsamlı bir çözüm geliştirilmesinin önem taşıdığı,

Bu kapsamda gerekli görülmesi hâlinde yasal düzenleme yapılabileceği ancak düzenlemenin yeni hukuki ve idari sorunlar doğurmaması gerektiği, konunun iktidar-muhalefet ekseninde değil, toplumsal fayda ve sürdürülebilir çözüm anlayışıyla ele alınmasının daha doğru olacağı,

ifade edilmiştir.

Diyarbakır Milletvekili Mehmet Sait YAZ tarafından özetle;

Ücretli öğretmenlere ilişkin mağduriyetlerin yanı sıra Diyanet İşleri Başkanlığında görev yapan yaklaşık 17 bin vekil imamın da benzer sorunlar yaşadığı, bu personelin asgari ücretin altında gelirle çalıştığı, hafta sonları dâhil yoğun görev yaptıkları ve yalnızca sınırlı sayıda izin kullanabildikleri,

Vekil imamların özellikle köy ve mezralarda görev yaptığı, aldıkları ücretlerin ulaşım ve yaşam giderlerini karşılamakta yetersiz kaldığı, bu mağduriyetlerin ilgili kurumlara

defalarca iletildiği ancak kadro ve bütçe yetersizliği gerekçeleriyle kalıcı bir çözüm üretilmediği,
ifade edilmiştir.

Trabzon Milletvekili Sibel SUIÇMEZ tarafından özetle;

Kamu Denetçiliği Kurumu tarafından verilen tavsiye kararının gerekli hukuki incelemeler sonucunda alındığı, bu nedenle artık temel amacın ücretli öğretmenlerin uzun süredir devam eden mağduriyetini giderecek çözüm yollarını geliştirmek olması gerektiği,

Ücretli öğretmenlerin bu statüyü isteyerek değil, ekonomik ve mesleki zorunluluklar nedeniyle kabul etmek durumunda kaldıkları, sorunun daha fazla ertelenmemesi gerektiği, tavsiye kararının ortaya koyduğu tespitler doğrultusunda ilgili kurumların ve Meclisin gerekli çalışmaları yaparak çözüm üretmesi gerektiği,
ifade edilmiştir.

Eskişehir Milletvekili İbrahim ARSLAN tarafından özetle;

Kamu Denetçiliği Kurumu tarafından yapılan inceleme sonucunda ücretli öğretmenlerin sosyal güvenlik prim günlerinin eksik hesaplanmasından kaynaklanan bir mağduriyet ve hukuka aykırılık tespit edildiği, buna ilişkin tavsiye kararının da açık biçimde ortaya konulduğu,

Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisinin sorunu mali bir konu olarak değerlendirerek Hazine ve Maliye Bakanlığı ile Sosyal Güvenlik Kurumu düzenlemelerine işaret ettiği, Sosyal Güvenlik Kurumu temsilcisinin ise mevcut uygulamanın Millî Eğitim Bakanlığından gelen bildirimler doğrultusunda yürütüldüğünü ifade ettiği, bu nedenle kurumların sorumluluğu birbirlerine yönlendirmelerinin sorunun çözümüne katkı sağlamadığı,

Aynı işi ve aynı ders yükünü yerine getiren kadrolu öğretmenler ile ücretli öğretmenler arasında sosyal güvenlik hakları bakımından farklı uygulama yapılmasının “eşit işe eşit ücret” ve çalışma barışı ilkeleriyle bağdaşmadığı, ücretli öğretmenlerin prim günlerinin eksik hesaplanmasının emeklilik haklarını da olumsuz etkilediği,

Ücretli öğretmenlerin bu çalışma biçimini kendi tercihleriyle değil, atama yetersizliği, işsizlik ve ekonomik zorunluluklar nedeniyle kabul etmek durumunda kaldıkları, benzer mağduriyetlerin yalnızca öğretmenlerle sınırlı olmayıp farklı istihdam modelleriyle çalışan birçok kesimi etkilediği,

Sorunun çözümü için yeni bir yasal düzenlemeye ihtiyaç bulunmadığı, mevcut uygulamanın idari tasarruflardan kaynaklandığı, bu nedenle ilgili kurumların koordinasyon içerisinde hareket ederek yüz binlerce ücretli öğretmenin yaşadığı hak kaybını ve mağduriyeti giderecek adımları atması gerektiği,

ifade edilmiştir.

Kamu Denetçisi Abdullah Cengiz MAKAS tarafından özetle;

Ücretli öğretmenlerin sosyal güvenlik prim günlerine ilişkin sorunun değerlendirilmesinde herhangi bir kurumun doğrudan sorumlu tutulmasından ziyade, mevcut uygulamadan kaynaklanan mağduriyetin ve yapısal sorunun ortaya konulmasının amaçlandığı,

Kamu Denetçiliği Kurumu tarafından sorunun çözümüne yönelik olarak, fiilen yürütülen hizmetin niteliğinin esas alınması gerektiğinin değerlendirildiği, bu kapsamda sınıf

öğretmenleri için haftalık on iki saat ve üzeri, branş öğretmenleri için ise haftalık on saat ve üzeri ders yükü bulunan durumlarda çalışmanın tam süreli kabul edilmesi ve sosyal güvenlik primlerinin otuz gün üzerinden yatırılması yönünde tavsiye kararı verildiği, ifade edilmiştir.

(2024/16316) numaralı başvuruya ilişkin olarak Kamu Denetçisi Abdullah Cengiz MAKAS tarafından özetle;

18 yaşından önce anne veya babaya ait işyerlerinde sigortalı olarak çalışan kişilerin, geçmişte kabul edilen sigortalılık sürelerinin emeklilik aşamasında dikkate alınmamasının önemli bir mağduriyete yol açtığı, bu uygulamanın yalnızca teknik bir uyumsuzluk olmayıp hukuki güvenlik, meşru beklenti ve idareye güven ilkelerini zedelediği,

Vatandaşların primlerinin uzun yıllar boyunca sistem tarafından kabul edildiği ve buna güvenerek emeklilik planlaması yaptıkları hâlde, emeklilik aşamasında söz konusu sigortalılık sürelerinin geçersiz sayılmasının sosyal güvenlik hakkı bakımından hakkaniyetle bağdaşmadığı,

Aile işletmelerinde 18 yaş altındaki çocukların fiilen çalışmasının geçmişte yaygın bir uygulama olduğu, sosyal güvenlik hukukunda da fiili çalışmanın esas alınması gerektiğinin yargı içtihatlarıyla ortaya konulduğu, bu nedenle fiilen çalıştığı tespit edilen kişilerin sigortalılık sürelerinin yalnızca şekli gerekçelerle dışlanmasının doğru olmadığı,

İdarenin, aile işyerlerinde 18 yaşından önce gerçekleştirilen sigortalılıkları fiili çalışma yönünden herhangi bir değerlendirme yapmaksızın doğrudan geçersiz saymasının vatandaşların sosyal güvenlik sistemine olan güvenini zedelediği, bu nedenle her somut olayda fiili çalışma olgusunun araştırılması ve buna göre işlem tesis edilmesi gerektiği, ifade edilmiştir.

Sosyal Güvenlik Kurumu Başkan Yardımcısı Engin AKYOL tarafından özetle;

(2024/16316) numaralı başvuru kapsamında, başvurunun 18 yaşından önce babasına ait iş yerinde geçen çalışmalarının sigortalılık süresine dâhil edilerek emeklilik hakkından yararlandırılmasını talep ettiği, ancak Sosyal Güvenlik Kurumu uygulamalarının 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu ile ilgili genelgeler çerçevesinde yürütüldüğü, bu düzenlemeler uyarınca 18 yaşından küçük çocukların anne veya babalarına ait iş yerlerinde gerekli hukuki şartlar oluşmadan hizmet akdiyle çalışmış sayılmalarının mümkün görülmediği, bu nedenle söz konusu çalışmaların sigortalılık kapsamında değerlendirilmediği ifade edilmiştir.

Sosyal Güvenlik Kurumu Emeklilik Hizmetleri Genel Müdür Yardımcısı Necmettin ÖZ tarafından özetle;

Fiili çalışmanın tek başına sigortalılık için yeterli olmadığı, sigortalılığın hizmet akdine dayanması gerektiği, hizmet akdinin bağımlılık, ücret ve süre unsurlarını taşımasının zorunlu olduğu, anne veya babaya ait iş yerlerinde 18 yaşından küçük çocuklarla hukuken geçerli bir hizmet akdi kurulmasının mümkün olmaması nedeniyle bu çalışmaların sigortalılık kapsamında değerlendirilemeyeceği, geçmişte sosyal güvenlik mevzuatındaki değişiklikler öncesinde çocuklar adına gerçeğe aykırı sigortalılık bildirimlerinde önemli artışlar yaşandığı, bu nedenle Kurumun fiili çalışma iddialarını tek başına yeterli görmediği, ayrıca aile işletmelerinde çocukların sigortalı sayılmasının hukuki ve uygulamaya ilişkin çeşitli sorunlar doğurabileceği,

mevcut uygulamanın yürürlükteki mevzuat çerçevesinde sürdürüldüğü ve birçok gerçeğe aykırı bildirimin de Kurum tarafından iptal edildiği ifade edilmiştir.

Trabzon Milletvekili Sibel SUİÇMEZ tarafından özetle;

Kamu Denetçiliği Kurumunun tavsiye kararında da belirtildiği üzere, fiilî çalışmanın tespit edilmesi hâlinde kişilerin sosyal güvenlik haklarının teslim edilmesi gerektiği, Sosyal Güvenlik Kurumunun genel değerlendirmelerle hareket ederek fiilî çalışma iddialarını reddetmesinin doğru olmadığı, her somut olayda gerekli tespitlerin yapılmasının mümkün olduğu, bu konuda yasal bir engel bulunmadığı, Kurum tarafından ileri sürülen gerekçelerin ikna edici olmadığı ve tavsiye kararına uyularak fiilî çalışması tespit edilen kişilerin mağduriyetlerinin giderilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Sosyal Güvenlik Kurumu Emeklilik Hizmetleri Genel Müdür Yardımcısı Necmettin ÖZ tarafından özetle;

18 yaşından küçükler adına hâkim onayıyla kurulmuş hizmet akitlerinin Kurum tarafından kabul edildiği, ancak hür iradesini ortaya koyamayacak durumdaki çocukların anne veya babalarına ait iş yerlerindeki çalışmalarının bu kapsamda değerlendirilmediği, Kurumun beyana dayalı bir sistemle çalışması nedeniyle sigortalılık bildirimlerinin işe giriş aşamasında fiilî çalışma yönünden incelenemediği, gerekli değerlendirmelerin emeklilik aşamasında veya sonradan yapılan denetimlerde gerçekleştirildiği, özellikle dijitalleşme sonrasında olağan dışı sigortalılık bildirimlerinin denetim yoluyla tespit edilerek iptal edildiği, geçmiş dönemlere ilişkin kayıtların ise dönemin teknik imkânları nedeniyle sonradan incelenemediği ifade edilmiştir.

Adıyaman Milletvekili Mustafa ALKAYIŞ tarafından özetle;

Başvuruların yalnızca mevzuat hükümleri gerekçe gösterilerek mi reddedildiği, yoksa fiilî çalışma yönünden ayrıca bir inceleme yapıp yapılmadığı ile Kamu Denetçiliği Kurumunun tavsiye kararının fiilî çalışmanın araştırılmasına mı yoksa doğrudan sigortalılığın kabulüne mi yönelik olduğuna ilişkin açıklama talep edilmiştir.

Kamu Denetçisi Abdullah Cengiz MAKAS tarafından özetle;

Tavsiye kararının, 18 yaş altındaki aile iş yeri sigortalılıklarına ilişkin başvuruların fiilî çalışma araştırılmaksızın resen reddedilmemesi, öncelikle gerekli inceleme ve tespitlerin yapılması, fiilî çalışmanın ortaya konulmasının ardından karar verilmesi yönünde olduğu ifade edilmiştir.

(2025/5034) numaralı başvuruya ilişkin olarak Kamu Denetçisi Şerif YILMAZ tarafından özetle;

Aile hekimi olan başvuruçunun, üyesi bulunduğu sendikanın grev kararına katılması nedeniyle aile sağlığı merkezinin grev günlerinde kapalı olması üzerine İl Sağlık Müdürlüğüne yapılan denetim sonucunda aile hekimliği biriminin hizmet sınıfının A grubundan E grubuna düşürüldüğü ve buna bağlı olarak ek ödemelerde kesinti yapıldığı, yapılan incelemede söz konusu denetimin aile hekimliği birimlerinin sınıflandırılmasına esas periyodik denetim niteliğinde olmayıp yalnızca mesai denetimi kapsamında gerçekleştirildiğinin tespit edildiği,

bu nedenle mesai denetimi esas alınarak sınıf değişikliği yapılmasının mevzuata uygun olmadığı, ayrıca Danıştay kararları doğrultusunda denetim raporlarına karşı yapılan itirazların değerlendirilmesi gerektiği, bu gerekçelerle sınıf değişikliği işleminin kaldırılması yönünde tavsiye kararı verildiği ifade edilmiştir.

Halk Sağlığı Genel Müdür Yardımcısı Erdoğan ÖZ tarafından özetle;

Aile hekimliği uygulamasının, aile hekiminin kendi talebiyle imzalanan sözleşme kapsamında yürütüldüğü, aile sağlığı merkezlerinin belirlenen fiziki şartlar ve personel kriterlerine göre A, B, C, D ve grupsuz (E) olarak sınıflandırıldığı, denetimlerde bu niteliklerin kaybedildiğinin tespit edilmesi hâlinde ilgili birimin mevcut şartlarını karşılayan gruba indirildiği, gerekli şartların yeniden sağlanması durumunda ise tekrar üst gruba geçilebildiği,

Somut olayda yapılan işlemin disiplin cezası niteliğinde olmadığı, rutin altı aylık denetimler dışında da denetim yapılabilirdiği, denetim sırasında A grubu için zorunlu olan yardımcı sağlık personeli ve temizlik personelinin bulunmaması nedeniyle ilgili aile sağlığı merkezinin mevcut niteliklerine uygun gruba düşürüldüğü, bu işlemin cezalandırma amacı taşımadığı,

Ayrıca grup değişikliğine bağlı ödemelerin aile hekiminin maaşından bağımsız olarak aile sağlığı merkezinin cari giderlerini karşılamaya yönelik olduğu, gerekli şartların yerine getirilmemesi hâlinde bu ödemelerden yararlanılamamasının doğal olduğu, konuya ilişkin yargı kararlarında da Bakanlık uygulamasını hukuka uygun bulan kararlar bulunduğu, ifade edilmiştir.

(2025/14308) numaralı başvuruya ilişkin olarak Kamu Denetçisi Şerif YILMAZ tarafından özetle;

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’nun 64’üncü maddesi kapsamında son sekiz yıl içinde disiplin cezası almayan memurlara verilen bir kademe ilerlemesinden yararlanmak isteyen uzman dış hekiminin talebinin, geçmişte 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu kapsamında görev yaptığı sürenin sekiz yıllık hesabında dikkate alınmaması nedeniyle idarece reddedildiği,

Danıştay kararları ile Kamu Denetçiliği Kurumunun önceki kararları doğrultusunda, kamu görevlisinin farklı bir kamu kurumunda veya farklı bir statüde geçen hizmet sürelerinin de disiplin cezası almama şartının değerlendirilmesinde dikkate alınması gerektiği, bu hakkın yalnızca 657 sayılı Kanun kapsamında geçen hizmetlerle sınırlandırılmasının hukuka ve uygulama birliğine uygun olmadığı,

Bu kapsamda, kamu hizmetinde geçen söz konusu hizmet sürelerinin sekiz yıllık sürenin hesabına dâhil edilerek başvuruçunun bir kademe ilerlemesinden yararlandırılması yönünde idareye tavsiye kararı verildiği, ifade edilmiştir.

Sağlık Bakanlığı Yönetim Hizmetleri Kadro Terfi Daire Başkanı Zabıt MELİKOĞULLARI tarafından özetle;

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’nun 64’üncü maddesi uyarınca sekiz yıl içinde disiplin cezası almayan memurlara bir kademe ilerlemesi verildiği, 25 Aralık 2024 tarihinde

7537 sayılı Kanun ile yalnızca 4/B statüsünde sözleşmeli personelin bu kapsamdaki hizmet sürelerinin dikkate alınmasına yönelik düzenleme yapıldığı,

2914 sayılı Yükseköğretim Personel Kanunu, 5258 sayılı Aile Hekimliği Kanunu, 4924 sayılı Kanun ve 663 sayılı Kanun Hükmünde Kararname kapsamında geçen hizmet sürelerinin aynı kapsamda değerlendirilip değerlendirilemeyeceği hususunda Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliğine görüş sorulduğu, alınan görüşlerde bu statülerde geçirilen sürelerin 657 sayılı Kanun’un 64’üncü maddesinin dördüncü fıkrası kapsamında değerlendirilemeyeceğinin bildirildiği,

Bakanlık tarafından tavsiye kararları ve yargı kararları sonrasında da Cumhurbaşkanlığı ve Bakanlık Hukuk Hizmetleri Genel Müdürlüğünden yeniden görüş alındığı, Cumhurbaşkanlığınca yalnızca 4/B statüsüne ilişkin özel bir yasal düzenleme bulunduğu, diğer istihdam modelleri bakımından ise böyle bir düzenleme olmadığı ve mevcut görüşlerin bağlayıcı nitelikte olduğu belirtildiğinden, Bakanlıkça söz konusu sürelerin kademe ilerlemesi hesabında dikkate alınmasının mümkün olmadığı,

ifade edilmiştir.

İzmir Milletvekili Mustafa BİLİCİ tarafından özetle;

Aile hekimleri ve sağlık çalışanlarının katıldığı iş bırakma eylemi sonrasında aile sağlığı birimlerinin grup seviyelerinin düşürülmesi nedeniyle aynı fiilden dolayı hem maaş kesintisi hem de ekonomik sonuç doğuran ikinci bir yaptırım uygulanmasının ölçülülük ve hukuk devleti ilkeleriyle bağdaşmadığı,

Kamu Denetçiliği Kurumunun da aynı fiil nedeniyle birden fazla yaptırım uygulanmasını hukuken sorunlu bulduğu, ayrıca grup düşürme işleminin mevzuatta öngörülen usule uygun gruptandırma denetimi yerine mesai denetimine dayanılarak tesis edilmesinin hukuki güvenlik ilkesini zedelediği,

Aile hekimlerinin ağır çalışma koşulları altında görev yaptığı, iş bırakma eylemlerinin bu sorunlara dikkat çekme amacı taşıdığı, sağlık hizmetinin sürekliliği kadar çalışanların anayasal haklarının da gözetilmesi gerektiği, bu nedenle olağan dışı denetimler ve ekonomik sonuç doğuran işlemlerin idarenin tarafsızlığı ve ölçülülüğü açısından soru işaretleri oluşturduğu, Kamu Denetçiliği Kurumunun tavsiye kararına uyulması gerektiği,

ifade edilmiştir.

Eskişehir Milletvekili İbrahim ARSLAN tarafından özetle;

Aile hekimlerinin iş bırakma eylemine katılmaları sonrasında yapılan mesai denetimi gerekçe gösterilerek grup seviyelerinin düşürülmesinin hukuka aykırı olduğu, bu uygulamanın Anayasa ile güvence altına alınan sendikal haklar ve hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmadığı, mevzuatta öngörülen usule uygun gruptandırma denetimi yapılmaksızın tesis edilen işlemin Kamu Denetçiliği Kurumu ve yargı kararları doğrultusunda kaldırılması gerektiği,

Ayrıca, sekiz yıl disiplin cezası almayan personele kademe ilerlemesi verilmesine ilişkin uygulamada, farklı kamu kurumlarında geçen hizmet sürelerinin dikkate alınmamasının hukuki güvenlik ve eşitlik ilkelerini zedelediği, fiilen kamu hizmeti sunan personelin hak kaybına uğratılmaması gerektiği, idarenin vatandaşın mağduriyetini giderecek şekilde hareket etmesi ve Kamu Denetçiliği Kurumunun tavsiye kararlarının uygulanmasının yerinde olacağı,

ifade edilmiştir.

Karma Komisyon Başkanvekili Kilis Milletvekili Ahmet Salih DAL tarafından özetle;

Sekiz yıl disiplin cezası almayan personele kademe ilerlemesi verilmesine ilişkin uyuşmazlığın, 2024 yılında yapılan yasal düzenleme sonrasında yalnızca 4/B statüsündeki personele yönelik hüküm getirilmesinden kaynaklandığı, bu nedenle idarenin uygulamasının söz konusu yasal düzenlemeye dayandığının anlaşıldığı,

Cumhurbaşkanlığı Hükûmet Sistemi'nin hak arama mekanizmalarını güçlendirdiği, Kamu Denetçiliği Kurumunun da çok sayıda mağduriyetin giderilmesine katkı sağladığı, tavsiye kararlarına uyum oranlarının yüksek seviyelere ulaştığı ve Hükûmet tarafından alınan kararların vatandaşların hak ve menfaatlerinin korunmasına yönelik olduğu, ifade edilmiştir.

Trabzon Milletvekili Sibel SUIÇMEZ tarafından özetle;

Kamu Denetçiliği Kurumunun önemli bir hak arama mekanizması olduğu, ancak tavsiye kararlarının idare tarafından uygulanmamasının bu mekanizmanın etkinliğini zayıflattığı, hukuk devleti ilkesinin gereği olarak idarenin yargı kararları ile Kamu Denetçiliği Kurumunun tavsiye kararlarına uygun hareket etmesi gerektiği,

Aile hekimleri hakkında gerçekleştirilen işlemlerde, gruplandırmaya esas denetim yerine grev nedeniyle fiilen cezalandırma amacı taşıyan bir uygulamanın tercih edildiği, bunun anayasal hakların kullanılmasını engelleyici nitelikte olduğu, hukuk güvenliği ve ölçülülük ilkelerini zedelediği, idarenin itiraz ve yeniden başvuru imkânını gerekçe göstererek hukuka aykırı işlemleri meşrulaştıramayacağı,

Ayrıca, sekiz yıl disiplin cezası almayan personele kademe ilerlemesi verilmesine ilişkin konuda yargı kararlarına rağmen 2024 yılında yapılan yasal düzenleme gerekçe gösterilerek uygulamanın sürdürülmesinin doğru olmadığı, idarenin hak temelli ve özgürlükçü bir yaklaşım benimseyerek Kamu Denetçiliği Kurumunun tavsiye kararlarını gecikmeksizin uygulaması gerektiği,

ifade edilmiştir.

(2025/5553) ve (2025/6434) numaralı başvurulara ilişkin olarak Kamu Denetçisi Özcan YILDIZ tarafından özetle;

Deprem sonrasında hafif hasarlı olarak değerlendirilen ancak ağır hasarlı bina ile ortak taşıyıcı sisteme sahip olması nedeniyle yıkılan (2025/5553) numaralı başvuru sahibine ait yapının hak sahipliği kapsamı dışında bırakılmasının hukuka ve hakkaniyete uygun olmadığı, AFAD düzenlemeleri ile AFAD ve Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğünün teknik değerlendirmelerinde ortak taşıyıcı sisteme sahip yapıların ağır hasarlı olarak kabul edilmesi gerektiğinin ortaya konulduğu, bu nedenle başvurusunun 7269 sayılı Kanun kapsamında hak sahipliğinin tesis edilmesi, bunun mümkün olmaması hâlinde ise uğradığı zararın tazmin edilmesi yönünde idareye tavsiye kararı verildiği,

Osmaniye iline ilişkin (2025/6434) numaralı başvuruda bitişik nizam iki yapıdan birinin yıkımı sırasında diğer yapının taşıyıcı sisteminin zarar gördüğünün iddia edildiği, ancak yıkım sonrasında teknik tespit yapılmasının mümkün olmadığı, kurumların değerlendirmelerinin gözlemsel incelemeye dayandığı, bu tür uyuşmazlıklarda yalnızca gözlemsel değerlendirmeye yetinilmemesi, teknik inceleme yapılmasının gerekli olduğu ve benzer başvurularda bu hususa özen gösterilmesinin beklendiği ifade edilmiştir.

İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı Barınma ve Yapım İşleri Genel Müdürü Ahmet Nihar POÇAN tarafından özetle;

Bitişik nizam yapılar ile ortak taşıyıcı sisteme sahip yapıların farklı kavramlar olduğu, bitişik nizamın yalnızca yapıların yan yana inşa edilmesini, ortak taşıyıcı sistemin ise yapıların aynı statik taşıyıcı unsurları paylaşmasını ifade ettiği,

Kamu Denetçiliği Kurumunun Kilis ve Osmaniye illerine ilişkin iki tavsiye kararına konu başvuruların teknik ekiplerce yeniden incelendiği, yapılan değerlendirmelerde söz konusu yapıların ortak taşıyıcı sisteme sahip olmadığı ve birbirinden bağımsız yapılar olduğunun tespit edildiği,

Başvuruculardan birinin hak sahibi olarak konutunu teslim aldığı, diğer başvuruda ise depo niteliğindeki yapının konut kapsamında değerlendirilemeyeceği gerekçesiyle hak sahipliği şartlarının oluşmadığı değerlendirilerek tavsiye kararlarının teknik ve hukuki gerekçelerle uygulanmadığı, ifade edilmiştir.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Yapı İşleri Genel Müdür Yardımcısı Altan ÖZMEN tarafından özetle;

Doğal afetler sonrasında hasar tespit çalışmalarının 7269 sayılı Kanun, 7663 sayılı Genelge ve ilgili yönetmelik hükümleri çerçevesinde inşaat mühendisi ve mimarlardan oluşan fen kurulları tarafından yürütüldüğü, hasar tespit sonuçlarının ilan edildiği, ilgililerin otuz gün içinde itiraz edebildiği, itirazların farklı fen kurullarınca yeniden değerlendirildiği ve sonrasında idari yargı yolunun açık olduğu,

Kilis ve Osmaniye'deki başvurulara konu yapılarda hasar tespit ve itiraz süreçlerinin usulüne uygun şekilde tamamlandığı, ortak taşıyıcı sistem iddialarının ise yapıların kolon, kiriş, döşeme ve temel sistemlerinin birlikte çalışıp çalışmadığı esas alınarak teknik yönden değerlendirildiği, bu kapsamda yapılan incelemelerin AFAD Başkanlığına iletiliği,

Kilis'teki yapıya ilişkin İl Müdürlüğünce ortak taşıyıcılığa yönelik bir kanaat bildirilmiş olmakla birlikte, yapının yıkılmış olması nedeniyle yalnızca fotoğraflar üzerinden kesin değerlendirme yapılamayacağı, gerekli hâllerde ruhsat projeleri üzerinden inceleme yapılabileceği,

Osmaniye'deki başvuruda ise ilgili yapının ortak taşıyıcı sisteme sahip olmadığının tespit edildiği, yapının resmî kayıtlarda depo olarak yer aldığı, ticarethane niteliğine ilişkin iddiaların ise AFAD bünyesindeki hak sahipliği komisyonlarınca tüm bilgi ve belgeler çerçevesinde değerlendirildiği, sonuç olarak hasar tespit süreçlerinin tamamlanarak nihai değerlendirme için AFAD Başkanlığına gönderildiği,

ifade edilmiştir.

Karma Komisyon Başkanvekili Kilis Milletvekili Ahmet Salih DAL tarafından özetle;

Başvuruya konu olayın geçmişte yaşanmış ve tekrar etmesi mümkün olmayan istisnai bir durum olduğu, bu nedenle kötüye kullanım ihtimalinin bulunmadığı, benzer nitelikteki dosya sayısının da oldukça sınırlı olduğu, bu hususun değerlendirilmesi gerektiği, ayrıca Kamu Denetçiliği Kurumunun konuyu AFAD nezdinde takip etmesinin, kurum tarafından dile getirilen hususların açıklığa kavuşturulması bakımından faydalı olacağı ifade edilmiştir.

İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı Barınma ve Yapım İşleri Genel Müdürü Ahmet Nehar POÇAN tarafından özetle;

Başvuruya konu olayda vatandaşın ikinci yapısının hasarsız olması hâlinde 7269 sayılı Kanun kapsamında hak sahibi olamayacağı, ağır hasarlı yapı nedeniyle hak sahibi olarak yeni konut verildiği için bu yönden bir mağduriyet oluşmadığı, ancak yıkılan depo nedeniyle zarar iddiasının bulunduğu, bu hususta Kamu Denetçiliği Kurumuyla iş birliği içinde çalışabilecekleri, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığıyla birlikte yapılacak değerlendirme sonucunda enkaz bedelinin rayiç değer üzerinden vatandaşa ödenmesinin idarenin takdirinde olduğu ifade edilmiştir.

(2025/2021) numaralı başvuruya ilişkin olarak Kamu Denetçisi Özcan YILDIZ tarafından özetle;

Başvurunun, Malatya ili Yeşilyurt ilçesinde bulunan ikamet adresine sabit internet altyapısı sağlanması talebine ilişkin olduğu, yapılan inceleme sonucunda Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumuna tavsiye kararı verildiği, BTK'nin mobil internet hizmetinin sunuluyor olmasını sabit internet hizmeti bakımından yeterli gördüğü ve tavsiye kararına da önceki yazışmaların tekrarı niteliğinde cevap verdiği, oysa sabit internet hizmetinin hız, bağlantı kalitesi ve sürekliliği bakımından mobil internetten farklı olduğu, bu nedenle eğitim hakkı, bilgiye erişim ve fırsat eşitliği açısından önem taşıdığı, bu nedenle eğitim hakkı ve hizmete eşit erişim açısından önem taşıdığı, BTK'nin evrensel hizmet kapsamındaki düzenleme ve denetim yetkilerini daha etkin kullanarak yatırım süreçlerini yönlendirmesi gerektiği, ayrıca Türk Telekom'un bazı başvurular için altyapı yatırımına yönelik çalışma yürüttüğünü bildirmesine rağmen BTK'nin aynı başvurular hakkında altyapıya ihtiyaç bulunmadığı yönünde değerlendirme yapmasının çelişki oluşturduğu ifade edilmiştir.

Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı Haberleşme Genel Müdür Yardımcısı Habip ÇELİK tarafından özetle;

Evrensel Hizmet Kanunu'nun, ticari açıdan cazip olmayan kırsal bölgelerde vatandaşların haberleşme hizmetlerinden mahrum kalmamasını amaçladığı, Kanun kapsamında hizmetin sabit veya mobil altyapıyla sunulması arasında ayırım yapılmadığı, başvuruya konu adreste üç mobil işletmeci tarafından internet hizmeti sunulduğunun tespit edildiği, başvuru sahibinin ise özellikle sabit internet hizmeti talep ettiği, Bakanlığa ve Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumuna yapılan bu tür başvuruların teknik ve hukuki açıdan ayrıntılı şekilde incelendiği, somut olayda da ilgili işletmecinin ticari fizibilite değerlendirmesi yaptığı ve yatırımın ticari açıdan uygun görülmediğini bildirdiği, buna rağmen Kamu Denetçiliği Kurumunun tavsiye kararı doğrultusunda söz konusu bölgenin 2026 yılı yatırım programı kapsamında yeniden değerlendirilerek altyapı hizmetinin sağlanmasının planlandığı ifade edilmiştir.

Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu Başkan Yardımcısı Beytullah KUŞÇU tarafından özetle;

Elektronik haberleşme sektöründe faaliyet gösteren işletmecilerin hak ve yükümlülüklerinin mevzuatla belirlendiği, ticari olarak hizmet sunulmayan yerlerde ise 5369

sayılı Evrensel Hizmet Kanunu kapsamında devlet tarafından maliyeti karşılanarak hizmet götürüldüğü,

Malatya'daki başvuruya konu bölgede üç mobil işletmecinin internet hizmeti sunduğu, vatandaşın ise özellikle sabit internet altyapısı talep ettiği, ancak Evrensel Hizmet Kanunu'nun belirli bir teknoloji türünü değil internet hizmetinin sunulmasını esas aldığı,

Bu nedenle mevcut durumda mobil geniş bant hizmeti bulunduğundan evrensel hizmet kapsamında sabit veya fiber altyapı kurulmasını gerektiren hukuki bir zorunluluk bulunmadığı, bununla birlikte, Türk Telekom'un 2026 yılı sonrasında bölgeyi sabit internet altyapısı açısından yeniden değerlendireceği,

Ayrıca, fiber altyapının arzu edilen bir teknoloji olmakla birlikte yüksek maliyet gerektirdiği, bu nedenle evrensel hizmet politikalarının kaynakların etkin kullanımı gözetilerek yürütüldüğü, birçok ülkede de mobil ve uydu çözümleriyle benzer uygulamaların tercih edildiği belirtilerek, Kurumun mevcut yasal çerçevede internet erişimini en etkin maliyetle yaygınlaştırmaya çalıştığı,

ifade edilmiştir.

Türk Telekomünikasyon Anonim Şirketi Strateji ve Toptan Hizmetler Genel Müdür Yardımcısı Ahmet Kamil GENÇEL tarafından özetle;

İnternet altyapı yatırımlarının kamu kaynaklarının etkin kullanımı ve en fazla vatandaşın hizmetten yararlanması esas alınarak planlandığı,

2025 yılında 3,6 milyon ev ve iş yerine fiber internet ulaştırıldığı, şirketin bu alandaki yatırımlarıyla Avrupa'da üst sıralarda yer aldığı ve gelirinin yaklaşık yüzde 50'sini altyapı yatırımlarına ayırdığı,

Başvuruya konu bölgede sabit internet hizmetinin ekonomik açıdan yüksek maliyetli olması nedeniyle yatırımın ticari olarak öncelikli görülmediği,

Bununla birlikte, başvuru sahibinin mağduriyetinin giderilmesi amacıyla evrensel hizmet kapsamında olmamakla birlikte 2026 yılı yatırım planlamasında gerekli düzenlemelerin yapılarak ilgili adrese internet altyapısının ulaştırılmasının planlandığı,

ifade edilmiştir.

Eskişehir Milletvekili İbrahim ARSLAN tarafından özetle;

Kamu Denetçiliği Kurumunun tavsiye kararının hukuki ve toplumsal açıdan isabetli olduğu, internet altyapısı yatırımlarının yalnızca maliyet ve kârlılık esasına göre değerlendirilmemesi gerektiği, haberleşme hizmetinin özellikle afet dönemlerinde yaşam hakkı ve kamu güvenliği açısından hayati önem taşıdığı,

Eskişehir'de dahi birçok kırsal yerleşim yerinde ve bazı bölgelerde iletişim altyapısının yetersiz olduğu, mobil internet hizmetinin de her zaman yeterli olmadığı, vatandaşların eşit ve nitelikli haberleşme hizmetine erişim hakkının gözetilmesi gerektiği,

Kamu hizmetlerinin kârlılık anlayışıyla değil, sosyal devlet ilkesi ve eşit hizmet anlayışıyla yürütülmesi gerektiği, küçük yerleşim yerlerinde yaşayan vatandaşların da diğer vatandaşlarla aynı haklara sahip olduğu ve kurumların yatırım planlamalarında bu hususları dikkate almaları gerektiği,

ifade edilmiştir.

Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu Başkan Yardımcısı Beytullah KUŞÇU tarafından özetle;

Haberleşme hizmetlerinin sunumunda yalnızca sabit altyapının değil, farklı teknolojik çözümlerin de dikkate alındığı, hizmet planlamalarının bu çerçevede yürütüldüğü, haberleşme altyapısına son üç yılda yüksek tutarlarda yatırım yapıldığı ve Türk Telekom’a önemli miktarda yatırım yükümlülüğü getirildiği belirtilerek, çalışmaların kâr odaklı değil, vatandaşlara hizmet ulaştırma amacıyla sürdürüldüğü ifade edilmiştir.

(2025/6012) numaralı başvuruya ilişkin olarak Kamu Denetçisi Ertunç Erkan BALTA tarafından özetle;

Başvurunun, Deniz Kuvvetleri Komutanlığında görev yapan bir motorlu astsubay kıdemli başçavuşun kronik iskemik kalp hastalığı ve bipolar duygu bozukluğu nedeniyle kendisinden daha alt rütbedeki personele tanınan sınıf değişikliği ve emeklilik imkânlarının kendisine tanınmamasına ilişkin olduğu,

Mevcut mevzuatın idarenin uygulamasını hukuka uygun gösterdiği, ancak Kamu Denetçiliği Kurumunun yalnızca mevzuata değil, hakkaniyet, eşitlik ve adalet ilkelerine göre de değerlendirme yaptığı,

Millî Savunma Bakanlığının üst rütbeli personelin yetmişmiş insan kaynağı olması nedeniyle farklı uygulama yapıldığını bildirdiği, ancak aynı sağlık durumundaki personele yalnızca rütbe farklılığı nedeniyle farklı işlem tesis edilmesinin hakkaniyete uygun bulunmadığı değerlendirilerek bu eşitsizliğin giderilmesi amacıyla ilgili yönetmelikte düzenleme yapılması yönünde tavsiye kararı verildiği,

ifade edilmiştir.

Millî Savunma Bakanlığı Hukuk Hizmetleri Genel Müdürü Hakan KESGİN tarafından özetle;

Başvuruya konu işlemden mevzuata aykırılık bulunmadığı, Silahlı Kuvvetler Sağlık Yeteneği Yönetmeliği’nin uzun yıllara dayanan tecrübeler ve Türk Silahlı Kuvvetlerinin personel ihtiyaçları doğrultusunda hazırlandığı,

Farklı rütbe ve branşlardaki personelin görev, eğitim, kalan hizmet süresi ve kurumsal ihtiyaçları bakımından aynı statüde değerlendirilemeyeceği, bu nedenle aynı sağlık durumuna sahip personel arasında farklı uygulamalar öngörülmesinin hizmet gereklerinden kaynaklandığı,

Üst rütbeli personelin sınıf değişikliğine tabi tutulmasının uzun ve maliyetli bir eğitim süreci gerektirdiği, buna karşılık kalan hizmet süresinin sınırlı olması nedeniyle bunun kamu yararı ve personel politikaları açısından uygun görülmediği,

Ayrıca, benzer uyuşmazlıklarda idare aleyhine verilmiş bir yargı kararı bulunmadığı, Danıştay Başsavcılığının da dava konusu düzenlemenin hukuka uygun olduğu yönünde görüş bildirdiği,

Yönetmelik’te önerilen değişikliğin Türk Silahlı Kuvvetlerinin personel planlaması ve hizmet gereklerini olumsuz etkileyebileceği değerlendirilerek Kamu Denetçiliği Kurumunun tavsiye kararına bu gerekçelerle uyulmadığı,

ifade edilmiştir.

Bursa Milletvekili Mustafa YAVUZ tarafından özetle;

Kamu Denetçiliği Kurumunun tavsiye kararlarının uygulanmaması hâlinde vatandaş-devlet ilişkilerinin ve hak arama mekanizmalarının etkinliğinin olumsuz etkilenebileceği, meri mevzuat ile hakkaniyet arasındaki ilişkinin yeniden değerlendirilmesi gerektiği, uzlaşma ve denetim mekanizmalarının işleyişinin daha kapsamlı şekilde ele alınmasının ve bu konuda ayrı bir değerlendirme yapılmasının yararlı olacağı ifade edilmiştir.

Kamu Denetçisi Ertunç Erkan BALTA tarafından özetle;

Millî Savunma Bakanlığının Kamu Denetçiliği Kurumunun bilgi ve belge taleplerine en hızlı ve en kapsamlı şekilde cevap veren kurumlardan biri olduğu, başvuruya ilişkin tavsiye kararına uyulmama gerekçelerinin de ayrıntılı ve makul şekilde açıklandığı, bununla birlikte, önerilen yönetmelik değişikliğinin tüm personeli kapsayan genel bir düzenleme niteliğinde olmayıp yalnızca ciddi sağlık sorunları bulunan personelin alt rütbelerdeki personelle eşit haklardan yararlanmasını sağlamaya yönelik olduğu, bu nedenle yönetmelikte değişiklik yapılmasının değerlendirilmesi hâlinde bu hususun göz önünde bulundurulmasının uygun olacağı ifade edilmiştir.

Millî Savunma Bakanlığı Hukuk Hizmetleri Genel Müdürü Hakan KESGİN tarafından özetle;

Yönetmelik'te yapılacak bir değişikliğin maluliyet hakkını doğrudan sağlamayacağı, maluliyet kararının Sosyal Güvenlik Kurumunun sağlık kurulu raporuna göre ayrıca değerlendirildiği, sağlık durumunun ağırlaşarak yüzde 60 ve üzeri engellilik oranına ulaşması hâlinde personelin mevcut mevzuat uyarınca zaten malul sayıldığı ve Türk Silahlı Kuvvetlerinde görev yapmasının mümkün olmadığı, bu nedenle sağlık durumu çok ağır olan personel açısından herhangi bir hak kaybı oluşmayacağının değerlendirildiği ifade edilmiştir.

3.2.4. 1 TEMMUZ 2026 TARİHLİ KARMA ALT KOMİSYON TOPLANTISI

1 Temmuz 2026 tarihli toplantıda, Kamu Denetçiliği Kurumunun tavsiye kararları doğrultusunda Kurumun istediği bilgi ve belgeleri süresi içinde verme konusunda hassasiyet gösterenler ile Kurumun önerileri doğrultusunda işlem yapmak suretiyle diğer kurumların ortalamasından daha fazla uyum göstererek duyarlılık sergileyen kamu kurum ve kuruluşlarının üst düzey temsilcilerine plaket takdim edilerek bu kurumlar takdir edilmiştir.

Ayrıca, Kurumun önerilerine olumlu cevap veren bazı kamu kurum ve kuruluşlarından söz konusu kararlara ilişkin çalışmaları hakkında bilgi alınmıştır.

Redaksiyon yetkisiyle birlikte Karma Alt Komisyon çalışmalarının bir raporla Karma Komisyona sunulması Alt Komisyon Başkanı tarafından oylamaya sunularak kabul edilmiştir.

Alt Komisyon Başkanı İstanbul Milletvekili Behiye EKER tarafından özetle;

Alt Komisyonun Kamu Denetçiliği Kurumunun 2025 Yıllık Raporunu incelemek amacıyla kurulduğu, önceki toplantılarda çalışma usul ve esaslarının belirlendiği, Kamu Denetçilerinin sunumlarının dinlendiği ve tavsiye kararlarına uymayan kurum ve kuruluşların temsilcilerinin gerekçelerinin değerlendirildiği,

Bu toplantıda ise daha önceki yıllarda olduğu gibi Kamu Denetçiliği Kurumunun istediği bilgi ve belgeleri süresi içinde verme konusunda hassasiyet gösteren ve Kurumun

önerileri doğrultusunda işlem yapmak suretiyle diğer kurumların ortalamasından daha fazla uyum göstererek duyarlılık sergileyen kamu kurum ve kuruluşlarının Komisyonunda takdir edilmesinin amaçlandığı¹,

Ayrıca, 2025 Yıllık Raporu kapsamında olumlu cevap verilen ancak uygulama sürecinin geldiği aşamaya ilişkin ilave bilgiye ihtiyaç duyulan bazı tavsiye kararlarının da ele alınacağı, böylece hem kurumların yapıcı yaklaşımlarının değerlendirileceği hem de tavsiye kararlarının uygulanma sürecinin yakından takip edileceği, ifade edilmiştir.

(2025/8831) numaralı başvuruya ilişkin olarak Kamu Denetçisi Abdullah Cengiz MAKAS tarafından özetle;

Kamu Denetçiliği Kurumunun diğer denetim mekanizmalarından ayrılan en önemli yönünün hukuka uygunluğun yanı sıra hakkaniyet denetimi yapması olduğu, bu kapsamda İçişleri Bakanlığı İller İdaresi Genel Müdürlüğüne yönelik tavsiye kararının Kurumun bu yaklaşımını yansıtan önemli örneklerden biri olduğu,

Başvuruya konu olayda, 1999 yılında bir güvenlik korucusu hakkında Nakdi Tazminat Komisyonunca nakdi tazminat ödenmesine karar verilmesine rağmen çeşitli nedenlerle ödemenin gerçekleştirilemediği, uzun yıllar sonra yapılan ödeme talebinin ise zamanaşımı gerekçesiyle karşılanmadığı,

Yapılan incelemede, idarece verilmiş kesinleşmiş bir ödeme kararı bulunmasına rağmen ödemenin neden yerine getirilmediğinin ortaya konulamadığı, bu nedenle hukuk güvenliği, meşru beklenti ve hakkaniyet ilkeleri çerçevesinde başvurunun mağdur edilmemesi gerektiği değerlendirilerek tazminatın ödenmesi yönünde tavsiye kararı verildiği,

İçişleri Bakanlığı İller İdaresi Genel Müdürlüğü'nün tavsiye kararını dikkate alarak dosyayı yeniden değerlendirdiği, Nakdi Tazminat Komisyonunca başvurucuya 277.925,11 TL nakdi tazminat ödenmesine karar verildiği ve kararın Kamu Denetçiliği Kurumuna bildirildiği,

Bu kararın, hakkaniyet denetiminin teorik bir yaklaşım olmayıp vatandaşın mağduriyetini gideren, adalet duygusunu güçlendiren ve idareye duyulan güveni artıran somut sonuçlar doğurduğunu gösteren önemli bir örnek olduğu, ifade edilmiştir.

İçişleri Bakanlığı İller İdaresi Genel Müdürü Mehmet Emin BİLMEZ tarafından özetle;

Başvuruya konu olayda, 1997 yılında terör saldırısında yaralanan bir güvenlik korucusu hakkında 1999 yılında nakdi tazminat ödenmesine karar verildiği ve kararın tebliğ edilmesine rağmen başvurunun yaklaşık on dokuz yıl sonra tazminat talebinde bulunduğu, talebin ise on yıllık zamanaşımı süresinin dolmuş olması nedeniyle karşılanmadığı, benzer şekilde zamanaşımı nedeniyle reddedilen çok sayıda başvuru bulunduğu ve yargı mercilerince de bu taleplerin reddedildiği,

¹ Kamu Denetçiliği Kurumuna 2025 yılında yapılan şikâyet başvuruları hakkında Kurumun önerilerinin bildirildiği Kurumlar ile bunların tesis ettikleri işlemin niteliğine (olumlu/olumsuz) ilişkin liste Tablo-6'da yer almaktadır.

Kamu Denetçiliği Kurumunun hakkaniyet temelinde verdiği tavsiye kararı üzerine dosyanın yeniden değerlendirildiği, kararın kendilerine ulaşmasının ardından kısa sürede gerekli işlemlerin tamamlanarak başvurucuya nakdi tazminatın ödendiği,

Kamu Denetçiliği Kurumunun tavsiye kararının, zamanaşımı nedeniyle mağduriyet yaşayan benzer durumdaki kişiler açısından da emsal nitelik taşıyan bir yaklaşım ortaya koyduğu, ifade edilmiştir.

İzmir Milletvekili Mustafa BİLİCİ tarafından özetle;

İçişleri Bakanlığı İller İdaresi Genel Müdürlüğünün vatandaş odaklı yaklaşımını takdir ettiği, Kamu Denetçiliği Kurumunun da hukuki çözümlerin yetersiz kaldığı durumlarda önemli bir işlev üstlenerek vatandaşların mağduriyetlerinin giderilmesine katkı sağladığı, bununla birlikte birçok vatandaşın Kamu Denetçiliği Kurumunun varlığından ve görev alanından yeterince haberdar olmadığı, bu nedenle Kurumun tanıtımına yönelik çalışmaların artırılmasının faydalı olacağı ifade edilmiştir.

Denizli Milletvekili Gülizar BİÇER KARACA tarafından özetle;

Kamu Denetçiliği Kurumunun, yazılı hukuk kurallarının hakkaniyete uygun sonuç üretemediği durumlarda gerçekleştirdiği hakkaniyet denetiminin önemli ve değerli olduğu, söz konusu tavsiye kararının vatandaşın hak kaybının giderilmesi bakımından örnek teşkil ettiği, kararın uygulanmasına katkı sağlayan Kamu Denetçiliği Kurumu ile İçişleri Bakanlığı İller İdaresi Genel Müdürlüğüne teşekkürlerini sunduğu; hukuki yollarla hakkına ulaşamayan vatandaşların Kamu Denetçiliği Kurumu aracılığıyla hak arama imkânından daha etkin şekilde yararlanabilmesi için Kurumun tanınırlığının artırılması ve bu işlevinin kamuoyuna daha yaygın biçimde duyurulması gerektiği ifade edilmiştir.

Karma Komisyon Başkanvekili Kilis Milletvekili Ahmet Salih DAL tarafından özetle;

Kamu Denetçiliği Kurumunun hakkaniyet esasına dayalı tavsiye kararının ve İçişleri Bakanlığınca bu karar doğrultusunda başvurunun mağduriyetinin giderilmesinin önemli ve takdire değer olduğu, Kamu Denetçiliği Kurumu, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu ile CİMER gibi farklı başvuru mekanizmalarının vatandaşların hak arama yollarını çeşitlendirdiği ve haklara erişimi kolaylaştırdığı ifade edilmiştir.

Adıyaman Milletvekili Mustafa ALKAYIŞ tarafından özetle;

Hukuk düzeninde kanunilik ilkesinin ve usul kurallarının esas alındığı, bu nedenle yargı mercilerinin yürürlükteki mevzuatla bağlı olarak karar vermek durumunda bulunduğu, bu çerçevede, Kamu Denetçiliği Kurumunun hakkaniyet esasına dayalı yaklaşımının ve alternatif bir hak arama yolu olarak vatandaşların mağduriyetlerinin giderilmesine katkı sağlamasının önemli ve takdire değer olduğu, ayrıca, İçişleri Bakanlığının söz konusu tavsiye kararını dikkate alarak hak ve adalet odaklı bir yaklaşım sergilemesinin memnuniyet verici ve örnek teşkil eden bir uygulama olduğu belirtilerek emeği geçenlere teşekkür edildiği ifade edilmiştir.

(2025/11831) numaralı başvuruya ilişkin olarak Kamu Denetçisi Özcan YILDIZ tarafından özetle;

Kamu Denetçiliği Kurumuna Trabzon ilinden bir esnaf tarafından yapılan başvuru üzerine çevrim içi yemek sipariş platformlarının uygulamalarının incelendiği, bu kapsamda ilgili kamu kurum ve kuruluşlarından bilgi ve belge talep edilerek yurt içi ve yurt dışındaki uygulamaların karşılaştırmalı olarak değerlendirildiği,

Yapılan incelemede, çevrim içi yemek sipariş platformlarının ülkemizde uyguladığı komisyon oranlarının uluslararası örneklerle göre yüksek olduğu, esnafa dayatılan sözleşme şartlarının yeterince şeffaf olmadığı, kurye ve kampanya uygulamalarının küçük işletmeler üzerinde ilave mali yük oluşturduğu, büyük ölçekli işletmelerin düşük komisyon oranlarından yararlanırken küçük esnafın çok daha yüksek oranlarla karşı karşıya kaldığı ve bu durumun rekabeti olumsuz etkilediğinin tespit edildiği,

Bu kapsamda Ticaret Bakanlığına çevrim içi yemek sipariş platformlarının uyguladığı komisyon oranlarına makul, ölçülü ve maliyet esaslı bir üst sınır getirilmesi ile etkin bir denetim mekanizması oluşturulmasının, Rekabet Kurumuna sektörde rekabeti bozabilecek uygulamaların incelenmesinin, Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu ile Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğine ise yüksek komisyon oranlarının esnaf ve KOBİ’ler üzerindeki etkilerine ilişkin kapsamlı sektörel araştırmalar yapılmasının tavsiye edildiği,

Ticaret Bakanlığınca tavsiye kararı doğrultusunda 2026/1 sayılı Hizmet Bedellerinin Şeffaflığının Sağlanması Hakkında Genelge’nin yayımlandığı ve bu kapsamda önemli bir adım atıldığı, bununla birlikte düzenlemelerin daha güçlü ve kalıcı bir hukuki zemine kavuşturulması amacıyla konunun yönetmelik düzeyinde düzenlenmesi ve komisyon oranlarına üst sınır getirilmesinin uygun olacağının değerlendirildiği,

ifade edilmiştir.

Ticaret Bakanlığı İç Ticaret Genel Müdürü Adem BAŞAR tarafından özetle;

Çevrim içi yemek sipariş platformlarının uygulamalarının Bakanlık tarafından da yakından takip edildiği, sektörde yaklaşık 293 bin işletmenin faaliyet gösterdiği, bunların önemli bir bölümünün e-ticaret kanalıyla hizmet sunduğu ve pazarda sınırlı sayıda platformun faaliyet göstermesi nedeniyle konunun geniş bir perspektifle ele alındığı,

Komisyon oranlarına ilişkin eleştirilerin Bakanlığa da iletildiği, platformların temel komisyon oranlarının yüzde 10-12 seviyelerinde olmakla birlikte kurye hizmeti, reklam, kampanya ve benzeri ilave hizmet bedelleri nedeniyle toplam maliyetlerin önemli ölçüde arttığı, büyük ölçekli işletmelerin pazarlık gücü sayesinde daha düşük komisyon oranlarından yararlanabildiği, bu durumun küçük işletmeler açısından dezavantaj oluşturduğu,

Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun kapsamında komisyon oranlarına üst sınır getirilmesine ilişkin açık bir düzenleme bulunmamakla birlikte, satıcıların korunmasına yönelik haksız ticari uygulamaların önlenmesi ve ödemelerin süresinde yapılmasına ilişkin düzenlemelerin etkin şekilde uygulanmasına önem verildiği,

Kamu Denetçiliği Kurumunun tavsiye kararı doğrultusunda sektör temsilcileriyle yapılan istişareler sonucunda 2026/1 sayılı Hizmet Bedellerinin Şeffaflığının Sağlanması Hakkında Genelge’nin yayımlandığı, bu kapsamda komisyon ve diğer hizmet bedellerinin satıcılara açık ve ayrıntılı şekilde gösterilmesi, kampanya ve reklam uygulamalarının satıcının onayına bağlanması, ilave hizmet bedellerinin şeffaflaştırılması ve komisyon hesaplamalarında fiilen ödenen tutarın esas alınması yönünde düzenlemeler yapıldığı,

Komisyon oranlarına doğrudan üst sınır getirilmesi konusunda mevcut mevzuat çerçevesinde hukuki tereddütler bulunduğu, buna karşılık haksız ticari uygulamalar, satıcıların kampanyalara zorlanması ve ödemelerin süresinde yapılmaması gibi hususlarda Bakanlığın denetim ve yaptırım yetkilerini kararlılıkla kullanmaya devam edeceği, ifade edilmiştir.

(2025/3224) ve (2025/7173) numaralı başvurulara ilişkin olarak Kamu Denetçisi Özcan YILDIZ tarafından özetle;

Toplu Konut İdaresi Başkanlığı ile kurulan etkin iletişim ve iş birliği sayesinde başvuruların kısa sürede çözüme kavuşturulduğu, bu yaklaşımın Kamu Denetçiliği Kurumunca memnuniyetle karşılandığı,

(2025/7173) numaralı başvuru kapsamında; TOKİ tarafından teslim edilen konutta ısıtma sistemi, su yalıtımı ve çeşitli yapısal eksiklikler bulunduğuna ilişkin başvuru üzerine TOKİ ile yapılan görüşmeler sonucunda yüklenici firmaya gerekli işlemlerin yaptırıldığı, eksikliklerin kısa sürede giderildiği, yapılan çalışmaların resmî yazı ve fotoğraflarla Kuruma bildirildiği, başvurunun da sorunlarının giderildiğini ve memnuniyetini ifade etmesi üzerine dosyanın dostane çözümlerle sonuçlandırıldığı,

(2025/3224) numaralı başvuru kapsamında ise; 1996 yılında Batman’ın Hasankeyf ilçesinden devlet tarafından Kilis’teki afet konutlarına yerleştirilen başvurunun, 6 Şubat depremleri sonrasında dar gelirli vatandaşlara yönelik TOKİ konutlarına başvurduğu, ancak Kilis’te ikamet etmesine rağmen nüfus kaydının Batman’da bulunması nedeniyle başvurusunun ilan şartlarını karşılamadığı gerekçesiyle kabul edilmediği,

Başvurunun hukuken ilan şartlarına uygun olmamakla birlikte, başvurunun kendi iradesi dışında devlet tarafından Kilis’e yerleştirilmiş olması nedeniyle hakkaniyet yönünden mağduriyet oluşturduğu değerlendirilerek tavsiye kararı verildiği, TOKİ’nin tavsiye kararı henüz düzenlenmeden önce söz konusu mağduriyetin giderileceği yönünde irade ortaya koyduğu ve tavsiye kararının ulaşmasının ardından mevcut konut stokundan başvuruca konut tahsis ettiği,

Bu yaklaşımın, Kamu Denetçiliği Kurumu ile Toplu Konut İdaresi Başkanlığı arasında kurulan yapıcı iş birliğinin ve hakkaniyet esaslı çözüm anlayışının vatandaş mağduriyetlerinin giderilmesine katkı sağlayan başarılı bir örneğini oluşturduğu, ifade edilmiştir.

Toplu Konut İdaresi Başkan Yardımcısı Murat AYDIN tarafından özetle;

(2025/7173) numaralı başvuruya konu Erzurum ili Palandöken ilçesindeki 642 konut, cami ve ticaret merkezinden oluşan sosyal konut projesinde, geçici kabul ile kesin kabul süreci arasında hak sahiplerince bildirilen eksiklik ve kusurların giderilmesi amacıyla bakım personelinin sahada görev yaptığı,

Başvuru sahibinin konutunda tespit edilen eksikliklere Kamu Denetçiliği Kurumunun başvurusu üzerine ivedilikle müdahale edildiği, gerekli onarım ve düzeltmelerin tamamlandığı, 25/6/2025 tarihli tespit tutanağıyla da konutta herhangi bir eksiklik kalmadığının kayıt altına alındığı,

Söz konusu projede bir kış mevsiminin geride bırakıldığı, mevcut durumda alana ilişkin fizikî bir eksiklik bulunmadığı ve hak sahiplerinin konutlarını sorunsuz şekilde kullanmaya devam ettiği,
ifade edilmiştir.

TOKİ Finansman Dairesi Başkanı Ayhan KARACA tarafından özetle;

(2025/3224) numaralı başvuruya konu olayda, başvuru sahibinin sosyal konut başvurusu sırasında gelir, konut sahibi olmama ve ikamet şartlarını taşımasına rağmen, nüfusa kayıtlı olma şartını sağlayamadığı gerekçesiyle hak sahibi olmasına ve kurada isminin çıkmasına rağmen sözleşme imzalamadığı,

Kamu Denetçiliği Kurumunun konuyu hakkaniyet çerçevesinde değerlendirmesi ve yapılan görüşmeler neticesinde, başvuru sahibinin ailesinin Batman ilindeki köyünün baraj altında kalması nedeniyle 2510 sayılı İskân Kanunu kapsamında Kilis iline iskân edildiğinin ve fiili imkânsızlık nedeniyle hak kaybına uğradığının tespit edildiği,

Bu değerlendirmeler doğrultusunda, Kamu Denetçiliği Kurumuna 13 Mayıs 2025 tarihli yazıyla başvuru sahibiyle satış sözleşmesi imzalanacağını bildirildiği, başvuru sahibinin 15 Mayıs 2025 tarihinde sözleşmesini imzaladığı ve konutuna yerleştiği,

Kamu Denetçiliği Kurumunun katkısıyla başvurunun hakkaniyete uygun şekilde çözüme kavuşturulduğu,
ifade edilmiştir.

Karma Komisyon Başkanvekili Kilis Milletvekili Ahmet Salih DAL tarafından özetle;

Başvuruya konu olayın yakından takip edildiği, başvuru sahibinin kendisine de müracaat ettiği ancak mevzuat nedeniyle sorunun çözülemediği, bu nedenle Kamu Denetçiliği Kurumuna başvurusunun tavsiye edildiği,

Başvuruda hukuken uygulanmak zorunda olunan kurallar nedeniyle hakkaniyete aykırı bir durumun ortaya çıktığı, Kamu Denetçiliği Kurumunun tavsiyesi ve TOKİ'nin yaklaşımıyla sorunun çözüme kavuşturulmasının memnuniyet verici olduğu,

Verilen kararın benzer durumlar bakımından emsal niteliği taşıdığı, bu yönüyle Kamu Denetçiliği Kurumunun önemini ve işlevini bir kez daha ortaya koyduğu,
ifade edilmiştir.

Bursa Milletvekili Yüksel Selçuk TÜRKOĞLU tarafından özetle;

Kamu Denetçiliği Kurumunun tavsiye ve dostane çözüm kararlarına olumlu yaklaşım gösteren kamu kurumlarının takdire şayan olduğu,

Bununla birlikte, TOKİ'nin sosyal konut üretimindeki temel amacından uzaklaşarak dar ve orta gelirli vatandaşlar açısından ağır peşinat ve taksit koşulları uyguladığı, memur maaş katsayısına bağlı taksit artışları ve KDV uygulamalarının vatandaşları zor durumda bıraktığı, bu nedenle sosyal konutların dar gelirli kesimler için erişilebilir olmaktan uzaklaştığı,

Bursa'nın Mustafakemalpaşa ilçesindeki TOKİ konutlarında zemin kaynaklı ciddi sorunlar yaşandığı, bazı blokların yıkılmasına rağmen kalan blokların güvenliğine ilişkin endişelerin giderilemediği, zemin etüt raporlarının kamuoyuyla paylaşılmadığı ve konut teslimlerinde önemli eksiklikler bulunduğu,

Söz konusu projeye ilişkin bağımsız teknik inceleme yapılması ve güvenliğe ilişkin tereddütlerin giderilmesi gerektiği, ifade edilmiştir.

Denizli Milletvekili Gülizar BİÇER KARACA tarafından özetle;

TOKİ konutlarında yüksek aidatlar ile yapım kaynaklı arıza ve eksikliklere ilişkin vatandaşlardan yoğun şikâyetler alındığı, dar gelirli vatandaşların bu mali yükleri karşılamakta zorlandığı,

Kamu Denetçiliği Kurumunun dostane çözüm mekanizmasıyla söz konusu sorunların çözüme kavuşturulmasının önemli ve emsal niteliğinde olduğu, ancak vatandaşların Kamu Denetçiliği Kurumuna başvurmaya gerek kalmaksızın sorunlarını doğrudan TOKİ nezdinde hızlı ve etkin şekilde çözebilecek mekanizmaların oluşturulmasının gerekli olduğu, ayrıca aidatlara ilişkin üst sınır belirlenmesine yönelik çalışma yapılmasının faydalı olacağı,

Batman-Kilis örneğinde olduğu gibi benzer mağduriyetlerin önlenebilmesi amacıyla, TOKİ başvuru şartlarında ikamet ve nüfusa kayıtlı olma kriterlerine ilişkin hakkaniyeti gözeten düzenlemeler yapılmasının uygun olacağı,

TOKİ konutlarının iller ve ilçeler arasındaki dağılımında hangi kriterlerin esas alındığının açıklanması gerektiği, bazı ilçelerde nüfusla orantılı olmayan konut tahsislerinin dikkat çektiği ve bu konuda bilgi verilmesinin beklendiği, ifade edilmiştir.

Eskişehir Milletvekili İbrahim ARSLAN tarafından özetle;

Kamu Denetçiliği Kurumunun başvurular sonucunda vatandaşların mağduriyetlerini gidermesinin önemli olduğu, ancak asıl hedefin vatandaşların Kamu Denetçiliği Kurumuna başvurmaya ihtiyaç duymadan sorunların idarece çözülmesi olduğu,

TOKİ tarafından teslim edilen konutlarda yapım kaynaklı eksiklik ve kusurların bulunmasının kabul edilemez olduğu, bu eksikliklerin teslim öncesinde denetlenmesi, yüklenicilere gerekli yaptırımların uygulanması ve benzer mağduriyetlerin önlenmesi gerektiği,

TOKİ konutlarına ilişkin aidatlar, yönetim uygulamaları, eksik teslimler ve sosyal donatı alanlarının yetersizliği gibi sorunların birçok ilde devam ettiği, yalnızca başvuru yapan vatandaşların değil benzer durumda bulunan tüm hak sahiplerinin mağduriyetlerinin giderilmesi gerektiği,

Türkiye’de barınma sorununun giderek ağırlaştığı, sosyal konut ihtiyacının karşılanması amacıyla konut üretiminin hızlandırılması, hazine ve millî emlak arazilerinden daha etkin yararlanılması ve dar gelirli vatandaşların konuta erişimini kolaylaştıracak politikaların hayata geçirilmesi gerektiği,

TOKİ tarafından eksik ve kusurlu teslim edilen konutlarla ilgili olarak yükleniciler hakkında yürütülen denetim ve yaptırım süreçlerine ilişkin bilgi verilmesinin beklendiği, ifade edilmiştir.

İstanbul Milletvekili Adem YILDIRIM tarafından özetle;

TOKİ’nin vatandaşlardan gelen itiraz ve şikâyetlere yönelik yaklaşımı ile Kamu Denetçiliği Kurumunun hak arama süreçlerine sunduğu katkının önemli olduğu,

Özellikle deprem bölgesinde kısa sürede yaklaşık 455 bin konutun inşa edilerek hak sahiplerine teslim edilmesinin önemli bir başarı olduğu, bu süreçte emeği geçen tüm personele teşekkür edilmesi gerektiği,

TOKİ tarafından bugüne kadar üretilen toplam konut sayısı ile bu konutlara ilişkin şikâyet ve itirazların sayısı, oranı ve yoğunlaştığı konular hakkında bilgi verilmesinin faydalı olacağı,

Yapılan büyük ölçekli çalışmaların göz ardı edilmemesi gerektiği, mevcut eksiklik ve aksaklıkların ise vatandaş memnuniyetini esas alacak şekilde giderilmesinin önem taşıdığı, ifade edilmiştir.

(2025/5194) numaralı başvuruya ilişkin olarak Kamu Denetçisi Özcan YILDIZ tarafından özetle;

Bir zincir marketin, mevzuat gereği bulundurması zorunlu olan plastik poşetleri müşterilerine sunmayarak daha yüksek bedelli kâğıt veya bez torba kullanımını zorunlu hâle getirdiği yönündeki başvurunun incelendiği,

Yapılan inceleme ve araştırmalarda, marketin kâğıt poşetleri düşük maliyetle temin etmesine rağmen tüketicilere yüksek bedelle satarak haksız kazanç sağladığının tespit edildiği,

Plastik poşet uygulamasının geri kazanım sistemi kapsamında değerlendirilirken, kâğıt poşet uygulamasıyla tüketicilerin daha yüksek maliyete katlandığı ve yükün tamamen vatandaşlara yansıtıldığı değerlendirilerek tavsiye kararı verildiği,

Tavsiye kararı doğrultusunda Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının gerekli düzenlemeleri yaparak ilgili marketlere plastik poşet bulundurma yükümlülüğünü hatırlatan genelge yayımladığı ve uygulamanın düzeltildiği,

Olası kamu gelir kaybının tespit edilmesi ve gerekli işlemlerin yapılması amacıyla Gelir İdaresi Başkanlığı nezdinde de girişimde bulunulduğu, ifade edilmiştir.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Çevre Yönetimi Genel Müdür Yardımcısı Gürsel ERUL tarafından özetle;

2019 yılında 2872 sayılı Çevre Kanunu kapsamında plastik poşetlerin ücretlendirilmesinin, çevrenin korunması, çevre kirliliğinin önlenmesi, iklim kriziyle mücadele edilmesi, plastik poşet kullanımının azaltılması ve geri kazanım yoluyla karbon ayak izinin düşürülmesi amacıyla hayata geçirildiği,

Bazı zincir marketlerin, Bakanlığın bilgisi dışında plastik poşet bulundurmaya tüketicileri yüksek bedelli kâğıt, bez veya benzeri taşıma ekipmanlarını satın almaya yönlendirdiğinin Kamu Denetçiliği Kurumunun bilgilendirmesiyle tespit edildiği,

Mevzuat uyarınca marketlerin plastik poşet bulundurmasının zorunlu olduğu, bunun yanında alternatif taşıma ekipmanlarını ücretli veya ücretsiz olarak sunabilecekleri, ancak plastik poşetin tamamen kaldırılmasının mevzuata aykırı olduğu,

Bu kapsamda 2025 yılında tüm ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile market ve zincir marketlere plastik poşet bulundurulmasının zorunlu olduğunu hatırlatan talimat yazısı gönderildiği, alternatif taşıma ekipmanlarının ise çok kullanımlık olması şartıyla sunulabileceğinin bildirildiği,

Uygulamanın bu doğrultuda sürdürüldüğü, benzer aykırılıkların tespiti hâlinde gerekli idari işlemlerin yapılmaya devam edileceği, ifade edilmiştir.

Denizli Milletvekili Gülizar BİÇER KARACA tarafından özetle;

Kamu Denetçiliği Kurumunun vatandaş lehine emsal niteliğinde bir tavsiye kararı vermesini ve Bakanlığın bu karara uygun şekilde gerekli düzenlemeleri yapmasını hak arama özgürlüğü bakımından önemli ve değerli olduğu,

Plastik poşetlerin ücretlendirilmesine ilişkin kanun teklifinin görüşmeleri sırasında da çevrenin korunması amacıyla benzer değerlendirmelerde bulunduğunu, plastik kullanımının azaltılmasının çevre ve iklim açısından önem taşıdığını ifade ettiği,

Tek kullanımlık plastik ürünlerin yasaklanması ve geri dönüşüm uygulamalarının yaygınlaştırılmasının çevrenin korunması açısından gerekli olduğu,

Plastik poşet bulundurma zorunluluğu devam etmekle birlikte, çevre dostu alternatiflerin kullanımını teşvik edecek politikaların geliştirilmesi gerektiği, özellikle kâğıt poşetlerin daha düşük bedelle sunularak vatandaşların bu ürünlere yönlendirilmesinin sağlanabileceği,

Kâğıt poşetlerin maliyet ve vergi avantajları dikkate alınarak Bakanlık tarafından çevre dostu taşıma ekipmanlarının kullanımını özendirici düzenlemelerin yapılmasının faydalı olacağı,

ifade edilmiştir.

İstanbul Milletvekili Adem YILDIRIM tarafından özetle;

Kamu Denetçiliği Kurumunun tavsiye kararının yalnızca başvuru bakımından değil, ilgili zincir marketin tüm uygulamalarını kapsayacak şekilde sonuç doğurduğu,

Vatandaşın başvurusu bakımından tavsiye kararını yerinde bulmakla birlikte, plastik poşet kullanımını azaltmaya yönelik çevre politikaları ve iklim hedefleri açısından kararın uygulamada bazı çelişkiler doğurabileceği,

Zincir marketlerin çevreyi koruma gerekçesiyle yüksek bedelli alternatif poşetler satarak kazanç elde etmelerinin doğru olmadığı, gerçekten çevreci bir yaklaşım benimsiyorlarsa bu alternatifleri ücretsiz sunmaları gerektiği,

ifade edilmiştir.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Çevre Yönetimi Genel Müdür Yardımcısı Gürsel ERUL tarafından özetle;

Bakanlık olarak döngüsel ekonomi, sürdürülebilir kalkınma ve Sıfır Atık Projesi doğrultusunda plastik poşetlerin ücretlendirilmesi uygulamasının çevrenin korunması ve iklim değişikliğiyle mücadele açısından önemli bir politika olduğu,

Bazı marketlerin daha fazla kazanç elde etmek amacıyla mevzuata aykırı uygulamalarının Bakanlıkça uygun görülmediği ve gerekli müdahalenin yapıldığı,

Yapılan düzenlemeler sonrasında yalnızca başvuruya konu markette değil, tüm zincir marketlerde plastik poşet uygulamasının mevzuata uygun şekilde yürütülmesinin sağlandığı,

Plastik poşetlerin ücretli olmasının kullanımın azaltılması açısından gerekli olduğu, bu uygulamanın sürdürülmesi gerektiği, ayrıca alternatif ve çevre dostu taşıma ekipmanlarının kullanımının teşvik edilmesinin önem taşıdığı,

Türkiye'nin petrol ve petrol türevlerinde dışa bağımlı olması nedeniyle plastik kullanımının azaltılmasının çevresel olduğu kadar ekonomik açıdan da önem arz ettiği,

Tek kullanımlık plastik ürünlerin azaltılmasına yönelik Bakanlık tarafından çalışmaların ve bir yol haritasının bulunduğu, bu konuda yeni düzenlemelerin yapılmasının da mümkün olduğu,

ifade edilmiştir.

Alt Komisyon Başkanı İstanbul Milletvekili Behiye EKER tarafından özetle;

Kamu Başdenetçisi ve Kamu Denetçilerinden alınan bilgiler ile 2025 Yıllık Raporu'nun ilgili bölümlerinin incelenmesi sonucunda, Kamu Denetçiliği Kurumunun tavsiye kararlarına uyum konusunda diğer kurumlara göre daha yüksek performans gösteren kurumların belirlendiği,

Bu kapsamda, Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü, Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı ile Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliğinin tavsiye kararlarına uyum konusunda öne çıktığı,

Dostane çözüm usulünün etkin uygulanması bakımından ise İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığının 2025 yılı içerisinde 24 başvuruyu dostane çözümle sonuçlandırarak başarılı bir performans sergilediği, bu yaklaşımı ve Kamu Denetçiliği Kurumuyla yürüttüğü iş birliği nedeniyle Başkanlığın toplantıda ayrıca değerlendirilmesinin uygun görüldüğü,

İlk olarak dinlenecek Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün kendilerine gönderilen 194 tavsiye kararına %93,75 oranında uyum sağlayarak diğer kurumların ortalamasının üzerinde bir performans gösterdiği,

ifade edilmiştir.

Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün görev ve yetki alanına giren başvurular hakkında ilgili Kamu Denetçisi Ertunç Erkan BALTA tarafından özetle;

Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün görev alanına giren başvuruların Kamu Denetçiliği Kurumuna yapılan toplam şikâyetlerin yaklaşık yüzde 13-14'ünü oluşturduğu, ceza infaz kurumlarında yaklaşık 420 bin tutuklu ve hükümlünün bulunmasının ve bu kişilerin yaşamlarının her yönünün kamu hizmeti kapsamında olmasının şikâyet sayısının yüksek olmasında etkili olduğu,

Ceza infaz kurumlarına ilişkin başvuruların fazla olmasının, kurumdaki hizmetlerin yetersizliğinden ziyade hükümlü ve tutukluların yaşam koşullarına ilişkin her türlü hususun kamu hizmeti niteliği taşıması ve başvuru imkânlarının bulunmasından kaynaklandığı,

Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün, Kamu Denetçiliği Kurumunun tavsiye kararlarına fiziki imkânlar ölçüsünde uyum göstermeye gayret ettiği, kararların uygulanmasında olumlu bir yaklaşım sergilediği,

Genel Müdürlüğün tavsiye kararlarının gereğinin yerine getirilmesi ve Kurumla yürütülen yazışma ile iş birliği süreçlerinde titiz ve yapıcı bir tutum sergilediği,

ifade edilmiştir.

Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürü Çelebi YILMAZ tarafından özetle;

Ceza infaz hizmetlerinin insan hakları boyutu güçlü bir kamu hizmeti olduğu, bu nedenle denetim mekanizmalarının yalnızca bir kontrol aracı değil, kurumsal gelişimi destekleyen ve hizmet kalitesini artıran önemli bir fırsat olarak değerlendirildiği,

Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından Kamu Denetçiliği Kurumu, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu, Türkiye Büyük Millet Meclisi ile diğer ulusal denetim mekanizmalarıyla şeffaf, yapıcı ve iş birliğine dayalı bir çalışma yürütüldüğü,

2025 yılı içerisinde İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, Dilekçe Komisyonu, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu, Kamu Denetçiliği Kurumu, hükümlü ve tutuklu yakınları, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Anayasa Mahkemesi bireysel başvuruları kapsamında toplam 5.882 başvuru ve bilgi talebinin değerlendirilerek cevaplandırıldığı,

Söz konusu başvuruların ceza infaz sisteminin yoğun bir denetim ve inceleme sürecine tabi olduğunu, aynı zamanda kurumlar arası bilgi paylaşımı ve iş birliğine verilen önemi ortaya koyduğu,

Kamu Denetçiliği Kurumunun tavsiye ve dostane çözüm kararlarının dikkatle takip edildiği, uygulamaya aktarılacak hususların titizlikle değerlendirilerek mevzuat ve uygulamaların geliştirilmesine katkı sağlandığı,

İnsan hakları alanında sürekli iyileşmenin ancak yapıcı geri bildirim mekanizmalarıyla mümkün olduğu, ceza infaz sisteminin geliştirilmesi, insan onurunun korunması ve temel hakların güçlendirilmesi amacıyla Kamu Denetçiliği Kurumu, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu ile Türkiye Büyük Millet Meclisinin katkılarının önemsendiği, ifade edilmiştir.

Mersin Milletvekili Ali BOZAN tarafından özetle;

Kamu Denetçiliği Kurumunun tavsiye kararlarına uyum oranları bakımından Adalet Bakanlığının olumlu görünmesine rağmen, ceza infaz sisteminde uygulamada devam eden ciddi sorunların bulunduğu,

Ceza infaz kurumlarının yaklaşık 300 bin kişilik kapasitesine karşın 420 bin tutuklu ve hükümlünün barındırılmasının başlı başına bir hak ihlali oluşturduğu,

İdare ve Gözlem Kurullarının kararlarında ülke genelinde birlik bulunmadığı, farklı ceza infaz kurumlarında ve hatta aynı il içerisindeki farklı kurumlarda dahi farklı uygulamaların görüldüğü,

Ceza infaz kurumlarında sağlık hizmetlerine erişim, hastanelere sevk ve ağız içi arama uygulamaları konusunda sorunların devam ettiği, bu hususlarda daha önce çözüm önerileri sunulmasına rağmen bazı ceza infaz kurumlarında keyfi uygulamaların sürdüğü,

Kapasite yetersizliği nedeniyle bazı hükümlü ve tutukluların yerde veya kapı önlerinde yatmak zorunda kaldığı, özellikle yaz aylarında aşırı kalabalık nedeniyle yaşam koşullarının ağırlaştığı, bazı ceza infaz kurumlarında su hizmetinin günün belirli saatleriyle sınırlı tutulmasının hem mahpusları hem de personeli olumsuz etkilediği,

Yargılamaların uzun sürmesi nedeniyle dosyaları istinaf veya Yargıtay aşamasında bekleyen bazı kişilerin infaz sürelerini fiilen tamamlamalarına rağmen tahliye olamadıkları,

Ceza infaz sisteminde yaşanan sorunların kurumsal süreklilik çerçevesinde ele alınması gerektiği, ceza infaz sistemindeki farklı infaz rejimlerinin uygulamada eşitsizliklere yol açtığı, bu nedenle çağdaş, adil ve yeknesak bir infaz düzenlemesine ihtiyaç bulunduğu, ifade edilmiştir.

Adıyaman Milletvekili Mustafa ALKAYIŞ tarafından özetle;

Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün Kamu Denetçiliği Kurumu tarafından verilen tavsiye kararlarına yüksek oranda uyum göstermesinin memnuniyet verici olduğu,

Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu bünyesinde faaliyet gösteren Hükümlü ve Tutuklu Haklarını İnceleme Alt Komisyonunun, 1990 yılından bu yana hükümlü ve tutuklu haklarının korunmasına yönelik önemli çalışmalar yürüttüğü,

Alt Komisyon tarafından 28’inci Yasama Döneminde 12 ceza infaz kurumuna 13 ziyaret gerçekleştirildiği, hazırlanan raporların büyük ölçüde tüm siyasi partilerin mutabakatıyla kabul edildiği ve kamuoyuyla paylaşıldığı,

Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün, tutuklu ve hükümlülerin cezalarının insan haklarına ve insan onuruna uygun şekilde infaz edilmesi yönünde çaba gösterdiğinin yapılan ziyaretlerde gözlemlendiği,

İnsan haklarının dinamik bir alan olduğu; nakil işlemleri, sağlık hizmetlerine erişim, açık ve kapalı görüşler, koşulların doluluk durumu ile personelin hükümlü ve tutuklulara yaklaşımı gibi hususların denetim faaliyetleri kapsamında yakından takip edildiği,

Kamu Denetçiliği Kurumunun bu alanda verdiği tavsiye kararlarının hukuk devleti ilkesi ile insan haklarının korunmasına katkı sağladığı ve Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün de bu kararlardan yararlandığının görüldüğü, ifade edilmiştir.

Denizli Milletvekili Gülizar BİÇER KARACA tarafından özetle;

Ceza infaz kurumlarında yaklaşık 420 bin mahpus bulunmasının kapasitenin üzerinde bir yoğunluğa işaret ettiği,

Ceza infaz kurumlarındaki yoğunluğun azaltılması için ceza muhakemesi hukukunda tutuklamanın istisna, tutuksuz yargılamanın ise esas olduğu ilkesinin uygulamada etkin şekilde hayata geçirilmesi gerektiği,

Ceza infaz kurumlarına yapılan ziyaretlerde özellikle kadın hükümlü ve tutuklular tarafından, kantinlerde satılan ürünlerin pahalı ve kalitesiz olduğu, ürün çeşitliliğinin artırılması ile daha kaliteli ve uygun fiyatlı ürünlerin temin edilmesine yönelik taleplerin iletildiği,

Kadın hijyen setlerinin yalnızca pedle sınırlı olmaması, diğer hijyen malzemelerinin de erişilebilir hâle getirilmesi ve bu ürünlerin temini için sağlık raporu veya benzeri zorunlulukların kaldırılması yönünde talepler bulunduğu,

Temiz suya erişimin temel bir insan hakkı olduğu, bazı ceza infaz kurumlarında musluk sularının kullanılmadığı, kantinlerde satılan ambalajlı suların ise yüksek fiyatlı olması nedeniyle hükümlü ve tutukluların temiz suya erişimde güçlük yaşadığı, bu sorunun güvenli gıdaya erişim hakkıyla birlikte çözüme kavuşturulması gerektiği,

Ceza infaz kurumlarında görev yapan infaz ve koruma memurlarının özlük haklarına ilişkin taleplerinin bulunduğu, bu alandaki adaletsizliklerin giderilmesine yönelik yasal düzenlemelerin yapılmasının önem taşıdığı, ifade edilmiştir.

İstanbul Milletvekili Adem YILDIRIM tarafından özetle;

Hükümlü ve Tutuklu Haklarını İnceleme Alt Komisyonu kapsamında gerçekleştirilen ceza infaz kurumu ziyaretlerinde en fazla dile getirilen sorunun kurumların kapasitesinin üzerinde dolu olması olduğu,

Ceza infaz kurumlarındaki kapasite sorununun yeni ceza infaz kurumlarının inşa edilmesi veya mevcut yükü azaltacak düzenlemelerle çözüme kavuşturulmasının gerekli olduğu,

İnfaz sisteminin daha sade ve uygulanabilir hâle getirilmesinin ceza infaz sisteminde yaşanan birçok sorunun çözümüne katkı sağlayacağı, ifade edilmiştir.

Afyonkarahisar Milletvekili Mehmet TAYTAK tarafından özetle;

Ceza infaz kurumlarında geçmişten bugüne çeşitli sorunların yaşandığı, ancak bu sorunların büyük ölçüde fiziki kapasite ve personel yetersizliği gibi şartlardan kaynaklandığı, olumsuz veya kötü niyetli uygulamalar olarak değerlendirilmemesi gerektiği, yapılacak çalışmalarla hükümlü ve tutuklular ile ailelerinin daha iyi şartlara kavuşmasının temenni edildiği ifade edilmiştir.

Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürü Çelebi YILMAZ tarafından özetle;

İdare ve Gözlem Kurulu kararlarının mevzuat çerçevesinde oluşturulan kurullar tarafından objektif kriterlere göre verildiği, bu kararlara karşı infaz hâkimliği ve ağır ceza mahkemesi nezdinde itiraz yolunun açık olduğu, somut örneklerin bildirilmesi hâlinde gerekli inceleme ve işlemlerin başlatılabileceği,

Ceza infaz kurumlarında sağlık hizmetlerinin aile hekimleri aracılığıyla yürütüldüğü, ihtiyaç hâlinde hükümlü ve tutukluların aile hekiminin değerlendirmesi doğrultusunda üst basamak sağlık kuruluşlarına sevk edildiği,

Ceza infaz kurumlarında hükümlü ve tutuklulara günlük 50 litre sıcak su ile 150 litre soğuk su sağlandığı, kadın ceza infaz kurumlarında maddi imkânı bulunmayan hükümlü ve tutuklular için hijyen malzemesi desteği sağlandığı,

Ceza infaz kurumlarında bulunanların yaklaşık yüzde 85'inin hükümlü, yüzde 15'inin tutuklu olduğu ve toplam hükümlü-tutuklu sayısının 426 bin olduğu, ifade edilmiştir.

Alt Komisyon Başkanı İstanbul Milletvekili Behiye EKER tarafından Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) Başkanlığının kendilerine gönderilen beş tavsiye kararının tamamını uygulayarak yüzde 100 oranında uyum gösterdiği ifade edilmiştir.

ÖSYM Başkanlığının görev ve yetki alanına giren başvurular hakkında ilgili Kamu Denetçisi Özcan YILDIZ tarafından özetle;

ÖSYM Başkanlığına ilişkin yalnızca beş tavsiye kararının bulunmasının, başvuruların büyük bölümünün tavsiye kararına gerek kalmaksızın dostane çözüm yöntemiyle sonuçlandırılmasından kaynaklandığı,

Kuruma yapılan başvurularda öncelikle başvurucunun dinlendiği, ardından ÖSYM ile iletişime geçilerek sorunların dostane çözüm usulüyle giderilmeye çalışıldığı,

2025 yılı içerisinde ÖSYM Başkanlığıyla ilgili 126 başvurunun dostane çözüm, 4 başvurunun ise gönderme kararı sonrasında çözüme kavuşturulduğu, beş tavsiye kararının tamamına da uyum sağlanmasıyla toplam 135 dosyanın tamamında olumlu sonuç alındığı,

Başvuruların ağırlıklı olarak sınav süreçlerine ilişkin olduğu, Kamu Denetçiliği Kurumunun girişimleri sonucunda takvimde yer almayan yazılı YDS sınavının düzenlenmesinin sağlandığı,

ÖSYM Başkanlığı ile etkili ve hızlı iletişim sayesinde vatandaşların sorunlarının büyük kısmının kısa sürede dostane çözüm yoluyla giderildiği, bu süreçte Başkanlığın iş birliği ve duyarlılık gösterdiği,

ifade edilmiştir.

ÖSYM Başkan Yardımcısı Prof. Dr. Mustafa DOĞAN tarafından özetle;

ÖSYM'nin yürüttüğü sınav hizmetlerinin niteliği gereği güvenlik ve gizlilik esasları doğrultusunda faaliyet gösterdiği, bu nedenle kamuoyuna kendisini yeterince ifade edemeyen bir kurum görünümünde olduğu,

Yaklaşık elli yıllık tecrübesiyle dünyada benzeri az bulunan bir sınav kurumu olduğu, 75'in üzerinde farklı sınav gerçekleştirdiği, YKS gibi çok oturumlu sınavlarla birlikte yaklaşık 13 milyon adaya hizmet sunduğu,

Başta kamu kurumları olmak üzere birçok kurumla sınav organizasyonu, veri paylaşımı ve diğer hizmet alanlarında yakın iş birliği içerisinde çalıştığı,

Kamu Denetçiliği Kurumu ve CİMER aracılığıyla iletilen başvurulara hassasiyetle yaklaşıldığı, Kamu Denetçiliği Kurumunun tavsiye kararlarının tamamına uyum sağlandığı ve aday mağduriyetlerinin giderilmesine önem verildiği,

Kamu Denetçiliği Kurumuyla kurulan etkin iletişim sayesinde başvuruların hızlı ve somut çözümlere kavuşturulduğu,

ifade edilmiştir.

Alt Komisyon Başkanı İstanbul Milletvekili Behiye EKER tarafından Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliğinin (TÜRMOB) kendilerine gönderilen 215 tavsiye kararının 211'ini uygulamak suretiyle tavsiye kararlarına yüzde 98,14 oranında uyum sağladığının görüldüğü ifade edilmiştir.

TÜRMOB'un görev ve yetki alanına giren başvurular hakkında ilgili Kamu Denetçisi Özcan YILDIZ tarafından özetle;

Yeminli mali müşavirlik sınavlarının Türkiye'de en zor ve sorumluluğu en yüksek sınavlar arasında olduğu, bu nedenle sınav sonuçlarına yönelik itirazların doğal olduğu,

Göreve başlandığında sınav itirazlarının ayrıntılı gerekçelendirilmesi ve yeniden değerlendirilmesi konusunda TÜRMOB'un tavsiye kararlarına uyum sağlamadığı, ancak yapılan görüşmeler ve kapsamlı istişareler sonucunda bu yaklaşımın değiştirildiği,

İtiraz eden adayların sınav kâğıtlarının komisyon marifetiyle yeniden ve ayrıntılı şekilde değerlendirildiği, geçmiş dönemlere ait başvuruların da yeniden ele alındığı ve geçmişe dönük tavsiye kararlarına uyum iradesi gösterildiği,

TÜRMOB'un 215 tavsiye kararından 211'ine uyum sağladığı, uyulmadığı görülen dört kararın ise başvuru sahiplerinin sonradan sınavı kazanması veya mahkeme kararıyla durumlarının değişmesi nedeniyle fiilen yerine getirildiği, bu nedenle uygulamada yüzde 100'e yakın bir uyumun bulunduğu,

ifade edilmiştir.

TÜRMOB Temel Eğitim ve Staj Merkezi Koordinatörü Ali Rıza EREN tarafından özetle;

TÜRMOB'un mali müşavirlik mesleğine ilişkin çok sayıda faaliyet yürüttüğü, bunlardan birinin de mesleğe giriş ve yeterlilik sınavlarının gerçekleştirilmesi olduğu,

Yeminli mali müşavirlik sınavının devlet adına mühür kullanma yetkisi ve üstlenilen sorumluluklar nedeniyle en kapsamlı ve en zor sınavlardan biri olduğu, on gün süren klasik usulde gerçekleştirildiği,

Klasik sınav sistemi nedeniyle soru hazırlama, değerlendirme ve itiraz süreçlerinin sınav komisyonu tarafından ayrıntılı ve titizlikle yürütüldüğü,

Kamu Denetçiliği Kurumuna yapılan başvuruların esasen bir şikâyetten ziyade sınav sonucunun yeniden değerlendirilmesi ve puanın yükseltilmesine yönelik talepler niteliğinde olduğu,

CİMER ve Kamu Denetçiliği Kurumu aracılığıyla iletilen tüm başvuruların özenle değerlendirildiği, gönderme ve tavsiye kararlarının kurumsal gelişim açısından yol gösterici olarak görüldüğü,

Kamu Denetçiliği Kurumu kararlarının daha etkin şekilde takip edilmesi amacıyla teknik ve hukuki süreçleri yürütecek özel bir birim oluşturulduğu, sınav evrakının ve komisyon değerlendirmelerinin ayrıntılı biçimde incelenerek Kuruma iletilindiği,

Kamu Denetçiliği Kurumuna yapılan bazı başvuruların yalnızca dava açma süresini uzatmak amacıyla kullanılmasının doğru olmadığı, bu konuda yasal düzenleme yapılmasının uygun olacağı,

Kamu Denetçiliği Kurumunun karar ve raporlarının kurumsal uygulamaların geliştirilmesine katkı sağladığı ve bu çalışmalardan yararlanıldığı,

ifade edilmiştir.

Denizli Milletvekili Gülizar BİÇER KARACA tarafından özetle;

TÜRMOB'un hak arama yollarına ve başvuru mekanizmalarına gösterdiği hassasiyetin takdire değer olduğu,

CİMER başvurularına ayrıntılı ve özenli şekilde cevap verilmesinin vatandaşların hak arama özgürlüğü açısından önemli olduğu, bu yaklaşımın tüm kamu kurumlarına örnek olması temennisinde bulunduğu,

Kamu Denetçiliği Kurumunun 215 tavsiye kararlarının tamamına fiilen uyum sağlanmış kabul edilmesi gerektiği yönündeki değerlendirmenin memnuniyet verici olduğu,

Kamu Denetçiliği Kurumuna ve hak arama süreçlerine gösterilen duyarlılık ile özverili çalışmalar dolayısıyla TÜRMOB yetkililerine teşekkür ve tebriklerini sunduğu, ifade edilmiştir.

Alt Komisyon Başkanı İstanbul Milletvekili Behiye EKER tarafından özetle; son olarak, Kamu Denetçiliği Kurumuyla yapılan istişareler sonucunda, şikâyet başvurularının dostane çözüm usulüyle sonuçlandırılmasında gösterdiği başarıyla öne çıkan İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığına ilişkin görüşmelere geçildiği, Başkanlığın görev ve yetki alanına giren başvurular hakkında bilgi vermek üzere öncelikle ilgili Kamu Denetçisi Fatma BENLİ YALÇIN’a söz verilmesinin planlandığı, ancak sağlık sorunu nedeniyle toplantıya katılamaması sebebiyle yerine Kamu Denetçisi Abdullah Cengiz MAKAS’a söz verildiği ve Fatma BENLİ YALÇIN’a geçmiş olsun dileklerinin iletildiği ifade edilmiştir.

İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığının görev ve yetki alanına giren başvurular hakkında Kamu Denetçisi Abdullah Cengiz MAKAS tarafından özetle; mülteci ve uluslararası koruma alanındaki başvuruların insan odaklı ve çözüm temelli bir anlayışla ele alındığı, uyuşmazlıkların tavsiye kararına gerek kalmaksızın dostane çözüm yoluyla sonuçlandırılmasının esas alındığı, bu kapsamda başvuruların öncelikle Göç İdaresi Başkanlığı merkez ve taşra teşkilatıyla doğrudan iletişim kurularak çözüme kavuşturulmaya çalışıldığı, 2025 yılı içerisinde başvuruların yaklaşık yüzde 30’undan fazlasının dostane çözüm usulüyle sonuçlandırıldığı, bu başarının Göç İdaresi Başkanlığının merkez ve taşra teşkilatının yapıcı, hızlı, çözüm odaklı ve hakkaniyetli yaklaşımından kaynaklandığı, bu nedenle Başkanlık ile temsilcilerinin tebrik edildiği ve Kamu Denetçiliği Kurumuyla sürdürülen yapıcı iş birliğinin devam etmesinin temenni edildiği ifade edilmiştir.

İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkan Yardımcısı Ramazan SEÇİLMİŞ tarafından özetle;

Kamu Denetçiliği Kurumunun 2025 Yılı Raporu kapsamında Göç İdaresi Başkanlığının duyarlılık sergileyen kamu kurumları arasında yer almasından memnuniyet duyulduğu,

Başkanlığın, Kamu Denetçiliği Kurumuna yapılan başvuruları mevzuat çerçevesinde etkin, hızlı ve çözüm odaklı bir anlayışla değerlendirdiği,

Bu kapsamda Hukuk Müşavirliği bünyesinde, başta Kamu Denetçiliği Kurumu olmak üzere İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu ile yüksek yargı organlarına yapılan başvuruların etkin şekilde takip edilmesi amacıyla İnsan Hakları Biriminin kurulduğu,

Kamu Denetçiliği Kurumuna yapılan başvuruların söz konusu birim tarafından hak temelli, çözüm odaklı ve titiz bir yaklaşımla ele alındığı,

Başvurulara süresinde cevap verilmesinin ve çözüme yönelik işlemlerin yalnızca yasal yükümlülüğün yerine getirilmesi olarak değil, aynı zamanda insan haklarına saygının ve kurumlar arası iş birliğinin bir göstergesi olarak değerlendirildiği,

Türkiye'nin göç yönetiminde hukuk, insan hakları ve millî menfaatler temelinde hareket ettiği ve Kamu Denetçiliği Kurumuyla yakın iş birliği içerisinde hak temelli göç yönetimi anlayışının sürdürülmeye devam edileceği, ifade edilmiştir.

Alt Komisyon Başkanı İstanbul Milletvekili Behiye EKER tarafından özetle;

Komisyon adına, toplantıya katkı sağlayan bütün kurum ve kuruluşlar ile Alt Komisyon çalışmaları boyunca özverili çalışmaları ve katılımlarıyla verimli bir süreç yürütülmesinde büyük katkısı olan kamu denetçilerine teşekkür ettiği ifade edilmiştir.

Toplantının sonunda, Kamu Denetçiliği Kurumunun önerileri doğrultusunda işlem tesis etmek suretiyle Kurumun kararlarına diğer kurumların ortalamasının üzerinde uyum gösteren Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürü Çelebi YILMAZ'a, İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkan Yardımcısı Ramazan SEÇİLMİŞ'e, Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkan Yardımcısı Prof. Dr. Mustafa DOĞAN'a ve TÜRMOB TESMER Koordinatörü Ali Rıza EREN'e kamu denetçileri ile beraber plaket takdimi gerçekleştirilmiştir.

Toplantıda ayrıca, Karma Alt Komisyon çalışmalarının bir raporla Karma Komisyona sunulması redaksiyon yetkisiyle birlikte oy birliğiyle kabul edilmiştir.

Tablo 6: Kamu Denetçiliği Kurumu Tavsiye Kararlarının Kurumlara Dağılımı ve Kurumların Uyum Oranları

BAKANLIK/KURUM	Başvuruya Konu İdareler	Verilen Tavsiye Sayısı	İdarenin Cevap Verdiği Kararı Sayısı	Uyduğu Tavsiye Sayısı	Gerekçe Bildirilen Tavsiye Sayısı	Cevap Vermediği Tavsiye Sayısı	Uyma Yüzdesi (%)
ADALET BAKANLIĞI	Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü	194	192	180	12	2	93,75%
	Personel Genel Müdürlüğü	7	5	1	4	2	20,00%
	Ceza İşleri Genel Müdürlüğü	3	2	1	1	1	50,00%
	Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü	1				1	
	Strateji Geliştirme Başkanlığı	1				1	
	Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı	1	1		1		0,00%
ARA TOPLAM		207	200	182	18	7	91,00%
AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI	Personel Genel Müdürlüğü	1				1	
	Strateji Geliştirme Başkanlığı	10	9	4	5	1	44,44%
	Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü	1	1	1			100,00%
ARA TOPLAM		12	10	5	5	2	50,00%
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI	Çalışma Genel Müdürlüğü	9	9	7	2		77,78%
	Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı	91	69	14	55	22	20,29%
	Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü	6	6	3	3		50,00%
	Ereğli Kömür Havzası Amealirliği Biriktirme ve Yardımlaşma Sandığı Başkanlığı	1	1		1		0,00%
		107	85	24	61	22	28,24%
ARA TOPLAM	Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü	1	1	1			100,00%

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI	Kentsel Dönüşüm Başkanlığı	5	4	2	2	1	50,00%
	Personel Genel Müdürlüğü	4	4		4		0,00%
	Strateji Geliştirme Başkanlığı	7	6	2	4	1	33,33%
	Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü	1	1		1		0,00%
	Millî Emlak Genel Müdürlüğü	2	2	2			100,00%
	Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü	2	1		1	1	0,00%
	Toplu Konut İdaresi Başkanlığı	3	2	1	1	1	50,00%
	İller Bankası Anonim Şirketi Genel Müdürlüğü	1	1	1			100,00%
	ARA TOPLAM	26	22	9	13	4	40,91%
	Personel Genel Müdürlüğü	1	1		1		0,00%
DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI	Hukuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü	1	1		1		0,00%
	ARA TOPLAM	2	2	0	2	0	0,00%
ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI	Yönetim Hizmetleri Genel Müdürlüğü	1	1	1			100,00%
	Boru Hatları ile Petrol Taşıma A.Ş. Genel Müdürlüğü	1	1		1		0,00%
	Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu Başkanlığı	1	1	1			100,00%
	Türkiye Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi Genel Müdürlüğü	1				1	
	Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu Genel Müdürlüğü	4	2		2	2	0,00%
	ARA TOPLAM	8	5	2	3	3	40,00%
	Personel Genel Müdürlüğü	4	3	2	1	1	66,67%
	Kredi ve Yurtlar Genel Müdürlüğü	4	4	1	3		25,00%
	Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü	1	1	1			100,00%
	GENÇLİK VE SPOR BAKANLIĞI						

ARA TOPLAM	Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü	1	1	1	1	1	1	100,00%
		10	9	5	4	1	1	55,56%
HAZİNE VE MALİYE BAKANLIĞI	Gelir İdaresi Başkanlığı	18	17	3	14	1	1	17,65%
	Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı	2	2	2				100,00%
	Doğal Afet Sigortaları Kurumu Başkanlığı	2	1	1		1	1	100,00%
	Devlet Malzeme Ofisi Genel Müdürlüğü	1	1		1			0,00%
	Türkiye Varlık Fonu							
	(1-Türk Telekomünikasyon Anonim Şirketi)	1	1		1			0,00%
ARA TOPLAM	Özelleştirme İdaresi Başkanlığı							
	(1-Türkiye Denizcilik İşletmeleri Anonim Şirketi Genel Müdürlüğü)	1	1	1				100,00%
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI	ARA TOPLAM	25	23	7	16	2	2	30,43%
	Personel Genel Müdürlüğü	1	1		1			0,00%
	Valilik, Kaymakamlık	16	13	8	5	3	3	61,54%
	İller İdaresi Genel Müdürlüğü	3	2	2		1	1	100,00%
	Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü	10	9	4	5	1	1	44,44%
	Kaçakçılık İstihbarat, Harekât ve Bilgi Toplama Dairesi Başkanlığı	2	2	1	1			50,00%
	Emniyet Genel Müdürlüğü	18	17	7	10	1	1	41,18%
	Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı	9	9	1	8			11,11%
	Göç İdaresi Başkanlığı	4	4		4			0,00%
	Jandarma Genel Komutanlığı	5	3	1	2	2	2	33,33%
	Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi Başkanlığı	2	1	1		1	1	100,00%

ARA TOPLAM	Sahil Güvenlik Komutanlığı	3	3	64	25	39	9	0,00%
		73						39,06%
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI	Personel Genel Müdürlüğü	1	1			1		0,00%
	Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü	1	1	1				100,00%
	Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu	1	1			1		0,00%
	Vakıflar Genel Müdürlüğü	4	3			3	1	0,00%
		7	6	1	5	1		16,67%
ARA TOPLAM	Personel Genel Müdürlüğü	60	46		14	32	14	30,43%
	Teftiş Kurulu Başkanlığı	3	2	1	1	1	1	50,00%
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI	YÜKSEKÖĞRETİM KURULU BAŞKANLIĞI							
	(1- Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı)	8	6	1	1	5	2	16,67%
	(2- Üniversiteler-Fakülteler)	120	84	24		60	36	28,57%
	(3- Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı)	5	5	5				100,00%
	Ölçme, Değerlendirme ve Sınav Hizmetleri Genel Müdürlüğü	1	1	1				100,00%
	Ortaöğretim Genel Müdürlüğü	1	1			1		0,00%
	Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü	1	1			1		0,00%
	Temel Eğitim Genel Müdürlüğü	3	3	1	1	2		33,33%
	Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü	6	4	3	1		2	75,00%
	Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü	1	1	1				100,00%
	Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğü	1	1			1		0,00%
	İnşaat ve Emlak Genel Müdürlüğü	1					1	

ARA TOPLAM		211	155	51	104	56	32,90%
MILLÎ SAVUNMA BAKANLIĞI	Kara Kuvvetleri Komutanlığı	1	1		1		0,00%
	Deniz Kuvvetleri Komutanlığı	2	2	1	1		50,00%
	Hava Kuvvetleri Komutanlığı	1	1	1			100,00%
	Askerî Hava Genel Müdürlüğü	1	1	1			100,00%
	Askerî Fabrikalar Genel Müdürlüğü	3	2		2	1	0,00%
	Personel Genel Müdürlüğü	2	2		2		0,00%
ARA TOPLAM	Hukuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü	1				1	
		11	9	3	6	2	33,33%
SAĞLIK BAKANLIĞI	Yönetim Hizmetleri Genel Müdürlüğü	69	58	23	35	11	39,66%
	Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü	1	1	1			100,00%
	Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü	13	12		12	1	0,00%
	Hukuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü	4	2		2	2	0,00%
	Kamu Hastaneleri Genel Müdürlüğü	4	1	1		3	100,00%
	Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü	9	9	4	5		44,44%
	Strateji Geliştirme Başkanlığı	2	1		1	1	0,00%
	Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu Başkanlığı	2	1	1		1	100,00%
		104	85	30	55	19	35,29%
SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI	Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu Başkanlığı	2	1		1	1	0,00%
	Yönetim Hizmetleri Genel Müdürlüğü	1				1	
	Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı	1	1	1			100,00%
	Türkiye Uçay Ajansı Başkanlığı	1				1	

ARA TOPLAM		5	2	1	1	3	50,00%
	Personel Genel Müdürlüğü	9	7	2	5	2	28,57%
	Tarım ve Kırsal Kalkınma Destekleme Kurumu	7	7		7		0,00%
	Orman Genel Müdürlüğü	3	2		2	1	0,00%
	Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü	2	1		1	1	0,00%
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI	Çay İşletmeleri Genel Müdürlüğü	1				1	
	Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü	3	2	1	1	1	50,00%
	Eti ve Süt Kurumu Genel Müdürlüğü	1	1		1		0,00%
	Bakanlık	3	3	2	1		66,67%
		29	23	5	18	6	21,74%
ARA TOPLAM	Personel Genel Müdürlüğü	4	4	1	3		25,00%
	İç Ticaret Genel Müdürlüğü	2	1	1		1	100,00%
	Gümrükler Genel Müdürlüğü	3	3		3		0,00%
	Gümrükler Muhafaza Müdürlüğü	2	2	1	1		50,00%
		11	10	3	7	1	30,00%
ARA TOPLAM	Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu Başkanlığı	23	17	2	15	6	11,76%
	Karayolları Genel Müdürlüğü	10	8	2	6	2	25,00%
	Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları İşletmesi Genel Müdürlüğü	2	1		1	1	0,00%
	Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü	2	1	1		1	100,00%
	Posta ve Telgraf Teşkilatı Anonim Şirketi Genel Müdürlüğü	1	1		1		0,00%
ARA TOPLAM	Sivil Havaçılık Genel Müdürlüğü	1	1			1	

3.3.22 TEMMUZ 2026 TARİHLİ KARMA KOMİSYON TOPLANTISI

Dilekçe Komisyonu ile İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Üyelerinden Oluşan Karma Komisyon, Kamu Denetçiliği Kurumu 2025 Yıllık Raporu Hakkında Karma Alt Komisyon Raporu'nun görüşülmesi gündemiyle 22 Temmuz 2026 tarihinde toplanmıştır.

Toplantıda; Karma Alt Komisyon Raporu'nun benimsenmesi ve Kamu Denetçiliği Kurumu 2025 Yıllık Raporu üzerindeki görüşmelerin tamamlanması, Komisyon Raporu'nda kavram ve dil birliğinin sağlanması amacıyla Karma Komisyon Başkanlığına redaksiyon yetkisi verilmesi ve hazırlanan Karma Komisyon Raporu'nun 6328 sayılı Kanun'un 22'nci maddesi uyarınca Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda görüşülmek üzere TBMM Başkanlığına sunulması oylanarak oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

Karma Komisyon Başkanvekili Kilis Milletvekili Ahmet Salih DAL tarafından özetle;

Kamu Denetçiliği Kurumunun, Türkiye Büyük Millet Meclisine bağlı bağımsız bir hak arama kurumu olarak idarenin eylem, işlem, tutum ve davranışlarını insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden inceleyerek idareye önerilerde bulunduğu; bu yönüyle toplumda hak arama kültürünün güçlenmesine, iyi yönetim ilkelerinin yerleşmesine ve kamu yönetiminin geliştirilmesine önemli katkılar sunduğu,

Kurumun, idare ile vatandaşlar arasındaki uyumazlıklara ilişkin verdiği kararların vatandaşların şikâyetlerinin hızlı şekilde çözülmesine, yargı mercileri önündeki dava sayılarının azaltılmasına ve vatandaşların idareye olan güveninin güçlenmesine katkı sağladığı,

Kurumun öneri ve tavsiye kararlarının kamu idareleri tarafından yapıcı bir anlayışla değerlendirilmesi ve uygulanması konusunda gerekli hassasiyetin gösterilmesinin önem arz ettiği,

Kamu yönetiminde şeffaflığın, hesap verebilirliğin ve vatandaş odaklı hizmet anlayışının güçlendirilmesi amacıyla son yıllarda hayata geçirilen yasal ve kurumsal düzenlemeler kapsamında vatandaşların hak arama imkânlarını güçlendirdiği,

Kamu Denetçiliği Kurumu 2025 Yıllık Raporu'nun ayrıntılı olarak incelenmesi, kamu denetçilerinin dinlenmesi, Kurum kararlarının ilgili kamu kurum ve kuruluşlarıyla birlikte değerlendirilmesi ve gerekli görülen diğer çalışmaların yürütülmesi amacıyla, Karma Komisyonun 10 Şubat 2026 tarihli toplantısında 14 milletvekilinden oluşan bir Karma Alt Komisyon kurulmasına karar verildiği,

Karma Alt Komisyonun 11 Mart, 8 Nisan, 13 Mayıs ve 1 Temmuz 2026 tarihlerinde gerçekleştirdiği toplantılarla çalışmalarını tamamladığı ve hazırlanan Alt Komisyon Raporu'nun 17 Temmuz 2026 tarihinde Karma Komisyon Başkanlığına sunulduğu, ifade edilmiştir.

Alt Komisyon Başkanı İstanbul Milletvekili Behiye EKER tarafından özetle;

Kamu Denetçiliği Kurumunun, kamu hizmetlerinin işleyişinde bağımsız ve etkin bir şikâyet ve hak arama mekanizması olarak faaliyet gösterdiği, 2013 yılından bu yana yıllık raporlarını düzenli olarak Karma Komisyona sunduğu, Kuruma yapılan başvuruların her geçen yıl arttığı ve 2025 yılında 21.034 başvuru alındığı,

Karma Alt Komisyonun, 10 Şubat 2026 tarihli Karma Komisyon kararı doğrultusunda kurulduğu; 11 Mart, 8 Nisan, 13 Mayıs ve 1 Temmuz 2026 tarihlerinde gerçekleştirdiği dört

toplantıda Kamu Denetçiliği Kurumu 2025 Yıllık Raporunu ayrıntılı şekilde incelediği, kamu denetçilerini dinlediği, tavsiye kararlarına uymayan kamu kurum ve kuruluşlarının temsilcileri ile tavsiye kararlarına yüksek oranda uyum sağlayan kurumların üst düzey yöneticilerini Komisyonunda dinleyerek kararların uygulanma süreçlerini değerlendirdiği,

Kamu Denetçiliği Kurumunun öncelikle idare ile vatandaş arasındaki uyuşmazlıkları dostane çözüm usulüyle sonuçlandırmayı esas aldığı, 2025 yılında 2.042 başvurunun bu yöntemle çözüme kavuşturulduğu, dostane çözümün mümkün olmadığı durumlarda ise idareye tavsiyede bulunulduğu, bu kapsamda 2025 yılında idarelere yönelik toplam 1.214 tavsiye kararı verildiği,

Kamu Denetçiliği Kurumunun tavsiye kararlarına uymayan idarelerin Komisyona davet edilerek kararların uygulanmama gerekçelerinin dinlenmesinin, Türkiye Büyük Millet Meclisinin Kuruma verdiği desteğin önemli bir göstergesi olduğu; bu uygulamanın idarelerle Kurum arasındaki iş birliğini güçlendirdiği ve tavsiye kararlarına uyumu teşvik ettiği ifade edilmiştir.

Öte yandan, tavsiye kararlarına ve dostane çözüm süreçlerine yüksek düzeyde uyum sağlayan kamu kurum ve kuruluşlarının da teşvik edilmesi amacıyla değerlendirme yapıldığı; bu kapsamda Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü, Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı, Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği ile İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığının olumlu uygulamaları dolayısıyla plakette takdir edildiği,

Alt Komisyon raporunda; kamu kurum ve kuruluşlarının Kamu Denetçiliği Kurumuyla iş birliği içinde hareket etmelerinin, başvurulara süresi içinde ve çözüm odaklı cevap vermelerinin, tavsiye ve dostane çözüm kararlarının fiilen yerine getirilip getirilmediğinin izlenmesinin, Kuruma belirli konularda resen inceleme ve davalara katılma yetkisi verilmesine ilişkin taleplerin değerlendirilmesinin ve Kurumun idari ve mali yapısının güçlendirilmesine yönelik çalışmaların önemli görüldüğü,

Son olarak, Kamu Denetçiliği Kurumunun etkin, erişilebilir ve sonuç alıcı bir hak arama mekanizması olarak güçlendirilmesinin; idare ile vatandaş arasındaki uyuşmazlıkların daha hızlı ve hakkaniyete uygun şekilde çözümlenmesine katkı sağlayacağı, ifade edilmiştir.

Şanlıurfa Milletvekili Mahmut TANAL tarafından özetle;

Kamu Denetçiliği Kurumunun hukuk devleti ve demokratik denetim açısından önemli bir kurum olduğu, ancak Kurumun etkinliğinin artırılması amacıyla tavsiye kararlarının bağlayıcı hâle getirilmesi, resen inceleme yapabilmesi, davalara katılma ve Anayasa Mahkemesine başvurma yetkilerinin tanınması yönünde daha önce kanun teklifleri sunduğu,

Kurumun artan başvuru sayısı karşısında personel ve bütçe imkânlarının yetersiz kaldığı, bu nedenle başvuruların sonuçlandırılmasında gecikmeler yaşandığı,

Dostane çözüm kararlarının uygulanmasının Kurum tarafından etkin şekilde takip edilmesi gerektiği, Şanlıurfa Eyyübiye ilçesindeki çöp artıtma tesisine ilişkin verilen dostane çözüm kararının idarece yerine getirilmediği ve vatandaşların mağduriyetinin devam ettiği,

Kamu Denetçiliği Kurumu kararlarına karşı açılacak davalarda alınan yargı harçlarının hak arama özgürlüğünü olumsuz etkilediği, bu nedenle bu başvuruların da ücretsiz hâle getirilmesinin değerlendirilmesi gerektiği,

ifade edilmiştir.

Afyonkarahisar Milletvekili Mehmet TAYTAK tarafından özetle;

Kamu Denetçiliği Kurumunun 2025 Yıllık Raporu'nun kapsamlı ve titiz bir çalışmanın ürünü olduğu, Kurumun birey ile devlet arasında güven köprüsü kuran, vatandaşların hak arama özgürlüğüne katkı sağlayan, şeffaflık, hesap verebilirlik ve iyi yönetim ilkelerinin güçlendirilmesinde önemli rol üstlenen anayasal bir kurum olduğu,

2025 yılında Kuruma yapılan başvuruların bir önceki yıla göre arttığı, başvuruların büyük bölümünün sonuçlandırıldığı ve idarelerin tavsiye kararlarına uyum oranının kamu idarelerinin Kamu Denetçiliği Kurumunu çözüm odaklı ve yapıcı bir denetim mekanizması olarak benimsediğini gösterdiği,

Alt Komisyon raporunda yer alan; Kuruma belirli konularda resen inceleme ve davalara katılma yetkisi verilmesi ile Kurumun idari ve mali yapısının güçlendirilmesine yönelik önerilerin Kurumun etkinliğinin artırılmasına katkı sağlayacağı ifade edilmiştir.

Bursa Milletvekili Yüksel Selçuk TÜRKOĞLU tarafından özetle;

Kamu Denetçiliği Kurumu 2025 Yıllık Raporu'nda yer alan başvuru sayısındaki artışın, bir yandan Kuruma duyulan güvenin arttığını göstermekle birlikte diğer yandan kamu hizmetlerine ilişkin memnuniyetsizliğin de bir göstergesi olduğu, vatandaşların kamu idaresinde çözüm bulamadıkları sorunlar nedeniyle Kuruma başvurmak zorunda kaldıkları,

Başvuruların en yoğun olarak kamu personel rejimi, adalet, sağlık, eğitim, sosyal güvenlik ve belediye hizmetleri alanlarında gerçekleştiği; özellikle mülakat uygulamaları, atama ve tayin işlemleri, adalet erişim, sağlık hizmetlerinde randevu sorunu ve kamu hizmetlerinin sunumuna ilişkin şikâyetlerin devam ettiği,

Kamu Denetçiliği Kurumunun tavsiye kararlarının bağlayıcılığının bulunmamasının Kurumun etkinliğini sınırladığı, tavsiye kararlarının önemli bir bölümünün ilgili idareler tarafından uygulanmadığı veya yeterli gerekçeyle karşılanmadığı, bu nedenle Kurumun yetkilerinin ve tavsiye kararlarının etkisinin güçlendirilmesi gerektiği,

Kurumun personel ve bütçe kapasitesinin artan başvurular karşısında güçlendirilmesinin önem taşıdığı, raporda ortaya konulan verilerin kamu yönetiminde özellikle adalet, sağlık, eğitim ve kamu personel sistemi alanlarında yapısal sorunların bulunduğunu gösterdiği, ifade edilmiştir.

Mersin Milletvekili Ali BOZAN tarafından özetle;

Kamu Denetçiliği Kurumu 2025 Yıllık Raporu'nun hazırlanmasında emeği geçenlere teşekkür edildiği; ancak önceki yıllarda hazırlanan raporlarda yer verilen tespit ve önerilerin önemli ölçüde devam ettiği, bu nedenle raporlarda dile getirilen sorunların giderilmesi konusunda yeterli ilerleme sağlanamadığı,

Alt Komisyon raporunda yer alan Kuruma resen inceleme ve davalara katılma yetkisi verilmesine ilişkin önerilerin uzun süredir gündemde olduğu, bu önerilerin hayata geçirilmesi için gerekli yasal düzenlemelerin yapılması gerektiği,

Adalet Bakanlığı başta olmak üzere çeşitli kamu kurumlarına ilişkin şikâyetlerin önceki yıllarda olduğu gibi devam ettiği, ceza infaz kurumlarında yaşanan bazı uygulamaların

mahpusların haklarını olumsuz etkilediği, ağız içi araması uygulaması nedeniyle sağlık hizmetlerine erişimde sorunlar yaşandığı ve bu tür mağduriyetlerin giderilmesi gerektiği,

Kamu Denetçiliği Kurumu raporlarında yer verilen tespit ve önerilerin yalnızca raporlarla sınırlı kalmaması, ilgili idareler tarafından gerekli tedbirlerin alınarak uygulamaya geçirilmesi gerektiği, ifade edilmiştir.

Trabzon Milletvekili Sibel SUIÇMEZ tarafından özetle;

Kamu Denetçiliği Kurumunun önemli bir hak arama mekanizması olduğu, ancak artan başvuru sayıları karşısında mevcut personel sayısı ile bütçesinin yetersiz kaldığı, bu nedenle Kurumun idari kapasitesinin güçlendirilmesi gerektiği,

2025 yılında başvuru sayısında yaşanan yüzde 42,49'luk artışın Kuruma duyulan güvenden ziyade adalet, kamu personel rejimi, sağlık, eğitim ve diğer kamu hizmetlerine duyulan güvenin azalmasından kaynaklandığı, başvuruların büyük bölümünün kamu personel rejimi, adalet, millî savunma ve güvenlik alanlarında yoğunlaştığı,

İnsan hakları, çocuk hakları, kadın hakları ve sosyal hizmetler gibi alanlardaki başvuru sayılarının düşük olmasının dikkat çekici olduğu, bunun söz konusu alanlarda ihlallerin azaldığı anlamına gelmeyebileceği, dezavantajlı grupların Kuruma erişimi ve Kurumun tanıtımı bakımından ayrıca değerlendirilmesi gereken bir husus olduğu,

Ceza infaz kurumlarının kapasitesinin üzerinde dolu olduğu, tutukluluk uygulamaları ile cezaevlerindeki bazı uygulamaların insan hakları bakımından sorun oluşturduğu,

Kurumun başvuruları sonuçlandırma oranının yüksek olmasının önemli olduğu, ancak dostane çözüm ve tavsiye kararı oranlarının düşük kaldığı, tavsiye kararlarına uyum oranının önceki yıla göre gerilemesinin değerlendirilmesi gerektiği,

Kurumun tavsiye kararlarının belirli koşullarda bağlayıcı hâle getirilmesi, Kuruma resen inceleme yetkisi verilmesi ile personel ve bütçe imkânlarının artırılmasının Kurumun etkinliğine katkı sağlayacağı, ifade edilmiştir.

Kırklareli Milletvekili Ahmet Gökhan SARIÇAM tarafından özetle;

Kamu Denetçiliği Kurumuna yapılan başvurulardaki artışın, vatandaşların Kuruma duyduğu güvenin ve Kurumun kamuoyu nezdinde kazandığı saygınlığın bir göstergesi olduğu,

Ombudsmanlık kurumunun tarihsel gelişim olarak Osmanlı dönemindeki “kadıyıkuzı” uygulamalarına dayandığı, Türkiye’de ise uzun yıllar yürütülen çalışmalar sonucunda 2012 yılında kurumsal yapıya kavuşturulduğu,

Kurumun, vatandaş ile idare arasındaki uyuşmazlıkların yargıya intikal etmeden, hızlı ve masrafsız şekilde çözülebilmesine katkı sağladığı; tavsiye kararlarının önemli bir bölümünün idarelerce uygulanmasının yargının iş yükünün azalmasına ve hak arama süreçlerinin etkinleşmesine katkıda bulunduğu,

Tavsiye kararlarının bazı durumlarda idareler tarafından uygulanmamasının ise kamu görevlilerinin yürürlükteki mevzuat ve bireysel sorumlulukları çerçevesinde hareket etme zorunluluğundan kaynaklanabildiği, buna rağmen vatandaşların yargı yoluna başvurma imkânlarının devam ettiği,

Parlamentonun toplumsal ihtiyaçlar doğrultusunda gerekli yasal düzenlemeleri hayata geçirdiği; özellikle engelliler, kadınlar ve kadına yönelik şiddet gibi alanlarda yapılan düzenlemeler ile toplumsal farkındalığın arttığı, bu gelişmelerin hak arama mekanizmalarının etkinliğini desteklediği,

Kamu Denetçiliği Kurumunun Türk hukuk sistemi içerisindeki yerinin giderek güçlendiği, vatandaşların Kuruma duyduğu güvenin arttığı, ifade edilmiştir.

Eskişehir Milletvekili İbrahim ARSLAN tarafından özetle;

Kamu Denetçiliği Kurumunun mevcut bütçe ve personel imkânları çerçevesinde görevini yerine getirmeye çalıştığı, bu nedenle eleştirilerin Kuruma değil, Kurumun etkinliğini artıracak düzenlemeleri hayata geçirmeyen yasama organına ve idareye yöneltilmesi gerektiği,

Kurumun yıllardır faaliyet raporlarında dile getirdiği resen inceleme, Anayasa Mahkemesine başvuru, yaptırım uygulama ve kanun değişikliği önerisinde bulunma gibi yetkilere ilişkin taleplerin karşılanmaması nedeniyle Kurumun etkinliğinin sınırlı kaldığı,

Ücretli öğretmenlere ilişkin tavsiye kararlarının uygulanmamasının bu durumun somut bir örneği olduğu, Kurumun hak ihlalinin tespit etmesine rağmen gerekli yasal düzenlemeler yapılmadığı için sonuç alınmadığı,

Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu’nda yer alan yıllık raporların süresinde görüşülmesi ve Resmî Gazete’de yayımlanmasına ilişkin hükümlerin de fiilen uygulanmadığı,

Siyasi parti ayrımı gözetilmeksizin tüm milletvekillerinin Kurumun yıllardır dile getirdiği taleplerin hayata geçirilmesi konusunda ortak irade göstermesi gerektiği, ifade edilmiştir.

Rize Milletvekili Harun MERTOĞLU tarafından özetle;

Kamu Denetçiliği Kurumu 2025 Yılı Raporu ile Karma Alt Komisyon Raporu’nun hazırlanmasında emeği geçen Başdenetçi, denetçiler ve Alt Komisyon üyelerine teşekkür ettiği,

Kamu Denetçiliği Kurumunun 2012 yılında Anayasa değişikliğiyle anayasal güvenceye kavuşan önemli bir hak arama mekanizması olduğu, aynı dönemde bireysel başvuru hakkı, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu, Kişisel Verileri Koruma Kurumu ve Bilgi Edinme Kurulu gibi mekanizmaların da hayata geçirilmesiyle insan hakları alanında önemli kurumsal adımlar atıldığı,

Kurumun yalnızca bireysel başvurulara ilişkin kararlarıyla değil, uluslararası alanda hazırladığı raporlarla da önemli katkılar sunduğu,

Kamu Denetçiliği Kurumuna yapılan başvurulardaki artışın kamu hizmetlerine duyulan güvensizlikten değil, vatandaşların hak arama bilincinin artması, başvuru sürecinin ücretsiz ve kolay olması ile Kuruma duyulan güvenin yükselmesinden kaynaklandığı,

Kurumun yalnızca kanunla belirlenen görev ve yetkiler çerçevesinde faaliyet gösterdiği, bu nedenle kamu kurumlarına yönelik tüm sorunların çözüm mercii olarak görülmemesi gerektiği,

Kamu Denetçiliği Kurumuna resen inceleme ve davalara katılma yetkisi verilmesinin insan haklarının korunmasına katkı sağlayacağı, bunun yanında Kamu Denetçiliği Kurumu ile Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun görev ve yetkilerinin birlikte değerlendirilerek daha güçlü bir yapının oluşturulmasının faydalı olacağı,

ifade edilmiştir.

Kamu Başdenetçisi Mehmet AKARCA tarafından özetle;

Kamu Denetçiliği Kurumunun Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bağlı, anayasal ve yasal güvenceye sahip bağımsız ve tarafsız bir hak arama kurumu olduğu, kamu hizmetlerinin işleyişini denetleyerek vatandaş ile idare arasında etkin bir çözüm mekanizması oluşturduğu,

Milletvekillerinin dile getirdiği resen inceleme yetkisi, mahkemelere müdahil olabilmek ve yüksek yargı mercilerine başvuru yetkisi taleplerinin Venedik İlkeleri doğrultusunda Kurum tarafından da benimsendiği, resen inceleme yetkisinin iş yükü dikkate alınarak belirli alanlarda kademeli şekilde tanınabileceği, Anayasa Mahkemesine başvuru yetkisinin anayasa değişikliği, diğer mahkemelere başvuru yetkisinin ise yasal düzenleme ile mümkün olabileceği,

Kurumun tavsiye kararlarına idarelerin uyum oranının her geçen yıl arttığı, muğlak ifadelerin uyum olarak değerlendirilmediği, tavsiye kararlarının yanı sıra dostane çözüm ve gönderme kararları sonucunda idarelerin hatalarını gidererek vatandaşların mağduriyetlerini önemli ölçüde çözdüğü, bu kararlar birlikte değerlendirildiğinde uyum oranının yüzde 70'in üzerine çıktığı, bu seviyenin dünya ortalamasının üzerinde ancak Avrupa ortalamasının altında bulunduğu,

Kamu personel rejimine ilişkin başvuruların kamu görevlilerinin hak arama bilincinin yüksek olması nedeniyle fazla olduğu, dezavantajlı grupların başvuru sayılarının ise dünyadaki benzer ombudsmanlık kurumlarında da düşük seyrettiği, bu nedenle vatandaşların hak arama bilincini artırmaya yönelik tanıtım ve bilgilendirme faaliyetlerinin sürdürüldüğü,

Bireysel şiddet ve ceza yargılamasına konu olayların Kurumun görev alanına girmemesi nedeniyle kadın hakları ve çocuk hakları alanındaki başvuruların sınırlı kaldığı,

Ceza infaz kurumlarında kapasite sorununun devam ettiği, bunun yatırım ve infaz sistemiyle ilgili yapısal bir mesele olduğu, Adalet Bakanlığının çözüm yönünde gayret gösterdiği, ağız içi arama uygulamasına ilişkin başvuruların ise oldukça sınırlı olduğu,

Kurum kararlarının dünyadaki ombudsmanlık uygulamalarında olduğu gibi tavsiye niteliğinde olduğu, kararların bağlayıcı hâle getirilmesinin uygun olmadığı, ancak Kurum kararlarını uygulayan kamu görevlilerinin idari, mali ve hukuki sorumluluk taşımayacaklarının açık bir yasal düzenlemeyle güvence altına alınmasının tavsiye kararlarının uygulanmasını kolaylaştıracağı,

ifade edilmiştir.

Karma Komisyon Başkanvekili Kilis Milletvekili Ahmet Salih DAL tarafından sırasıyla Kamu Denetçiliği Kurumu 2025 Yıllık Raporu üzerindeki görüşmelerin tamamlanması ve Komisyon Raporunda kavram ve dil birliğinin sağlanması amacıyla Komisyon Başkanlığına redaksiyon yetkisi verilmesi oylamaya sunulmuş ve kabul edilmiştir.

4. KARMA KOMİSYONUN GÖRÜŞ VE ÖNERİLERİ

Karma Komisyon tarafından yapılan çalışmalar sonucunda; tespit edilen hususlar ile bu çerçevede hâsıl olan görüş ve kanaatler aşağıdaki şekildedir:

- Kamu Denetçiliği Kurumunun kamu hizmetlerinin işleyişinde bağımsız ve etkin bir başvuru ve denetim mekanizması olarak önemli bir işlev üstlendiği; idarenin eylem, işlem, tutum ve davranışlarını insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden inceleyerek idareye önerilerde bulunmak suretiyle toplumda hak arama kültürünün güçlenmesine, iyi yönetim ilkelerinin yerleşmesine ve kamu yönetiminin geliştirilmesine önemli katkılar sağladığı değerlendirilmektedir.
- Kurumun idare ile vatandaşlar arasındaki uyuşmazlıklara ilişkin verdiği kararların, vatandaşların şikâyetlerinin hızlı bir şekilde çözülmesine, yargı mercileri önündeki dava sayılarının azaltılmasına ve vatandaşların idareye olan güveninin güçlenmesine önemli katkılar sağladığı ve aynı zamanda kamu idarelerine yol gösterici nitelik taşıdığı değerlendirilmektedir. Bu nedenle, Kurumun öneri ve tavsiye kararlarının kamu idareleri tarafından yapıcı bir anlayışla değerlendirilmesi ve uygulanması konusunda gerekli hassasiyetin gösterilmesi önem arz etmektedir.
- Kurumun yıllık raporlarının Karma Komisyon tarafından ayrıntılı şekilde incelenmesi, tavsiye kararlarına uymayan idarelerin Karma Alt Komisyona davet edilerek gerekçelerinin dinlenmesi ve tavsiye kararlarına uyum sağlayan idarelerin takdir edilmesi uygulamasının, Türkiye Büyük Millet Meclisinin Kuruma verdiği desteği gösterdiği ve idarelerin tavsiye kararlarına uyumunun artırılmasına katkı sağladığı gözlenmektedir.
- Kamu Denetçiliği Kurumuna 2025 yılında vatandaşların yaptığı şikâyetler hakkında Kurumun önerilerinin bildirildiği kurumlar ile bunların tesis ettikleri işlemin niteliğine (olumlu/olumsuz) ilişkin liste Tablo 6’da yer almaktadır.
- Kamu Denetçiliği Kurumunun, yıllık faaliyet raporlarını faaliyete başladığı 2013 yılından itibaren düzenli olarak ve süresinde Karma Komisyona sunmasının kurumsal işleyiş ve hesap verebilirlik açısından önemli olduğu değerlendirilmektedir. Bu kapsamda, 2025 Yıllık Raporu Kurum tarafından Karma Komisyona sunulan on üçüncü yıllık rapor olma özelliğini taşımaktadır.
- Kamu Denetçiliği Kurumunun 2025 Yıllık Raporu’nun, önceki yıllık raporlardan farklı olarak başvuru ve kararlar üzerinden kamu yönetiminin işleyişini değerlendiren, sorun alanlarını tespit eden ve çözüm önerileri geliştiren analiz temelli bir yaklaşımla hazırlandığı; bu yönüyle Kurumun faaliyetlerinin değerlendirilmesine ve kamu yönetiminin geliştirilmesine önemli katkı sağladığı değerlendirilmektedir.
- Vatandaşların sorunlarına etkin ve kısa sürede çözüm üretilebilmesi amacıyla kamu kurum ve kuruluşlarının Kamu Denetçiliği Kurumuyla iş birliği içinde hareket etmeleri; başvurulara süresi içinde, yeterli içerikte ve çözüm odaklı cevaplar vermeye özen göstermeleri önem arz etmektedir.
- Kurumun, idare ile birey arasındaki uyuşmazlıkların öncelikle dostane çözüm usulüyle sonuçlandırılmasını esas alan yaklaşımının, başvuruların hızlı ve etkin şekilde

çözülmesine önemli katkı sağladığı değerlendirilmektedir. Bu kapsamda, 2025 yılında 2.042 başvurunun dostane çözüm usulüyle sonuçlandırılmış olması, bu yaklaşımın etkinliğini ortaya koymaktadır.

- Kurum kararlarına uyumun yönetmelik, genelge, toplu iş sözleşmesi ve benzeri düzenlemeler nedeniyle mümkün olmadığı durumlarda, gerekli mevzuat değişikliklerinin yapılmasına yönelik çalışmaların değerlendirilmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir.
- Kurum tarafından verilen tavsiye kararları ile dostane çözüm kararlarının idareler tarafından fiilen yerine getirilip getirilmediğinin izlenmesine yönelik çalışmaların sürdürülmesinin önem arz ettiği değerlendirilmektedir. Bu kapsamda, Karma Alt Komisyonun 1 Temmuz 2026 tarihli toplantısında, Kurumun öneri ve tavsiye kararlarına olumlu yaklaşım gösteren bazı kamu kurum ve kuruluşlarının bu kararlar doğrultusunda yürüttükleri çalışmaların değerlendirilmesinin faydalı olduğu görülmüştür.
- Kurumun, özellikle toplumdaki dezavantajlı gruplar nezdinde tanınırlığının artırılmasına yönelik faaliyetlerini sürdürmesinin ve başvurular sonucunda elde edilen olumlu sonuçların kamuoyuyla daha etkin şekilde paylaşılmasının yararlı olacağı değerlendirilmektedir.
- Kurumun tanınırlığının artırılmasına yönelik seminer, sempozyum, panel ve benzeri etkinlikler ile basın ve tanıtım faaliyetlerinin artırılmasının faydalı olacağı değerlendirilmektedir.
- Kurumun mevzuatının basılı ve dijital ortamlarda daha erişilebilir hâle getirilmesi ile mobil uygulama gibi dijital hizmetlerin geliştirilmesine yönelik çalışmaların yararlı olacağı değerlendirilmektedir.
- Kuruma belirli konularda resen inceleme yetkisi verilmesinin, Kurumun etkinliğinin artırılmasına katkı sağlayabileceği değerlendirilmektedir.
- Kurumun davalara katılma yetkisine ilişkin talebinin değerlendirilmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir.
- Başdenetçi ve denetçilerin statülerinin yeniden değerlendirilmesi ile Kurumun idari ve mali yapısının güçlendirilmesine yönelik çalışmaların, Kurumun etkinliğine katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Karma Komisyonun yaptığı araştırma ve incelemeler sonucu düzenlemiş olduğu Raporun, 6328 sayılı Kanun'un 22'nci maddesi çerçevesinde Genel Kurulda görüşülmek üzere TBMM Başkanlığına sunulması oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

Karma Komisyon Başkanı <i>Sunay Karamık</i> Adana (Son toplantıya katılamadı)	Karma Komisyon Başkanvekili <i>Ahmet Salih Dal</i> Kilis	Karma Komisyon Sözcüsü <i>Behiye Eker</i> İstanbul
Karma Komisyon Kâtip Üyesi <i>Yıldız Konal Süslü</i> İstanbul (Son toplantıya katılamadı)	Karma Komisyon Üyesi <i>Sadullah Kısacık</i> Adana	Karma Komisyon Üyesi <i>Mustafa Alkayış</i> Adıyaman (Son toplantıya katılamadı)
Karma Komisyon Üyesi <i>Mehmet Taytak</i> Afyonkarahisar	Karma Komisyon Üyesi <i>Atay Uslu</i> Antalya	Karma Komisyon Üyesi <i>Yüksel Selçuk Türkoğlu</i> Bursa
Karma Komisyon Üyesi <i>Mustafa Yavuz</i> Bursa	Karma Komisyon Üyesi <i>Gülizar Biçer Karaca</i> Denizli (Son toplantıya katılamadı)	Karma Komisyon Üyesi <i>Mustafa Sezgin Tanrıkulu</i> Diyarbakır (Son toplantıya katılamadı)
Karma Komisyon Üyesi <i>Mehmet Sait Yaz</i> Diyarbakır	Karma Komisyon Üyesi <i>İbrahim Arslan</i> Eskişehir (Muhafifim)	Karma Komisyon Üyesi <i>Musa Küçük</i> Gümüşhane
Karma Komisyon Üyesi <i>Mehmet Selim Ensarioğlu</i> İstanbul	Karma Komisyon Üyesi <i>Suat Pamukçu</i> İstanbul	Karma Komisyon Üyesi <i>Adem Yıldırım</i> İstanbul
Karma Komisyon Üyesi <i>Ahmet Ersagun Yücel</i> İstanbul (Son toplantıya katılamadı)	Karma Komisyon Üyesi <i>Mustafa Bilici</i> İzmir	Karma Komisyon Üyesi <i>Rıfat Turuntay Nalbantoğlu</i> İzmir (Son toplantıya katılamadı)
Karma Komisyon Üyesi <i>Ahmet Gökhan Sarıçam</i> Kırklareli	Karma Komisyon Üyesi <i>Radiye Sezer Katırcıoğlu</i> Kocaeli	Karma Komisyon Üyesi <i>Ali Bozan</i> Mersin (Muhalefet şerhimiz vardır)
	İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanı	
Karma Komisyon Üyesi <i>Naci Şanlıtürk</i> Ordu (Son toplantıya katılamadı)	Karma Komisyon Üyesi <i>Derya Yanık</i> Osmaniye (Son toplantıya katılamadı)	Karma Komisyon Üyesi <i>Harun Mertoğlu</i> Rize
Karma Komisyon Üyesi <i>Mahmut Tanal</i> Şanlıurfa (Son toplantıya katılamadı)	Karma Komisyon Üyesi <i>Sibel Suiçmez</i> Trabzon (Muhafifim)	Karma Komisyon Üyesi <i>Meliha Akyol</i> Yalova (Son toplantıya katılamadı)

MUHALEFET ŞERHİ

2012’de kurulan, Kamu Denetçiliği Kurumu, “İdarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını; insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden incelemek, araştırmak ve önerilerde bulunmak” amacı ile faaliyet göstermeye başlamıştı. Ancak 14 yılda yaşanan gelişmelere bakıldığında, Kamu Denetçiliği Kurumundan beklenen ve oldukça gerekli olan, ‘hakkaniyete uygunluk’ ilkesinin dikkate alınmadığı görülmektedir.

Kurum, özellikle hak ihlallerinin sistematik hal aldığı dönemlerde idarenin işlem ve uygulamalarını etkili biçimde denetlemek yerine çoğu zaman idarenin yaklaşımını tekrar eden, mağdurun değil idarenin perspektifini esas alan bir tutum sergilemiştir. Cezaevlerinden kayyım uygulamalarına, ifade özgürlüğünden ayrımcılık iddialarına kadar pek çok alanda yaşanan ağır hak ihlalleri karşısında etkili ve sonuç alıcı bir denetim mekanizması oluşturulamamış; Kurumun sessizliği ve pasifliği, hak arama yollarını güçlendirmek yerine zayıflatmıştır.

Ombudsmanlık kurumları ile ulusal insan hakları kurumlarının etkili biçimde işlev görebilmesinin temel koşulu, yalnızca kanunla kurulmuş olmaları değil; bağımsız, tarafsız ve kamuoyu nezdinde güvenilir kurumlar olarak algılanmalarıdır. Hukukun üstünlüğünün zayıfladığı, kuvvetler ayrılığı ilkesinin aşıldığı ve denge-denetleme mekanizmalarının işlevsizleştiği ülkelerde bu kurumların etkisi de doğal olarak sınırlanmaktadır. Çünkü insan haklarını koruyan kurumların en önemli sermayesi sahip oldukları yaptırım gücü değil, bağımsızlıklarına duyulan toplumsal güvendir.

Türkiye’de ise son yıllarda kamu kurumlarına duyulan güvenin belirgin biçimde gerilediği, yerel ve uluslararası araştırmalarla ortaya konulmaktadır. Özellikle yargıya duyulan güvenin azalması, hukuk devletinin işleyişine ilişkin kaygıları derinleştirmektedir

Bu tablo karşısında, yürütme organının işlem ve uygulamalarını denetlemekle görevli Kamu Denetçiliği Kurumunun toplum nezdinde daha yüksek bir güven düzeyine sahip olmasını beklemek gerçekçi değildir. Zira idarenin hukuka uygunluğunu denetlemesi gereken bir kurumun bağımsızlığına ilişkin tereddütler giderilmediği sürece, vereceği kararların meşruiyeti de sürekli tartışma konusu olacaktır. Yargıya duyulan güvenin zedelendiği bir ortamda, idareyi denetleyen ve tavsiye kararlarıyla yetinen Kamu Denetçiliği Kurumunun bu güvensizlikten etkilenmemesi düşünülemez. Bu nedenle Kamu Denetçiliği Kurumunun güçlendirilmesi yalnızca mevzuat değişikliğiyle değil; atama usullerinin çoğulculuğuyla, siyasi etkiden arındırılması, kararlarının şeffaflaştırılması ve özellikle insan hakları ihlalleri karşısında daha cesur ve etkili bir denetim pratiği geliştirmesiyle mümkün olacaktır.

KDK, idarenin işlem ve eylemlerini yalnızca şekli anlamda hukuka uygunluk bakımından değil, aynı zamanda insan hakları, hakkaniyet, iyi yönetim ilkeleri ve kamu yararı açısından denetlemek üzere kurulmuştur. Ombudsmanlık kurumlarının varlık nedeni, birey ile devlet arasındaki güç dengesizliğini gidermek, idarenin keyfi uygulamalarını sınırlandırmak ve hak ihlallerinin büyümesini önlemektir. Bu nedenle KDK'nın en temel işlevi, idarenin hukuka uygun davrandığını varsaymak değil; idarenin hukuka aykırı veya hakkaniyetsiz işlemlerini ortaya çıkarmak, mağduriyetlerin giderilmesini sağlamak ve kamu yönetiminin insan haklarına dayalı bir anlayışla hareket etmesine katkıda bulunmaktır. Bu misyonun yerine getirilebilmesi ise ancak kurumsal bağımsızlığın fiilen sağlanması, idarenin baskısından uzak hareket edilmesi ve özellikle siyasal açıdan tartışmalı dönemlerde hak eksenli bir yaklaşım benimsenmesiyle mümkündür.

Ancak kuruluşundan bugüne kadar geçen süreç incelendiğinde, Kamu Denetçiliği Kurumunun özellikle ağır ve yaygın insan hakları ihlallerinin yaşandığı dönemlerde etkili bir denetim mekanizması olamadığı görülmektedir. Kurumun, bireylerin haklarını koruyan bağımsız bir ombudsman olmaktan ziyade, çoğu zaman idarenin işlem ve uygulamalarını meşrulaştıran bir tutum sergilediği yönünde ciddi eleştiriler bulunmaktadır. İnsan haklarının en fazla korunmaya ihtiyaç duyduğu olağanüstü dönemlerde KDK'nın etkili bir denetim pratiği geliştirememesi, kurumun varlık amacının sorgulanmasına yol açmıştır.

Bu durumun en çarpıcı örneklerinden biri, 2015 ve sonrasında başta Diyarbakır, Cizre, Sur, Nusaybin, Silopi, Şırnak ve Yüksekova olmak üzere birçok yerleşim yerinde ilan edilen uzun süreli sokağa çıkma yasakları sırasında yaşanan ağır hak ihlallerine ilişkin başvurulardır. Bu süreçte yüz binlerce kişi yerinden edilmiş, çok sayıda sivil yaşamını yitirmiş, konutlar, işyerleri

ve tarihi-kültürel alanlar büyük ölçüde tahrip edilmiş; eğitim, sağlık, barınma ve yaşam hakkı başta olmak üzere temel anayasal hakların ciddi biçimde ihlal edildiğine ilişkin ulusal ve uluslararası çok sayıda rapor yayımlanmıştır. Buna rağmen Kamu Denetçiliği Kurumu, bu döneme ilişkin yapılan başvurularda idarenin sorumluluğunu ortaya koyan, hak ihlallerinin giderilmesini sağlayan veya kamu idaresini insan hakları standartlarına uygun davranmaya yönlendiren etkili kararlar geliştirememiş; başvuruların önemli bölümünü reddetmiş ya da inceleme kapsamı dışında bırakmıştır.

15 Temmuz 2016 darbe girişiminin ardından ilan edilen olağanüstü hâl döneminde ise kamu gücünün kullanımına ilişkin en kapsamlı müdahaleler gerçekleştirilmiştir. Kanun Hükmünde Karamameler ile yüz bini aşkın kamu görevlisinin yargı kararı olmaksızın kamu görevinden çıkarılması, çok sayıda dernek, vakıf, sendika, medya kuruluşu ve sivil toplum örgütünün kapatılması, belediyelere kayyım atanması, seçilmiş belediye başkanlarının ve belediye meclisi üyelerinin görevden uzaklaştırılması, milletvekillerinin tutuklanması, milletvekilliklerinin düşürülmesi ve böylece milyonlarca seçmenin demokratik temsil hakkının zedelenmesi gibi son derece ağır sonuçlar doğuran işlemler karşısında da Kamu Denetçiliği Kurumu etkili bir denetim mekanizması oluşturamamıştır. KHK gerekçesiyle mazbatasını verilmeyen belediye başkanları, hukuki dayanağı tartışmalı biçimde görevden alınan yerel yöneticiler, kamulaştırma uygulamaları ve demokratik temsil hakkını doğrudan etkileyen idari işlemler konusunda da hak eksenli bir yaklaşım geliştirememiştir.

Benzer biçimde, ifade ve basın özgürlüğüne yönelik müdahaleler, gazete ve televizyonların kapatılması, gazeteciler hakkında yürütülen idari işlemler ile kadın örgütleri, kültür-sanat kurumları ve sivil toplum kuruluşlarının faaliyetlerinin engellenmesine ilişkin süreçlerde de KDK'nın etkili ve ilkesel bir denetim ortaya koyduğu söylenemez. Oysa ombudsmanlık kurumlarının temel görevlerinden biri, çoğunluğun değil hak sahibinin yanında durmak; siyasal konjonktürden bağımsız olarak temel hak ve özgürlükleri korumaktır.

Ceza infaz kurumlarında yaşanan hak ihlalleri bakımından da benzer bir tablo ortaya çıkmaktadır. Son yıllarda işkence ve kötü muamele iddiaları, çıplak arama uygulamaları, keyfi disiplin cezaları, iletişim ve haberleşme hakkına yönelik sınırlamalar, infaz yakmaları, sağlık hizmetlerine erişimin engellenmesi ve özellikle ağır hasta mahpusların tedavi hakkından yararlanamaması konusunda çok sayıda başvuru yapılmasına rağmen, KDK'nın bu ihlalleri önleyici sistematik bir yaklaşım geliştiremediği görülmektedir. Kurumun çoğunlukla yalnızca

bireysel sevk talepleri hakkında sınırlı sayıda tavsiye kararı verdiği; ceza infaz sistemindeki yapısal sorunlara ilişkin kapsamlı inceleme ve tavsiyeler üretmediği dikkat çekmektedir.

İşkence ve kötü muamele iddiaları bakımından da benzer bir yaklaşım benimsenmiştir. Kolluk güçleri tarafından gözaltında zorla kaybedildiği veya kaçırıldığı iddia edilen kişiler, emniyet müdürlükleri ve karakollarda yaşandığı ileri sürülen işkence ve kötü muamele vakaları ile kolluk şiddetine ilişkin birçok başvuruda KDK'nın "inceleme konusu yapılamaz" ya da "incelenemezlik" kararları vermesi, kurumun etkili başvuru yolu olma niteliği bakımından ciddi soru işaretleri doğurmuştur. Oysa ombudsmanlık kurumlarının uluslararası standartlara göre en önemli görevlerinden biri, kamu gücünün kullanımı sırasında meydana gelen hak ihlallerini bağımsız biçimde araştırmaktır.

Öte yandan Kurumun faaliyet raporları incelendiğinde kadın hakları, çocuk hakları, engelli hakları, mülteci ve sığınmacı hakları, LGBTİ+ hakları, azınlık hakları ve ayrımcılık yasağına ilişkin başvuruların oldukça sınırlı sayıda olduğu görülmektedir. Bu durum yalnızca toplumsal farkındalık eksikliğiyle açıklanamaz. Aynı zamanda kırılgan grupların Kurumu etkili bir hak arama mekanizması olarak görmediklerini ve kuruma yeterli güven duymadıklarını göstermektedir. İnsan hakları kurumlarının başarısı yalnızca verdikleri kararlarla değil, toplumun en dezavantajlı kesimlerinin bu kurumlara başvurmayı anlamlı bulup bulmadığıyla da ölçülmektedir.

Kamu Denetçiliği Kurumunun temel işlevlerinden biri de , idarenin hesap verebilirliğini, şeffaflığını ve iyi yönetim ilkelerine uygun hareket etmesini sağlamaktır. Bu nedenle yolsuzluk, çıkar çatışması, etik ihlalleri ve kamusal bütünlüğü zedeleyen uygulamalar karşısında etkin bir denetim ve tavsiye mekanizması işletmesi beklenir. Ancak OECD'nin kamusal bütünlük ve yolsuzlukla mücadeleyle ilişkin son değerlendirmeleri, Türkiye'de özellikle çıkar çatışması, lobicilik, disiplin mekanizmaları ve mal bildirimlerinin şeffaflığı alanlarında uygulamanın ciddi biçimde yetersiz kaldığını ortaya koymaktadır. Raporda, Türkiye'nin hükümet, parlamento ve yargının üst düzey organlarına ilişkin çıkar beyanı verilerini dahi OECD ile paylaşmadığı belirtilmektedir. Böylesi bir tabloda Kamu Denetçiliği Kurumunun kamusal etik, hesap verebilirlik ve yolsuzlukla mücadele alanlarında daha görünür, daha etkin ve sonuç alıcı bir denetim pratiği geliştirememesi, kurumun kuruluş amacıyla bağdaşmamaktadır.

Sonuç olarak, Kamu Denetçiliği Kurumu kuruluş kanununda öngörülen insan haklarına dayalı adalet anlayışı, hakkaniyet ve iyi yönetim ilkelerini hayata geçirme konusunda ciddi bir performans sorunu yaşamıştır. Özellikle Türkiye'nin son on yılında yaşanan ağır insan hakları ihlalleri, demokratik temsil krizleri ve hukuk devleti tartışmaları karşısında, idareyi denetleyen bağımsız bir kurum olma işlevini gerektiği ölçüde yerine getirememiş; birçok kritik olayda hak ihlallerini görünür kılmak ve mağduriyetlerin giderilmesini sağlamak yerine idarenin işlemlerini esas alan bir yaklaşım benimsemiştir. Bu nedenle Kamu Denetçiliği Kurumunun yalnızca mevzuat bakımından değil, kurumsal kültürü, bağımsızlığı, karar alma pratiği ve insan hakları odaklı denetim anlayışı bakımından da kapsamlı bir reform ihtiyacı içerisinde olduğu açıktır.

Sonuç olarak; Kamu Denetçiliği Kurumu, derinden yaşanan toplumsal sorunlara ve hak ihlallerin büyük bir çoğunluğunu görmezden gelmiş, kuruluş amacını tümüyle ihlal etmiştir. O nedenle Türkiye’de hâlihazırda işlevsizleştirilmiş Kamu Denetçiliği Kurumunun dünya örneklerindeki ombudsman uygulamaları da göz önünde bulundurularak iktidarın güdümünden çıkarılarak, daha tarafsız ve daha etkili bir uygulama alanına yayılması sağlanmalıdır. KDK’nın İdareyi denetleyen bağımsız bir hak kurumu olma misyonunu güçlendirmedikçe, toplum nezdinde güven veren ve mağdurun adalet beklentisine cevap üreten bir kurum niteliğine kavuşması mümkün olmayacaktır.

27.07.2026

Ali Bozan

Mersin

